

This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

- + *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
- + *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
- + *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
- + *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at <http://books.google.com/>

COMETHI
HISPANI
QUESTIO
FEDERALIS
PHYSICO

SCOTTI
QUESTIOES
SUPER LIBRO
ARISTOTELIS
DE ANIMA

PLATONIS
PLATONIKI
DE MUNDO
QUESTIOES

63

Incipit questioes fratris gratiae de sculo excellentissimi sacre paginis doctoris predicatorum ordinis per ipsum in floretissimo studio parauino disputate feliciter.

Questio

pma est. Utrum ens mobile et non corpus mobile sit subiectus naturae, lis pbia. Et videtur quod non. Id enim quod supponit in scientia ex eo quod est subiectum propriis passionibus est proprius subiectus scientie; sed corpus simpliciter non habet nisi corpus. igit ibide supponit corpus non propter aliud nisi quod est subiectum motus. Preterea cuius principia et propertates considerantur in scia est scie subiectum; sed in naturali pbia sicut pater discurrendo per singulos libros eius inquiritur principia et propertates corporum. Unde in libro de celo pbs dicit quod scia de natura fere plurima videtur circa corpora magnitudines et horum eius passiones et motus. abhuc autem circa principia quecumque talis substantiae sunt. quod corporis est subiectum in scia naturali. Si. tamen. quod habet non inquitur in scia naturali iquatum sunt principia et propertates corporis sed inquatum sunt principia entis mobilis quod re est idem quod corporis non aut ratione. Lautra. Quemadmodum in predicta scie naturali non inquiruntur in scia naturali inquatum sunt principia corporis; sic etiam in uno et in multo magis non inquitur ibide inquatum sunt principia entis cum sint principia corporis vel sumptu non aut entis. Inquit rursum autem inquatum sunt principia mobilis; sed corpus mobile non dicitur corporis in eo quod corpus sed in eo quod mobile; sicut et ens mobile non dicitur ens in eo quod ens sed in eo quod mobile. Sicut igitur dicitur potest quod in predicta scia supradicta principia inquiruntur que sunt entis mobilis eo quod ens mobile non dicitur ens simpliciter sed simili quod mobile; sicut etiam dicitur potest quod ibi inquiruntur principia corporis mobilis; quod hoc non dicitur corporis in eo quod corporis sed in eo quod mobile. quod corpus mobile est subiectus scie supradicte et magnitudinis ens mobile; sicut principia mobilis magis sunt principia corporis quam principia entis. Preterea eiusdem scie est considerare rem et modum rei; sicut mobile additur enti non sicut tria quod ens trias non habet sed sicut modus qui datur. igitur si additio bona est ad eandem sciem spectabit considerare ens et mobile; sed scia que considerat ens est pma pbia. igitur et illa que considerat mobile; sed hec est pbia naturalis. quod naturalis pbia est pma.

quod est impossibile. Si. tamen. quod est complexus modus enti quod naturalis et spalis; et naturalis primitus ad eandem sciem ad quam primitus considerare de ente: non autem spalis. mobile autem est spalis modus entis non est quod scia ad quam spectat ei consideratio sit prima pbia.

Contra modus entis spalis non est modus entis in universalis sed est modus alicuius spalis enti. Si igitur mobile est non naturalis sed spalis modus erit necessario modus non entis universalis sed universalis entis. Nunc autem ita est quod quilibet modus si datur est immediata additio et bona adderetur est ei cuius est primo modus. Si igitur mobile est modus enti spalis quod necessario est corpus necessario debet primo adiungi corpori et non enti cuius est modus secundario et ex consequenti; et sic dicitur corpus mobile maxime primo; et propissimum: ens autem mobile erit dictum secundarium; quod primus est datus ponit subiectum scie et non secundarium. ergo corpus mobile et non ens mobile est subiectum in naturali pbia.

Preterea quicunque aliqua passio per accidens se habet ad aliquod subiectum de ipsa respectu illius subiecti non potest esse scia nisi per accidentem; sed mobile per accidentem se habet ad ens cum nec essentialiter conueniat enti nec consequatur principia entis in quantum ens. ergo de mobili respectu entis non potest esse nisi per accidentem scia. si itaque naturalis pbia est de mobili adiunctio enti: naturalis pbia erit scia per accidentem. quod est inconveniens. Si. tamen. quod naturalis non considerat mobile sicut passionem sed sicut rationem formalis sui subiecti sicut autem passiones considerat motum qui per se conuenit enti mobili eo quod consequitur principia eius; et non naturalis pbia est scia per se.

Contra prima propria passionis dicitur aptitudinem et non actum: sed motus dicit actum et mobile aptitudinem. igitur mobile et non motus considerat naturalis pbus sicut propriam passionem. Preterea propria passionis semper inest subiecto: motus autem nec enti mobili nec in est semper inest: quod contingit dare ens mobile absque eo quod mouetur actu. quod motus non est propria passio entis mobilis constat autem quod hoc quod dicitur mobile est essentialis corporis et consequitur principia corporis et semper ei inest eo quod semper est dare corporis est dare mobile. quod mobile est propria passio corporis et corporis ipsius subiectum: et similiter est subiectum proprium naturalis pbia in quantum eius passio est mobile. Preterea in sexto physico pbs: quod quicquid mouet est corporis: et oportet corporis contingit moueri et sic motus conuertibiliter inest corporis: sed quod conuertibiliter inest alicuius et non est de essentia eius est propria passio ipsius. motus autem conuertibiliter inest corporis ut pbus est et non est de essentia corporis: quod est propria passio eius: quod et corporis est proprium scie naturalis subiectum. Preterea quod est de intellectu alicuius: aut primitus ad eius essentiam: aut est proprium eius subiectum. nunc autem corpus est de intellectu motus. quod non contingit intelligere motum non intellecto corpore: et non est corporis de essentia motus igitur est proprium ipsius subiectum: et per se est proprium subiectum naturalis pbia. Preterea si totius aliquid est subiectum totius et prius scie debet esse subiectum per se subiectum universalis: nunc autem scie libri de alia est per scientie naturalis et.

Questio

Ibi agit de anima que non est per subiectum ensis mobilis. ergo ens mobile non est subiectum totius scientie naturalis. Preterea subiectum scientie est predicabile de omnibus de quibus agit in scientia sed ens mobile non predicatur de omnibus de quibus agit in naturali philosophia: cum non predicitur de motori separato de quo agit in libro physico. ergo ens mobile non est subiectum scientie naturalis. Preterea in libro primo physicorum sunt omnes agitur de principiis subiecti scientie naturalis: sed principia de quibus agitur ibi sunt materia forma et priusatio: et hec non sunt principia nisi corporis. ergo corpus est proprium subiecti in philosophia naturali et non ens mobile. Preterea quandoque aliqua duo predicata tali ordine attribuuntur alicuius quod primum est ratio attributionis secundi: quicquid est ratio et causa quare alicuius attribuitur primum est etiam ratio et causa quare eadem attribuitur et secundum. Nunc autem sic est quod hec duo quae sunt esse mobile et esse consideratum naturalis philosophie tali ordine attribuuntur enti. quod enim est mobile est ratio quare sibi attribuitur enim de consideratione scientie naturalis. ergo quicquid est ratio quod est esse mobile enti attribuitur est etiam ratio quod sibi attribuatur: hoc quod est esse de consideratione scientie naturalis. Constat autem quod ens non est ratio corporis sed mobile. quia si ideo corpus esset mobile quod est ens: nunc omne ens esset mobile. quod falsum est. est tamen corpus enti ratio quod est ipsum sit mobile. unde et omne corpus est mobile. ideo corporis ratione sui est de consideratione naturalis philosophie: et ens non ratione sui sed ratione corporis. Quod autem ratione sui in scientia consideratur: etiam illa ratione ipsum est proprium subiectum scientie. ergo corpus est proprium subiectum naturalis philosophie.

Preterea. quoniam aliquae due scientie se habent sicut subalternas et subalternata earum est idem subiectum: magis tamen minus quam contractum. quia scientia subalternata contrahit subiectum subalternatis: sicut habemus primo posteriorum. habent autem se modo predicto scientia de celo et scientia physico rum. ergo ipsorum debet esse idem subiectum: magis tamen ac minus contractum. Nunc autem in libro de celo agitur de mobili ad situum: quod non est nisi corpus. agitur eius subiectum est corpus mobile ad situm. et per consequens subiectum libri physicorum quod est idem cum subiecto rationis naturalis philosophie est corpus mobile simpliciter. Et preterea idem sunt ens mobile et corpus mobile cum sibi invenientur conuentus. ergo si corpus mobile non est subiectum naturalis philosophie: nec per consequens ens mobile erit subiectum ipsum. In contrarium est quod philosophus ait in libro metaphysice: ubi dicit quod naturalis principia et proprietates speculatur entium in quantum mota. Respondeo dicendum de hac questione diuersas opiniones esse. Quidam enim non profunde et subtiliter sed solu superficialiter aspicientes rationem subiecti scientie naturalis videlicet

est quod philosophia est de naturalibus. Naturalia autem sunt quorum principium est natura. natura vero est principium motus: et moveri non potest aliquid nisi sit corpus. Concluserunt et concludunt quod corpus motum vel corpus mobile debet esse proprium subiectum ipsum non ens mobile. Quod autem hoc habeat veritatem vterius conati sunt et conatur triplici modo ostendere. Et primum est quia omnis scientia que est vere scientia debet ea que consideratur ad per se nota et immediata reducere. est autem naturalis philosophia scientia et vere scientia. debet igitur facere ad aliquem per se nota et immediata reductionem. hoc autem ut dicunt est impossibile: si non corpus mobile sed ens mobile ponatur subiectum ipsum. Quis rationem assignant. quia quando aliqua scientia versatur circa passionem sic ut sit scientia ita passionis illius? si non accipitur in ipsa aliquod subiectum equum illius passionis ea que de passione dicuntur sunt reducta ad immediata quando est facta reductione velque ad ipsa principia subiecti. Si autem scientia que est de passione aliqua non accipiat pro subiecto sive passionis aliquid cuius principium consideratur: sed id cuius consideratio spectat ad scientiam altioram: cum nulla scientia suos limites transcedat: talis philosophia ad ilium subiectum principia suam passionem reducere non poterit: et per consequens nec reductionem facere ad immediata et per se nota. talis autem ut adiungatur est naturalis philosophia: dato quod ens mobile sit ipsum subiectum. Cum enim haec passio que est mobile non equetur enti nec naturalis philosophus consideret ens nisi respectu huius passionis quam transcedere non potest: etiam principia entis ea que de dicta passione dicuntur reducere non poterit: nec per consequens in principia eius quod accipitur ut subiectum sive passionis coniunctum. Non igitur faceret ad immediata reductionem nec esset vere scientia nisi acciperet aliquid aliud ab ente coniunctum mobile ut subiectum et sibi equatum sic ut ea que consideratur possit in ipsum principia reducere hoc autem non potest nisi corpus. ergo corpus mobile est subiectum ipsum et non ens mobile. Hoc etiam declarant illo medio quo dicitur quod ad eadem scientias spectat considerare ens et modos entis: et illo iterum quo probatur naturalem philosophiam esse scientiam per accidens si ens mobile sit subiectum eius. sed quia iste rationes sunt multo melius declaratae in obiectionibus quam in rationibus eorum ideo hic non ponuntur ne stangat nos eandem rationem frequentius replicare. Sufficit enim viduisse iam solas rationes per quas probant quod ens mobile non possit esse subiectum in naturali philosophia: et si haec veritatem rationes sumptue eo modo quo

ab eis assignate sunt sunt pueriles et viles in comparatione ad modum quo sunt in obiectuibus posse. Nobis autem inter alias quadruplex via occurrit ad presens declarandi apertissime impossibile esse quod dicit videlicet quod ens mobile non sit subiectu naturalis philosophie. Et prima quidem via est illa per quam incessit doctor noster sanctus thomas ad huius probatorem. et sumitur ex eo quod nulla scientia probat suum subiectu esse. Videlicet enim quod philosophus naturalis probat esse corpus mobile: cum in vi. physicoz probet omne mobile esse corpus. Et hoc quidem esset impossibile fieri si non ens mobile sed corpus mobile esset subiectu in ista scientia. Ut autem hec via declarandi propositu plenius intelligatur sciendum est quod aliter inquiritur et declaratur entitas rei simplicis et aliter compositi alicuius. Nam entitas rei simplicis declaratur et inquiritur proprie ex ipso sui nominis significatiōe: inquirēdo scilicet et declarādo utrum nominis significatiū habeat possibiliterē vel impossibilitatē ad esse. si enī ostendat habere impossibilitatē ad esse ostensum erit quod sit impossibile ipsum ponī in actu essendi: et ulterius quod non sit ponibile in rerum natura: et per consequētē quod sit nihil. hoc enim dicimus nihil quod in rerū natura ponī vel esse non potest. Si autem econtrario ostendat quod illud significatiū habeat possibiliterē ad esse declaratū erit statim quod possit stare sub actu essendi: quod possit ponī in natura rerū: et per consequētē quod non sit nihil sed aliquid. omne enī huiusmodi positivū quod ponī potest in rerū natura est aliquid. quia non aliunde hoc totū habet nisi quia ipsum eius significatiū est componibile ipi esse. quicquid probaret hanc compossibilitatē de eo: de necessitate etiā probatiōe que est per causam ipsum probaret esse aliquid et non nihil. Entitas autem rei compositae proprie inquiritur et declaratur ex partiu componentiu compossibilitate. Cum enim compositu consurgat ex compositiōe earū: si compositio est ponibilis: et compositu est ponibile. et si compositio est imponibilis: et compositu similiter est imponibile. tunc autem compositio est imponibilis quando partes compositōis sunt sibi inuicem incōpossibiles. Nam si sunt sibi incomponibiles sunt sibi inuicem et incōpossibiles: et per consequētē ex ipsis fieri compositio non potest nec compositu aliquid consurgere in natura. ecōtra rō autem per omnē modum tunc dicitur esse compositio ponibilis quando compositōis partes com possibiliterē habent ad inuicem. nam si hanc habent: compossibiles ad inuicem sunt: et composituz ex ipsis compositiōe potest consurgere in natura. quod ictūro est aliquid et non nihil. Hec autem omnia patent per exempla. Quia enī hinc est in cōponibilis ceruo est et incōponibilis sibi: nec compositio potest esse ex eis ex qua in natura consurgat hoc compositu quod est hinc ceruus. et ideo est hoc omnino nihil: et nullo modo sit ponibili-

le in natura. Corpus autem et anima rationalis non sunt incōponibilia: ac per consequētē potest esse ex eis compositio ex qua in natura consurgat hoc compositu quod est homo: proprius quod etiam homo est aliquid et non nihil. Et quia quod sit aliqd non haber aliude nisi ex compossibilitate partiu: cum propter ipa sit ponibilis in natura. ictūro quod probaret corpus et anima rationalē sibi cō possibilia eē probaret de necessitate eo ipso hominem non esse nihil sed aliquid. quod est probare entitatē hominis. Sic ictū declaratū est quod tunc proprie probat entitas alicuius cōpositi quando probat compossibilitas partiu cōponentiu ipm. Nunc autem hic est quod corpus mobile non dicitur corpus solum sed istud totū cōiunctū quod est corpus mobile probare ictū perfecte entitatē ipsius tunc cōringit quando probat unū componentiu esse cōponibile alteri. sicut corp⁹ mobile vel conuerso. Nam si unū non compateret secum aliud: non esset tunc possibile ponī in natura hoc coniūctus quod est corpus mobile. et sic non esset aliqd sed nihil. Constat autem quod naturalis philosophus non solū probat quod unū predictorū aliud secū patet: sed etiā quod sic cōpatit quod aliud necessario secū ponit. quāvis enim non probet entitatē mobilis simpliciter: supponēs tamē ens mobile eē et superponens motū quod negant ipsum mobile non potest probare probat ulterius quod ipsum mobile quod superponit compatit secū corp⁹: et taliter quod necessario si ipsum mobile est oportet etiā esse et corpus. ostendit ergo quod non est impossibile mobile coniūcti corpori ut sic istud cōpositu quod est corpus mobile sit imponibile in natura et non nihil: uno potius quod est ponibile et necessario ipsum coniūcti sibi ostendens in vi. physicoz: quod necessario quicquid mouetur est corpus. et sic supposito ens mobile esse: probat quod necessario est ponī in natura hoc coniūctū quod est mobile corpus sine corpus mobile. Uterius ictū est dictū doctoris nostri scilicet quod naturalis probat entitatē corporis mobilis sine probare ipsum eē aliqd et non nihil: supponēs tamē mobile sive ens mobile. quia mobile includit ens non probans esse in natura rerū. Uterius est ergo et principale videlicet quod non corpus mobile sed ens mobile est subiectu naturalis philosophie. Et hec est via firmissima et indissolubilis per quam incessit doctor noster.

Ut autem appareat evidenter insolubilitas eius ponam solutōes aduersariorū quas ideo dabat quia brenē non intelligebat rōem. Parcat vero nobis si plite loquimur: quia primitus aliquo h̄ requiri. Dicunt ictū primo quod nālis phīa si possit probare corpus mobile esse posset etiam probare motū esse: sed motū probare non potest: quod hoc superponit in primo physicoz: ictū nec corpus mobile probat tamē omne corpus eē mobile et oē mobile eē corp⁹. quod non est probare corp⁹ mobile esse: sed motū corpori inesse cōvertibiliter. Sed quod sic dicētes in omnib⁹ deficiat et vocē p̄pam ignorant

Questio

age ostendit. Nam quāuis negāibus esse ens mobile sicut negabant p̄menides et melisius: non possit naturalis probare q̄ sit motus. sicut nec neganti causam potest causatum per causam p̄bari. si quis tamē ens mobile non negasset sed motum sibi per causam: quia per diffinitionē subiecti sine entis mobilis naturalis potuisse et posse ostendere motū esse eo q̄ semp naturaliter procedendo per diffinitionē subiecti potest p̄puz de subiecto demonstrari. Ulterius etiā dator q̄ naturalis nō supponēdo mobile sed probādo pbaret etiā corpus mobile: necessariū esset dicere q̄ probaret et motū. Nunc aut̄ quia non probādo mobile sed supponēdo q̄ sit ens mobile probet corpus mobile esse: non est dicendū q̄ ideo pbat et motum: sed potius quasi supposito motu sicut et ente mobile prober entitatē corporis mobilis. Ulterius etiā falsum dicitur cū adiungunt q̄ philosoph⁹ probat omne corpus esse mobile et omne mobile eē corpus. Quāuis enim probet simpliciter in sexto physicorū omne mobile esse corpus: nuncq̄ tamē probat simpliciter omne corpus esse mobile: sed addendo ad corpus hoc q̄ dico physicū vel naturale. In libro enim de celo et mundo in secundo capitulo p̄mi: ostendit omne corpus naturale eē mobile fm̄ locū probās demonstratiue: quia per diffinitionē nature q̄ motus insit corpori physico vel naturali. et cum nō aliter demonstreret esse passio nisi demōstrando eam inesse p̄prio subiecto si corpus naturale vt dicitur esset p̄pum subiectum motus de necessitate ibi philosoph⁹ motus esse demōstratiue probass̄. quod est cōtra dictū eoz. Ulterius etiam cōtradictoria dicitur quādo adiungunt q̄ philosoph⁹ probat omne mobile necessario esse corpus: nec tamē probat esse hui⁹ cōiuncti quod est corpus mobile: quia sicut declaratum est demōstrare compōsibilitatē et necessariam habitudinē partis alicuius coniuncti ad aliā partē est p̄p̄issime demonstrare coniuncti entitatem que nō nisi ex illa habitudine necessaria partium compositionis vel ex eoz compōsibilitate consurgit. Pater igitur q̄ plena fuerit falsitatis hec solutio. Soluit autē adhuc aliter. dicitur enim q̄ naturalis tñ non posset probare suū subiectum esse in eo q̄ naturalis sicut in veritate nō potest: posset tamē et potest illud probare subinducendo personā p̄mī philosophi: et sic pbaret corpus mobile esse si intentire hoc quod probaret: sed hoc quod nihil fit dictū aperte ostendit. Quandocūq̄ enim aliquis artiter probat aliqd per p̄ncipia sue artis id demōstrat fm̄ q̄ talis artis est et non subinducēdo personā alterius artificis. quia non ob aliud quis assumit personāz alterius artificis nisi vt per illius p̄ncipia ostēdat quod per sua non potest. Nunc autē naturalis philosophus per sue artis p̄p̄issima p̄ncipia ostendit compōsibilitatē vel necessariā habitudinez mobilis ad corpus sine entitatē necessariā

corporis mobilis supposita entitate entis mobilis. Assumit enim q̄ omne quod mouet partim est in termino a quo et partim in termino ad quē quia dum totum est in termino a quo non mouetur: dum totū est in termino ad quē similiter: quia tunc complenus est motus. et hec omnia sunt naturalissima p̄ncipia ex quibus concludit id qđ mouet esse diuisibile et corpus. Item ad idem assumit hoc p̄ncipiū notissimum in naturalibus. omne quod mouet impossibile est p̄us mai⁹ moueri ipius q̄ aut equale aut minus. et per hoc p̄ncipiū p̄p̄issimum et notissimum in naturali scie⁹ tia deducit et probat mobile necessario esse corpus: et sic habere necessariaz habitudinē ad ipm. et per consequēs q̄ istud coniunctū: corpus mobile supposita entitate entis mobilis: necessario sit aliquid et non nihil. Cum igitur naturalis per p̄p̄ia p̄ncipia probet corpus mobile esse: dicit q̄ hoc probat subinducēdo p̄mī philosophi: est ignorare propria p̄ncipia scientie naturalis. patet igitur iam q̄ naturalis philosoph⁹ per se probat entitatē huius coniuncti quod est corpus mobile. Et sic declarata est perfecte prima via declarandi quod volebam⁹ sumpta ex eo q̄ nulla scie⁹ probat suum subiectū esse. Secunda via ad declarandū propositiū sumitur ex modo quo corpus cadit sub cōsideratōe naturalis philosophie per quaz sic proceditur. Corpus: aut est subiectū naturalis scientie in eo q̄ corpus: aut in eo q̄ tale corpus. Vix ita quia potest ponи existere in potentia ad actū aliquē. Si dicatur q̄ in eo q̄ corpus. Cōtra illud quod est subiectū naturalis philosophie est subiectū motus: et eipo est propriū subiectū scientie naturalis quo est subiectū mot⁹ et non aliter: sed corpus in eo q̄ corpus non est p̄p̄iu subiectū motus. ergo corpus in quantum tale non erit etiam subiectū scientie naturalis. Qđ autē corpus in eo q̄ corpus non sit propriū subiectū motus aperiſſime demonstrat. Id enim quod est propriū subiectū motus in quantum bmoi non dicit aliquid absolutū: nec aliquid ab solite participans actū fm̄ q̄ accipit ex tertio physicorū tam ex tertii q̄ ex commēto: sed potius est aliquid ordinatū in actuū qui acquirit per motū. Quis ratio est. Quia omne quod mouet necessario eo ipso q̄ mouetur ordinatū in id quod mouetur: et emnis motus de necessitate huc ordinatū includit et ideo tali ordine subtracto: necessariū est subiectū motus. Si igitur aliquid ens accipiat quod ratione sui non dicat aliquid ordinatū ad actuū suū ad terminū motus sed potius dicat absolute participans actuū: hoc ratiōe sui nullo modo mouebitur nec erit subiectū motus: sed potius erit quid immobile omnē motum excludens. Si enim ratiōe sui moteri posset: ratiōe etiā sui dicere quid ordinatū ad actuū: sed potius est q̄ non dicat ratione sui aliquid ordinatū ad actuū sed potius q̄ dicat aliquid absolute ex his in actuū.

ergo hoc ratione sui nullo modo mouebit. Constat autem quod corpus in ratione qua corpus est non dicit aliquid ordinatum in actu vel in terminum motus: sed potius dicit absolute quid principias actu. quod patet ex ipsa nominis significacione. Nihil enim aliud est corpus et nihil aliud dicit nomine corporis nisi substantia manens sub actu corporis reitatis: et per rationem corporis non dicitur ordinatum sed potius absoluta ex natura sub aliquo actu. Si igitur nihil est subiectum motus nisi in ratione qua dicit quid ordinatum ad actum qui per motum acquiritur: et corpus in ratione qua corpus est non dicit aliquid ordinatum ad actum sed absolute quid manens sub actu iam habito: concludit de necessitate quod corpus in ratione qua corpus est non sit mobile nec possit aliquo modo esse subiectum motus: nec per consequentes naturalis philosophie. Si ergo corpus motui subiectum est alius quo modo subiectum motus: nec hoc est in ratione qua corpus est: quia sic dicit absolute quid manens sub actu: oportet quod sibi hoc conveniat inquantum accipitur ut existens in potentia ad actum: qui per motum acquiritur. nam et hec potentia necessario ratione sui includit ordinem ad actu et eodem verso ordo ad terminum motus includit hanc potentiam. Nunc autem sic est quod quantumcumque aliquid de se habeat rationem entis in actu: inquantum tam accipitur sicut exsistit in potentia ad actum alius quem habet rationem entis in potentia et non entis in actu. Si ergo corpus est subiectum motus solus in ratione qua in potentia exsistit ad actu qui per motum acquiritur: concludit de necessitate quod ipsum motui subiectum solum inquantum participat rationem entis in potentia ad actu predictum. Constat autem quod eadem est ratio entis in potentia ad dictum actu et ratio entis mobilis: quia ens in potentia nihil aliud dicit quam ens ordinatum in actu. Unde idem est dicere: ens in potentia ad actu qui per motum acquiritur: et ens ordinatum in actualem. Ens etiam mobile nihil aliud dicit quam ens ordinatum in actu qui acquiritur per motum: et hec est ipsa ratio entis mobilis. Si igitur corpus non est subiectum motus propter ipsum corporis rationem: sed inquantum participat ipsum rationem entis in potentia ad id quod acquiritur per motum: et hoc ut declarandum est omnino ipsa ratio entis mobilis: concludit de necessitate quod corpus non in ratione qua corpus sed inquantum participat rationem entis mobilis est proprium subiectum motus: et similiter naturalis philosophie: sed si corpus non subiectum motui nec naturali philosophie: nisi quia participat rationem entis mobilis: cum diffinirio talis non debeat sibi ex eo quod corpus est: sed ex eo quod ens mobile. sicut nunc dicit esse diffinirio aliqua alio minus: nisi sicut est ipsum diffinirio: et ens mobile non per aliud sed per se habeat diffinitionem illam suam propriam: sicut corpus de se haberet suam propriam rationem et hominem suum: et sic de singulis. concludit de necessitate quod

corpus non sicut sicut sicut rationem suam sed sicut rationem alterius subiectum motui et naturali philosophie: et ens mobile sicut sicut non sicut rationem alterius sicut sicut rationem suam et non sicut rationem alterius sicut sicut rationem propriam tam naturalis propriam sicut motus. Est autem ista multi deces et rationabilis conclusio. Cum igitur sic se habeat subiectum proprium ad scientiam ut proprium obiectum ad potentiam: quae admodum illud dicit proprium obiectum cuiuslibet potentiae quod ratione sui proprius et non ratione alterius respicit ipsum potentiam sicut visibile se habet ad visum: sic etiam et illud deberet dici proprium scire subiectum quod ratione sui et non propter rationem alterius ipsum respicit scientiam. Nunc autem ut declarandum est ipsum ens mobile per suam rationem et non per aliam respicit naturale propriam: et ideo convenientissime ponit propriez proprium subiectum. Est autem videri notandum quod mobile non immediate respicit corpus: quia nec corporeum immediate et per se ponitur in diffinito mobilis. Mobile nam et ipsa prima sua significacione dicit ens ordinatum in terminum motus: sicut ex ipsa significacione primaria dicit id quod existit in potentia in termino illud quod inquantum habens ut declarandum id est quod ens in potentia in dictum terminum. Et hoc est ens quod sic est ordinatum. hoc autem si maliter in re sit id est quod corpus: in ratione tamquam et formaliter non est idem. Unde nec hoc quod dico mobile respicit corporeum corpus: sed quod ens in potentia: et quod hoc quod dico ens in potentia in termino motus: non accipitur immediate corporeum: sed ens: quia hoc in se et sua ratione includit. ideo nec etiam mobile debet immediate accipere corporeum sed ens. ut dicatur non corporeum mobile sed ens mobile. Nam hoc quod dico ordinatum in termino motus: quod est idem quod mobile sicut sicut ratione non dicit corporeum: quod est de se ens in actu dicit tamen necessario de ratione sui hoc quod dico ens. quia dicit ens in potentia de cuius ratione est ens. nam et potentia et actu non sunt modi entis corpus in eo quod corporeum sed in eo quod ens: quod sunt modi entis immediate. Quia igitur mobile sicut et quid in potentia directe respicit ens: corporeum autem non directe. quod non quod corporeum: sed quod ens in potentia: etiam necessarium est hoc quod dicit ens mobile sicut proprium et proprium dicitur: et autem quod dico corporeum mobile non est proprium et proprium dicitur: sed proprium et secundarium: et quod proprium est in secundario ratione scire est proprium ei subiectum: et non quod secundarium ideo ens mobile est proprium subiectum scire naturalis: et non corporeum. et sic completa est secunda via demonstrandi quod ens mobile sicut subiectum naturalis propriam: sumpta et modo quo corporeum consideratur a physico. Tertia via ad declarandas eiusdem sumit ex comparatione naturalis propriam ad doctrinalem. sicut n. p. h. m. in certo metra. si nulla substantia est per physicas: naturalis propriam est per physicas: hic igitur sic procedit. si nulla substantia esset per physicas metra: quod non esset: remaneret tamen et physica et metra. Tertius declaratio est. quod sicut remoto subiecto et subiecti proprietatis: removet sciam quod est de subiecto illo. sic etiam posito subiecto et subiecti proprietatis: necesse est sciam quod illa considerat. Nunc autem sic est quod ablata est substantia per physicas: et si

Questio

tollat subiectū p̄me p̄bie ut patebit in sequenti q̄oē
 nō m̄ tollit subiectū physice nec etiā mathemati-
 ce. substātia n̄. physica est quā cōsiderat nāl. Sub-
 stātia etiā physica ē necessario q̄ta, et hanc cōsi-
 derat mathematic⁹. posita iḡe sola substātia physi-
 ca ponit nōcōsideratio subiectū tam nālis q̄ doctrinalis
 p̄bie: z p̄ oīs h̄ vtrac sc̄ia. Nūc aut̄ sic est fm̄ di-
 etiā p̄bi q̄ istis duab⁹ sc̄ientijs remanētibus solis:
 nālis p̄bia ē p̄bia p̄ma: s; p̄ma p̄bia d̄z eē de sub-
 iecto p̄or̄ subiectus oīm aliaz. Iḡe cum nālis sc̄ia
 etiā remanēt mathematica p̄bia p̄ma dicat: oī
 nōcōsideratio subiectū ip̄i⁹ s̄r̄ p̄us subiecto mathemati-
 ce. h̄ aut̄ est ip̄ossibile si nō ens mobile sed corp⁹
 mobile ponat subiectū sc̄ie nālis. Lui⁹ declaratio ē
 q̄ illud ē p̄us a quo nō cōuerter̄ exīdi c̄na. Nūc
 aut̄ videm⁹ q̄ si in intellectu ponit corp⁹ q̄tū: nō
 ideo ponit ibi corp⁹ mobile: sed si ibi ponit corp⁹
 mobile nōcōsideratio corp⁹ q̄tū. oē. n. corp⁹ mobi-
 le est corpus q̄tū et nō ecōuerso. et s̄r̄ si intelligit
 corp⁹ mobile intelligit de necessitate corp⁹ q̄tū et
 nō c̄nertū. Et iḡe corp⁹ q̄tū p̄us corp⁹ mobile:
 z p̄ oīs mathematiča est p̄or̄ physica si hui⁹ sub-
 iectū ē corp⁹ mobile. ip̄is iḡe duab⁹ solis remanē-
 tib⁹ est mathematica p̄bia p̄ma et nō physica. qđ
 est h̄ p̄bi. Nō solū aut̄ h̄ ē h̄ p̄bi sed etiā cōtra
 veritatē. Lui⁹ declaratio est. q̄ cōsideratio prime
 p̄bie debet eē v̄lor̄ cōsideratōe cuiuslibz alterius
 sc̄ie et ad plura se extēdere. physica aut̄ est talis
 respectu mathematice et nō ecōuerso. mathemati-
 tic⁹ aut̄ se nō extēdit ad cōsiderandū nisi ea soluz q̄
 sunt in genere quātitatis: sed nālis se extēdit ad
 cōsiderandū omnia q̄ cadūt sub motu vel mutatōe
 vel que sunt vna res cū eis. et q̄a eoz que sunt in
 p̄dicamēto substātiae multa cadūt sub mutatōne
 extēdit se physic⁹ ad cōsiderandū res hui⁹ predi-
 camēti. Quia mot⁹ est etiā in quātitate et q̄litate
 et vbi: et quia est idem cū actione et passiōe et h̄ in
 ip̄o fundant. Et quia quādo derelinquit ex tem-
 pore quod est passiō motus: et quia situs cōtinue
 renouat. ideo ad res oīm istoz p̄dicamētoz cōsi-
 deratio naturalis philosophi merito se extēdit.
 Pater iḡe q̄ vniuersalior̄ sit cōsideratio physici
 q̄ mathematici: cum hic se extēdat soluz ad res
 quātitatis: ille vero sere se extēdat ad entia sui
 gulorū p̄dicamētoz. iḡe de necessitate oportet
 q̄ ablata metaphysica naturalis sc̄ientia sit philo-
 sophia p̄ma et maxime vniuersalis et non mathe-
 matica: et p̄sequēs sibi dandū est p̄ subiecto: nō
 aliquid spāle ficit mathematice cui dat q̄tū: sed
 aliquid vniuersale et cōe quodāmodo entib⁹ oīz
 p̄dicamētoz. quod esse nō potest nisi ens mo-
 bile. Unde et p̄hus hoc vides signant dicit semp
 mathematicaz versari circa quid spāle ficit circa
 q̄tū physice vo nūc q̄ dat spāle ens vt corp⁹ vel
 aliquid tale: sed semp ens contractū per motum.
 Unde in. tu. metba. dicit. Mathematica circa ali
 quā partē cōuenietis materie facit theozia: puta
 circa lineas: aut̄ angulos: aut̄ nūeros: aut̄ reliquo

rū aliquid quantoꝝ de physica aut̄ ait nālis acci-
 dentia et p̄cipia speculat entitū inq̄tū motu. Si
 aut̄ vellem⁹ videre quō ens motu vel mobile vni
 uersali⁹ est q̄sto accipieādū est quod dicit doctor
 nōstr̄ de mobili in suis q̄onib⁹ disputatis. Aut̄ n̄.
 ibi q̄ mobile habet duplē acceptiōe. Una qđ
 inquantū opponiāt ad imobile non subiectibile mo-
 tui: et sic mobile est idē quod subiectū mot⁹: et oē
 tale est q̄tū corpus et ecōuerso. Aliā acceptiōem
 h̄nt inquantū ens motu opponiāt ad ens fixum et
 stans in sua entitatē sic q̄ vniuersalit idē remoue-
 ri non pot̄: et sic dicit ens mobile nō soluz corpus
 subiectibile motu: sed omne quod nāliter potest
 pdere suā entitatē: cuiusmodi sunt nō solū corpora
 sed forme substātiales generabilū et forme acci-
 dentales que non sunt corpora q̄ta. et q̄ mobile
 vls sumptū includit vel continet sub se mobile ac-
 ceptu vtrac modo: iccirco ens mobile vniuersa-
 liter sumptū quo modo est subiectū nālis p̄bie ē
 vniuersalit̄ corpore q̄to: et p̄ consequēs naturalis
 sc̄ia est vniuersalior̄ mathematica et eē p̄ma p̄bi-
 losophia si metaphysica toleret. quod totū tolli-
 tur vt declaratiū est si non ens mobile sed corpus
 mobile ponat p̄pum subiectū in sc̄ientia naturali.
 Et hec est tercia via ostendēdi propositū sumptū ex
 cōparatiōne physice ad mathematicā. Quarta
 via adhuc sumit ex ip̄a diffinitiōe motus. Cōstat
 enim q̄ illud est p̄prie subiectū alicui⁹ sc̄ie quod
 est propriū subiectū proprie passionis sed in sc̄ien-
 tia illa cōsiderate. propria vero passiō q̄z primo
 considerat naturalis est ip̄se motus. Uideamus
 iḡe quid sit subiectū propriū motus. hoc enī viso
 statū apparebit quid sit propriū subiectū sc̄i-
 entie naturalis. Est autem id propriū subiectū
 motus per quod datur motus diffiniri. Ad cui-
 us intelligentiā considerandū est q̄ multipli-
 cē diffiniciones innenītur. Quidam etenī sunt que
 non dantur per additamētu alicuius quod sit
 extra essentia diffiniri. Et quedam sunt que dan-
 tur necessario per additamenta. Lui⁹ diversita-
 tis ratio est. quia cum diffinirio dicat entitatē
 diffiniri: ea que entitatē habent perfectam per
 sua essentialia absq̄ eo q̄ ip̄a alicui⁹ extrinseco cō-
 iuncta sunt possunt etiam absq̄ alicui⁹ extrinse-
 ci additamento per sua essentialia perfectam bas-
 bēre diffiniri. que autem perfectam entitatē
 non habent per sua essentialia nisi alicui⁹ extrinse-
 ci coniuncta in essendo perfectā etiā diffinitiōem
 habere non p̄nt si est additamēto illi⁹ extrinseci.
 Nūc aut̄ sic est q̄ substātiae entitatē p̄ sua eēntia-
 lia nō cōiuncta alicui⁹ extrinseco cu non recipiant in
 subiecto p̄fectā habet. ḡ et per ip̄a diffiniri debet
 absq̄ nulli⁹ extranei additamēto. Accidentia nō
 habent diffinitiōe p̄fectā sine additamēto substā-
 tiae vel subiecti quod illi⁹ entitatē p̄cipiū est et
 cā: ficit et p̄cipioꝝ eēntia. Sic iḡe iam vla ē dif-
 finitionū diversitas. et cum hec ponatur iam ap-
 paret q̄ in diffinitiōe accidentū p̄ficia semper

debet apponi subiectū: et quod motus est accidens ideo quod subiectū apponat in diffinītione ipsius: et quod est accidens ppterū quod considerat naturalē: ideo quod ppterū subiectū nālis phīe in eius diffinītione posnat. Clideam⁹ igit̄ que sit perfecta mot⁹ diffinītio: quod tunc statim videbit⁹ quid sit propriū subiectū motus et scie nālis. Perfecta aut̄ mot⁹ diffinītio est illa qua dicitur: Motus est act⁹ existentis in potētia inquātū b⁹. Ens aut̄ in potētia nō est idem sūmū rōnē ut supra declarat⁹ est cū ipso corpore: est tamen idem sūmū rōnē cū ente mobili: sicut supra patuit et ppterū vult in tertio physicoz vbi illa ostendit diffinītione pfectissimā esse: Idētias vō rōnis est que facit pfectā et oīmodā idētitatē subiecti. ergo oīno idē subiectū est ens in potētia inquātū b⁹ et ens mobile. Ens igit̄ mobile est ppterū et pfectū subiectū: tam mot⁹ quod nālis phīe. Est aut̄ considerā dū: quod sicut mot⁹ nō dicitur corporis act⁹ in potētia: sic etiā cū h⁹ quod dicitur in potētia inquātū b⁹ dicat ipsum mobilitatem nō dicitur etiam dici actus corporis mobilis sed entis mobilis: et sic iam ppterū quartā viā sumptā ex diffinītione mot⁹: ppterū necessariū est dicere: ens mobile eē subiectū scie nālis et nō corp⁹ mobile. Motū aut̄ dicentium h̄ā: ppterū puerile est. nō n. mobile considerat physicus ut ppterū passionē: sed potū ut modū et rōnē formalē sui subiecti: quod est h̄ā totū quod dicitur ens mobile cui ppterū et ppterū passio est mot⁹ quod fit ut ppterū ppterū entis mobilis quod nālis de se considerat et ad que potū et motū et oīā quod de motu considerat reducere, alioz vō motuoy defect⁹ ppterū sequētia apparebit.

Ad ppterū igit̄ argumentū iā ppterū mīfio. dato enīz quod mot⁹ supponit in ppterū physicoz et fili ppterū subiectū mot⁹. nō iō mī excludendū est: quod supponit corp⁹. sed ens mobile: quod hoc est ppterū subiectū mot⁹: ut oīsum est: et nō corp⁹. vñ et antiqui phāntes ut permenides et melitus: cōcēdebat eē corp⁹ et tamen negabār esse motū: et ens mobile. Ppterū solutio ad secundū. Si enī considerarū nālis principia et ppterates corporis inquātū corp⁹: et inquātū corpori sunt: excluderet argumentū. nūc aut̄ et si considerat ppterū principia corporis. nō enī considerat ut principia corporis sunt: sūmū entis mobilis: et h̄ā etiam ppterates considerat ppterū et ppterū. sed ppterates corporis considerat inquantū rōnē entis mobilis ppterant: et nō inquantum habent rationem corporis: ut declaratum est.

Ad tertū ppterū solutio. nāc quānū ens mobile et corpus mobile dicāt mobilitatē quod est rō formalis subiectū et scie nālis. corpus tamen mobile se haberet ad ens mobile sicut secundariū ad ppterū. nam sicut h̄ā dico: in potētia antē terminū motus īmediare respicit ens quod dividit ppterū potētia et actū. sic etiā hoc quod dico mobile: cui⁹ eadē rō est cū hoc quod est existere in potentia ad dictū terminū. nam rō formalis que h̄ā determinare. vñiversaliori ppterū dī addi: et nō edipolenti: nec in min⁹ se habēti. et mobile quidē respicit corp⁹ sicut quoddā extēti subente mobili. et iō adiunctū sibi nō facit ipsum esse

subiectū totū scie nālis: sic nec adiunctū corpī alias: quod virtūz est qd ppterū respetū tam mot⁹ quod mobilis. repit enim sūmū ppterū et sūmū veritatē motus in qualitate et in vbi. et tamen neutrū ipsoz est corp̄us. vñ et cōmentator dicit sup scđo physicoz: quod in libro ppterū qui cor⁹ est de physico auditu nō diffiniunt nisi ea que sūt vñlia roti nature: sicut sūt nā mot⁹ et b⁹. in alijs vō libris diffiniunt alia considerata: nō tamen vñlia sicut in dō celo et mundo corp⁹. Ad quārū dicēdū ē: quod si ppterū ista intelligat quod ad oīno eandē sciam spectet cōsideratio de re et de mō rei quocunqz: falsum erit quod dicitur. nam rem vnam et eandem sub alio tamē et alio modo rei considerat scia subalternans et subalternata: sicut geometria accipit lineam simpliciter perspectiva aut assumit lineam sub modo ipsam consequente ex applicazione ad materiā: et tamen non sunt omnino una scientia. Si autem intelligat quod consideratio de re et de modo quocunqz rei spectat ad scientiam eandem illo modo identitatis: qui reperit inter scias entiam subalternantem et subalternatam: erit versus intellectus. et naturale quidē bene cōcedimus subalternari prime phīe: cuz prima phīa considerat ens simplex. naturalis vō considerat ipsum sub modo debito ex applicatione ad materiā. Ad quātū dicendum est: quod duplex potest dici modus aliquis esse specialis. Uno quidē modo dicitur spālis modus qui est distincti⁹ specialis entis et non entis vñli sumpti. et sic mobile non est modus specialis entis: quod nō distinguit ex opposito cōtra modū alium spālem entis sed potius vñuerſale cē enī ens vel est mobile vel immobile. Alio modo dicitur aliquis specialis modus: quia nō est proprius cuiuslibet entis sed alic⁹ determinati sicut ppterū et ppterū: et si vñli dividant ens: nō tamen quodlibet eoz cōuenit oī enī. sed h̄ā quod dico ppterū est modū solidus substantiae. et ppterū: est modū soli accidentis. et quod ppterū mōi sunt nō cuiuslibet entis: sūt spāles duci possunt: vel mōi spāles eē. fili etiā mobile et immobile. et si vñli dividant ens. dicūt tamen spāles mōi quod hoc quod dico immobile nō est modū ppterū cuiuslibet entis: sed īmaterialis solū. et hoc quod dico mobile nō est ppterū modū cuiuscumque sed soli entis applicati ad māz nālē. nūc aut̄ modus nō dicitur annēti ei cui⁹ est ppterū et qđ sūt inveniuntur: sed ei solū cui⁹ est distincti⁹: sicut ppterū nō dicitur substantie quod fieret nugatio. sūt enti quod distinguit et determinat et vñli determinatio dī addi ipsi determinabili: et nō iam determinato: et ppterata etiā mobile nō dī addi enti stāti sub materia naturali: sed simpliciter enti. Ad sextū dicendum: quod ppterū mīfio. nō enī mobile addit̄ enti ut passio: sūt sic modus distincti⁹ ab immobili quod non considerat philosophus. vnde est formalis ratio subiecti scientie nālis cuz ppterū male rōne vñli quod ab alio distinguit. mot⁹ aut̄ est ppterū passio per se et nō per accidens se habens ad ens mobile cum sequatur principia eius.

Ad septimū dicendum est: quod nō est necessarium

Questio

omniē passionem dicere aptitudinē t̄ non actuū
quā potius sūr aliqua q̄ si in aptitudine sumant̄
nō solū nō erūt p̄prie passiones: sed nec etiam
sūnire poterunt ei cuius sumit proprietates acce-
p̄te vt dicunt actuū aptitudo enī ad paritatem
t̄ imparitatem nullo mō sūnent numero: quia tūc
posse poni numerus aliquis: qui nec eēt par vel
impar: sicut q̄ aptitudo ad ridendū: est hominis
proprietas: t̄ nō actualitas rideat: non potest esse ali-
quis homo qui actu nō rideat: non potest antez
esse aliquis numerus qui nō sit actu par vel impar
t̄ iō partitas t̄ iparitas: nec in aptitudine: s̄ i actu
sunt numeri proprietates. sic ergo similiter nō ob-
stante q̄ motus dicat actuū t̄ non aptitudinem
poterit esse: t̄ est propria passio entis mobilis.

Ad octauū dicendū: q̄ p̄prie passiones q̄n op-
positionē habet ad iniūc: nō ōz q̄ semp̄ ōz actu
infint sūn subiectus. sed necessariuz est q̄ semper
altera vel altera: sicut non semper numerus est
par nec semp̄ impar: semp̄ ē t̄m̄ par vel impar. vñ
t̄ p̄mo posterioz habet: q̄ ea que p̄ se infint ne-
cessario infint reb̄: vel finip̄ vel oppofite. sunt
aut̄ p̄prietates entis mobilis mot⁹ t̄ quies. t̄ si p̄
pus respiciat mobile. t̄ cē quidē mobile mouet
vel q̄scit. Ad nonū dicendū est q̄ q̄uis q̄cqd
mouet tanq̄ subiectū mot⁹ nō in alio receptū fit
corp⁹. nō t̄m̄ in quoicūq; est aliquo mō mot⁹: id ē
corp⁹. cū mot⁹ fit in qualitate: q̄ corp⁹ nō est. t̄ iō
nō est accidēs covertibile corpī oīno. Et vlt̄ri nō
solū nō covertibile inest corpī in rōne q̄ corp⁹ ē
sed nec etiā sibi inest ut supra patnit. Ad. x. di-
cendū: q̄ subiectū inclusuz in intellectu mot⁹: est
ens in potētia ad motum t̄minuz vel ens mobile
q̄d idē est t̄ nō corp⁹: quin poti⁹ corp⁹ in rōne q̄
corp⁹ ē: mobilitatē t̄ motū excludit. Ad. xi. dicē-
dū: q̄ aia intellectua t̄ si nō sit pars subiectua en-
tis mobilis: est t̄m̄ pars cōstutuia alicui⁹ p̄tis eius
subiectue ut puta boīs. Ad. xii. dicendū: q̄ sub-
iectū ōz esse tale q̄d vel prediceat de p̄tractatis in
scia: vel per ordinē ad ip̄m illa ad sciam referant̄
Et motor quidez sepatus ad sciam nālem refert
per ordinē quē haber ad ens mobile cum influit
motū. Ad. xiii. dicendū: q̄ de mā forma primati-
one agit in libro physicoz: nō iō q̄ sunt p̄cipia
corporis: s̄i q̄ sunt p̄cipia entis mobilis. Ad
xviii. dicendū: q̄ esse mobile nō enti attribuit rōne
corpis: nec corpi rōne entis: sed vtricūz rōne entis
imperfecti. Ad. xv. dicendū: q̄ si nihil localit̄ mo-
uet nisi corpus: nō t̄m̄ corp⁹ huic motui subiectur
rōne qua corpus est: sed inquantū p̄cipiat rōne
entis mobilis in loco. t̄ iō ens mobile f̄m̄ locū ē
p̄prie subiectū in libro celi t̄ mūdi. Ad. xvi. dici
posset: q̄ nō ōz ens mobile ē corp⁹ mobile: sed et̄
ens mobile q̄d est corp⁹: rōne differt a corpe mo-
bili tanq̄ p̄cipialius dicūt̄ a secundario ut supra
patnit. Tētanq̄ nugatorie dicūt̄ a p̄prio dicio. t̄
iō nō ōz si negat corpus mobile esse subiectū: q̄
neget t̄ ens mobile: cū nō sit eadē rō vtricūz.

Questio secunda.

Glestio sc̄da ē: Utz p̄ma
ph̄ia subalternet
sibi nālē t̄ doctrinalē ph̄ia: Et v̄
q̄ n̄. semp̄. n̄. scia subalternata accipit
vt p̄ma p̄cipia sua cl̄ones. p̄batas
in scia subalternāt̄. S̄i nālis t̄ doctrinalē ph̄ia nō
accipiūt ut videt p̄cipia q̄ sunt cl̄usa ī p̄ma scia: ḡ
nō subalternant̄ sibi. Preterea scia subalternāt̄
nō dividit ex opposito h̄ sciam subalternant̄. s̄i
p̄ma ph̄ia dividit ex opposito h̄ p̄dictas sicut p̄z p̄
p̄b̄m in. vi. metaphysice vbi dicit: q̄ tres sunt mōi
sue partes ph̄ie. s̄. physicus. metaphysicus: t̄ mas
thematic⁹. ergo p̄ma ph̄ia sibi alias duas nō sub-
alternat. Si. di. q̄ prima p̄pō falsa est. Lōtra: que
ex opposito dividunt̄: sibi inuicē opponunt̄. que
aut̄ opposita sunt sub inuicem cōtinueri nō possūt
Scientia aut̄ subalternata sub scia subalternāt̄ n̄ti
nēt. ergo vna eaꝝ nō potest dividit ex opposito h̄
aliam. Si. di. ea que ex opposito dividunt̄ aliquid
cōe vniuocūt̄ taliter opponunt̄ q̄ sub inuicē conti-
neri nō p̄nt. que aut̄ dividit̄ aliquid cōe analogum
nō opponunt̄ tali oppōne q̄ impeditat vnu eoꝝ ōz
dinari sub alio: sicut effectus sub cā. t̄ tali dividit̄
dividit̄ hoc cōe q̄ est scia: p̄t scie supradicte.
Lōtra: q̄ sub vniuoce p̄dicamēto in p̄dicamēto
linea ordinat̄ vniuocū videt debere eē. sed scietia
ponit sub habitu qui vniuoce p̄dicas: ḡ t̄ ipsa ōz
esse quid vniuocū. Preterea si est q̄d analogice diu-
sum: adhuc ōz dividētia aliquā oppōne habere:
q̄z alr̄ nō dividēt̄ ipsam ex opposito. omnium
aut̄ nō est cā oppōsūt̄ iūt̄ nec de dividētib̄ano
logū dici poterit: q̄ vnu cōtineat̄ sub alio: sicut ef-
fectus sub cā. Preterea scia subalternāt̄ ōz ac-
cipere potiores demōstrationes q̄ subalternata:
Tūc aut̄ ista scia q̄ p̄ma dī nō videt sic se habere
ad alias: q̄z in mathematicis potissimum demōstra-
tiones sumunt̄: ḡ p̄ma ph̄ia sibi reliq̄s ph̄ie p̄t
minime subalternat̄. Preterea scia subalternata
f̄m̄ Ar. in p̄mo posterioz deber dicere p̄p̄t quia:
si nō p̄pter qd. s̄i nālis t̄ doctrinalis p̄pter quid
dicit: q̄ p̄tām̄ demōstrat̄: bic quidē p̄ formalez;
ille v̄o p̄ oēs. ḡ iste due scie nulli alteri possūt sub-
alternari. Preterea scia subalternata ōz ex addi-
tione se habere ad sciam subalternant̄: ita r̄idelz
q̄ subiectuz ipsius accipiat t̄ applicet ad materiā
sed cū subiectū p̄me ph̄ie sit ens oīno īmateriale
ut pote omnino a materia sepatum: quia t̄ f̄m̄
diffinitioz t̄ f̄m̄ omne non poterit aliquo mō
ad materiam applicari: quia id quod est īmateriale
rialis subā nullo mō p̄t habere p̄p̄ne ph̄ie
materie: iūt̄ physica nō subalternabit p̄me ph̄ie.
Si. di. q̄ substantia īmaterialis nō est subiectum
p̄me ph̄ie: s̄i ens cōtine acceptum q̄d p̄t bene cō-
trahi ad intelligibile t̄ sensibile materiam. Lōtra
id q̄d est p̄cipialius intentum in scia debet esse
p̄prium ipsius subiectum. substantie v̄o īmateria

lis cognitionis est principalissime intenta in prima philosophia: ut dicit Averroë in sua metaphysica ergo ipsa est propriissime subiectum ipsum. Preterea sicut Aristotele in sexto metaphysice: Si nulla substantia esset preter physicas: tunc non esset alia prima phisica hoc autem esse non posset ubi metathysica solas substantias immateriales consideraret. ergo subiectum ipsum non est ens in se sed tale ens quod est omnia immateriale: cu probatum sit quod nihil extra ipsum considereret. Preterea scientia subalternans et subalternata non debent esse equaliter considerationis: sed naturalis est equalis considerationis cum prima phisica: quod etiam considerat eum mobile et immobile et non aliud: igitur naturalis scientia prima phisica subalternari non potest. Preterea scientia subalternans debet demonstrare per sua principia: principia scie subalternatae. Prima vero phisica non potest per principia sua demonstrare principia naturalis et doctrinalis philosophie. cuius probatio est: quod principia sua sunt coelestia principia vero cœlestia ut habeant in primo posteriorum demonstratione non ingredientur: ergo prima phisica predictas scientias sibi sub alternare non potest. Preterea scientia subalternans et subalternata sic se debet habere ut de quo una dicat quod altera dicatur propter quid. et per consequens quod una demonstraret per effectum: alia debet demonstrare per causa: quod aliter non contineretur medium demonstrationis unius sub medio demonstrationis alterius: sicut effectus sub causa: fine quo perfecta subalternatio non potest: sed naturalis et prima philosophia non sic se habent: quia utrumque per effectum demonstrationem facit de motoribus separato: igitur una non vere subalternans alteri. Preterea subiectum scie subalterne debet immediate contineri sub subiecto subalternatis: sed int̄ subiecta quadrinaturalium scientiarum: et subiectum prime philosophie cadit medio loco quadritas vel quia communitate sumpta nulla scie est inter subiecta etiam naturalis philosophie et prime cadit hoc quod dico ens actus: quod dividitur per ens actu sicut actum perfectum et per ens actu sicut actum imperfectum: quod est id est cu ente mobili: ergo nec naturalis nec quadrinaturalis scientia subalternatur prima philosophie. Sed contra est quod plures dicit in primo metaphysice quod prima philosophia ordinatur alias scientias: hoc enim sine subalternatione esse non potest. Respondeo dicendum: quod de ista quoniam sunt diversae opiniones. Quidam enim dicit: quod prima phisica sibi naturalem et doctrinalem vere subalternare non potest: assignans autem huius rationem ex eo quod nulla scientia subalternata potest reductionem facere ad per se nota: sicut neque ad immediata naturalis vero et doctrinalis ad per se nota reducunt ea que considerant: sicut doctrinalis ad coes animi conceptiones cui sunt omnes totum est maius sua parte: si ab equalibus equalia demas ea que reliquias sunt equalia: quas etiam coes conceptiones dicit sumi posse ex subiecto scie naturalis cu sit quid valde coes. ergo nec naturalis nec doctrina

lis scie vere subalternari potest prime philosophie. Sed hec opinio stare non potest quia quatuor vias ad presens possumus declarare. Et prima quidem via sumitur ex copa ratione scientiarum ad entia: sicut ex proportionalitate ordinis scientiarum et entium: cu enim omnis scientia referatur ad scientiam: quod necessarium est aliquid ens: quod quod nihil est: sciari non potest: quod necessarium ex ipso ordine entium accipere ordinem scientiarum: videmus autem entia taliter ordinatae quod omnia continentur sub uno quod est principium et causa entitatis alias omnibus: et per se sequentes est supremum et primum in toto ordine entium. oportet ergo et scientias sic esse ad intuitionem ordinatas: quod omnes continentur sub aliqua que sit prima et suprema in toto ordine scientiarum: hec autem non potest esse nisi una sit. cum declaratio est: quod cum prima et suprema scientia sit illa quod directe et per se pertinet ad primum scibile: quod est primum et supremum ens: et hoc sit omnis unum et simplex omnis multiplicitate carens: quod etiam quod prima scientiarum que ad hoc unum directe pertinet: una sit et non multa. Et quemadmodum quidem primum ens sub se continet omnia alia: et omnibus est principium entitatis: ut dictum est: sic etiam quod et prima scientia continet sub se omnes alias: et causa est completa sicut modus suum omnium alias. Cum vero est: quod ex ordine principiorum essendi in entibus sumi et modo principiorum cognoscendi in scibili bus. Nunc autem ut dictum est: primum ens quod est principium essendi principium omnia sub se continent: et omnibus est causa essendi ergo quod et prima principia prime scie ad primum ens directe pertinentis sub se continent omnia scientiarum principia et causa sicut sicut modus nam praefecte cognitionis eorum: et sic ut videtur quemadmodum nullus sicut modus essendi principium esse potest sine ente. primo enim entitas est causa entitatis alias: sic etiam nullus sicut modus cognitionis principium esse possit sine primis principiis primo scientie: ut etiam consimiliter veritas ipsorum causarum est veritatis in omnibus principiis secundis. Unde densus autem quod in omnibus scientiis sic se habentibus: quod principia viri sunt propter quid et causa veritatis principiorum alterius: una continet sub se aliam: et potest in ipsorum descendere ad demonstrandum demonstratione caliter principia eius per principia sua. Cum igitur prima principia prime philosophie ut probatum est sub se continet principia naturalis et doctrinalis scie et omnia alias et ipso rurum veritas causa sit veritatis in omnibus. concluditur necessario: quod prima scientia continet sub se naturale et doctrinalis philosophiam et omnes alias: et quod descendere in eas possit ad demonstrandum causam principia eorum per principia sua. Ulterius autem videtur quod omnia quae non sunt causa sunt causa continentur et caliter et immediate hanc per principia scie alias: de non etiam sua per omnes hanc quod sunt conclusiones demonstrare in illa scie. Cum igitur ut probatum est principia naturalis et doctrinalis philosophie de sua natura habeant quod continentur et immediatamente continentur per principia prime philosophie concluditur de necessitate quod ipse de non sua habeat quod sunt conclusiones demonstrare in prima philosophia. et si non requiratur semper quod ibi actu concludantur per se sui nimirum evidentiā. Nunc autem ita est quod nunquam una scientia accipit tantum sua principia

Questio

ea que de natura sua habent et sunt oclones in altera scia: nisi perfectissime illi scientie subalternet. Cum igit ut demonstratum est naturalis et doctrinalis phia assumant ut sua principia ea quae de natura sua haberent et sunt oclones demonstrare in prima phia cocludit de necessitate quod utraq; ea per pme phie perfectissime subalternet. prout autem ex hac ratione et nec per naturali nec per doctrinale phiam traditae vltia cognitio. illa non cognitio dicitur vltia: qua habita non continet vlti? quod rere quid: qualis non est cognitio quod acquiritur per dictas scias: eo per de ipsaq; primis principiis contingit quod rere propter quod: cum sue veritatis causa beatitudo veritatem principiorum primorum phie in quod profecte tota illa cognitio completa et vltimata. propter quod etiam merito ille subalternatur huic. hoc non nulli alteri subalternari potest: cum supra se nullam beatitudinem mouere de se ampletam et ultimam causam cognitionis et sic per primam via declaranda propositum: sumpta ex ordine sciarum et entium.

Secunda vero et tertia via sumuntur ex ordine demonstrationis sed differenti. Namque per differentes demonstrationes sunt in scientiis. Sunt namque demonstrationes procedentes ex primis principiis propriis scientiarum: quas necessarie est esse notissimas in qualibet scia super omnia quae demonstrantur in ipsa. Quedam vero aliae sunt quae procedunt ex primis definitionibus scientiarum: et intelligo illas esse primas distinctiones in scia: an quas nulla potest accipi que spectet ad considerationem scie illius. ex parte autem primarum demonstrationum sic procedit. Videlicet enim in una et in eadem scia vlti: quod habitus generalis per demonstrationem accipiente potest demonstratas vel demonstrari possibilis in vlti: subalternus est habitui causa per demonstrationem illas potest demonstrantem per priores secundum positionem naturae. Num autem ratione est: quod semper necessarie habitus oclonis subalternus est habitui principiorum naturae ordinem immediate concludentium oclonem illam. Quicquid namque veritas conclusionis operatur ad veritatem principiorum naturae ipsa demonstrationi ut effectus ad causam: sic etiam et oclonis cognitionis habens ad cognitionem eiusdem: quod ea quae naturae sunt causa veritatis alicuius: sunt etiam per suam cognitionem naturae causa cognitionis eiusdem. et hoc sicut veritas conclusionis subalternatur ad veritatem principiorum ut effectus a causa: sic etiam et cognitionis ipsi subalternus est cognitioni eiusdem: ut effectus causa. Est autem una et eadem cognitionis ratione habitus principiorum demonstrationis procedentes ex principiis secundis. et habitus oclonus illatus per demonstrationem accipientes potest per priores ad secundas demonstrationes. Sicut enim una et eadem ratione principiis vocatur in demonstratione secunda. et conclusio in demonstratione precedente. sic etiam una et eadem cognitionis ratione habitus principiorum secundae demonstrationis. et habitus oclonis demonstrationis procedentes. Si igit ut probatum est habitus oclonis subalternus est habitui principiorum demonstrationis ocludentis ipsam: et necessario quod sit subalternus habitui oclonis illatus per demonstrationem: illa principia ocludentia. cui idem sit ibi habitus principiorum et hic habitus conclusionis ut ostensum est. Est autem habitus

conclusionis illate in demonstratione prima subalternus habitui principiorum et quod illa demonstratione procedit: igit et habitus oclonis secunda demonstrationis qui habitui subalternat antecedenter oclonis erit subalternus eidem hoc autem ratione potest demonstrari per unum exemplum determinari in scia naturali. Accipiat enim hec potest: nullum continentium inanimatum potest mouere se ipsum. Deinde accipiat hec potest: grauia et levia sunt continua inanimata et concludat quod hec non potest mouere se ipsum. Ulterius autem accipiat illa suppositione universalior: utpote quod omne mouens se ipsum est divisible in duo diversa: quoque unum habet rationem mouentis et reliquum rationem moti: et adiungatur quod nullum continuum inanimatum est divisible in uno sic diversa. et postea infra per nullum continuum inanimatum potest mouere se ipsum. In istis demonstrationibus apparet totum quod dictum est. ideo enim gratia et levia non mouent se ipsum: quia nullum continentium inanimatum est tale: et ideo cognoscimus grauia et levia se non mouere quia hoc cognoscimus continuo inanimato non conuenire. igitur habitus illius conclusions habens habitum illius principii subalternatur sicut effectus causa. et similiter habitui conclusionis illate in demonstratione secundo facta cum sit unus et et idem: et ulterius simul totalis cognitionis similiter est subalternata cognitioni illius principii omnem mouens se ipsum divisible est in duo diversa: quoque unus et et cognitione non habens principium trahit tota cognitionis alios. Et sic semper in una et eadem universalis scia: tota cognitionis habitus per demonstrationem que sumit potest secundas: subalternatur cognitioni habere per demonstrationem illas ex primis principiis ocludentem. Nunc autem ita est: quod quemadmodum se habent in una et eadem scia potest prima: et magis universalis ad potest secundas et minus universalis sic etiam se habent positiones prime philosophie ad primas positiones scientie doctrinalis et naturalis: sunt enim et ipsa prima principia veritatis istarum: quemadmodum quae per priores in eadem scientia demonstrant posteriores: sic etiam multo immo aliorum et perfectioni modo per positiones prime scientie demonstrari habeant prime positiones naturalis et doctrinalis philosophie. Concludit igitur de necessitate quod tota scientia naturalis et doctrinalis que trahuntur ex suarum positionum primarum cognitione: subalternata est cognitioni priorum principiorum prime philosophie. et per consequens ipsi universalissime scientie que sola habet prius per illa prima principia et reliqua demonstrare. Possamus autem si volumus hoc per diximus et ratione probauimus scilicet quod prima philosophia aliarum scientiarum principia demonstrant causam litteram etiam auctoritate ostendere. Aquicenna namque dicit sic in primo sue metaphysice: Nec scientia dividitur in partes: quarum quedam inquirunt causas utilias in quantum sunt causae et causati et alie inquirunt causam primam et qua fluit omne

esse causatum non inquantum est mobile vel quantitatum. et quedam aliae inquirunt dispositioes que accidunt esse. et quedam inquirunt principia scientiarum particularium. Et huius rationem assignat dicens: Principia cuiuslibet scientiarum minus communius questiones sunt in scientia communiori: sicut principia metaphysice in naturali: et principia mensuratois in geometria. et hinc concludit. contingit igitur ut in hac scientia monstrantur principia singularium scientiarum que inquirunt de dispositibnibus vniuersitatis usq. Ex quibus verbis liquide appetet quod per principia prime philosophie demonstrantur principia omnium aliarum: et quod ipsa sibi omnes alias subalternant. Philosophus autem in primo posteriori sic dicit: Manifestum est quod non est vniuersitatis scientie principia propria demonstrare. Erunt enim illa per quae scilicet demonstrantur aliarum principia scientiarum omnium principia: et scientia illorum propria omnibus. quod non aliter intelligi potest nisi ut dividatur propria omnibus: quia descendens in omnes ad demonstrandum earum principia. Deinde adiungit et namque sciunt magis intellectus ex superioribus causis. et ex posterioribus enim sciunt cum non ex causatis causas sciatis. per quod aperte innuit quod hec scientia demonstrat aliarum principia per causas et non per causata. Et quia dixerat demonstrandum prius scientie descendere in alias scientias ad demonstrandum easdem principia: quomodo hoc possit esse declarat dicens: Sed demonstratio non convenit in aliud genus videlicet in aliud simpliciter: sed aut sicut dictum est geometricae perspective et arithmeticae in harmonicas. Et per hoc iam reputat planum quomodo et prima scientia in alias descendat. Cum igitur descensus geometricae in perspective: et arithmeticae in musicali: sit descensus subalternatus in subalternata vere: appetet manifeste intentionem frustis philosophi primam philosophiam in alias omnes descendere demonstrando: utpote in sibi vere subalternas. Et sic completa est secunda via declarandi propositum summa ex ordine de demonstratione pcedentium ex dispositibnibus scientie.

Tertia vero via ad idem declarandum sumitur ex ordine demonstrationum diffinitioes accipientium pro medio. ubi considerandum est quod diffinitio nonnulla potest vere demonstrari de illo cuius est diffinitio. Cuius ratio est. quia cum omnis demonstratio sit per medium: oportet necessario illud quod vere potest de aliquo demonstrari habere vere medium per quod demonstraret de illo: quod necessario et causa est verificatio eiusdem de eodem: quia verum medium causa est. Inter autem diffinitionem et diffinitum nullum cadit medium: sicut nec inter quidditatem et re cuius est quidditas. non enim est dare causam propter quam homo sit alicui rationale et alicui rationale est: et similiter est de aliis. et nullo modo potest vere demonstrari diffinitio de illo cuius est diffinitio. hoc autem veritate habet in omnibus scientiis tamen subalternis quam subalternis.

Videmus eni quod cognitio passionis secunda subalterna est cognitio passionis prima: et similiter cognitio passionis prima subalterna est cognitio subiecti. nam et passio secunda passionis prima: et passio prima subiecto subalternat sicut effectus sue cause: et tamen cum tota hac subalternatio non potest vere demonstrari de passione prima diffinitio sua per diffinitio subiecti: nec de passione secunda demonstrari potest sua per diffinitioem passionis prime: sed de passione prima per diffinitioem suam demonstrari potest diffinitio secunda: et de subiecto per suam diffinitioem prime. et hoc facit illas cognitioes dici sibi inuicem subalternas non igitur ad subalternationem sciarum exiguntur quod subalternas demonstraret diffinitonem datam in scia subalternata de propria diffinitio in ipsa. quod cum hoc sit impossibile de re aliqua inueniri ut omnibus est: impossibile tamen est aliquam sciam dici proprie subalternam: sed sufficit quod subalternas demonstraret subiectum et diffinitioem subiecti scie subalterne de alio si demonstrari possit: sicut etiam ad hoc quod cognitio passionis dicatur proprie subalternata cognitio subiecti sufficit quod diffinitio quod est principium cognoscendi ipsum demonstraret de subiecto per diffinitionem eius: que similiter est ratio per quam ipsum cognoscit. Nunc autem primus physis hoc facere potest et facit secundum naturam sue scientie de subiecto et diffinitione subiecti tam doctrinalis quam naturalis physis. Dico autem secundum naturam sue scientie: quia quando de ordine naturali scientiarum loquimur debemus attentionem non ad ea que in scriptis ab hominibus sunt redacta sed ad ea portius que scientie de sua natura attributur. Quod autem primus physis de sua natura attributum quod diximus patet si consideremus usque ad que sua consideratio se extendit. Nam primus physis dividere habet ens per substantiam et accidentem et substantiam per corpoream et incorpoream: et hoc etiam omnia considerat. et quia quantum quod est subiectum in mathematicis est propria passio substantiae corporis quem habet diffinire primus physis: et propria passio de suo subiecto demonstrari debet per diffinitionem subiecti: manifestum est quod et quantum et diffinitio quantum secundum naturam suam demonstrari potest de substantia corpoream per diffinitionem ipsius: et non nisi a primo physis qui solus eius diffinitionem considerat. Similiter etiam dividitur primus philosophus ipsum ens per ens in potentia: et ens in actu perfecto: et ens in actu imperfecto: cuius proprium est esse mobile quod considerat physicus. et mobile quidem et eius diffinitio demonstrari potest de ente in actu imperfecto per diffinitionem ipsius. Nam etens in actu imperfecto est ens cariens complementum actualitatis: quod aptum natum est habere. et hoc est causa eius quod est esse ordinatum in actu acquiribile per motum vel mutationem: quod est diffinitio mobilis. Ideo enim aliquid ordinatur ad actuum aliquem acquirendum quod aptum natum est habere ipsum non tantum habet. Unde mobile comparatur ad illud sicut effectus ad causam et sicut proprium ad subiectum. Unde Alicen.

Questio

in sua metaphysica dicit: Dicemus igitur quod hic posita de quibus tractabat in alijs scientijs sunt accidētalia in hac sc̄ientia: quia sunt dispositōes que accidūt ad esse et divisiones eius. et ideo quod nō probat in alia sc̄ientia probat in ista. quia enīz dividit h̄ scientia in substantiā et accidentis: ideo sunt ei propria. Et iterū in p̄mo sic: Lontingit aut̄ in hac sc̄ientia ut demonstrent principia sc̄ientiarū singulariū que inquirunt dispositōnes viuisculiūq; esse. igit̄ hec scientia inquirit dispositōnes esse et ea que sunt ei quasi partes et species quousq; ve nitur ad appropriatiōem ex qua prouenit subiectum naturalis: igit̄ p̄mittam illā appropriatiōem ei et appropriatiōem ex qua prouenit subiectum disciplinalis dimittam ei: videlicet ad considerationē proprietatiū eis cōuenientiū: diffinitionem autē illius subiecti appropriati ei quod cōsiderat a p̄mo philosopho demonstrare de eo cui appropriatur spectat ad primū philosophū. Et quibus omnib; euīdēter cōcludit quod prima philosophia sibi naturale subalternat et doctrinalē et p̄spectus q̄s geometria p̄spectuā: cū ip̄a demonstrare non possit diffinitionē visualis de linea eo quod visuale ex p̄ncipijs linee non causat. Et sic completa est tertia via declaratiōi quod volum sumptu ex oī dine demonstrationū diffinitionē accipientiū p̄ medio. Quarta autē declaratio sumit ex eo quod ad eandē scientiā pertinet cōsiderare rem et modū rei. Ad cuius intelligentiā est cōsiderādū quod ou plices modi alicuius rei accipi possunt: quia generales et speciales. Et generales quidē proprie dicunt qui rem sūm se cōsequunt et isti quidē spe crant simpliciter ad eandē scientiā ad quā pertinet cōsiderare de re cuīs sunt modi. Lui ratio est. quia nunq; in aliqua sc̄ientia potest haberī cognitio alicuius rei p̄fecta nisi p̄fecte eius ratio cognoscat: nec ratio sūm se habebat diuersos modos potest cōplete cognoscendi illi omnes modi sub quib; potest intelligi cognoscant. tales autē sunt modi rem sūm se cōsequentes qui necessario eriāt rationē similiter cōsequuntur. et ideo de necessitate oportet quod una simplex sc̄ientia cōsiderat rem et modos generales ipsius. vnde sola metaphysica cōsiderat modos generales entis: et sola sc̄ientia libri p̄oxū cōsiderat generales modos filologīni. Modi autē speciales rei sunt qui rem cōsequuntur ex applicatiōe ad aliquā materiā: sicut modi speciales filologīni sunt illi qui ip̄m consequuntur ex applicatione ad materiā necessariā vel probabilitē: et visuale in linea dicit quidē modū speciale sumendī linea: quia cum applicatiōe ei ad mām sensibile. Et tales quidē modos cōsiderare non pertinet ad eandē simpliciter scientiā adquā spe crat cōsideratio rei absolute sed ad eandem eo modo quo subalternata dicit̄ idemprītate babere cum subalternata. Unde modi cōsequentes filologīni ex applicatione ad materiā necessariā spe crat ad scientiā libri posteriorū que subalternat

sc̄ientie libri priorū: et visuale spectat ad p̄spectuā; que subalternat geometrie. Nuc autē mobile et quantū sunt speciales modi entis: quia ip̄m consequentes ex applicatiōe ad materiā. Quantū enīz consequit̄ ens ex applicatiōe ad materiā intelligibile: mobile vero ip̄m consequit̄ ex applicatiōe ad materiā sensibiliē. ergo de necessitate oportet dicere: supposito quod ens mobile sit subiectū in naturalibus ut in p̄ma questioē declaratū est: et ens quātū in mathematicis quod vere et p̄fecte taz physica q̄s mathematica subalternat p̄me p̄bie. Et hec ē quarta et ultima via ostēdendi dictū nostrū de subalternatione ēē necessariū et cōtrariū impossibile. Et rō quidē facta in cōtrariū puerilis est eo quod peccat p̄ fallaciā equitūcatōnis. nam p̄ se nota aliqua dici possunt duplii de causa. Una quoq; causa ē ipsorū euīdētā: quia videlicet eorum veritas est sic euīdētā quod statim cū p̄ponuntur absq; h̄ et per alia notificent̄ apparent vera ēē: et iccirco appellantur p̄ se nota. Alia causa ē eoz p̄imitas quod videlicet sunt ita p̄ma quod ante se alia priora nō habet p̄ que demonstratur: et ad talia p̄pe reductiones facit solū illa que nulli subalternat qualis est p̄ma p̄bia. Naturalis et doctrinalis vero nō faciūt reductiones p̄ se et proprie ad ista: sed ad p̄ se nota p̄mo quod subalternationē p̄ficiat̄ non impedit: sicut patet ex prebabitis. Ad priū igit̄ iam ex predictis patet responsio: quia naturalis et doctrinalis accipiūt tanq; p̄pria sua p̄cipia ea que de natura sua habent quod sunt conclusiones p̄bates in p̄ma p̄bia. Ad secundū vō responderi debet interimendo minorē. videm⁹. n. quod mathematica diuiditur i quatuor sc̄ientias. sc̄ientia arithmetica: geometria: astrologia: et musi cam. vnde et quadrivalis dicitur: et tamē omnes tres subalternantur arithmeticē. Ad tertū dicē dum quod ex opposito diuiditur ppter oppositos modos participiādi cōmune diuisiū: et modi quidē sub inuicez non cōtinēt̄ur sed res que sub illis modis accipiūt: sicut etiā modus eēndi per se quod ē substatiē: et modus eēndi per aliud quod est propriū accidentis non contineat̄ aliquo mō sub inuicez: sed res accidentis bene contineat̄ sub re substance sicut effectus sub sua causa. Nam et hoc dat intelligere ipse modus essendi per aliud. Similiter autē dicendū est et in p̄posito. et similiter est dicendū ad quintū argumētū. Ad quartū vero respōderi debet per interemptōem maioris p̄positōis. solū enīz analogia trascēdētia non cōtinent in recta linea sub genere: contigit tamē re perire analogia non trascēdētia: sicut sunt ratio cinatio et demonstratio et h̄mōi q̄ necessario sub determinato genere ordinant̄. Ad sextū dicē dum quod sūm naturā simpliciter loquēdo demonstratiōes p̄me philosophie sunt potissime super omnes alias utpote accipientes p̄ma omnī p̄cipia. Ad septū dicendū quod naturalis et doctrinalis si dicūt ppter quid de his que per sua

principia demonstrat: de principijs tamē suis dicit
trī quia et non ppter quid: sed pma philosophia
est que dicit ppter quid de ipis. nam p istud pri-
cipiū pme philosophie. idem enim nō est actu et
potētia fm idē. demonstrat illud principiū idē nō ē
mouēt et motus fm idē: de quo nālis fm se dicit
solū quia p illud etiā principiū impossibile est idē
esse et nō esse. hoc cōcedēt et negāt: qd si ab eq̄ibus
bus equalia demandat: que remanet oꝝ esse eq̄lia.
demonstrari pōt demonstratiōe dicēte ppter quid
verū esse principiū qd opinamur. vel vt p̄pūs loq̄
mur qd oꝝ dicit esse falsum. et hoc quidē sufficit
ad subalternatōem pfectrā. Ad.viii.dicendū qd
subiectū pme phis nō est ens dictū de substātis
immālib⁹ solū: sed ens inq̄stū ens. dicit aut̄ p̄mis
phus id solū considerare qd separati est fm esse et fz
rōem a mā: nō quia in bac esse nō poslit: fz qd esse
et quod considerat vt subiectū p̄ptū nō ē p mā
sensiblē cōstitutū: qd tūc extra ipam inueniri non
posset: sicut etiā esse quātitatis qd solū p nālia cō
stitutū nō pōt aliquo modo extra ipam in aliquo
inueniri: sicut inueniūt ens quod considerat metas
phisic⁹. et quia mobile dicit motū talis entis qd
ipm ex determinatōe ad sensiblē mām. et b cōsu
derat phus nālis: apparet manifeste qd subiectū
nālis phis et additōe se bz ad subiectū pme phis

Ad.ix.dicendū qd ens inq̄stū ens est pmo intē
ti in pma phis tanq̄ toti⁹ subiectū: sed substātie
unmāles dicit inter alia ibi pncipaliter intēte: qd
in eis pmo et maxime resertat ratio b̄t⁹ subiectū
que in alijs etiā resertat est nō sic pfecte mouet.

Ad.x. dicendū qd si nullū ens eē nec eē possit
pter mobile: mot⁹ esset pma passio entis qd ipm
fm se: nec tūc esset alia consideratio entis iniquatūz
ens et consideratio motus: nisi eo quo est alia consi
deratio subiecti a consideratōe passiōis ppe: que di
uersitas consideratōis nō diversificat sciam. et ideo
tūc nālis phis ad quā spectat considerare de motu
consideraret etiā de ente inq̄stūz ens. et ideo nō pōt
eē vna scia de ipo fm se sumpto et considerato sub
ppterib⁹ inueniētib⁹ nō solū mobilib⁹ nec solū
unmobilib⁹ sed oībus. Ad.xi. dicendū qd zī taz
nālis qd p̄m phus considerat motorē separati: nō id
tamē sunt consideratōis equalis. qd p̄m phus cōsi
derat vt ait Auct̄. in sua metba. fm id quod ē in
esse et in natura sua: nālis vero considerat ipm rōne
cuīsdā sui effectus: sicut rōne motus p̄suētis ab
ipo. et b consideratio ē posterior et inferior qd pma.
Itē p̄m phus ipm considerat inq̄stū est pncipiū et
causa eēndi naturalis vero solū inq̄stū ē pncipiū
mot⁹. et hec consideratio est oīo mūl⁹ v̄līs qd pma.

Ad.xii. dicendū sicut in determinatōe dixim⁹
qd pncipia coia que sunt cōmunes animi cōceptio
nes: zī nō ingrediant fm substātā demrātōes
diffinitiōes accipiētes p medio: ingrediūt tamen
illas que ex ipis pōnib⁹ vel suppōnib⁹ pcedunt. Itē
p̄m phus etiā aliquaz diffinitiōes considerat p qd
pōt alias demrāre sicut supra partit. Ad.xiiij.

dicendū qd fm qd dicit Auct̄. in sua metba. qd eti
nālis et p̄m phus considerationē faciat p effectum
de pmo motoe: nō tamē hoc est per eādē rōem
qd naturalis ex ppterate sue scie haber qd talē cōfi
deratiōe faciat: cum talis scia ad ipm separati mo
toe nō pringat nūfī rōne mor̄ fluētis ab ipo. p̄m
mō phus fm nām sue scie directe qd consideratio
ne de ipo facere p ea que sibi de sua essentia et nā
suevit. consideratiōem vō tradit ex effectib⁹ sum
ptā ppter nostri intellect⁹ infirmitatē qd est aptus
nar p effect⁹ in causaz cognitōe ascēdere. Ad
xvij. dicendū qd nō oport̄ subiectū scie suba lterna
te immediate cōtineri sub subiecto subalternatīs
quia nec linea visualis immediate sub x̄timo cō
tinet quod est subiectū geometrie: fz immediate cō
tinet sub linea que ē pars illi⁹ subiecti. et ens qdēz
mobile et ens qdēz fili se bz ad subiectū pme scie:
vt ex phabitib⁹ pater.

Questio tercia.

Elestio tercia

q

est. Utrū oīm corporaliū fit eadez
mā. Et videt qd sic. Illud enīz
qd est in potētia ad formas ex
tremas est in potētia ad oēs: fz

materia generabilū est in potētia ad formas mā
les extremas: quia ē in potētia ad infinitā formas
mālē vtpote ad formā elemētale. Itē est in po
tentia ad formā supremā: vtputa ad aīam intelle
ctuā que est nobilissima formarū. ergo est in po
tentia ad omnes medias: fz medie sunt omnes qd
sunt altiores forma elemētali et inferiores aīa in
tellectuā: et talis est forma celestis: cu ipa non fit
pncipiū intelligēdi. ergo materia generabilū est
in potētia ad oēs formas celestes. Preterea si
probatus fuerit corp⁹ celeste ee corruptibile: cum
oīm corruptibilū fit vna mā: probatu erit statim
qd oīm corporaliū fit vna mā. Quod autē ipm fit
corruptibile sic ostēdit. Corp⁹ celeste: aut bz v̄tu
tem ad duratōem infinitā: aut finitam trī. Si ad
infinitā cu corp⁹ tale fit finite magnitudinis i ma
gnitudine finita: tūc erit virt⁹ infinita. qd ē ipositi
ble. bz igiē virtutē solū ad finitā duratōe. Finies
tur ergo quādoq; sua duratio et ipm nō p̄nīs
corrip̄t. ex quo cōcludit nōco vt videt qd eadez
fit materia celi et materia istorum inferiorum.

Preterea quoq; est idē genus ipsoq; est eadem
mā. sed oīa corporalia cōueniūt in hoc genere qd ē
corp⁹. qd oīa corporalia cōueniūt i vna mā. Si di
qd corp⁹ nō p̄dicat vñnoce de corpe generabili et
incorruptibili. Cōtra idē ē vñnoce p̄dicari qd p̄p
dicari fm idē nomē et fm eandē rōne. sed de co
pore generabili et incorruptibili p̄dicat fm idem
nomē et eandē diffinitionē. qd p̄s sive accipiatur
diffō corporis qd est subā sive diffō corporis qd ē qd
tās: tā corp⁹ generabile qd ungenerabile ipsā p̄m

Questio

cipabit. q̄ corp⁹ vniuoce de vtric⁹ pdicat. Si. oī. q̄ pdicat vniuoce fm logiciū et nō fm physiciū. et q̄ quoꝝ est eadē mā est idē gen⁹ fm physiciū: cuꝝ ergo omnīū corporiū nō sit eadē mā: iō corp⁹ de eis equoꝝ pdicat. Lōtra aīal et oī genus fm nāles pdicat equinoꝝ: q̄ fm p̄hm in. vii. physicoꝝ Iuria genera latēt equocatiōes. Si ḡ physica eq̄ uocatio corporis de generabili et ingenerabili impe dit ipsoꝝ esse vna materia. tūc nec hoīs et afīi poterit eē vna mā: cū fm p̄hm aīal equoꝝ de ipſis pdicat. hoc aut̄ est falsū: igit̄ falsū est q̄ equocatio nālis corporis ipediat omnīū corporiū esse vnaz materia. Preteea agentia et patiēta cōcānt in vna mā. sed corpora celestia agūt in ista inferiora et b̄ patiūnt ab ipſis. ergo ipsoꝝ est vna mā. Preterea omnīū transmutabilitiū est vna mā: sed om̄ia corpora sūt trāsmutabilitia: q̄ oīa subiūcūt motiū et oīs mot⁹ ē de ūrio in ūriū: q̄ fine mobilis trās mutatiōe fieri nō pōt. ergo omnīū corpora ē vna mā. Preterea accipiat minimum ignis in quo ē ultima forma ignis et diuidat ibi nō erit vltius forma ignis: nec alicui⁹ elemētoꝝ: aut igit̄ rema nebit mā fine forma: q̄d est ipossibile: aut ibi siet forma celestis. q̄ aut̄ nō possit ibi manere forma ignis: manifestū est. tunc. n. iste ignis diuisus non fuisset minimus quod est ū pōnem. Forma etiā alteri⁹ elemēti ibi remanere nō pōt: q̄ cū in quo liber mūno alteri⁹ elemēti sunt multa mūra ignis si ignis minīm⁹ resoluteſt in minimum alteri⁹ elemēti: mūm⁹ ignis resoluteſt in multa mūra ignis q̄d est ipossibile. ipossibile est igit̄ q̄ mūm⁹ ignis resoluteſt in aliud corp⁹ elemētale vel elemētatuꝝ resoluteſt ḡ i corp⁹ celeſte. et sic eadē erit mā corporis celeſteſt et elemētoꝝ. ḡ eadē erit p̄ sequēs matia omnīū. Preteea si mā supioꝝ et inferioꝝ distin guūt fm essentiā: aut distinguūt ſeipſis: aut disti guūt p̄ ordinē ad formā nō ſeipſis. pbo ea q̄ enī habet elemētias diuersas que habet rōnes diuer ſas. illa aut̄ habet rōnes diuersas: de qbus forma ri poſlunt cōceptiones diuerteſt. sed de mā tā supioꝝ et inferioꝝ nihil aliud cōcipit utellec⁹ nūi q̄d est pura potētia de ū. ḡ cū idē fit cōcept⁹ nō oīferit rōne: et p̄ sequēs nō differit p̄ ſeientiā. nō distinguunt etiā p̄ ordinē ad formā. fm enī talez ordinē materia i genere relationis est: ut dī ſcōo physicoꝝ: Relatio aut̄ accīs est. nihil aut̄ distinguunt elemētia p̄ id quod est accīs ſibi. nec igit̄ due materie per illum ordinē distinguunt. ergo nullo mō ſunt plures. ſed vna tū. Preterea cū ſpēs reꝝ finit ſicut nūeri: ut dī i q̄rto methaphyce ſicut ipossibile ſt inuenire duas ſpēs numeroꝝ in eodē gradu. ſic etiā ſt ipossibile i eodē gradu inuenire duas ſpēs quaſtuꝝ. Si igit̄ mā corporis supioꝝ et inferioꝝ diſſerit in eentia: nō erit i eodē gradu. vbi aut̄ nō ſt nūi pura potētia: nō pōt eſſe gradus: igit̄ ſt vna mā tū. Preteea nobilioꝝ corpori debet nobilioꝝ actio. corp⁹ aut̄ celeſte nobiliꝝ li⁹ ſt int̄ oīa alia corpora: ḡ p̄ oībus alijs nobilioꝝ

actio ſibi debet. ſtat aut̄ q̄ aliud corpus: utputa ignēi: pōt ſua actione formā ſuā inducere in māz alioꝝ corporoꝝ. igit̄ et corp⁹ celeſte poterit indincere ſuā. et p̄ sequēs eadē ſt mā ſuſceptiuꝝ forme ce leſtis: et omnīū aliaꝝ formāz corporiū. Preteea oī q̄d agit de necessitate nature agit fm cōdīcīos nem ſuā. vñ tñ pōt ip̄imere i paſſum quantū ē illud quo agit. vñ ignis pōt tñ calefacere cōſtum calidus ſt. Lū igit̄ ſol agat de necessitate nature pura illuminādo: tantū poterit illuminare quātū lucidus ſt. ſed cū in paſſo tantū imp̄ſiūt ſt d̄ eo quo agens agit quantū ſt in agēte ſtatiū ſit ibi forma agens. igit̄ qñ in aliquo tantū recipit de lu mine ſolis quātū ſt in ſole ſtatiū ſit ibi forma agētis. ergo qñ in aliquo tantū recipit de lumine ſol quantū ſt in ſole ſtatiū ſit ibi forma ſolis. et ſic erit eadē mā corporoꝝ ſupioꝝ et inferioꝝ. Preterea quēcūq̄ cōueniūt ui mō ſignificād̄: cōueniūt in mō eēndi. ſed mā ſupioꝝ et inferioꝝ cōueniūt i mō ſignificandi: q̄ vtracūq̄ ſignificat noīe materie corporalis: igit̄ cōueniūt in mō eſſendi et p̄ sequēs in eēntia quā eē necessario p̄ſupponit. Preteea int̄ duo extrema nō p̄nt cadere duo media distincta niſi vnu eoꝝ ſit pp̄inqui⁹ vni extremo: et alteꝝ pp̄inqui⁹ reliquo. ſtat aut̄ q̄ ſimpli non ens: et ens in actu ſimpli ſt duo extrema tñ. et int̄ ipſa ſt mediū ſens i potētia q̄d ſt idē q̄ mā ſubiecta forme ſubſtātiali. Si ḡ ſunt dñe māe ſue duo entia in potētia. oþorebit necessario vnu eoꝝ eē p̄ pp̄inqui⁹ nō enti: et aliud pp̄inqui⁹ enti. hoc aut̄ eſt ipossibile. cū vtrūq̄ eoꝝ ſit pura potētia. diſtar igitur vtrūq̄ equalis ab extremitatib⁹ pdicis. et p̄ ſuſ ſunt tñ vna materia: et nō multe. Preterea cor pus celeſte cū ſit quātū ſt diſſibile: cū ſit nāle nō pōt diuidi in ifiuitū. igit̄ diuenire ad aliquas partē minūmā: q̄ ſi vltius diuidat in p̄tib⁹ diuib⁹ nō remanebit amplius forma celeſteſt. et cū ipossibile ſit dare materia ſine forma. erit ibi necessario generata alia forma. et p̄ sequēs illa matia erat i potētia ad formā. Dec aut̄ eſt rō materie generabilū ſt ergo vna materia ſupioꝝ et inferioꝝ.

Sed b̄ h̄ ſt q̄ materia iftoꝝ inferioꝝ ſt i potētia ad formā alia ab illa quā b̄: q̄d nō ſt verū de materia celeſte. igit̄ nō ſt vna materia corporoꝝ ſupioꝝ et inferioꝝ. Preterea corrūptibilū et in corrūptibilū ſt ipossibile cāſ eſſe eadē corpora aut̄ ſupiora ſunt incorruptibilia: et inferiora corrūptibilia. ḡ imposſibile ſt eoꝝ eē eadē cāſ intrīſcas. materia aut̄ eſt vna de cauſis intrīſicas. ergo ipossibile ſt eoꝝ vna eē materia. Preteea vnu cuiq; dat forma fm aptitudinē ſue materie: ſic p̄ ſingulis inducendo. forma aut̄ corporis celeſteſt ſt oīno ingenerabilis. ergo et materia ſua oī ſue oīmodo ingenerabilis: ut videlz generatiōi ſubij ci nō poſſu. ex quo ſequit̄ q̄ nō b̄eat aptitudinez ad formā generabilē. et p̄ sequēs q̄ ſit diuersa a generabilū ſuera que talē aptitudinē babet.

R̄deo ad b̄ qōnis euidentiā p̄intelligenduz

est q̄ cū actus sit rō & p̄ncipiū d̄stinctōis in reb⁹ ea que in se & in sua natura nullū h̄it determina, tū actū: nullā iō vidēt d̄stinctōem habere. Nam & p̄prū ac⁹ est determinare infinitatē potētia & distinguere cōfusōem ip⁹. sicut et opposito pro p̄mū est potētia determinari p̄ actū & de fusione quadā trahi ad eē d̄stinctū. & qz mā in sua essentia nullū actū includit h̄z ē pura potētia sicut patēbit in sequēti q̄one. iccirco videt q̄ in ip⁹ eēntia q̄zū de se est nulla posse cadere d̄stinctio. verū qz aliqua apparet semp eē in actū: nec in eis vlla potētia determinabilis p̄ actū inuenit que actuz p̄cedat. actū dico p̄mū & substātificū. aliqua vō inueniūt q̄nq̄s etiā in actū: q̄nq̄s autē in potētia p̄mū: & sic potētia actū p̄mū vel substātifico detinabilius appetit in eis: nō videt q̄ possit mā que in eēntia sua est sola potētia vniuoxe repiri i vtrāq; rebus. In his n. que q̄nq̄s sunt in actū p̄pō q̄nq̄s vō in potētia videm⁹ q̄ potētia tpe p̄cedit actum nā aut & p̄fectōe semp ac⁹ p̄cedit potētia. qz ens in potētia ad ens in actū copas sicut impfectū ad p̄fectū. Et qz act⁹ est rō & p̄ncipiū agēdi vniuoxq; cū vnuquodq; agat fm q̄ est in actū & nō fm q̄ est in potētia. actor vō p̄supponit v̄tutē & potētia opādi. qz nūnq̄ actio egredit ab eēntia nisi mediante v̄tute: videt cōsequi qz actū p̄mū & substātificū rei sequi ordine nālē potētia ad actū secūdū que est ipa v̄tū vel potētia agēdi vel opandi. Et quēadmodū quidē actus secund⁹ differt ab actū primo. qz p̄mū est ratio & p̄ncipiū eēndi simpliciter in actū: secund⁹ vero non est ratio & p̄ncipiū effendi in actū simpliciter: sed in actū tali vel tali sic etiam potentia ad actū secundū inuenitur differre a potētia ad actū p̄mū. quia p̄ potētias ad actū p̄mū res ponit in potētia simpliciter ita. s. qz ponit carēs omni actū cui talē potētia null⁹ actus p̄cedat p̄ncipiās ipam. p̄ potētia vō ad actū secūdū: res nō sic dicit eē in potētia q̄ dicit carere oī actū & eē potētia pura h̄z potētia ecōtrario est i actū simpliciter: in potētia vō fm quid tuū quia in potētia solū quidē accidētali. vtrāq; quidē potētia innenit⁹ in his que q̄nq̄s sunt & q̄nq̄s nō sunt. in his aut que semp sunt actū nō videm⁹ aliquā potētiam tpe aut aliquo modo p̄cedere actū p̄mū & substātificū. qz sic aliquid viderent talia eē in potētia solū & nō in actū villo modo. qd falsum est: cu semp sit actū. Ceterū qz talia actū h̄it qui est ratio & p̄ncipiū agēdi inuenit⁹ in eis potētia & virtutē respectu act⁹ secūdū qui a re nō egredit nisi mediante v̄tute & potētia v̄tū actū p̄mū. Et qz solus p̄ma potētia que ordinat ad actū substātificū est potētia substātialis. secunda vō est substātia accidētalis: qz ordinat in actū accidētale: videt cōseq q̄ in substātia eoz que semp sunt nulla sit potētia. & qz potētia que est in substātia ē potētia substātialis: est tñ potētia in eis vñs eoz substātia & qdditatē que dicit potētia accidētalis. Mā igit̄ que in sua eēntia est potētia int̄lib⁹ nō eo modo

inuenit⁹ quo in illis que semp nō sunt. In his enī inuenit⁹ mā p̄p̄issime. quia potētia non ponens actū aliquē qualis est potētia ad actū primū. In incorruptiblē vō videt: aut q̄ nō sit mā: aut si dicat q̄ in eis sit: erit talis mā nō pura potētia h̄z ponēs nēcō actū. qz talis mā dici potētia respetu act⁹ secūdū que tqmē de necessitate p̄supponit actū primū. & sic equo dicere mā de bac & illa. Propt̄ ista que dicta sunt diuersi diuersi modi de opinati sunt de corporalū mā. Quidā n. cōfides rātes corpa celestia invariabilis & incorruptibilia eē & in suo actū substātifico eodē modo se babētia: dixerūt in eis nullo modo eē mām p̄p̄ dictā fm q̄ mā est potētia substātifica in substātia rei inclusa. quia h̄z est potētia ad eē simpliciter qualis nō p̄t inueniri in corpe celesti cū sit exēs sp̄ in actū. Nā tñ in ipo inueniret talis potētia: frustra ibi esset oī & ociosā: cū p̄ nullā potētū nālē possit materia celestis deduci ad aliquē actū substātificū qui est p̄ncipiū effendi simpliciter. Est aut impossibile in fundamēto nature aliquid esse ociosum & frustra. ergo oī impossibile est esse aliquā potētia in subā celi inclusam. Ceterū qz celū mouet de vno vbi ad aliud: est in ipo potētia ad vbi q̄ est potētia accidētalis p̄supponēs actū primū & essentiā celī q̄ fm istos est ipē act⁹ p̄mū & simpliciter nō recepit⁹ in aliq̄ potētia. Et rōe bui⁹ potētia ad vbi fm istos pōem in corpe celesti dicit eē mā extēso nomine mā ad oēm potētia nō semp vñctam suo actū & nō aliū. Sed q̄ ista pō sit oī ipossibilis apte oīdīc. Impossibile est n. q̄ subā immāl sit subiectū nūi immālū & spūalū accidētū. oī autē subā simplex q̄ est act⁹ nō recept⁹ in aliq̄ potētia h̄z est q̄ se subiectes est subā immālis. q̄ ipossibile est q̄ aliq̄ talis sit subiectū p̄prū nūi immālū & spūalū accidētū. subā autē celi est subiecta dimēsionī q̄ nō est imateriale nec spūale accidētū sed māxime māle & corporeū: vñ & vocat corp⁹ quāritas ergo ipossibile est q̄ celū sit subā immālis: ita sc̄ qz q̄ in sua eēntia sit act⁹ simplex: h̄z oī de necessitate q̄ in sua qdditatē & eēntia habeat opēz potētia & actus: nec oī q̄ potētia inclusa in hac substātia p̄cedat actū. Solū n. illa potētia q̄ nō est nata totaliter pfici vno actū cui iccirco semp est vñcta nec vñq̄ tpe ipm p̄cedere pōt. qz cū nūc sit nata pfici alio actū oportet tñ eā ponere actū exētē fine oī substātifico actū. quod est ipossibile. Et qz talis potētia semp est vñcta suo actū & illi esse qd cōseq̄ tales actū nō p̄t dici esse ociosā. qz illa potētia in nā dicit ociosā q̄ p̄ potētia nālē actiuā actui cui cōvñgibilis est h̄z nō vñcta: cōvñgi nō p̄t. qd nō est vñz de potētia substātifica celi: q̄ vt dixim⁹ semp est vñcta suo actui. Ceterū qz h̄z videt esse pō vñctas tñz qui tñ eā defendere conat ob plixitatē vi tñdā ad p̄ns sup̄sedeam⁹ a maiori declaratiōe &

Questio

improbabat ipius, qz in sequentibz qdōnibz cedente dño plenū discutiebat. Nunc aut sufficiat breuius viduisse qz ipsa stare nō pōt. Quidā ergo alij vidētes qz impossibile est i substātia celi nō includi potentia et actū. dicit quidē ee cōpositū et ex materia et forma. et qz in essentia materie nullus actus includit qui videt ee ppriate distinctiu nō valentes videre quō sublato actu i pura potētia cadere possit distinctio adiungit qz hec potentia in sua essentia indistincta est et vna oīuz corporis: tā generabilis qz igenerabilis vez est qz si accipiat fm eos vt ordinata in formas sic distinguebat. qz ordinata i formas celestes nō erit ordinata i formas generabiles: t sic ex ordine in formas fm istos talis mā distinguit et diversa efficit. Qdā aut in sua essentia indistincta et vna sit mā oīum ipi conatur ostendere ex eo qz si sunt diuersae materie in eēntia aut vna est magis potētia ens qz alia aut non. Si sic: tūc altera ipaz includit actū: t sic p suā eēntia nō erit potētia. qdā est impossibile. id. n. qdā est mirū in potētia eo qz ē potētia pura ē ens actu. Nulla enīz mā est nisi pura potētia. g vna nō est minus ens in potētia qz alia. In pura aut potētia vt adiungit de se nō cadit distinctio: t si distinguebat hoc erit ex ordine ad actū. Materia itigū oīum cum sit pura potētia vna est in sua eēntia fm istos et id distincta: distincta vo solū ex ordine ad formam. Et qz ordo vel respectus ad formā est relatio qz nō est ipa subā materie hz accīs eius: seq̄t ad pōz utoz qz mā generabilis et igenerabilis sit vna i subā: diversa vo solū in accīte. Sed qz ista pō sit oīo impossibilis tripli via ad pñs orū pōt. Et pma quidē via sumit ex cōparōne potētiae ad actu. Ad cuius intelligētiā est considerātu qz vna et eadē potētia pōt respicere actū diversoſ materialēſ: sicut ḡtus pōt respicere amarū et dulce: qz dicūt actū realiter et specie differētes. Clez qz vni potētiae et vtrū corrindet nccio vnu ppriū obiectū mī: oz de necessitate qz illi plures actū ſm rōnes suas ppas differeentes conueniāt et vniāt in vna formali roe obiectū sub quo solū et nō aliter ponat ppe et primo respiceret illā potētia. Unde gustus fm qz gustus est non respicere pmo amarū nec pmo respicere dulce. Luius ratio ē. quia nūnqz res aliqua inueniri pōt extra id vel cu opposito ei qz pmo conuenit fibi: sicut quia habere tres equalēs duobz rectis: triangulo conuenit pmo: nūnqz inueniri pōt alijs triangulū qz nō habeat tres. et sicut quia esse rīſibile conuenit homini pmo: impossibile est esse aliquē hoīem qz nō habeat aptitudinē ad ridēdū. et quēadmodū qz auditū fm qz auditus est attribuit pmo respicere ſoni: nō pōt esse alijs auditus qui nō respiciat ſonū: aut qui respiciat aliqd nō p̄cipiā ſ aliquo mō ſonū: et vlt̄ verū est qz nūnqz res aliqua inueniri pōt cu opposito ei qz qdā fibi pmo ſue immedia te attribuit. Nūc aut ita est qz amarū et dulce fm ſonē ppas opponuntur cu dulce ſit amaro oppositū nullo modo posset respicere dulce: t si fm qz gustus

stus est primo respiceret dulce: nullo modo respi-
ceret amarum quod opponit dulci. Inuenimus autem quod
respicit vitruus: igitur neutru respicit secundum roem, propria
sed potius vitruus secundum quod principiat unam roem alicuius
colis: utpote roem saporis quem ipse gustus ponit respi-
cere tanquam proprium et primum obiectum. Inuenimus
autem taliter propriez inter gustum et suum proprium obiectum
fit inter gustum et saporem: quod numerus re nec intellectus
est ab inuicem separari potest ut gustus possit secundum quod
gustus est respiceret aliud non principiam roem saporis
aut quod sapor possit aliquam potentiam respicere quod non fit
gustus: qui potius omnis potentia per hoc ipsum quod est respi-
ciebatur aliquid non principiam roem saporis: per hoc ipsum
quod est omnis qui fit deus a gustu: sicut enim est obiectum
quod primo respicit aliud potentiam quam gustum: omnis quod fit re
deus a sapore. Quod melius per exempla praecepimus. Auditus non
per hoc ipsum quod est in sua essentia et natura non respici-
t saporem sed sonum qui non principiat rationem saporis:
omnis enim per hoc ipsum quod est in sua essentia et natura fit
potentia deus a gustu quam per hoc ipsum quod gustus est respi-
cere sapore et non sonum. Et velox vox est quod quantumque
aliquam potentiam per hoc ipsum quod est in sua essentia et
natura respicit aliquem actum vel aliquod obiectum: omnis
enim per hoc ipsum quod est in sua essentia et natura fit
deus et distincta ab omni potentia quod per suam propriam
quidditatatem hunc non respicere illud sed aliquod aliud non prin-
cipiam roem illius. Inuenimus autem maxime generabilium
et ingenerabilium talium se habere quod maxima generabilium per hoc ipsum
quod est in sua essentia et non respicit formam generabilem
tanquam actum proprium et primo sibi corrispondentem: et maxima inge-
nerabilium per hoc ipsum quod est in sua essentia et non respici-
t solu formam ingenerabilem sicut. Dico autem declaratio est.
quod si maxima non respicit formam ingenerabilem vel generabilem
per suam essentiam: sicut inclinabit in ipsam per aliquod addi-
tu essentie sue. Hoc autem est impossibile. Lumen vero est quod
vnaqueque potentia per hanc naturam inclinat in actu per
quod conuenit sibi quod natura illi actu cuiusque. Nunc autem
sic est quod maxima per suam essentiam et per nihil additum cuiusque
tae essentie forme generabilem quam etiam essentie forme igit
generabilis: alio non immediate essentia forme contingit
essentia maxima. quod est impossibile. genitrix est quod maxima per
suam essentiam et per nihil aliud inclinet in formam generabi-
le et in formam ingenerabilem. Quod etiam maxima generabilium in-
clinet solu in formam generabilem et tanquam in actum
proprium et primo sibi corrispondentem apte ostendit. Una-
queque etenim potentia illius actu sine medio ipsam perficiens
respicit velut proprium et sibi corrispondentem primo
quod respicit inseparabiliter. actu autem quem separabilitate respi-
citur non potest respicere tanquam sibi primo corrispondentem: si
cum gustus non respicit actu dulcis primo quantumque
dulce immediate perficiat gustum proprium illud quod separabi-
liter ipsum respicit. Separabilitate dico quod potest respicere etiam
non dulce sicut amarum quod non principiat rationem dulcis
sapore aut respicit primo quod est inseparabiliter. Dico autem
inseparabiliter quod nihil respicere potest in quantumque gustus est nisi
principiam rationem saporis. Nunc autem videmus quod materia
generabilium sine vello medio iuncta forme generabili taliter vel tali. utputa laoidis vel ligni et si se

III.

pabili*r* ipam respiciat cū possit ab ipa disūgi et cō
ūgi alteri hñti oppōem ad illā formā m̄ gnabilē
vñr sumptā inseparabili respicit cū nō possit oī oī
forma generabili expoliari. qz tūc fieret trāsit⁹ de
generabili ad ingenerabile. qd est impossibile. Lui⁹
igē mā generabili p̄ hocipm qd ē in sua eēntia
respiciat inseparabili formā generabile. Excludit
nccio qz ipam respiciat sicut actū ppum et primo
sibi corrñdetē. Qd aut̄ materia ungenerabili su
mili⁹ etiā respiciat formā ingenerabile statū app⁹
cū impossibile sit qz forma ingenerabilis mā separa
biliter respiciat. Lui⁹ rō est. qz iccirco aliq̄ forma
dic̄t̄ esse forma rei generabilis qz ipa est forma a
materia separabilis. Un̄ aia intellectua c̄tūciusq;
sit icorruptibilis in se. tñ dī forma rei generabilis
et corruptibilis ppter illud qz est forma a mā sepa
bilis. Si ḡ forma rei ingenerabilis respicit a mā
ingenerabili separabili tuc sequit̄ qz forma rei in
generabilis sit forma gnabilis. qd est impossibile.
Ḡ impossibile est qz mā ingenerabili p̄ hocipm qd
est in sua eēntia nō respiciat inseparabili formā in
generabile. Pz igū tam qz mā generabili respic̄
formā generabile et nō alia: cu⁹ hāc etiā respiciat
pmo: et materia etiā ingenerabili ignabilē solū
cū in ipam inseparabili inclinet ita videlz qz sibi in
separabili sumpt̄. Si igū materia ingenerabili p̄
hocipm qd est in sua essentia respicit formā inge
nerabile et nō alia: et materia generabili p̄ hñpm
qd est in sua eēntia respicit formā generabile et nō
alia: excludit de necessitate qz materia ingenerabili
p̄ hocipm qd est in sua eēntia et natura sit dñs et
diuersa a materia generabili. sicut etiā qz gust⁹
p̄ hocipm qd est in sua eēntia et natura respicit sa
porē et nō sonuz: et audir⁹ ecōtrario p̄ hocipm qd
est in sua eēntia et natura hñ respiciat sonū et nō
saporē. gust⁹ p̄ hocipm qd est in sua natura ē dif
ferēs et diuersa potētia ab auditu. Ex hac aut̄ de
clarat̄ apte dñci p̄t̄ pōem hñia supi⁹ recitatā ee
oī irrationabile et puerile. Dicēbas enī in pōne illa
qz tñ p̄ respectū ad formā ingenerabile et ad alia
materia diuersificetur: est tñ materia qz respicit ge
nerabile formā et materia qz respicit alia oī vna
in eēntia. Si enī ita hoc se hñ tūc nullo mō hñ vna
eēntia p̄t̄ pm̄ respiceret formā igenerabile aut
pm̄ formā generabile. qz tūc vna eēntia nō possit
vlo modo respicere alia. quēadmodū et si gustū
pm̄ respiceret dulce nullo mō respiceret amarū
vt supra declarat̄ est. ḡ oī tē dicē qz talis vna mate
ria eēntia respiciat vtrūq; fm̄ quādā vna rōnem
cōem. qz sicut supra dictū est: cuilibz vni potentie
oī corſidere pm̄ vnu qd et nō multa. hñ aut̄ non
poterit ee nisi rō forme subālis corſee. formā igi
tur subāle corſea talis vna eēntia vñr pm̄ respic
ter. Nūc aut̄ nos videm⁹ qz qñciusq; aliq̄ potētia
respicit pm̄ aliqđ obiectū vñr et c̄tūciusq; in
separabili. inseparabili respiciet illud vñr: separabili tñ
respicit oē p̄cūlare sub illo c̄tētū. sicut qz gust⁹
respicit saporē vñr: nullo mō p̄t̄ respicere insepar

biliter dulce. qz tūc nō respiceret amarū: et p̄ vñs
nec vñr saporē. Cōstat aut̄ sicut pbatū ē qz eēntia
materie igenerabili respicit formā igenerabilez
inseparabili cū sibi inseparabili sumpt̄ p̄ vñs hñ vna
eēntia nō respicit oēm formā corpale. hñ de neces
itate est vna alia eēntia materie qz respic̄ formas
alias ab igenerabili: et p̄ vñs multe sunt materie
corpaliū p̄ suas eēntias dñtes et repugnat̄es: et nō
vna tm̄. Et sic op̄leta est via p̄ma sumpta ex op̄a
tōne potētia ad actū. Secunda via vñ sumit̄ ex
rōe p̄uatōis. Ad cui⁹ intelligēt̄ p̄cōfiderādū ē qz
p̄uatio nūnq; hñ fieri nisi circa subiectū i quo est
nālis aptitudo ad habitū illi p̄uatōi oppositum.
vnde surditas que est p̄uatio audit⁹ nō p̄t̄ esse i
lapide qz nullā nālē iclinatōem hñ ad audiēdū: hñ
poti⁹ fit semp circa illud aīal quod ad audiū ha
bendū est nālē inclinatū: ipm tñ actu nō hñ. Nam
et pm̄ p̄ hoc a negatōe distinguit̄. qz negatio oīo
nibl̄ ponit: nec vñr formā nec subiectū. Privatio
vñr et si de sua rōne nō habeat ponere formā sed
tollerē: habet tamē de sua rōne ponere determina
natū subiectū. qz subiectū habit̄ ppter id qz hñ
et p̄uatio hñ fieri nālē circa idē. Dis igū p̄sup
positis vlt̄ querendū est: vtrū forma celestis ad
iūcta eēntie sue māeponat ibi infimū secū p̄uati
onē forme gnabilis. Et qdē si dicā qz nō: hoc nō
poterit ee nisi ppter alterā triū cāz. Aut. n. forma ce
lestis in sua mā nō ponit p̄uatōem forme gnabilis
qz illa mā est talis qz de sua eēntia et nā sibi coue
nit qz nullaten⁹ inclinet in formā gnabilē et subie
ctū p̄uatiōis vt dictū est: dñ hñ nālē inclinatōem
ad habitū. Aut hoc ideo est. qz mā cui adiūgitur
ipa celestis forma etiā de sua eēntia et nā habeat
nālē iclinatōem in formā gnabilē: cu⁹ p̄t̄ sumpt̄
forme celestis tollit̄ ab ipa hñ nālē inclinatio. Aut
hñ ideo est. qz forma celestis cu⁹ adiūgit̄ sue matie
ponit in ipa infimū secū ipam formā gnabilē: et
forma et p̄uatio infimū ee nō p̄nt̄. Et qdē si dicā
tūr pm̄ vñr qz in mā celestis ideo nō ponit p̄uatio
forme gnabilis. qz hñ mā est talis qz de sua eēntia
et nā hñ qz nō possit iclinari in formā gnabilē
statū habebit̄ p̄positiū. Dñ. n. gnabilū de sua
eēntia hñ qz inclinet in formā gnabilē. ḡ de neces
itate excludit̄ qz sit in sua eēntia dñs et disticta a
mā celestis que de sua eēntia hñ qz in banc formā
nullo modo inclinet: sicut lapis qz de sua eēntia
hñ nō iclinari in visum. in sua eēntia distinc⁹ est
ab boē qz p̄ sua eēntialia hñ iclinatōem ad vidē
dū. nā impossibile est qz vna sit eēntia iclinata dua
bus iclinatiōib⁹ sic repugnatib⁹ qz vna possit nūl
laten⁹. Seq̄ eēntia quā s̄eq̄ alia. Dico aut̄ hñ esse
impossibile qz hñdictōes ip̄licat̄. Si vñ de tertū vñr
qz forma celestis ideo nō ponit p̄uatōem forme
gnabilis in mā cu⁹ adiūgit̄. qz ibi ponit ipam for
mā gnabilē. pz qz hoc stare nō p̄t̄. forma. n. cele
stis et forma gnabilis sunt forme repugnatū na
tura. formas aut̄ repugnat̄es impossibile est siml
p̄ficere eandē parte materie. qz tūc idē staret sub

Questio

perfectoribus oppositis. quod est impossibile. ergo impossibile est quod forma celestis insimul secum ponat in sua materia formam generabilem. Sed si dicatur quod forma celestis non ponit secum in sua materia formam generabilem nisi secundum quod virtualiter continet ipsum. quod in ipso virtualiter continetur omnes forme generabilius: sicut in forma primi et ultimi generatis patet. quod hic nihil est ad propositum. Essentia etenim materie ex quo una est: non inclinatur in formam generabilem solum quod virtualiter continetur in forma celesti. quia sic est ea inclinari solum in formam celestem: sed etiam inclinatur in formam generabilem sumptuose secundum hoc quod est in propria natura: quia sic materia generabilitatem respicit ipsum. Si igitur cuiuslibet unius essentie inclinatioem sic debet perficere forma celestis quod ab ea tollat priuatorem formae generabilis: oportet quod ponat ibi formam generabilem sub propria natura. hanc autem est impossibile ut ostenditur est. ergo impossibile est vere dicere quod ideo forma celestis in materia cui adiungitur non ponit priuatorem formae generabilis: quia ibi ponit formam generabilem. Si autem de secundum videtur quod forma celestis siccirco priuatorem non ponit in materia quam perficit. quia et si talis materia de sua essentia habeat naturalem inclinacionem in formam generabilem: cum tamem coniungit formam celestem: tollit huius naturalis inclinatio ab ipso: apparet statim hoc esse impossibile. naturalis etenim inclinatio rei illa dicitur que consequitur naturalia et essentia principia rei. talis autem inclinatio tollit non potest nisi tollantur ipsa rei naturalia et essentialia principia ad que talis inclinatio sequitur: sicut quia apertus do naturalis ad ridendum: naturalia et essentialia hominis principia consequuntur nullo modo tolli potest nisi essentialia hominis tollantur et homo ipse: et per consequens corrumperentur. Constat autem quod inclinatio materiae in formam substantialiem ipsum eius naturam et essentiam consequitur. si ergo hec inclinatio tollitur ab ipso cum coniungit formam celestem: oportet necessario quod pariter tollatur et ipsa eius essentia et natura. hoc autem est impossibile quod tunc forma celestis subsisteret ablata essentia proprie materie. quod enim non potest. Et preterea materie essentia et natura et eius naturalis inclinatio non corrumperetur ex eo quod coniungit sue formalis perfectio: sed potius de necessitate perficiatur. Si ergo forma celestis corporis coniungit essentiae talis materie que una est omnium corporalium veluti una de formalibus suis perfectioribus: ipsum et eius inclinacionem corrumpe non poterit: sed necessario perficietur. Aut ergo dicendum est quod perficiat totam naturalem inclinacionem talis essentie: et sic per consequens nullam in ipso priuatorem reliquerit: aut quod prematur. Et sic per consequens ponat in ea priuatorem alterius formae virtutum illius cuius in materia carceraria: ponit cum inclinacione naturali ad ipsum. rotam aut perficere et terminare non potest. quia talis unus essentiae inclinatio est in formam ingenerabilem et in formam generabilem sub natura propria virtutibus. forma celestis vero perficit ipsum solum quod inclinatur in

formam ingenerabilem: cum insimul secum ut supra ostenditur est non possit in ea ponere formam generabilem sub propria natura. Pater igitur quod de necessitate oportet dicere quod supposito quod una sit in entitate omnium corporalium materia quod forma celestis adiuncta sive materie ponit in ipso priuatorem formae generabilis: et sic quod non terminaret totam naturalem inclinacionem ipsum. et cum naturalis appetitus non sit aliud quam ipso naturalis inclinatio: concludit de necessitate quod forma celestis non terminet nec perficiat totum naturale appetitum sive materie: et quod celeste corpus sit naturaliter corruptibile: que omnia impossibilia sunt. ergo impossibile est omnium corporalium materiam unam esse in essentia. paret autem subtiliter intuitu que diximus: quod nihil est dicere quod ideo materia posita sub forma celesti non potest aliam appetere. quia cum forma celestis sit nobilior omni forma corpoream: sequeretur quod nobilior appeteret minus nobile. hoc enim esset bene dictum si materie contuleret appetere formam aliam ex eo quod est perfecta tali forma. Nunc autem hoc veritatem non haberemus de materia sub vilissima forma stante: quia tunc unius oppositorum appeteret aliud. quod est impossibile. unde nec corpus celeste appetit esse corpus generabile. quia hoc non solum appetere aliquid se ignobilium: sed etiam appetere sui destructionem: sed materia que stat sub forma celesti in quantum priuata forma generabili qua naturaliter secundum priuatum positionem natam est perfici: non autem actu perfecta: et sic in quantum imperfecta appetit naturaliter formam generabilem: sicut unius universaliter imperfectum appetit suum perfectum secundum quod non est nobilior appetere minus nobile. Et isto solo modo sub cunctisque forma ponatur ipsa materia dicitur appetere formam alterius rei et non aliter. Unde eodem modo quo alia corpora dicuntur corruptibilia dicitur etiam esse corporale et corpus celeste salvata positione de virtute materie. quod sicut dictum est: est omnino impossibile. Et sic completa est secunda via declarandi quod volebamus sumpta et ratione priuatonis. Tertia vero via sumitur ex ratione contrarietas reperiens in formis substantialibus naturalibus. Ad cuius intelligentiam notandum est quod forme substantiales non dicuntur a phisico sibi inuicem contrarie: quia inter ipsas talis distantia attendi possit qualis attendit inter qualitates vere contrarias. Forma etenim qualitatis in ipso sua essentia quandam latitudinem habet. propter quamcumque a suo subiecto incipit remoueri non statim ab ipsa removetur secundum se totam: sed primo inde removetur secundum gradum unius: et postea secundum gradum alterius. propter quod in ablatione talium formarum dicitur fieri progressus a gradu intenso ad gradum remissum: sicut in corruptione albedinis fit progressus a magis albo ad minus album. Et quia plures gradus sunt inter unum extremum et aliud quam inter medius et extremus: siccirco distantia medii ab extremo non dicitur maxima. quia maior est distantia ynius extremi ab alio: sicut etiam inter

ipa plures gradus includuntur. Quarto enim vnu distat ab alio p plures gradus: tato distatia est maior. et quia omnes gradus nature illius generi qui sub extremis continetur includuntur inter extrema sicut omnes gradus coloris includuntur inter albedinem et nigredinem: ideo extrema dicuntur maxime distatia in suo genere. Nihil enim accipi potest sub ipso quod p tot gradus distet ab aliquo sub eodem concreto p quot distat unum extremum ab alio. Cum bac autem maxima distatia habet talia extrema ad inuicem etiam repugnantia: quia in eodem simili esse non possunt: cum hec habet pariter fieri circa tale subiectum in quo est naturalis aptitudo vel inclinatio ad virtutem. Et propter mutua repugnantiem et inclinatorem subiecti conuenientem: quando vnu istorum ponitur in subiecto: ponit statim secum in eodem etiam priuatio alterius: reputa eius cuius caritia ibi ponitur cum naturali inclinacione ad ipsum. Et forme quidem substanciales non dicuntur mutuo contrarie propter primam conditionem: cum ipse non sint distantes illo modo propter illud p in sua essentia non habet gradus diversos: sed sunt actus simplices nullam omnino latitudinem habentes. Unde et cum aliqua ipsius remoueri incipit a materia: statim ab ipsa sum se tota remota efficitur: ita p talis remotione non mensuratur repose sed instanti. Quanvis autem forme substanciales propter istam primam conditionem sibi inuicem contrarie non dicuntur: appellantur tamem contrarie propter alias conditones. habet enim ad inuicem repugnantiem cum una non compatiatur secum aliâ in materia fieri etiam habet circa materiam naturaliter inclinata in omnes. et propter ista duo cum una earum ponit in eentia talis materie ponitur ibi statim et priuatio aliarum: quia ibi ponitur earum carentia cum naturali inclinacione ad eas ratione essentie illius materie que inclinat in oculis sicut cum in essentia materie ponit forma ignis: ponitur ibi statim priuatio forme aeris propter id quod una est eentia materie que inclinat in virtutem. Iste autem conditones oportet quod repudiantur saluata unitate materie inter formas celestes et formas istorum inferiorum: sicut enim supra dictum est: tales forme sunt repugnantium naturam. habet etiam salutem positione predicta fieri circa unam eentiam materie que est in istis et in illis naturaliter inclinata: quia ut dicunt una est omnino essentia materie inclinata in virtutem: et per consequens cum una earum ponitur in tali eentia: ponitur ibi de necessitate forme alterius priuatio. Et sic de necessitate oportet quod eque perfecte forme istorum inferiorum sint contrarie formis celestibus et sibi inuicem. Et per consequens oportet quod sicut ista corpora inferiora ratione suarum formarum sunt nata moueri contrariis motibus: sic etiam corpora celestia ratione suarum formarum sunt nata moueri contrariis motibus motibus istorum. Itē quemadmodum unum inferiorum patet ab alio: sic etiam et corpus celeste naturaliter patet poterit ab istis. Cum deca-

ratio est: quia sicut habet in primo physico: una formarum contrariarum non potest agere in alia: nec ab alia pati. Formatum vero una talium formarum ratione sue forme agit necessario in aliud et necessaria potuit ab alio: non nisi ratione matris sue que unius entitatis est: est naturaliter susceptiva forme contrarie. Losimiliter nec forma celestis agere poterit in formas istorum inferiorum nec ab eis pati: sed corpus celeste agit necessario ratione sue forme in inferiora corpora: et patet de necessitate ab eis ratione sue materie que unius essentie cum sit: susceptiva est omnium formarum corporalium. Nam contraria natura sunt agere et pati ad inuicem et ab inuicem: poterunt ergo de necessitate corpora inferiora in suam substantiam transmutare corpora celestia et ecomuerso. Item cum contrarias formas sequuntur naturam mobilium contraria erit omnibus qualitatibus istorum inferiorum: et corruptam eorum non potest in eodem simul esse cum eis: cuius contrarium ad sensum continet expirum. Cum igitur hec omnia sint irrationabilia patet quod irrationaliblē sit ponere materiam omnium esse unam in essentia. Argumentum autem contrarie opinantium omnino nullum est cum supponatur ibi quod materia celi compabilis sit materie istorum inferiorum: et per consequens quod sit unius nature cum ipso: quia non sunt compabilita nisi que unam naturam habent. ut pater in secundo physico. Ultimum autem veritatem habet quod utræque materia est pura potentia: nec ideo tamē oportet quod inter ipsas nulla cadat distinctio. Ideo enim actus dicitur distinctiōis principium: quia cum sit principium essendi: oportet quod ex diversis actibus diversae constituant entitates. Ceterum est igitur actum esse distinctiōis illius entitatis solum cuius ipse est constitutum principium: non est autem constitutum entitatis essentialis ipsius materie sine essentie ei: quin potius eentia actus eius alia est omnino ab eentia materie constitutum tamē hanc entitatem vel eentiam materie in aliqua entitate sine quidditate specifica. Et quia uniusquodque ab eodem habet entitatem: et entitatem distinctam ab aliis: sic circa necessariū est quod entitas specifica materie in qua ipsa materia per actum ponitur distinguatur solum ratione actus. Quia vero entitatem et essentiam suam que est alia ab entitate vel essentia actus ab actu non habet: non oportet etiam quod eius distinctiōem sumptue habeat ab actu. Ceterum quia hoc quod est in sua propria essentia effectivè habet a creante: habet etiam distinctiōem primariam ab eodem effectu. Et quia sic actus hoc ipsum quod est in sua eentia formaliter a se habet: sic circa sicut actus se et ipso essentialiter distinguatur et ab alio actu et etiam a materia: sic etiam et materia seipso eentialiter distinguatur et a materia alterius essentie et nature quod sit essentia sua et etiam ab actu. Est igitur pura potentia et materia corruptibilium et materia incorruptibilium corporum: et nihilominus distincte sunt in essentia: non b;

Questio

per actum sed per seipas ad inuicem et ab essentiis
actuum per quas in specifica entitate ponuntur. sicut
enim seipa formaliter habet vna qd sit essentia et
natura poteritie perfectibilis totaliter uno determinato
actu: et per consequens uno actu inseparabiliter
et inuicem. alia vero habet formaliter a seipso qd fu-
cut essentia et natura poteritie non totaliter uno sin-
gulari actu perfectibilis nec per consequens uno in-
separabiliter actu determinato coniuicere: sic etiam
seipa vna est ab alia distincta vel diversa: et non pro-
pter aliquem actuum. quemadmodum etiam et quia seipa
materia est potentia: et forma seipa est actus: mate-
ria seipa est essentialiter diversa ab actu: et non pro-
pter actuum aliud sue potentie adiunctum: quia tunc
iretur in infinitum: aut essentia materie esset idem
cum essentia forme vel actus. quod totum est impossibile.
Sic igitur popotum iam patet et quomodo
sit alia materia i generabilium et generabilium: et quo
modo actus sit principium distinctionis in entibus: et
quomodo in essentia materie cum sit pura poter-
tia possit cadere distinctione. Ad primum ergo di-
cendum qd forma celestis non est media inter for-
mam elementi et animam intellectuam. quia medietas
est in eodem genere phisico cum extremis: forma
vero corporis celestis non est eiusdem generis phis-
ici cuius predictis propter id qd ille forme sunt cuiusdam
generis phisici: quia habent idem suscepionez
primum quod de istis non est verum ut ostensum est.

Ad secundū dicendū q̄ corpus celeste nō habet esse a seipso sed a p̄ncipe vniuersi: cuius infini-
tatez per consequēs ostēdit sua infinita duratio.
dicit tamē incorruptibile naturalit̄. quia in se nul-
lum habet p̄ncipiū inclinatōis ad corruptiōem: fu-
cūt habet corpora generabilia naturaliter. Ad
tertiū z ad quartū dicendū q̄ illa que habet idez
gen̄ physici vniuocē pdicatū habet eandē mām
corpus autē nō est gen̄ physici. cui⁹ ratio est. q̄a
omnia physica. vt dicit̄ secundo p̄bysicoz sunt sic
simū: qđ in sua rōne includit sensibilē māz. corp⁹
aut̄ inq̄t̄ corp⁹ nō includit in sua rōe māz sensibi-
lē. q̄z tūc mathematica etiā h̄z rōez a sensibili mā
nō abstrabēt. qđ simū ē. Corp⁹ igit̄ ex earōe qua
corp⁹ ē nō ē qđ p̄bysicū: h̄z ex ea rōne solū q̄ ē mo-
bile. Si at̄ corp⁹ mobile gen̄ p̄bysicū ponat statū
appz q̄ corruptibile z icorruptibile corp⁹ nō vni-
uocat̄ in gen̄ p̄bysico. b̄ etenī gen̄ qđ ē corp⁹ mo-
bile sic diffiniūt̄ dz: vt dicas q̄ ē corp⁹ h̄ns in seipso
p̄ncipiū mot⁹. z h̄z qđē tūenū tā corp̄i gnābilī q̄s
etiā ignābilī h̄z nō vniuoce. q̄z corp⁹ ingnāibile h̄z
i se p̄ncipiū mot⁹ ad vbi solū: nō at̄ p̄ncipiū mot⁹
ad formā. corp⁹ vō gnāibile h̄z vñt̄qz. Ad quintū
dicendū q̄ aliud sumū equocatio corporis mobilis
de ppetuo z de corruptibili: z aliud equocatio pdi-
cato alia de afino z equo. Corp⁹ etenī mobile pdi-
catis equoce pp equocatoe; p̄ncipiū mot⁹ q̄z cor-
ruptibile h̄z p̄ncipiū mot⁹ ad formā qđ ē ipa nā
māe gnābilī corpū. ppetuiū at̄ corp⁹ nō h̄z in se
p̄ncipiū mot⁹ ad formā vt dictū ē. z iō nō h̄z in se

nāz māe gnābil' corporis. vñ talis equatio pcedit ex diuersitate nāe. al aut pdcas equoce pp equo carōez tñi mot' z nō pncipij. al n. ē corp' hñs i se pncipiū mor' ad formā q ē pncipiū viuedi z senti endi. z h qdē pncipiū mor' qd ē mā supradē ha bēt oia alia. s formā q ē vite z sensus pncipiū ad quā tñiat' mot' pdcit' nō hñt eadē. qr n ē eadē spē cuim̄z alis alia. z sic alis equatio ponit vñi tate māe: z fore dñeritatē. Ad.vi. dicendū q agētia z patientia mutuo cuiusmodi sunt illa q cū agūt repatiūt ab eis i q suas imp̄mūt actōes cōv̄cār nccio i mā. Corpora aut celestia z si agūt in ista inferiora: nō tñ repatiūt ab eis: z pp̄tea n̄ cōuenit i mā. Ad.vii. dicendū q zsi corib' celestib' des beatis mot' de uno vbi ad aliud rōe suaz pñt: n̄ tñ eis debet mot' q ē int̄ h̄ria quoq̄ acq̄sito pōat variatōez in subā ipoꝝ: q variatō pp̄e vocat trāsmutatio. z iō nō debet querire in mā cū istis in seriorib' q̄ tali transmutatiōi subiectūt. Ad.viii. dicē dū q si ignis mūm' dz accipi nō potit b̄ fieri i sp̄era ignis q̄ tota ē plena cōtinuo igne: s fier i sp̄era alicui' alteri' elemēti: cui' quidē mūm' sic resolui pōt in multa mīma ignis: sic etiā in se b̄ multis ptes in q̄s multa mīma ignis resolui pñt: q̄ qdezs ptes dū sunt fidi uniuicē cōtinue retinet formā illi' elemēti cui' sunt ptes. cū vo dividunt formā illius elemēti nō retinet: s in multa ignis mīma resoluunt. Dicendū iḡt q̄ si mūm' ignis poss̄ accipi i sp̄era aeris z ditidi: nō resolueret in totū mūmū aeris: s in aliqua illi' mūmī pte: que dū eēt i toto mūmū aeris formā habet. si vo a toto dividere: in mūmū ignis resolueret. Ad.ix. dicendū q̄ mā inferiorz seip̄a eēnialit̄ distictia est a mā celestiz, z ad talē distictōem eēntiaz sequit̄ distictio oꝝ dinis ad formā. z q̄uis quidez intellect̄ cōcipiat q̄ eēntia vtriusq̄ māe sit pura potentia: cōcipit tñi cū b̄ piter q̄ alteri' eēntie z nāe est vna potētia: et alteri' alia. qr eēntia z nā vni' talis est q̄ actu vni co totali pñctū. eēntia vo materie alteri' vt supra patuit oposito modo se b̄z. Ad.x. dicēdū q̄ in pura potētia nō est dare ḡd' potētialit̄l pp̄e quos dici possit vna mīm' potentia q̄s alia: z sic p̄s in sua essentia pl̄b̄re de actu. est tñ ibi dare grad' tales p̄ quos dici possit vna potētia esse altioris eēntie z nature q̄s alia: cum altioris nature potentia sit illa que de sua natura habet q̄ semp̄ sit determinato actu coniuncta: q̄ illa que hoc de sua natura non habet. Ad.xi. dicendū q̄ action illa qua agens in passum suam formā potest inducere potius ignobilitati q̄s nobilitati attestat: cum artefetur generabilitati z corruptibilitati.

Ad duodecimum dicendum. qd omne quod agit de necessitate nature tam potest impire in passum quantu in ipso est illud quo agit. si tamem passum sit tale quod id in tali gradu suscipere possit. nullum autem passum inueniri potest quod tantum in se recipere possit de lumine de se existenti communicabiliter quantu est in sole. sicut etiam et si

forma celi de sua nā sit cōcabilis multis: qz tñ el^o
mā ē talis: q vniū singulari for̄ tota replet̄ & q si-
cū: nō remaner p^o vniū mā: alia cui possit cōcari
& sic tollir celestis forme multiplicatio: & sūr etiā
qūlatis actio sub ḡdu illo i quo q̄seq̄ formā talē

Ad. xiij. dicēdū: q significatur nōis vniūs māe
ē b̄ qd̄ dico corpore. & vt̄ q̄ ē mā corporis. Sz si p
prijs noib^o vocarent: queadmodū sūr i seip̄is ou-
terse sic etiā noia & nouiū fiḡ eēnt diuersa. Ad
xiii. dicēdū: q̄ ens ē equocū ad ens corruptibile:
& ad ens incorruptibile. & sūr nō ens ē equocū
ad id qd̄ opponit̄ corruptibili: & ad id qd̄ oppōit̄
incorruptibili. vñ ens & nō ens nō sūr duo extrema
m̄: sz ad min^o q̄tūor a se iūic̄ diuersa. vñ etiā oī
q̄ ad min^o duo diuersa media cadat ncc̄io int̄ ipa

Ad. xv. dicēdū: q̄ corp^o celeste ex ea pre q̄ q̄tū ē
dimisibile ē i infinitū: sic & qd̄libet q̄tū. ex ea vo
pre qd̄ ē nāle ē tal nāe q̄ dividī nō pōt: qz tūc eēt
corruptibile. Argūm̄ iḡt̄ ex falsa suppōe pcessit.

Questio quarta.

Elestio quarta ē. Utq̄ se
q̄ eēntia materie sit pura potētia: & videf̄ q̄ nō. es
sentia matie sūm̄ ph̄m ē ignabil^o
& incorruptibilis. vñ adueniēte ēt
for̄ n̄ recedit: sz potētia ad formā
corrupti & recedit for̄ adueniēte: iḡt̄ ipossibile ē:
q̄ eēntia matie sit ipa potētia ad formā. P̄ q̄ se
eēntialr i diuersis pdicamēt̄: sūr eēntialr diuersa
& q̄ sic dicit sūr diuersaz eēntiaz potētia aut̄ nālis
sūm̄ ph̄m i pdicamēt̄: ē i pdicamēto qūlatis & po-
tētia matie ē potētia nālis. ipsa vō eēntia māe ē i
pdicamēto subē: iḡt̄ potētia māe ē oīno alti^oeēn-
tiae ab ipsa māe eēntia. P̄ eēntia māe cū iūcta
formē pficiat: aut̄ i ea remanet potētia ad formā
illā: aut̄ nō. Lōstat aut̄ q̄ n̄ remaner: qz cū potētia
dicat carētia act^o. & sic ncc̄io dicat qd̄ ipfectū: tūc
māe iūcta forme carēt for̄ illa: & eēntialr pfectiōe
ill^o: qd̄ ē ipossibile: iḡt̄ ipossibile ē q̄ remaneat
potētia ad formā illā: remāet aut̄ eēntia. q̄ ipossi-
bile ē q̄ eēntia māe sit i potētia ad illā formā. sūr
aut̄ dici pōt & de oib^o alijs formis: iḡt̄ eēntia māe
est oīno aliud a potētia ad formā. P̄ bipm qd̄
fiḡt̄ nomē potētia: ē i pdicamēto relonis. bipsum
aut̄ qd̄ mā ē i sua eēntia ē solū i pdicamēto subē.
iḡt̄ nullo mō q̄ eēntia māe pōt vocari potētia
& si nō vocari: multo magis nec ē. Si dicas. qz sz
aliā & aliā rōez eēntia māe ē tā i pdicamēto subē
q̄ i pdicamēto relonis: & sic ipsa eēntia q̄ ē subā est
etiā potētia q̄ dicit relone ad aliud. Lōtra eēntia
māe sz rōez q̄ subā ē: aut̄ ē potētia aut̄ nō. si ē po-
tētia: tūc de ncc̄itate eēntia māe sub rōe q̄ subā ē:
erit i pdicamēto relonis: qd̄ ē ipossibile: nō iḡt̄ sub
rōe q̄ ē subā pōt ēēt potētia: ē aut̄ sz se subā: iḡt̄ sz
se nō ē potētia. P̄ vna potētia tota pficit vno
actu. si iḡt̄ eēntia māe est ipsa potentia ad formā

subālē: cū talis eēntia sit dna nūero & nō multe. p̄
ficiet tota ab vna nūero for̄ subālē. & sic nō rema-
nebit potētia ad alias for̄s: nec posset b̄ potentia
ēē illa q̄ ē vna: for̄ illis opposita iā pfecta: sed alia
& eēntia sit solū vna. videf̄ q̄ ncc̄itate dicēdū: q̄ po-
tētia nō sit ipsa eēntia māe subiecte forme subālē.
P̄ oē qd̄ ē i genē: cōpositū ē ex genē & dñia. sz mā
pma ē i genē subē. q̄ ē pposita ex genē & dñia. sz m̄
oi tali pōpone: genē ē potētia & dñia act^o: q̄ mā pris
ma pposita ē ex potentia & actu. Si dicas q̄ mā ē
in genē reductiue: qz ē vnu de pncipijs subē: & q̄
tale ē nō oīz q̄ sit ppositū ex potētia & actu. Lō-
tra qd̄ picipiat generi rōez: & vlt̄ b̄ bz pprā dñia
ex genē & dñia de ncc̄itate ozēē cōpositū. sz mā p̄
ma picipiat rōnē subē: cū sit subā. & vlt̄ b̄ bz pprā
dñia p̄ quā distinguit̄ ab alijs substārijs. vñ & co-
uenient̄ dñ q̄ potētia ē ei^o subālis dñia. cōponit̄
q̄ oīno ex genē & sua dñia: & sic idēz qd̄ p̄us. P̄
qd̄ imēdiatē pdicat de plib^o solo nūero dñtibus
spēs ē mā aut̄ eēntialr pdicat de plib^o solo nūero
dñtibus: cū eēntia matie vni^o & eiusdez p̄p̄e rōnis
exis nūero sit disticta sub diuersis formis subāli-
bus: q̄ spēs qd̄ā ē oīs aut̄ spēs eēntialr bz specifis
cū actu: iḡt̄ de ncc̄itate mā pma de se & sui eēntia
aliquē actu bz. P̄ nibil pōt ēē subiectu dimēfio-
ni nūsi sit aliqd̄ ens actu: qz pura potētia dimēfio-
nata ēē nō pōt. Lōstat aut̄ q̄ mā pma de se ē sub-
iecta dimēfionē infiminate: qz ut ait q̄metator i de
subā orbis: Dimēfio infimata ēē mā an oēm for-
mā. & itē ibidē dīc: q̄ dimēfio infimata q̄ ē corpul-
est p̄petas matie: q̄ de ncc̄itate mā de se est ens in
actu aliquo. P̄ oē illud qd̄ in se subfistere non
pōt: si dz ponii i actu eēndit: oīz q̄ subfistere in alijs
quo: sz forma subālis mālis in se subfistere nō pōt
oīz iḡt̄ q̄ i aliquo subfistere: sz pura potētia nō po-
test ēē subfistamētu alic^o: oīz iḡt̄ q̄ ei^o subiectum
qd̄ ēē mā pma in q̄ subfistet̄ sit aliqd̄ ens nō i pu-
ra potētia sz i actu. P̄ mā nō dñ ens in potētia
nūsi inquātū caret for̄ quā ē nata babē. qn̄ vō stat
sub forma dñ subiectu & nō potētia. B̄ aut̄ eēt ipo-
fibile si ipsa diceret eēntialr potētia. nō ē iḡt̄ sua
eēntia pura potētia. P̄ mā ad eē suū essentiale
qd̄ ēē sue eēntie nūc̄ē ēē in potētia sz i actu. semp
enī b̄ bz: cū ipm bēat de se & non ab aliqd̄ forma. si
iḡt̄ semp resp̄cū illi^o ēē est actu. vñ non posse dici
q̄ sua eēntia sit pura potētia. P̄ act^o q̄diratū
& q̄diras v̄l eēntia idē sit. vñ q̄ actu q̄diratū nō
babet: nō habet etiā quiditatē situe eēntia: sz mā
habet eēntiam. ergo haber aliquē actu q̄diratū.
Et p̄terea esse est act^o. & mā de se bz ēē essentie
iḡt̄ de se bēt eēntiale actu: nō est q̄ pura potētia.
P̄ eēntia materie nō depender a forma: sed po-
tius ecōuerfo: qz illa per creationē: ista p̄ genera-
tionē: & materie transmutationē: sed q̄ tale est po-
test p̄ se esse saltim actione eius qui eā per se creat
& q̄ pōt per se eēt. est ens aliquid in actu quiditati-
vo per se. iḡt̄ mā nō est pura potētia. P̄ oē qd̄
est effectus primi necessario haber de se aliquem

Questio

actū: cū nulla actio ēmineat ad purā potentiaz; sed mā est effectus p̄mi t̄ immediatior q̄ forma t̄ cō/ posuit. cū ista p̄duci p̄nit a generante: illa vō nū si a creante ergo de necessitate q̄ ipsa de sua eēn/ tia habeat actū aliquē. Illud quod est res ab alio distincta de se dīmīa essentia imitāt. t̄ q̄ tal/ le est: b̄z necessario de se ideam in deo. t̄ q̄ huius est necessario de se haber aliquē essentiale actum t̄ potest per se p̄duci. sed materia de se etiā p̄ sua/ essentia est res distincta ab essentia forme. igitur de se habet aliquē essentiale actum. t̄ sic sua essen/ tia nō est pura potētia. P̄ omnis relatio fūda/ tur sup̄ aliquid absolutum. ergo etiā relatio inclu/ sa in noīe potētia: d̄z sup̄ aliquid absolutum fun/ dari. hoc aut̄ nō est potētia: quia tūc restarer itez q̄ de relatione inclusa in ipsa. t̄ cū nō sit in infini/ tum ire: oport̄z necessario dare aliquid absolutuz cui⁹ eēntia nō sit potētia. Cum ergo mā b̄eat po/ tentia ad formā: q̄ de necessitate in ipsa dare alii/ quid absolutū: qd̄ nō sit potētia: hoc aut̄ nō p̄t/ eē nūsi essentia materie: igit̄z. P̄ si subiectum vel mā esset idem eēntialr q̄ sua potētia. cum in subiecto vel materia sint diversæ potētiae ad diversos actus. ille diversæ potētiae oēs essent essentia liter idz: quod mā: t̄ id p̄ sequens fm̄ se: quia quecuq̄ vni t̄ eidem sunt eadē: sibi unicum sunt eadē. hoc aut̄ est fallūm: ergo illud ex quo sequit̄ essentia ergo materie non est pura potētia. P̄ Lōmentator sup̄ primo physicoz dicit q̄ ipsa mā nō est ens in actu t̄ q̄ nō est p̄nūatio: t̄ itez q̄ nō est potētia: ita q̄ potētia sit in sua diffinītione.

Sed cōtra hoc est q̄ materia diuidit ex oppo/ site cōtra formaz; sed forma est eēntialiter actus: igit̄ t̄ mā est eēntialiter potētia. P̄ actus t̄ po/ tentia sunt in eodē genere: sed forma q̄ ē act⁹ sub/ stantialis est in genere substantie: ergo t̄ sua potē/ tia est in genere substantie: t̄ est per sequēs sub/ stantia. P̄ actus t̄ potentia immediate diuidunt ens. sed eēntia materie est ens: t̄ nō est actus: ergo est potētia. Respondeo ad istā q̄nēm: dicunt aliqui: q̄ eēntia materie nō est potētia: sed est ī po/ tentia nō p̄ aliquid sibi additū: sicut ignis est in po/ tentia ad calefaciendū p̄ calorē additum sue eēn/ tiae: sed per se ipsam: sicut calidum per seipsum est in potentia ad calefaciendum. Et quemadmodū potentia ad calefaciendū: nō est ipsa caloris essen/ tia sed ipsam immediate sequit̄. sic etiā ut dicunt potentia ad formā nō est ipsa eēntia materie: sed imēdiatē sequit̄ ad eam. Responsio aut̄ sic dicē/ tium est: qz p̄hs in tertio physicoz dicit: q̄ es dif/ fersit fm̄ q̄ est potentia ad statuā: t̄ fm̄ q̄ est es. t̄ differt sanguis in eo q̄ sanguis. t̄ fm̄ q̄ est in po/ tentia ad sanitatē. ergo vñiversit id quod in po/ tentia est: differt ab ipsa potētia. Sed q̄ ista posītio sit irrationabilis: dupli via ad p̄ns ostendi p̄t. Et prima quidē via sumit̄ ex diversitate potē/ tiaz. Ad cuius intelligentia sciendum est: q̄ du/ plex potētia inuenit̄: fm̄ qd̄ ad p̄ns sufficere p̄t

vna quidē que ponit aliquas īmpfectionē. v̄l ut p̄p̄ius loquamur aliquā carentiam essendi in eo cui⁹ est potētia. Alia vō est que de sua rōne nulli⁹ esse īmpfectionē vel carentiam ponit. t̄ si possit ca/ rentia ponere ī aliquo opandi quā etiā de sua rōne ponere nō b̄z. Et p̄ma quidē extensio nomīne d̄r potētia passiua. secunda vō est potentia actiua. actiua eteni potentia de sua rōne non b̄z q̄ ponat īperfectionē eēndi in eo cui⁹ est potētia: sed pot̄ī habet ponere strariuz. passiua vō de sua rōne b̄t q̄ ponat carentia alicuius esse in eo cui⁹ est. Hoc aut̄ sic declarat̄: Omnis potētia necessario ex ipsa rōne qua potētia est ad actū d̄r: aliter t̄t̄ t̄ aliter. Potētia enī actiua v̄l ad actū egredi possibilem ab agente. nō p̄t aut̄ actus t̄ esse effectiue p̄gres/ di nūsi ab existente actu: q̄ agere nō competit nisi actu existenti. q̄ igit̄ q̄ necessario actiua potentia sit alicui⁹ actu ex̄t̄is. t̄ sic talis potētia de sui rōe nō ponit carentia alicui⁹ esse: quin potius p̄suppo/ sita actualitate essendi ponit possibilitatē agendi. Potētia vō passiua v̄l ad actum recipi. possibilitez in eo cui⁹ est potētia. t̄ q̄ actus v̄l est rō t̄ princi/ pium alicui⁹ esse. q̄ de necessitate q̄ in quoquā recipi p̄t aliqui actus: in eo recipi possit aliqui⁹ esse potētia igit̄ passiua in eo c̄ est potētia: ponit neces/ sario receptibilitatē alicui⁹ actus. t̄ sic p̄ c̄n̄ ponit semp̄ in nā ei⁹ cui⁹ est potētia alic⁹ eē carentia. cū receptū sit oīno extra eēntiam vel nām recipiētis. Et potētia quidē mālis: nō est actiua potētia: qui potius diuidit̄ 3 ipsam. Est enim potentia actiua ut dixim⁹: potētia agentis. Mā vō cui⁹ est potē/ tia mālis: nec in idem numero: nec in idem specie p̄t coincidere cū agente: sic nec etiā cū forma: nec cū fine: ut babet̄ ex seūdo physicoz: ex quo cōclu/ dir: q̄ nec etiā potentia mālis in idē coincide p̄t cū potentia actiua q̄ est solius agentis. Coincidit aut̄ in idem cū ea que passiua d̄r. vñicuq̄ etenim babeti materialia: ipsa mā p̄ncipiu est: t̄ rō patiēdi. Et q̄ omnis potētia passiua: ut ostensiuz est in eo cui⁹ est potētia: ponit alicui⁹ esse carentia non alie/ q̄ ponēdo in ipso carentia alicui⁹ actus: qui v̄l ē rō effendi. q̄ de necessitate q̄ ipsa potentia mālis q̄ est potentia passiua: ut ostensiuz est: ponat in es/ sentia materie carentia alicui⁹ eē: ponendo in ea carentia alicuius act⁹: qui eēndi est rō t̄ principiuz actus aut̄ qui est rō effendi in genere: nō inuenit̄ nūsi duplex: fm̄ q̄ duplex: actuale eē: t̄ duplex ens vñicuq̄ b̄nti nāz entitatis actuale eē p̄portiona/ tu sue nature r̄ndz. Et iō quēadmodū inuenit̄ ou/ plex ens: videlz ens simpli: t̄ ens fm̄ qd̄. sic etiam repit duplex eē: q̄ eē simpli: t̄ eē fm̄ qd̄: ut p̄muz m̄ideat p̄mo enti: t̄ secūdo secūdū. Et q̄ ens sim/ pli nō ē nūsi subā: t̄ ens fm̄ qd̄ nō ē nūsi accīs. iō esse simpli est soli⁹ substātē: t̄ eē fm̄ qd̄ solius ac/ cidentis. Losilz aut̄ fm̄ dñplicitatē entis t̄ eē: inuenit̄ etiā t̄ duplex act⁹: qui est rō eēndi. vñus qui/ dem qui est substantia: t̄ alter qui est accidentis. Et act⁹ quidē qui ē subā: qz nō p̄t eē actus alte/

rius q̄ entis simplicis: nō pōt ēē rō nisi eēndi sim-
plicis actus vō qui ē accidēs: qz ē actus entis fm
quid tñ: nō ē rō nisi eē fm quid. Et sicut inueni-
mus duplē actum qui ē rō eēndi. sic etiā inueni-
mus 2 duplex actum receptiū. Unū quidē quod
ē receptiū ac² accidētis. 2 aliud qd ē receptiū
actus substātie. Ulterius aut̄ considerandū ē: qz qn̄
cūq; aliquid compāt ad aliud sicut recipiens ad
receptū: id qd recipiens ē in sua rōne vel in sua es-
sentia 2 nā nō b̄ illud qd ē in ipso receptū. 2 rō ē
qz illud qd habet in eēntia alicui² ē sibi oīno itra-
neū. id aut̄ qd receptiū ē extraneū ē oīno: 2 non
intraneū recipientis eēntie: qz recipiens 2 receptū
sunt diuersaz naturaz. Naturaz aut̄ diuersarum
vna intrinseca alteri nature in eēntia ēē nō potest
Ad hoc aut̄ euident̄ sequit̄ qz p̄mū receptiū ac²
accidētalis in sua eēntia 2 nā: nullū actu acciden-
tis habeat. 2 qz p̄mū receptiū actus qui est sub-
stantia nullū actū qui est subā habere pōt de sua
eēntia. si enī p̄mū receptiū actus accidētalis ē
sua eēntia actum talē haberet. haberet etiā neces-
sario absq; vlla receptione ac² qui est rō essendi
fm qd extriseci sue eēntie de se fm quid ēē. 2 hoc
cōpeteret p̄x̄fslime sue nature. hoc aut̄ falsum ē
qz substantie qz est p̄mū accidentiū receptiū nō cō-
perit de sua nā ur̄ pdictū est: nīsi esse simplicis. qz igit̄
tur qz in eēntia substātie. nullū actus cadat qui sit
accidēs. 2 filz qz dicere qz p̄mū receptiū ac² qui
est subā: nullū talē actū habebat de sua eēntia. si. n.
de sua eēntia esset aliquid tale necessario oportes-
ret qz existere simplicis sibi de sua nā cōpeteret sine
vlla receptione actus extrisici: qd est oīno ipossi-
bile. nam 2 tunc frusta ppter acquirendū hoc ēē
poneret in potētia ad actū substātie. 2 frusta ei²
eēntia poneret sequi nālis inclinatio in actū pre-
dictū: qd totum ē incōueniēs. Oportet igit̄ neces-
sario dicere: qz sicut potētia ponēs receptibilitatē
eēndi fm qd: 2 ac² accidētis: ponit in primo rece-
ptiū talū actū qd ē subā: sive in ei² eēntia carē-
tiā oīs actus accidētis: sic etiā 2 potētia ponens
receptibilitatē eēndi simplicis actus qui est subā po-
nat in eēntia p̄mū receptiū talū actū carentiam
oīs ac² qd ē i subā. 2 p̄sequēs cuiuslibet alterius
hoc aut̄ p̄mū receptiū: est illud qd dicim² mām
p̄mā. de necessitate qz igit̄: qz mā p̄mā sic careat
oī actū qz de eēntia sua nec ac² aliquis sit: nec ali-
quē actū habeat. 2 p̄sequens si qz ēē aliqd. qz qz
sit eēntialis pura potētia. Et hoc ē valde claz 2 eu-
dens iā: quēadmodū enī ēē fm quid: qz p̄supponit
esse simplicis actū qui ēē rō eēndi simplicis. 2 sic neces-
sario qz recipi ī eo cuius eēntia est vel simpliciter
actus vel includit actū qz essendi simplicis est rō: sic
etiā qz ēē simplicis nullū alio esse ante se p̄supponit
qz qz actus qui ēē rō eēndi simplicis nullū p̄supponit
ante se actum in quo fundet. 2 p̄sequēs qz ī eo
recipiāt cuius eēntia nec sit actus: nec actū inclus-
dat in sua rōne yllum: sed sit pura potentia. Et sic

cōplera est p̄ma via declarandi p̄posituz: simplicis
ex dinēritate potentiaz. Scda aut̄ via ad idēz
declarandū ex vna divisione entis p̄ immediata ac-
cipit̄. Ad cui² intelligentiā sciendū ē: qz si illa divi-
sionē entis qz dicit̄ ens aliud in actu aliud in potētia:
sit p̄ immediata: qz quicq; ē aliquo mō: qz qz bēat
esse altero illoz duoz modoz. nibilominus tamē
dici nō pōt qz hoc sit p̄ immediata eoq; qz sunt: aliud
est actū aliud est potētia: ppter illud qz cadit me-
diū int̄ ipsa. s. compositū: qd nec est actus nec po-
tentia: sed in sua eēntia b̄ vtrūq; si igit̄ 2 h̄d̄ per
immediata esse: qz ibi addat̄ cōposituz: 2 dicat̄ qz
quicq; est: vel ē in sua eēntia actū: vel est potētia
vel est ex potētia 2 actu cōpositū. sic etenī pceden-
do cōprehensa erit̄ oīa quocuq; habētia realem
eēntiā. Est enī valde ridiculū dicere: qz est dare
aliquā eēntiaz qnō est actus: neq; potentia: neq;
cōpositū ex vtrōq;: cuiusmodi est eēntia materie
que est in potētia. Si enī hoc qz dico esse in potē-
tia nō est ipsa eēntia materie: sicut veritas est: sed
accidit illi eēntie. De eēntia ipsa qrendū ē: vtrūz sit
actus v̄l potētia vel cōposita ex vtrōq;. Qui autē
ipsum dicit̄ nibil b̄z ēē: 2 tñ ēē aliquid: ignorat̄ p̄
prīas entitatis dīas. necesse ē enī oēm entitatē
2 oēm eēntiā ēē altez pdictoz. Et prēterea aut̄
dī mā ens in potētia: qz de se nullā entitatē seu es-
sentiā a qua vnuquodq; dī ens b̄z sed habere po-
test. aut̄ dī ens in potētia: qz 2 si de se entitatē ali-
quā eēntiale habebat ad quā nunq; ē in potētia
pōt tñ aliqd in se habere nupta formā p̄ quā po-
net in eēntia actuali quā de sua nā nō habēt p̄mū
aut̄ stare nō pōt. Qd enī nullā entitatē vel eēntiaz
b̄z est oīno nibil 2 ideā nullo mō habēt in mēte
artificis dei. Mā vō est de se aliqd 2 non nibil oz
igif̄ qz de se eēntiaz bēat ad quā nunq; sit i potētia.
de ista igit̄ eēntia ad quā mā nunq; ē i potētia ē
qz vtrūz sit simplicis actus: sicut est eēntia forme vel
cōposita ex potētia 2 actu: sicut ē eēntia cōpositi
ex mā 2 forma: vel sit pura potētia. ali². n. entitati
nō inuenit̄ mod². nō enī pōt dici qz nō sit potētia
sed sit in potētia: qz ad ipsaz nibil ē in potētia: qz
2 mā semp̄ b̄z ē i actu. impotētia vō est ad aliqd
aliud. qui igit̄ dicit̄ eēntiaz materie: nec ēē actum
nec potētia: neq; ex vtrōq; cōposita: inueniat aliaz
dīam entis 2 eēntie: sub qua eēntia materie colo-
care possit. aut̄ dicat̄ ipsum nibil ēē. Nō est autem
possibile alia entis 2 eēntie dīam inuenire. Non
sūt etiā dīe supradicte solū actu exiūt: qn̄ potētia
actu exiūt deū ē ac² pur² nec aliqd actu exiūt ē po-
tētia pura: s̄ vnuq; dīz est necio cōposita ex actu 2
potētia. ille igit̄ differētē ad ipsas rerūz essentias
se extēndunt. Inuenimus etenī ut dictum est
aliquam essentiam cōpositā ex potentia 2 actu
cuiusmodi est oīs essentia substātie corporee 2
cuiuslibet substātie separe. Essentia vō que ē pura
potētia nullam inuenim²: nīsi dicat̄ esse talis
eēntia materie. vnde si ipsa dicat̄ nō esse pura po-

Questio

tentia: subtrahitur nece ssario vna dñia entis et essentie. et remanent tñm due: videlicet actus et compositum ex potentia et actu. Sed compositum oꝝ qꝫ subtrahatur nisi dicatur remanere composita essentia ex donibus talibus essentijs: qꝫ utræqꝫ sit actus. si enī altera eentia vel altera pars compositi sit potentia pura: et si substantia: nō poterit esse substantia composita: nec substantia cū forma: sed erit necessario subā materia. si igit̄ substantia materia nō sit pura potentia: nō poterit inueniri esse composita ex pura potentia: et ex puro actu. s̄ necessario eentia ois substantia: erit vel purus actus: vel cōposita ex pluribus acribus. et qꝫ impossibile est ex pluribꝫ actibꝫ fieri subā vnam simpliciter: opozrebit tandem dicere qꝫ ois eentia substantia vna simpliciter sit actus simplex: et p̄sequens cū eentia materie sit vna simpliciter erit necessario simplex actus. qꝫ aut̄ hoc sit ipossible nō est diffinibile demonstrare. nō enī inueniū i tota vniuersitate reꝫ nisi duplex actus in genere. hoc aut̄ unus est actus existentie actualis. alter vno ē actus quiditatis: qui est rō essendi in actu p̄mo. et essentia quidē materie nō est actus actualis existentie. cuius rō est: qꝫ actus qui est existentia actualis. cū incidit extra intellectum eentie cuiuslibet rei creatae. materia autē est quid creatur: qꝫ igit̄ necessario qꝫ actus existentie actualis cū incidat extra intellectum eentie ipsi⁹ materie. qꝫ aut̄ cū incidat extra intellectum eentie alicuius: nō poterit esse eius essentia. qꝫ igit̄ de necessitate qꝫ actus existendi nō sit ipsa eentia materie: nec etiā eentia alicuius existentis rei create. si dicatur qꝫ ipsa eentia materie sit actus qđitatis: qui vñl ut p̄dictū est: rō est aliquo mō eentia. dicitur etiā necessario alter duobꝫ ois etenī qđitatis unus actus: vel est accidēs vel est substantia. Et eentia quidē materie nō poterit esse ille actus qui est accidentis: qꝫ actus qui est accidēs nō est pars quiditatis substantie. essentia vero materie pars quiditatis substantie corporee: et actus qui est accidēs necessario ē receptibilis i aliquo subiecto. eentia vno materie in nullo subiecto receptibilis est. si aut̄ eentia materie sit ille actus qui est subā. opozrebit etiā necessario qꝫ sit alter duobꝫ. ois enī actus qꝫ est substantia: est rō existendi simpliciter. hoc aut̄ nō inueniū esse nisi duobꝫ modis: qꝫ aut̄ est talis actus rō existendi alicui alteri existenti in potentia ad ipsius aut nullo mō ē alteri rō existendi: sed sibi ipsi. ita s. qꝫ d̄ seipso bꝫ qꝫ ponit sub actu ext̄ndi absqꝫ hoc qꝫ aliquis actus aliud sit ei rō receptibilitatis esse. Et eentia qđam materie nō poterit ē alicui alteri a se rō ext̄ndi: qꝫ ois talis actus ē perfectio eius cui ext̄ndi ē rō: et in ipso recipit sicut in suo receptibili sicut p̄ de forma substanciali que est perfectio ipsius materie cui ē rō ext̄ndi: et in ipsa ut in suo p̄fectibili recipit. essentia aut̄ materie nō est perfectio alicuius nec in aliquo ut in suo p̄fectibili recipit. igit̄ nō potest esse actus ille substantificus qui ē rō ext̄ndi alicui alteri a se nō poterit ē actus ille qui sibi est rō recipieendi in seipso existere simpliciter

ois etenī talis actus ē in esse actuali positus: bꝫ de se completā spēm et suppositum. vñ et aīa rōnalis et si possit per se existere: nō bꝫ tamē de se suppositū cōpletū: neqꝫ cōpletā spēm: qꝫ rō est existendi ali cui alteri: utpote materie cui est p̄ficio naturalis. Si aut̄ nulli esset rō existēdi: et per se posset existere et completū suppositū et completam spēm de se haberet: sicut habet alie substantie separe. Si igit̄ essentia materie nulli alteri esse potest rō existēdi ut ostendimus: sed sibi est rō eius: qꝫ est posse actu existere necessario completū suppositū et completam spēm de se habebit. hoc aut̄ est impossibile: qꝫ qđ de se spēm completaz habet: nullo mō poterit esse pars essentialis alterius spēi. essentia vno materie multaz speciez pars essentialis est. nullo igit̄ modo ē potest actus in nullo receptibilis: in se tamē existere potest. nō est igit̄ essentia materie aliquis actus substantia: cū vniuersaliter ois talis actus rō sit existēdi simpliciter. Præterea impossibile est aliquid vnum et id ē esse eentialiter actū et eentialiter potentia cum rōnes actus et potentie sint sibi inuicem repugnantes. Si igit̄ mā essentialiter siue de sua essentia habet qꝫ sit in actu substantifico: nullo modo ē poterit ad actum substantificū essentialiter in potentia: sed accidentaliter solū. et sic actum substantifico solū accidentaliter coniungetur et per p̄sequēs ex coniunctione eius cum actu predicto: nō fier quiditas vna essentialiter: sed solū accidentaliter. Quiditas igit̄ substantie cuiuslibet corporis: erit vna accidentaliter et non essentialiter. qđ cū sit absurdū: oīo absurdū est dicere etiā qꝫ eentia materie sit actus substantificus. Præterea oē quod est in determinato et completo gradu substantie: est substantia corporea vel incorporea. oē autē qꝫ in sua eentia actum substantificus habet. vel est substantificus actus in nulla materia receptibilis est de se in determinato et completo gradu substantie. ppter id qꝫ distinctio determinatorum et cōpletorum gradu substantie: sumis fm realē distinctionē substantificorum actuum. Si ergo eentia materie qđ nō est in aliquo mā receptibilis: est actus substantificus: necessario erit in determinato et completo gradu subā. et p̄q̄s ē corporea vel incorporea subā. Nō poterit aut̄ ē subā corporea: qꝫ ois talis subā i sua eentia composita ē ex mā et forma. eentia vno prime materie subiecta fugit cōpositionē matie et forme. i determinato etiā et completo gradu substantie in corporeo ē nō poterit: qꝫ oē qđ tale ē: subā uelle crucialis spūialis et imālis ē. Mā aut̄ nō ē subā talis: qn poterit ē subā corporea in potentia sicut etiā in potentia formaz corporeas bꝫ: igit̄ ipsa in nullo gđu: cōpleto substantie ē ē poterit: et p̄sequēs erit eentia nullus actus substantificus ē. Et præter illud cō eentia ē ponibilis in multis cōpletis gđibꝫ substantie: nō ē d̄ sua eentia i uno determinato subē gđu. s̄ eentia matie ponibilis ē in multis gđibꝫ subē: utputa in omnibus cōpletis gradibus substantie corporee; igit̄ tur ipsa non potest esse in uno substantie gradu

. IIII.

destituto et cōplerō ergo nec substantific⁹ act⁹ est. Si dicat: q̄ ipsa est substantific⁹ actus sed i cōpletus: et iō nō est in cōplerō substantie gradus: apparet statim q̄ hoc ē impossibile. In eēntia etenī nullius substantie contingit dare gradū et gradū: qz oīs talis eēntia deduci pōt de uno ḡdu ad aliū gradū et sic suscipe magis et mīn⁹: qd de subā dici nō potest. vñ grad⁹ cuiuslibet substantie existit in indiuitibili et pfectus est: de sua eēntiali pfectione. vnde si eēntia materie est actus substantificus de se cōpotebus et pfect⁹ erit necessario; nec vlt̄r⁹ ullo modo deduci poterit ad vlt̄ro eēntiale pfectionem.

Præterea q̄ditas cuiuslibet subē corporee est cōposita ex eēntia matie: et ex eēntia forme. si iḡis eēntia materie est substantific⁹ act⁹: cū etiā eēntia forme subālis sit act⁹ substantific⁹ etiā q̄ditas cui⁹ libet subē corporee cōposita erit ex duob⁹ actib⁹ substantificis: qd est incoñuenies: cū eēntia substantie corporee sit vna et nūq̄ ex duob⁹ actib⁹ fieri possit q̄ditas via eēntialit⁹. Incoñuenies est igitur eēntiaz materie et actū aliquē. Præterea sicut oīs actus quātūcūq; imperfect⁹ est aliquo mō rō eēndi i actu: sic etiā oīs act⁹ substantific⁹ est rō esse di simpli: q̄tūcūq; sit ifim⁹ act⁹: qz alias nō esset actus subālis. Si iḡis eēntia materie est act⁹ substantie ipsa necessario erit rō exēndi simpli. Est autē et forma subālis b⁹ rō: iḡis eēntia subē corporee habebit in se duas rōnes existēdi simpli. Qdlibet iḡis suppositū talis subē de sua nā habere poterit duo existere simpli. Et tūc aut vñt̄ numero suppositū habebū duo existere simpli. aut quodlibz suppositū substantie corporee erit duo supposita: qd totū est absurdū: iḡis absurdū est oīno: q̄ eēntia matie sit actus subā.

Præterea vñt̄q̄b⁹ sic se b̄z ad posse intelligi: sicut se b̄z ad eē. hoc autē non est intelligere de eē actuali: qz si hoc eē: tūc cū q̄ditas spēi nō possit habere eē actuale sine ipsi⁹ singularib⁹: nō possit ullo mō intelligi singularibus nō intellexis: qd falsum est: cū spēs de se sit intelligibilis. Est igit illud intelligendū de eē q̄ditatiō q̄ spēs de se b̄z esse autē q̄ditatiū est ipsa eēntia p̄ diffinitionē rei significata. Et qz act⁹ est rō eēndi vñtūcūq; et p̄ sequēs est etiā rō intelligēdi: iō oē illud c⁹ eēntia vel q̄ditatiū eē est substantific⁹ actus: q̄ est rō eēndi simpli vel i se: talē actū includit: est de se intelligibile simpli: vel ē rō intelligēdi rem c⁹ ipsam ē p̄ eēntialis. Mā autē de se nō est simpli intelligibilis: nec est rō intelligēdi aliqd: quin pot⁹ b̄z ipedire intelligibilitatē: qz tanto aliqd est magis intelligibile: q̄to magis ē a mā elemētū: igit eēntia materie: nec act⁹ substantificus ē nec actuz substantificū b̄z intrinsecū: sed ē pura potentia: ut sic merito dicat nō posse alii intelligi q̄ p̄ ordinez ad formā substantiale: qz vlt̄r̄ potentia nō pōt intelligi nisi p̄ ordinē ad actū. nūbil autē est oīno dicere q̄ et si materia in sua eēntia nō sit potentia: est tā ens in potentia: pp̄ter illud q̄ potentia ad formam sequit ei⁹ eēntiaz: et ideo nō pōt p̄ se intelligi: sed in

telligi per ordinē ad formā ad qnā est i potentia nulla etenī res intelligi intellectu simplici p̄ illud qd cadit vel sequit ipsius essentia: sed vnaqueq; intelligit per id quod est in sua eēntia nō intellectu eo qd sequit ipsam quātūcūq; hoc essentiam inseparabiliter sequit. Si iḡis essentia materie nō est ipsa potentia: sed ipsam sequit potentia ad formam specialē intelligi poterit intellectu simplici: nō intellecta potentia ad formā: nec etiā intellecto ordine ad ipsam: et cū non intellecta potentia que essentia sequit: remaneat in apprehensione intellectus ipsa essentia sī illud qd in se est et absoluta: oīz tūc necessario dicere: q̄ eēntia matie sit oī se absolute intelligibilis: qd ē oīno absurdū: iḡis oīno absurdū ē dicere: q̄ ipsa eēntia materie nō sit potentia pura. Et sic cōpleta est scđa via declarandi p̄positum sumptu ex diuīsione entis p̄ actū potētiā et compositū. Ulez qz ad p̄bataz veritatē quedā difficultates sequi vident̄: restat nūc iḡis tur illas remouere. Sciendū est ergo: q̄ precipue due magne difficultates vident̄ esse contra determinatam positionē. Et p̄ma quidem p̄uenit ex eo q̄ nulla forma dicit̄ alicui⁹ rei pfectio nisi altero duoz modoz. aut enī est perfectio ipsius b̄z id q̄ ipsa res est in sua essentia: quod esse nō potest nisi forma sit de essentia rei. aut est perfectio eius nō sī illud q̄ ipsa res i se est: sed sī q̄ est i potentia ad formam ipsam: et tunc talis potentia nullo modo i re ipsa manet apud presentiā forme: sicut sanitas que nō est perfectio humoris sī id q̄ humor in se est: sed sī q̄ est potentia sanus adiuncta actu aliter humor excludit ab ipso potentia predictam. humor enī actu subiectus sanitati: nō est i potentia ad sanitatem. et sic talis potentia necessario est aliud ab humorē. forma aut̄ substantialis non est de essentia materie: et per sequēs nō est perfectio eius: sī illud q̄ materia in sua essentia est. relinquit itaq; q̄ sit actus eius et perfectio ei⁹ sī qd est in potentia ad formā. hec autē potentia forma adueniente non remanet: qz quando materia actu formā b̄z: non est ad ipsam in potentia sicut nec sanguis sanus iam est in potentia ad sanitatem. Et ex hoc autē sequi videt̄: q̄ sicut potentia ad sanitatem: aliud est omnino ab esse sanguinis: sic etiam et potentia ad formam: aliud est oīno ab essentia materie. Secunda difficultas esse videt̄ que p̄duenit ex eo q̄ si potentia nullius: ut quidam dicunt: addit realitatem aliquā supra essentiam rei cuius est potentia. sed solum respectū ad actū: ita videlz q̄ ipsa essentia absolute considerata: nō oī potentia accepta vō cum respectu ad actum: potentia dicit̄ cū etiā respectus ad formā non sit eēntia materie quare ipsa sī q̄ est i sua essentia dicit̄ potentia potius q̄ essentia alterius substantie dicat eē sua potentia cum vñtūsalit̄ respectus ad actū nō sit essentia alicuius substantie. Ut ergo iste difficultates remoneantur: consideranduz est quantū ad intellectum difficultatis prime: q̄ in omnibus

Questio

subiectib[us] alicui actui nō aut subiectis semper in
 enim p[ro]p[ri]issime duo: q[uod] hoc q[uod] dicitur potētia acti v[er]o
 forma: et hoc q[uod] in se recipit actu formā et poten-
 tia formā. Id est oīno id in quo q[uod] est poten-
 tia forma: et q[uod] est actu forma. et hoc quidē sicut ē
 aliud ab hoc q[uod] dicitur actu forma. sicut est aliud ab
 hoc q[uod] dicitur potētia forma: q[uod] alias idem reciperet
 seipm: et esset in potētia ad seipm: q[uod] totū est ipso
 fuisse. nam actu forma et potētia forma: sunt oīno
 una et eadē res differentib[us] modis accepta. h[oc] autē
 p[er] exempla euidenter ostendit. In sanguine eterū: qui
 q[uod] est sanitati subiect[us]: q[uod] nō inuenit potē-
 tia sanitatis. et ipse sanguis in quo est sanitatis po-
 tētia vel actu. et sanguis quidē nō est actu nec po-
 tētia sanitatis. sed in se h[oc] actu vel potētia sanitatis.
 Ulteriū autē considerandum est: q[uod] actu sanitatis et potē-
 tia sanitatis. et si una res sint: opponuntur m[od]i sibi in iūicē
 p[er] oppositionē modoꝝ sub q[uod]bus accipiunt. nā
 potētia soli sanitatis tollit actualitatē sanitatis quā
 ponit actu sanitatis. et q[uod] opposita simul ē nō p[ot]est
 idcirco adueniēre actu sanitatis ipsi sanguini tolli-
 tur ab ipso potētia sanitatis: que nō ē actu sanitatis
 et v[er]o sic se h[oc] de actu forma: et potētia forma. q[uod]
 uis autē actu forma opponat potētia forma. non
 tū illi p[ot]est opponi in quo recipit: q[uod] vnu opposto
 rum in alio recipi nō p[ot]. hoc igit[ur] viso ex p[re]dicta acta
 forme et potētia forme. Ulteriū ex p[re]dicta v[er]o utriq[ue]
 subiect[us] est considerandum: q[uod] hoc necessario oīsi q[uod] sit
 ens aliquod in re natura ponibile. Qd enī non est
 ens ponibile actu in re natura nō p[ot] subiecti for-
 me actu in re natura ponibili. Invenimus autē ta-
 lem diversitatem ex p[re]dicta receptiū. quoddā est. n.
 taliter se habēs ad formā in ipso receptibili: quod
 p[er] ipsam nō est ponibile actu in nā re: sed potius
 in tali actu ponibile est p[er] suā nām: sicut sanguis
 nō ponit in actu eēndi p[er] sanitatis: sed p[er] suā formā
 naturalē. Quoddā v[er]o aliud est: q[uod] nullo mō est
 actu ponibile in nā nisi p[er] formā in ipso receptibili
 lē eo q[uod] nihil h[oc] q[uod] sit sibi rō eēndi in natura: nisi
 formā q[uod] est rō eēndi in actu. Et q[uod] sic dicitur
 est: sicut ponibile est actu in natura re: eo q[uod] ē
 reale ens: et esse actu in re natura ponibile: sibi i
 nīcē cōcurrentē. idcirco illud q[uod] in sua nā h[oc] aliqd
 q[uod] sibi est rō existēdi actu in re natura: dicitur p[ot] de se
 etiā subtracta forma in ipso receptibili ens actu
 v[er]o etiā actus: sicut sanguis etiā sanitatis subtracta
 est ens actu et subā separata: et v[er]o forma ens actus.
 q[uod] autē subtracta forma in sua essentia non h[oc] illud
 q[uod] est rō existēdi in nā re: de sua essentia nō p[ot]
 dicitur ens actu: neq[ue] ens actus. sed q[uod] de sua essentia
 h[oc] q[uod] possit cōuīgi forme: et sic tandem existere. d[icitur] sua
 essentia h[oc] q[uod] sit potētia ens. nāz potētia est una de
 differētiis entis. et q[uod] de sua essentia nō h[oc] q[uod] recipi-
 piat actu eēndi: sed h[oc] h[oc] p[er] formā sibi cōunctā: q[uod] ē
 rō existēdi. iō cū in actu eēndi ponit: est ens actu
 p[er] formā nō p[er] suā essentia. et p[er]sequens sua essentia
 etiā cōuncta forma remanet potentia posita in in
 actu q[uod] cōuncta forma: q[uod] est rō existēdi in actu. Sic

igit[ur] in receptione forme accidentalis est q[uod] pos-
 tētia forma: et hoc tollit cū in ipso efficit actu for-
 ma. est etiā ibi et nā vel eēntia receptiū q[uod] est ens
 actu vel ens actus. et hoc nūc p[er] formā tollit: sed
 p[er] ipsam p[ro]ficiē inq[uest]ū ipsam recipiēdo actu acquirit
 p[er]fectionē quā habere nō dicebat cū formā habe-
 bat solū in potētia: nō autē sic ipsa p[ro]ficiē: q[uod] p[er] eam
 in actu eēndi ponat: nec etiā in spē. In receptione
 autē forme subālis est q[uod] potētia forma: et h[oc] nō
 est ēē receptiū: q[uod] potētia forma: et actu forma:
 sunt una res: eēntia v[er]o marie alia res est a forma
 et p[er] h[oc] a potētia forma. vnu et h[oc] ab ipso receptiū
 tollit: cū in ipso efficit actu forma. est etiā in
 receptione h[oc] forme: et ipsa eēntia receptiū que est
 etiā potētia: sed nō potētia forma: sed potētia cō-
 iungibilis forme. nā eēntia h[oc] receptiū ut dictū ē
 nō est fm se ponibilis i actu eēndi: sed fm formā
 cui cōiungibilis est: et iō ipsa nō est ens actu vel ens
 act: sed ens potētia. cōpositū v[er]o est ens actu: q[uod]
 de sua eēntia h[oc] q[uod] sit īmediate ponibile sub actu
 essendi forma igit[ur] subālis nō est de eēntia marie
 et tū d[icitur] ipsam p[ro]ficeret fm illud q[uod] est: q[uod] fm illud
 q[uod] est: h[oc] q[uod] sit ponibilis sub actu eēndi: nō tamē
 nisi p[er] formā: et in spē sibi in q[uod]bus oīb[us] actu ponit
 cū in ipsa est actu forma: et iō cū in ea est potētia
 forma: adueniēte igit[ur] actu forma: tollit potētia
 forma: sed potētia cōiungibilis forme que est ipsa
 eēntia materie nō tollit sed p[ro]ficit modis p[re]dictis
 et sic iā remota est p[er]ma difficultas. Ad itelligē-
 tiā autē scđe difficultatis scientiū est: q[uod] res cui con-
 uenit rō p[re]dicamentū: et q[uod] est v[er]a res a ratitudine di-
 cta analogū est ad oīm rē: et ad oī ēē in creaturis.
 Et p[ot] dupl[ic]e distinguit: q[uod] v[er]o ex p[re]dicta rei v[er]o ex p[er]
 eēntie q[uod] rei conuenit. Et ex p[re]dicta rei cui conuenit
 ēē. res distinguit tripl[ic]e fm triplice rē absolutā. s.
 substātie: quātitatis et q[ua]litatis. et iste quidē res di-
 uerte sunt et sic repugnātes: q[uod] vna nō p[ot] ēē alia.
 nā p[re]dicamentū substātie est res in se existēs: et nul-
 lo mō inherēt. Aliie v[er]o sunt res inherētēs: h[oc] dīuer-
 simode: q[uod] quātitatis p[er]mū est inherere p[er] modū
 mēsurātis: q[ua]litatis autē p[er] modū afficietis. Isti autē
 tres mōi eēndi sunt sibi īuicē repugnātes. ita videl[ur]
 q[uod] res q[uod] vnu nō p[ot] habere aliū. et p[er] h[oc] vna p[er]
 dictay rey nullo mō p[ot] ēē alia. Ex p[re]dicta ipius
 ēē q[uod] rei conuenit. distinguit res etiā tripl[ic]e penes
 triplice modū eēndi qui repūt in reb[us]. aut enīz rei
 conuenit ēē in se: aut in alio: aut in ordine ad aliud
 seu in se fistendo: in alio inherētēdo: ad aliud inclinā-
 do. et penes hoc sumū tres mōi p[re]dicamentoz. s.
 substātie: accidentiū absolutoz: et relatiuoz. et duo
 p[er]mi sunt oīno repugnātes: nec fieri p[ot] circa ean-
 dem rem: ut dictū est. Tertius autē modū dispat[er]t
 est ab vtrōq[ue] p[ro]iōz: sed nulli repugnāt: q[uod] se bene
 circa idē cōpariunt. nā et rei cui conuenit ēē in se: et
 rei conuenit ēē in alio: conuenit etiā ēē ad aliud. sed
 hoc esse ad aliud distinguit fm diversos modos
 in. vii. p[re]dicamenta: quoꝝ. vi. i. actio et passio: q[uod] vnu
 situs et habitus. fundant solū sup[er] reū quātitatis: h[oc]

nō fundent sup quantitatē eiusdē spēi: ppter qđ
sūt p̄dicamēta accidentiū pure. p̄dicamētu aut̄ re-
lationis et sup rē substātie et quātitatis et q̄litaris
fundat: nec v̄r̄ p̄dicamētu acc̄ntis: nisi p̄ quanto
fundat sup acc̄nti p̄dicamētu: nec tñ dici d̄s p̄di-
camētu substātie inquātu sup subē rē fundat nisi
intelligat q̄ h̄ nomē subā ut est nomē sc̄de inten-
tiōis: sūt sumptū a mō eēndi in se: ita q̄ nō in alio:
nō solū absolute: sed etiā ad aliud: ut fz h̄ res sub-
stātie p̄tineat ad ono p̄dicamēta. s. ad substantiaz
p̄p̄ dictā: et ad relationē fundatā sup rē substātie
quēadmodū acc̄ns p̄t est nomē sc̄de intētionis
sumptū a mō eēndi in alio: p̄t dupl̄ itēllig. s. ab
solure fm̄ q̄ est res utpote quātitas vel q̄litas: v̄l
ad aliud fm̄ q̄ est res p̄dicamēti relationis: et sic
hoc nomē acc̄ns tñenit trib̄ p̄dicamēti. s. quāti-
tati: q̄litas: reloni: inquātu fundat i reb̄ v̄tr̄qz.
Dis ḡ sic nūc breniū dicit: est v̄lterius sciendū: q̄
res q̄ est subā vel quātitas vel q̄litas: p̄t q̄nqz sic
se habere: ut tale eē q̄ditatiū bēat ut p̄ ip̄m necel-
sario sit ad aliud. Nā ut dictū ē mod̄ eēndi i se et
mod̄ eēndi ad aliud: circa vñā et eādē rē imedia-
te attēdi p̄t. Sīr̄ aut̄ et mod̄ eēndi in alio: et mo-
dus eēndi ad aliud. si iḡr̄ res se bēat mō quo d̄ixim̄:
tūc necessario ipsa res p̄ suū eē q̄ditatiū ha-
bebit q̄ sit relativū: et q̄ nullā res intelligit nisi in-
telligēdo eē q̄ditatiū ip̄f̄: eē aut̄ q̄ditatiū talis
rei ut supponim̄: nō solū est in se v̄l in alio: fz etiā
necessario ad aliud: talis res intelligi nō pot̄it nisi
intelligat ad aliud. fz sc̄ia fm̄ illud q̄d est: est q̄
litas in subiecto. et fm̄ illud q̄d est: referit ad sc̄ibi-
le. vñ fm̄ illud q̄d est: relativū est: nec itēlligi p̄t:
q̄n intelligat ad sc̄ibile depēdere. Si aut̄ illud ad
quod res sic d̄r̄: sit act̄: tūc ipsa res p̄ illud q̄d est
diceat illud relativū q̄d est potētia: sicut visus: q̄ p̄
id q̄d est: d̄r̄ aliud visiblē q̄d est p̄fectiūz ipsius:
fz illud q̄d est d̄r̄ potētia. nō quidē q̄ sit potētia
sp̄es visibilē cū subiſci sed q̄ eētentia est potētia
visiblē: sicut p̄ illud q̄d ē: etiā ad aliō ut ad visiblē
ē. Et sic mā p̄ma p̄ illud ip̄m q̄d in sua eētentia
est ens: nō in alio ē: et sic subā est. Itē p̄ idip̄m q̄ i
sua eētentia ē ad actū substāticū ē: et sic relativū
q̄d est potētia substātifica ē. q̄n ḡ d̄r̄: q̄ eētentia ma-
terie nō est respect̄ ad actū dicendū: q̄ h̄ip̄m q̄d
est eētentia mat̄ie respic̄t actū: et iō h̄ip̄suz quod est
potētia est. Res aut̄ c̄eētentia hocip̄m quod ē non
respic̄t actū mō p̄dicto: nō est h̄ip̄su q̄ in sua eēten-
tia potētia est. et sic declarata ē secida difficultas.
Et p̄dictis tā p̄z quidē auct̄as ph̄i assumpta de ter-
tio ph̄ysicoz sit itēlligēda. nō eīz forma subālis sic
est act̄ mat̄ie fz illud q̄ ipsa mā ē: q̄ sit de eētentia
eī. fz q̄ mā fz illud quod ē: poniblē ē p̄ formā:
et in sp̄e: et sub actū eēndi. et p̄ formā fibi actu fz
etia. et q̄ in eē sic ponit: ipsa forma merito d̄r̄ act̄
eī fm̄ illud quod est: quod nō v̄r̄ dici de forma
statue respectū eris: nec de forma sanitatis respectu
sanguis. Ad alia aut̄ argumēta nō est difficile
r̄ndere. nā p̄mū iā solutū ē ex dictis potētia. n. for-

ma abiſcif: vel cedit adueniēte actu forma: fz po-
tētia fz̄igibilis forme q̄ subiſcif actu forme: et po-
tētia forme nō abiſcif. Ad sc̄dm dicendū q̄ potē-
tia nālis q̄ ē p̄ncipiū alic̄ ac̄t̄ acc̄ntalis: ponit i p̄
dicamēto q̄litar: et nō illa que est p̄ncipiū et pars
substātie: q̄lis est eētentia materie q̄ est p̄ q̄litaris
cōposite ex potētia et actu. Ad tertū dicendū
q̄ potētia q̄ est eētentia materie dicit carentia actū
intrinseci nō aut̄ extrinseci. et cū fz̄igif quidē for-
me: actū intrinseci carentia quā dicebat retinet:
q̄z nūqz forma sic fz̄igif materie: q̄ fiat vel eēten-
tia vel p̄s eētentie eī. et iō semp talis essentia retinet
potētia etiā cōiuncta actū: ut sic merito q̄ditas
substātie corporee cōposita dicas ex potētia et actu
sed potētia forma q̄ acc̄dit būic potētiae q̄ est eēten-
tia materie: dicit carentia etiā ac̄t̄ extrinseci a ma-
terie eētentia: et iō tali actū adueniēte mat̄ie tollit:
et nō manet. Ad q̄ntū dicendū q̄ h̄ip̄m q̄d sit
nomē potētiae est in p̄dicamēto relationis: nō sicut
relatio: sed sicut relatiū. relo. n. est ip̄se respectus
quo vñū refert ad aliud. resp̄cūs aut̄ ad actū: nec
est potētia ac̄tua: nec potētia passiva. sed potētia
actua est p̄ncipiū agendi: et potētia passiva ē p̄nci-
piū pariendi. et v̄tr̄qz istoz p̄ncipioz aliquo re-
spectu refert ad alterz. Et eētentia quidē mat̄ie bene
est in p̄dicamēto resonis: sicut q̄d relativū ad actū
et si nō sit relatio: nec enī sibi inuicē repugnat esse
substātia et eē relatiū: ut supra dictū est. Ad
q̄ntū dicendū: q̄ essentia materie d̄r̄ substātia ex
eo q̄ nō est in subiecto. d̄r̄ aut̄ potētia ex eo q̄d ē
ad actū: et p̄ idē eē q̄ditiatiū: mā haber v̄tr̄qz.
Jidē etenī eētentia est: q̄ in nullo subiecto ē: et q̄d
ad actū est. ppter p̄mā aut̄ rōne: mā fz q̄ sit sub-
stātia: nō mā dec̄miata et distincta ab alijs substā-
tijz: q̄z enī substātia cōe est nō esse in subiecto. Ex
secunda aut̄ rōne fz q̄ sit substātia mā: et nō subā
forma: nec substātia cōpositū. vñ siqz vult itēlligē
subām q̄ est mā: q̄ itēlligat eētentia inclinatā ad
actū substātificū: nec talis subā aliū p̄p̄tū intelles
etū habere p̄t. Eētentia iḡr̄ materie: sub rōne q̄ est
substātia distincta a subā q̄ est act̄: et a substātia
q̄ ē cōpositū: est potētia: et si ab eadē rōne nō bēat
q̄ sit subā simplici et q̄ sit substātia potētia. Ad
vi. dicendū: q̄ eētentia materie generabilū nō dicit
vna nūero de se: q̄ bēat i se formā facientē ipsam
ē vñā ab alijs reb̄ nūero distinguitā: sed pot̄ī dicit
vna p̄ abnegationē omniū formaz ipsam i diuer-
sis sp̄e vel nūero distinguentū. sīr̄ aut̄ sub diuer-
formis posita est nūero alia et alia. et vñā et eadem
nūero: p̄us stans sub vñā forma: etiā postea stare
p̄t sub alia. Ad vii. dicendū: q̄ mā nō est in ge-
nere: sicut sp̄es: sed sicut p̄s sp̄e. Ad viii. dicendū
q̄z q̄z mā est substātia distincta a substātia cōposi-
ta: et ab illo p̄ncipio substātia q̄d est act̄: q̄z necel-
sario q̄z cū ipsa i rōne substātia tñeniat cū v̄tr̄qz
p̄ aliquā rōne p̄p̄tā distinguitā ab eis. distinguit
aut̄ p̄ eē potētia: et eē quidē potētia: q̄z q̄z eī sit
intrinseci et eētentiale: si distinctio d̄z esse eētentiale:

Questio

q; p illud qd est extrinsecū eēentie:nō fit nisi disti-
ctio accidētal. nec tñ iō substantia ē gen^o materie
qz substārie distinctio pē actū z eē potentia z eē
cōpositū:ē distinctio nō vniūci:qlis d^r esse distin-
ctio generis sed analogi. Ad.x. dicendū:qz sup-
positū spēi nō d^r esse p^r suppositū substātis:z po-
tius d^r eē p se substātens.cū est. s. substātia ab alijs
distincta. Lū igit̄ materie sub formis stantes nō
sint supposita substātia sed p̄tes suppositoz. qz
etia qz eēentia materie de ipfis p̄dicat: fit spēi p̄s: et
nō spēs: qz sicut se h^r h ad h: ita z simplex quiditatis
ad simplicē quiditatē. Ad.x. dicendū:qz dī-
mensio inēminata p̄ intellecta in mā oī forme sub-
stātial: nō est nisi potētia ad quātitatē termiataz
nibil aut̄ phibet potētia substātia: subiectuz esse
ei^r qz est potētia quātitas. sed ista qz alibi melius
discuties. Ad.xi. dicendū:qz sustentamentū qd
nō est potētia substātia: sed ē subā altiori mō: est
sustentamentū soli^r forme accidētal. sed forma
subālis nō ē forma accidētal. z iō nō p̄ recipi
nisi in substātia:cui^reē est pura potētia. Ad.xii.
dicendū:qz nā de sua eēentia: dī potētia: qz sua eē-
sentia: nec act^r nec ex actu etia alio cōponit. talis
aut̄ remanet: ut supra dictū ē: etia qz sub forma
ponit. fm aut̄ qz mā dī in potētia habēs formam
aliquā: qz ipsam h^r actu: uō remanet pl^r potētia:
qz est eēentia materie i potētia ad ipsā: sed sibi actu
subiicit. vñ talis potētia resp̄cū illi^r forme non re-
manet i potētia: nec iō tñ ut dictū est: ipsa materie
eēentia: nō d^r dici potētia: qz z iūcta forme z nō
iūcta: dī potētia: z nō iūcta nō solū dicit potē-
tia: sed in potētia ad formā: iūcta vñ nō sic: sed
dī potētia formā actu habēs. Ad.xiii. dicendū:
qz esse essentia z eēentia idēz sunt z eēentia materie
qz ut dixim^r potētia est: semp ipsam in actu eē res-
p̄cū talis eēentia: est semp i actu eē potentia. z sic
magis argui^r p̄positū qz oppositū. Ad.xviii. di-
cendū:qz illa eēentia dici p̄t act^r qditatū:qz ē sim-
plex act^r: z nō qz est pura potētia: aut̄ cōposita ex
potētia z actu qditatino. z eēentia quidē materie est
ut dixim^r pura potētia. z talē eēentia bene habere
p̄ illud qd de se qditatū actu nō h^r. Ad.xv.
dicendū:qz cū eē eēentie fit idē cū eēentia. si eēentia ē
potētia: z eē eēentie erit potētia. act^r aut̄ dici nō po-
terit nisi forte equivoce. Ad.xvi. dicendū:qz z si
forma p generationē pdicat: z nō mā. qz tñ for-
est rō effendi ipsi materie z nō ecōuerso. ipsa mā
a forma i effendo magis depēdet qz forma a mā
vñ z possit de^r formā i esse fine mā pdicere z cō-
seruare: nō aut̄ ecōuerso. Ad.xvii. dicendū:qz oē
qd oē qd est effect^r p̄m in se pdicat vel pdicibil^r
h^r aliquē actu. sed ipsa mā i se extra cōpositū: nō
est pdicata: vel pdicibilis. Ad.xviii. dicendū:qz
quicqd ē res ab alio distincta: z nō i aliud ordina-
ta de se absolute ideā in deo h^r. Mā aut̄ z si res
fit de se a forma distincta. est tñ de se in ipsam or-
dinata: z iō ideā in deo h^r d^r p ordinē ad formā
qz aut̄ sic i deo ideā h^r pura potētia esse potest.

Ad.xix. dicendū:qz ipsa eēentia materie p se ipsaz
z rōne h^r absoluū ppter illū eēendi modū quo eē
dī nō in alio: z sic substātia ē: z rōez habet relatiū
vel relatiū: ppter illū eēendi modū: quo ad formam
inclinaē: z sic dī subā potētia: z sic ē ibi dare abso-
lutiū z relatiū. Ad.xx. dicendū:qz potētia for-
ma: nō est eēentia materie: nec ē vna sed multiplex
fm multiplicationē formaz. potētia vñ cūgibilis
forme est eēentia materie. z est vna oīz geuerabiz
lum. Ad.vltimū dicendū: qz om̄etator fuit opi-
nionis h^rie. z iō sua aūctas i pproposito nō recipit.

Questio quinta.

Vinta questio

q

est: Ut̄ necessariū sit ponere in
mā inchoationes formaz. Et vi-
de^r qz sic. beat^r enī aug^r dī libero
arbitrio dīc sic: Si forme pfectio
bona est: nō nullū etia bonū est forme inchoatio.
p hoc ḡ qz distinguit inchoationē forme a pfectio-
ne eti^r: p̄z qz inchoationes formaz sunt. Dīdez
sup gen^r. caplo scđo dicit: Qis res qzquid p̄gressu
nāli p tpa zgrua pdit atqz explicat: etia ante cōti
nebat occultū. z si nō spē vel mole corporis ī genere
tñ z rōne nature. Ratio aut̄ nāle qd formale dicit
z nō qd nāle: ḡ ante generationez: forme quodā
mō occulite in mā: de qua educit necessario cōti
nenit. P forme: aut̄ educit p se: aut̄ p accidēns:
si p se: cū nibil ei^r fit in mā: qz dicere qz creat. z sic
agens nāle creat. Si aut̄ p accidēs pdicit: z nibil
ei^r est in mā: ḡ saltz p accidēs creat. z sic etia p istaz
viā excludi nō poterit creatio. P oīs res qz deūl
nō est: creatura ē. sed si forme nō sūt cōcreate ma-
terie: z vnaqueqz res id qd ē: p formā ē: z mā pos-
nat creat. nulla tñ res habēs formā qz educit de
potētia māe: dici potēt creatura: cū illud qd ē ī ea
potētium: nō ponat adeo creatū. hoc aut̄ est falsū
z incōueniēs. ḡ illud ex quo sequit^r. Cōueniēs ē igit̄
ponere formas materie cōcreatās. P violentū
est: quod est a p̄ncipio extrinseco nil cōferente vñ
passio. Lū igit̄ nibil forme fit in mā: nec in ista mā
resp̄cū cūuscungz forme fit maior aptitudo qz re-
sp̄cū aīe ītellectue: tūc nlla generatio erit nālis: z
oīs violēta. P Sanguis ē potētia caro: z nō la-
pis. aut̄ igit̄ ista potētia est ī sanguine rōne forme
sanguinis. z sic forma sanguis appeteret corrūpti
onē p̄pā. aut̄ rōne p̄uationis forme carnis. z sic
etia p̄uatio appeteret sui destructionē. aut̄ ratione
ipfius materie. sed mā ī se cōfiderata nō est pl^r ī
potētia ad formā carnis qz lapidis: nō ḡ rōne ma-
terie. Lū ḡ ita fit determinata ad formā carnis qz nō
lapidis. relinquit h^r eē nō posse: nisi qz in mā qz est
sub forma sanguis: est inchoata forma carnis.

P oē qd est in potētia materie: educit de potē-
tia materie. Si igit̄ eē ī potētia materie ē eē solū
in pura potentia passiva. cū aīa ītellectua fit ī tali

potētia materie: educet de ipsa terit corruptibil' *D*inoris aut declaratio ē: qz potētia q est in mā dī nālis: alias generatio nālis nō ēt. Lū igit̄ generatio bois nālis sit: eius aia erit in nāli potētia materie. P̄eēntia materie de se respicit equalit̄ oēs formas. Lū igit̄ posita sub aliq̄ forma dētm̄ nare se hēat magis ad b̄ q̄ de ipsa vna educit̄ q̄ alia: oēz q̄ paliud ista dētm̄natio fuit. nō fit aut p̄ agēs intēdēs pdūcere sibi filē: qz aīc̄ agens moy uere ic̄piat māz ad formā sue sp̄t̄: illa dētm̄natio in mā inuenit̄. nō fit etiā p̄ formā sub q̄ est mā cō st̄nuta: qz cū oēs forma subālis imēdiate recipiat̄ in eēntia materie: z i ipso ponat p̄uationē oēs for me subālis sibi repugnantis: nō magis mā h̄z ab ipsa q̄ in vñā ic̄linet̄ q̄ in alias. videf̄ ḡ b̄ eē soluz qz mā sub vna forma st̄ate ɔtingit̄ eē plures ḡd̄ forme vñī q̄ alterius. Si dī. q̄ b̄ dētm̄natio p̄ce dir ex maiori cōuenientia dīspōnūz forme st̄atis in mā ad dīspōnes forme vñī q̄ alterī. Contra q̄to forme q̄ sunt dīspōnūz p̄ncipia magis sibi cō ueniuūt: tanto cōuenientiores eē debēt̄ z dīspōnes eaꝝ. Lōst̄ aut q̄ oēs aia oī aie magis cōuenit̄ q̄ cōueniat aia cū alia forma: q̄ nō ēt p̄ncipiūz vite. ḡ z dīspōnes aiazoꝝ: magis sibi ɔueniūt: q̄ dīspōnūes vñī aiai: cōueniat dīspōnūb̄ aiazoꝝ z tñ videm̄ mām q̄ stat sub forma aiai: magis determinari ad aiaz aliē: q̄ māz q̄ stat sub forma alic̄ aiazoꝝ ad formā alterī aiai. igit̄ b̄ nō p̄cedit ex dīspōnum cōuenientia: sed solū ex cā p̄assignata.

P̄ncipiū nālis trāsmutationis: nō p̄t̄ eē p̄ure nibil. est aut p̄uatio p̄ncipiū transmutatiōis p̄di cte. nō dī. igit̄ ponere purā carētiā forme q̄ ē nibil ponit ḡ neceſſario aliqd̄ forme iducēde: nō enī ē p̄ncipiū trāsmutationis ad formā q̄ abiicit̄: sed potius ad formā q̄ ad illī abiectionem iducit̄. P̄. ARI. i scđo physicoꝝ distiguens nām dī. q̄ sp̄es ē magi nā q̄ mā. addit autem postea: q̄ p̄uatio est quodāmō sp̄es. b̄ aut nō p̄t̄ eē: si p̄uatio q̄ ē p̄ncipiū transmutatiōis ēt̄ pure nibil. P̄. i artificia lib̄: qz ipsoꝝ p̄ncipiū actiū ē extra: p̄uatio forme iducēde nibil ponit de for. In nālib̄ ḡ quoꝝ p̄ncipiū est intra: videf̄ q̄ debeat aliqd̄ ponere. P̄. forme artificiales q̄ sunt i mā nō sūt actiue z paslue. z iō i mā artificaliuz nō p̄t̄ ponit q̄ fit aliqd̄ p̄ forme q̄ coagat motori. z forme nāles eōrio actiue sūt z paslue: z iō videf̄ posse ponit i mā aliqd̄ de forma nāli: qd̄ coagat motori extriseco. P̄. ARI. i scđo physicoꝝ dī. q̄ si eē i ligno vñus nauis factiua. sūt̄ arti na fecisset. p̄ b̄ igit̄ videf̄ q̄ nālia habeant i mā de qua sūnt: aliquod sue p̄fectiōis p̄ncipiū. P̄. artifcialia dicunt̄ a cōmētatore sup̄ verbo predicto fieria p̄ncipio extriseco. nā vñ a p̄ncipio extriseco: ḡ idez qd̄ p̄us. Si dicas: q̄ nālia habet p̄ncipiū extrisecū paslū: z nō actiū. Lōtra p̄ncipiū extrisecū a quo artifcialia sūt ē p̄ncipiū actiū: igit̄ z p̄ncipiū extrisecū a quo nālia sūt: oēz esse actiū: alias nō different p̄ babere p̄ncipiū extrisecum̄ z nō extrisecū. nā z babere p̄ncipiū

p̄iū paslū iutr̄secū: cōuenit vñisq;. Et p̄terea nō p̄pē dī aliqd̄ fieri ab eo q̄ i sua factiōne ē pas sūt: sed potius ab eo q̄ i ipso est actiūz. vñ cūm dī aliqd̄ fieri ex tali re ly ex tali respic̄ p̄ncipiū ma teriale. Lū aut dī fieria re tali: daſ̄ ic̄ligi p̄ncipiū actiūz. P̄ i secundo physicoꝝ dī. q̄ ars z mos tuis z fm arte. p̄ accīs ɔtungunt̄ i eodē. p̄ncipiūz vñ naturalis motus z mot̄ ipse ɔtungunt̄ in eo dem per se. hoc aut nō intelligit̄ de p̄ncipio p̄assiuo: qz vñrobiq; p̄ncipium paslū z mot̄ ɔtungit̄ neceſſario eſſe ɔluncta. cum motus dari nō p̄cūt̄ fine mobili. intelligit̄ ergo solū de actiū p̄ncipio.

P̄ qd̄ educit̄ dī mā: neceſſe est i materia p̄fuisse sed oēs forme māles de mā educunt̄: igit̄ omēs ante generationē in mā p̄existunt. P̄ cum cor rumpit̄ compositū: forma cōpositi aut cedit in nū bil aut in aliqd̄ nō in nibil: qz sicut ex nibilo nibil fit. sic etiā nulla res corrumpt̄ i nibil: cedit ergo i aliqd̄: z sic etiā p̄ corruptionē cōpositi: aliqd̄ for me remanet in mā p̄ma. P̄ corrupto cōposito z aia remanente potētia que erāt p̄fectiones com positi quantū ad singula organa in aia remanent radicalit̄: z hoc mō sibi ɔcreate fuerit̄. ergo z filtr corrupto cōposito: z mā remanēte: forma subālis in mā remanet radicaliter: z sic sibi extit̄ concresata. sed illa radix est rō seminalis: z inchoatio for me. igit̄ inchoationes formaz sūt i mā. Incon trariū est quod beatuſ auḡ dicit in libro de libe ro arbitrio. Sicut inq̄t̄ mutabile dicim̄: qd̄ mutari p̄t̄ ita formale qd̄ formari p̄t̄ appellanterit̄: et postea adiungit̄ nulla aut̄ res formare seipsaz p̄t̄ qz nulla res p̄t̄ sibi dare qd̄ non habet. Et hoc ḡ p̄z q̄ ip̄ossible est aliqd̄ forme ēſſe in mā: q̄ moneat ad itū p̄ductionē. Idē in eodē sic ait: Dēm rem nisi mensurā numerz z ordinē videris deo artifici tribuere ne cūcteris. vnde aut̄ ista penit̄ destraxeris me oīno remanebit: qz z si remāserit̄ aliqd̄ forme alicuī inchoatio: vñi neq; mensurā neq; nu mez neq; ordinē inuenias: qz vñicunq; ista sūt̄ forma p̄fecta est. oēz etiā q̄ aufferas ipsaz forme in choationē: que tanq; materies subiacere videf̄ artifici. Si aut̄ vñicuq; ista sūt̄: nibil oīno remanet cū inchoatio forme: non sit forma p̄fecta: tria p̄dicta in ipsa nō inueniēt̄. ex quo sequit̄ q̄ inchoatio forme nibil̄ sit. P̄ quicqd̄ est inſra māz p̄mam est oīno nibil. quicqd̄ aut̄ ē ſupra: est ſimplex ens inducto ſub iſto mō ſubſtantia z accīs. quicqd̄ aut̄ est pura potētia: est mā p̄ma. si ergo ē aliquā inchoatio forme in mā: aut̄ est iſra materiā p̄maz z sic eēt̄ pure nibil: aut̄ est pura potētia: z sic ē idē qd̄ mā p̄ma: aut̄ est ſupra: z sic est ſimplex ens: et ſic ſequit̄ q̄ forme ūrie ſint ſimul actu in eodem qd̄ est ip̄ossible: ergo nulla ſint forme inchoatio i mā. R̄deo ad buī ūlligentiā qōnis ſciendū eſſe: q̄ cum de progressu formaz in eſſe apud anti quos due opiones ɔrrarie habent̄. Una quidez dicentū: formas ſubſtantiales oēs: ab extriseco prouenire. Alia vñ dicentū eas p̄uenire totaliter

Questio

ab *intrinseco*. *Arl.* *vtrāq; opione;* *reprobās;* *mediā q; viā eligēs;* *posuit eas nec totaliē pcedē ab ext̄i seco;* *nec totaliē ab *intrinseco*;* *s; pti ab iū;* *z pti ab ej;* *tu sic forme z de materia educant;* *z virtute agen tū naturaliū;* *pgrediant ad esse.* *banc igit̄ positiō nem utpote pre ceteris magis oñonaz veritati; pos teriores eligentes;* *circa ipsam diuersimode pceſ ferunt.* *Quidā nanc dixerūt formas substātales omnes de mā educibiles quantū ad aliqd sue es sentie in ipsa pexistere ante generationē.* *quantū vō ad aliquid; de sua eēntia eas puenire dicūt ad actū;* *per actionē pncipaliter exterioris agentis.* *Quidā vō volunt ipsas quantū ad totā suā esfen tiā pexistere in mā;* *sub quodā esse impfectio;* *ad esse vō perfectū;* *fm eos deducunt ab agente nāli.* *Zlīj vō dicūt; eas nec quantū ad totā suā eēntiāz nec quantū ad partē ipfius in materia actu pexistere;* *sed potēria soluz de qua virtute agentis fm eos pdicunt ad actū.* *Quantū aut ad euidentiā pme opionis sciendū est;* *q; in quibusdam formis accn̄tib; sic videmus;* *q; in sua eēntia gradū di uersos habēt;* *ad vñā tm z eandem spēm ptinētes sicut apparat in albedine;* *z i formis suscipientib; magis z minus.* *Albedo enī fm gradus diuersos sue nature picipiat a diuersis; nec tm pppter illorūz graduū diuersitatē;* *ipsa albedo in diuersis est di uersaz speciez;* *sed vñā tm;* *pppter illud q; magis z minus albū;* *in participādo albedinē;* *nō diuersificat spēm.* *Et in talib; quidē formis videm;* *q; nō statum cū aliqua eaz ponit in subiecto;* *necessariū est q; in ipso ponat fm totā sue nature pfectionē qn̄ ponit ibi pōt existere sub gradu impfecto sue nature solū.* *Et b; quidē rō est;* *q; z si talis forma naturaliē esse habeat in tali subiecto;* *nō tm ē nata existere;* *nisi in subiecto depurato a dispōne ūria.* *z inde est q; si subiectū inuenierit pfecte a dispōne ūtraria depuratu;* *fm qd̄ pmittit possibilitas na turalis;* *erit ibi forma sub gradu sue nature pfecto* *fm q; ipsam est possibile in talib; regiri.* *Si autēz ab hac dispōne subiectū fuerit minus pfecte abſolutum; forma habebit sub gradu sue nature impfecto tm.* *ab hoc aut gradu;* *si ipsa forma accidēta lis deduci debeat ad gradū perfectionē;* *oz necessa rīo fm istos;* *q; ibi duo occurrāt;* *q; z actio motori; extrinseci;* *z actio forme in subiecto inchoate ipsi motori extrinseco quō coagentis.* *Lōcurrūt siqui dem ibi actio motoris extrinseci;* *dispōnez forme pdicte ūriā remouentis a subiecto.* *z forma ipsam paulatim de gradu impfectio ad magis ac magis pfectū deducentis.* *Loncurrit etiā ibi z actio ipfi; forme iu subiecto inchoate.* *Lū enī talis forma cō trarietatē habeat ad formā abiendi;* *z vñū con trarioz naturalit̄ natūrūt expellere reliquū;* *motori extrinseco ipsa quodāmodo coagir ad expulsio nē dispōnis vel forme fibi contrarie.* *coagendo aut ad expulsione ipfius;* *coagir ex sequenti z qđ per accidēs ad sui deductionē de impfecto gradu ad gradū perfectionē.* *Sicut enī supra dictū est;* *tāto*

magis subiectū ad ipsius pfectiōne deduci: quāto magis absoluīt ab accidente cōtrario: sicut aut in istis formis accidentalib⁹ esse vider: sic etiam fīm istos: est ⁊ in omnib⁹ formis substantialib⁹: p̄ via naturalis transmutationis educibili⁹ de mā. Omnis etenī fīm istoꝝ positionē forme substantialē sic de mā educibiles per naturam in sua essentia gradus diuersos habent ad vñā ⁊ eandē speciem pertinentes. sub quibus omnibus ipse nate sūt ext̄ istere in materia. vñꝝ qz forma substantialis non haber esse in materia: quōcunqz accepta: sed soluz in mā disposita actus enī actiuoz: sunt in patiēte ⁊ dispositioꝝ: idcirco si mā fuerit ad talē formā perfecte disposita ipsam perfecte sive sub gradu perfecto de necessitate habebit. si yō disposita perfecte ad ipsam non fuerit: sub pfecto gradu neqz̄ habebit. habere tamē eam poterit sub imperfecto gradu sive nature. ⁊ quia nūnqz̄ in materia generalib⁹ ad formā aliquam dispositionē talem possumus inuenire que ab ipsa possit excludere omnes gradus dispōnūt ad formas alias: idcirco ut dicunt: talē materiaꝝ nūnqz̄ possēt ponere sic stare sub aliqua forma qz abiisci possint ab ipsa alie forme substantialies: quantūz ad omnes gradus sive nature: quin potius quēadmodū in mā cuiuslibz̄ necessario est dispositioꝝ ad formam quālibet sub quodā gradu dispōnūt imperfecto: sic etiā inquirunt ⁊ in mā formata quacięz forma inēbocata est forma substantialis cuiuslibet alterius rei generabil⁹ sub quodā gradu imperfecto sive nature: a quo si deduci debeat ad gradū pfectū: cōcurreret ibi necessario ⁊ actio extrinſici motoris: ⁊ etiā actio forme extrinſico coagentis motori: eo mō qui supra de formis accidētālib⁹ est recitatus. talis est ḡistoruz̄ extranea opio. Rationes aut̄ quas p se adducunt sunt in obiectiōnib⁹ recitare: ⁊ iō ad pñs iex eas adducere: supflū est. Siquis aut̄ vellet ostendere hanc optionē esse ḥ phiaz: nō multū fibi difficile eēt. p̄cipue cū Arl. dicat: Substantiā oīno nō suscipe magis ⁊ min⁹. Itē qz in subā nō est mot⁹. Itē qz spēs substancialis sunt sicut spēs numeroꝝ. quaz ro in iduūsibiles diffūtū: ⁊ qz forma subālis nō introducit in tpe i māz̄ s̄ i instati: ⁊ plura his filia vñꝝ qz eis phī vba nō lapītū: ⁊ ipsa assertū simplicē eē falsa: tētabūt⁹ ḥ eos etiā ex appetitib⁹ ad sensū pcedere: q̄tinus p sensibilia q̄ sequitū possunt suaz pōneꝝ: spicere eē falsā: pcedem⁹ aut̄ ḥ ipsos b̄ orādine: ut pmo sic sufficē putam⁹: ad pñs ostendātū qz forma subālis nō pōt magis ⁊ minus suscipe ⁊ qz in sua eētia gradu ⁊ gradu ut eā habere dicūt nō b̄z. Scđo qz dato eā habē gradu ⁊ gradu posuitū: oēs simul eē in aliq p̄t matie sub gdib⁹ ipfeci nō pñt. Tertio qz dato eas sic existere i mā: coagētū motori nō valet. Quarto qz coēfso etiā qz motori coagētū difficultatē nō fugiūt quā p suaz ponem fingere se credebāt. Quātū ad pñmū considerandū est: qz in oībus formis oppositis suscipiētib⁹ magis ⁊ minus: ita est qz simul cū induciūt

aliqd de pfectione vnius: abijc̄t̄ etiā necessario aliqd de pfectione alteri: sicut simul cū inducitur aliqd de pfectione albedinis: abijc̄t̄ etiā aliqd de pfectione nigredinis. b² aut rō est: qz cū pfectioēes talū formaz: sūt sibi inuicē repugnātes. si cū idū cīt̄ aliquid de pfectione vnius nō simul abijceret aliquid de pfectione alterius: oppofita z repugnāta starent in similiū i eodē: qd̄ esse nō pōt. Si l̄r aut eadem rōne videm: qz cū per xtinuā graduū for me vnius inductionē puenit ad gradū mediū in duende forme: puenit etiā p continuā alioz gra duū abiectionē: ad gradū mediū forme abijc̄t̄e. Ulteri: aut videm: qz mediū vtriusqz vnu essentiaſtūl̄er est: z a subiecto tollit absolute denotionem cuiuslibet extremoz: sicut paloz vel paliditas que est mediū albedinis z nigredinis: est vnu coloz essentialiter: z a subiecto tollit absolute denotionem: t̄am albi qz nigri. videmus etiā qz hoc medium formaz suscipientiū magis z minus: sic determinate respicit duas formas extremas: quod semp cū ab ipso recedit: necessariū est accedere ad alteram duaz determinataz extremaz formaruz: sicut semp cu; a palido recedit: necessariū ē oīno accedere vel ad albū vel ad nigz: z semp cum rece diā tepido. necessariū est oīno qz accedaſ vel ad calidū vel ad frigidū: z vlr in oībus formis suscipi entibus magis z minus. etiā cōtingit dare vnum mediū: sic determinate respiciens duo extrema ex quib; ſific: qd̄ necessariū est ab ipso recedēdo nō accedere niſi ad alteraz duoz tñ. Tale autē me diū nō cōtingit dare in ſubſtantialibus formis. Est enī oīno incōueniens dicere qz vnum z idem essentialiter fit mediū eſſentię vnius forme subalīs: z medium eēntie alterius. z qz vna forma subalīs ex duabus formis ſubſtantialibus ſificatur. Sed nec etiā inter tales formas dare cōtingit aliquod mediū ſic determinate duas formas ſubſtantiales respicieſ: qz semp cu; ab ipſo recedit: fit necessariū accedere nō niſi ad alterā duaz tñ. videm: enī qz in generatione animaliū: in qua eſt ordinatus processus a forma ſeminis acceditur ad formā ſanguinis: z a forma ſanguinis ad formaz carnis: nec vnc̄ ſordine nature pōt ad formaz carnis a forma ſeminis tranſiri: niſi pūs perueniatur ad formā ſanguinis: ſemp igit̄ necessario in tali p cefſu: forma ſanguiniis eſt media inter formaz ſe minis z formaz carnis. Et tñ qz uis ſic necessario cadat ſemp media inter eas: non tñ necessariū eſt qz semp cu; ab ipſa recedit: accedat ad alteraz eaz. pōt enī eē qz p corruptionē ſanguinis: fieri tranſitus a forma ei: nō ad formā ſemis: nec ad formā ſanguinis: ſed ad formaz eēntiales: z inde vlt̄erius p cedet ad formā lapidis: vel ligni: vel alicui alteri mirti. qz ſi talis forma ſic paten̄ cadens media in ter formā ſeminis z carnis: nō ſic determineare eas respicit: qz ab ipſa recedendo fit oīno necessariū ad alterā eaz accedere vniuersaliter nullas ſubſtantiales formas videt qz fit dare aliqd medium

ſic determinate duas formas tñ respiciens qz fit oīno necessariū: cum ab ipſo recedit ad alteram eaz accedere. precipue cum in talis ſubſtantie generatione fit ita determinat̄ ſe ordinatus pcessus ſicut eſt in generatione animalium perfectoz. Cum ergo vlr ut ſupra dictum eſt inter formas ſuscipi entes magis z minus: cōtingat inuenire medium vnius eſſentię ſupra dicto modo: duo tñ extrema respiciens: z inter formas ſubſtantiales ut ostendi mus hoc inueniri nō poſſit: cōcludit̄ ſenſibiliter fi hoc dicere liceat: qz nulla forma ſubſtantialis pōt magis z min: ſuscipere. P omnes forme ſuscipientes magis z minus ſuccellue inducunt p na turam z ab ipſa ſuccellue abijcūm: z nō i instati cuius rō eſt: qz natura in ſua operatione ſaltuz nō facit: nec pōt aliquo mō de extremo in extremuz tranſire niſi per mediū. In formis aut ſuscipientib; magis z minus ſic eſt: qz inter graduū in ſimiliū ſu premū ſue nature intendunt plurimi gradū medij. Et idcirco necessariū eſt: qz in inductione naturali talū formaz: ipſa natura prius perueniat ad gra dum mediū eaz qz perueniat ad gradum vltimū z complemū. Similiter etiā necessariū eſt qz in ea runde abiectionē procedendo a gradu ſupremo ad in ſimum: prius pertingat ad graduū mediū qz ad vltimū. z ſic nulla forma ſuscipiet magis z mi nus in instanti a subiecto fm ſe totaz poteſt induci vel abijci per naturā: ſed necessario fit vnu ſu ſuccellue: z in continuo tempore: ppter illud qd̄ motus continuus tpe cōtinuo menitur. ſi igit̄ alique forme ſint que ſubito fm ſe totas abijciāt a ſuis ſubiectis: tales nullo mō erunt de numero formaz ſuscipientiū magis z minus. ſunt aut̄ hui plurime forme ſubſtantiales: ſicut p; de animalibus ani maliū. Qnqz enī ppter tonitruū vel aliquā cauſaz alia: aialia ſubito moriunt̄ z in instati auſſert̄ ab eis aia: z fm pncipiū ſentiendi: z fm pncipiū vege tandi: qz vlr auſſert̄ fm qd̄ erat ſibi pncipiū viue di: z remanet illud mortuū qd̄ fuerat pūs viuum. hoc aut̄ eē nō poſſet: ſi aia ſuscipet magis z min: pūs enī abijceret fm vnu gradū ſenſitue p̄tis: z poſtea fm alii: z deinde fm alii. abiectis autē oībus gradib; ſenſitue p̄tis abijceret poſtea vnu gradus vegetatiue: z poſtmodi alii ſuccellue. cū igit̄ videamus qz ſubito z in instati qnqz tota aia abijc̄t̄: z fm qd̄ eſt pncipiū ſentiendi: z fm qd̄ e pncipiū vege randi. etiā fm qd̄ ipſi concedunt̄ cōclu dir de neceſſitate: qz aia eſt indiſſibilis in eēntia. Sed ſi aia que eſt multiplicioz in virtutib; qualibet alia forma ſubſtantiali eſt idinifibilis in eēntia multo magis hoc dicere oīde alijs ſubſtantialib; formis. nulla igit̄ ſubſtantialis forma habet gra dum z gradū in ſua eſſentia: ſicut habent forme ſuscipientes magis z min: ſed eō oīno idinifibilis eſ ſentie. P reterea quandoqz aliqua forma in ſua eēntia z natura gradus diuersos habet ad mo dum formaz ſuscipientiū magis z minus. id qd̄ fm ipſam perfectum eſt intendi z remitti poſſet.

Questio

et ab ea sum magis et minus denominari: sicut quia
 albedo in sua natura gradus diversos habet. albus
 intenditur et remittitur. unde enim et idem: quan-
 doque est magis album quandoque minus. Est enim
 unum album magis album alio albo. Si igitur for-
 ma substantialis in sua natura gradus diversos
 habet: ut forme suscipientes magis et minus: de
 necessitate id quod forma substantiali perficitur
 intendi poterit et remitti: et ab ipsa sum magis et mi-
 nus denominari. et sic unus homo erit magis ho-
 mo alio homine: et unus lapis erit magis lapis alio
 lapide: et sic de singulis. hoc autem totum falso est.
 Quilibet enim homo est equaliter homo cui libet homini. et quilibet lapis est equaliter lapis cui
 libet lapidi. et quodlibet lignum est equaliter lignum
 est equaliter lignum cui libet ligno. et quelibet aer
 ris pars est equaliter aer cui libet alteri parti aeris:
 et sic de singulis substantiis: sub una specie contem-
 tis. ergo nulla forma substantialis suscipere potest
 magis et minus. Preterea aut forma substancialis
 sub quolibet gradu sue nature accepta est im-
 mediate in essentia materie prime: aut sub gradu
 supremo tamen est immediate in ipsa. sub gradu vero
 insumo: est in composite ex materia et dispositioni-
 bus: et per consequens in composite ex materia et for-
 ma: ad quam ille dispositiones sequuntur. Non po-
 test autem dici quod solum sub gradu sue nature su-
 premo: sit immediate in essentia materie prime. ois
 etenim actus cuius subiectum immediatum est quid
 compositum ex materia et forma: est de necessitate
 accidentis. et omnis actus cuius subiectum immediatum
 est ipsa essentia materie prime est de necessitate
 substantia. Si ergo forma substantialis de-
 ducat essentiam materie prime de gradu insumo
 ad gradum supremum una et eadem forma in esse-
 ntia deducatur de gradu accidentis ad gradum sub-
 stantiae. et unus et idem erit quandoque accidentis quan-
 doque substantiae: quod est impossibile. Est igitur ois
 non necessarium quod forma substantialis sub quoli-
 ber gradu nature sue sit immediate sicut in proprio
 susceptu in essentia materie prime. si in quolibet
 gradu deberet esse actus substantiae et non accidentis
 Constat autem cum in essentia materie prime: que est in
 mediato susceptu forme substantialis: sub quolibet
 sue nature gradu non sit aliqd repugnans talis for-
 me essentiae materie prime quam ante oem disponem sibi
 unus: necessarium est quod habeat statu et rotu essentiaz
 ut sic nullo modo ponit in essentia eius recipi quod est
 indivisibilis aliquid de essentia talis forme quod pos-
 nat in ipsa et rotu essentiae. Sed nulla forma quod
 de necessitate in suo proprio susceptu recipi simul
 tota potest suscipe magis et minus. quod nulla forma sub-
 stancialis suscipe potest magis et minus in sua essentia nec
 in ipsa pte et pte habere. Notandum quod si forma
 substantialis se querit disponere in maius: sicut effectus causa
 rationabiliter dici posset: quod si disponere eet in gradu imperfecto
 aut perfecto in maius quod etiam forma substantialis in ea possit
 existere. nunc autem quod ipsa ante oem disponere adiun-
 git essentiae materie predicere que ad ipsam sub gra-

du quolibet accepta se habere equaliter. necessario si
 ea ponit sum aliqd sue essentie: quod in ipsa ponatur
 statu et sum se tota. Ois forma que suscipit ma-
 gis et minus in suu subiectu per motu inducit. si igitur
 forma substantialis magis et minus suscipit induceretur
 necessario in suu proprieum susceptu per motu. In-
 ductio autem per generationem: ergo generatio quod est intro-
 ductio substantialis forme est motus. Monet autem oem
 quod subiectum motu: et oem quod actu mouetur est existentes
 actu: ergo oem quod alicui motu: et per consequens genera-
 tionis subiectum: est ens quantu et ens actu. Est autem
 idem quod est subiectum in toto motu: et quod subiectum
 est in motu. sicut idem est subiectum alerationis et ali-
 bedinis quod per motu acquirit: quod idem est subiectum substantialis
 forme quod per generationem acquirit et ipsius generationis
 Est autem conclusio quod ens quantum et ens actu est subiectum
 generationis: quod ens actu per formam substantialis est ratione esse
 di sum quod. et sic est accidens: quod ois forma substantialis est ac-
 cidentis. hoc autem est impossibile: quod impossibile est quod eius
 subiectum sit ens actu ex his de le. et per hanc impossibile
 est quod ipsa inducat per motu quantum ad suu essentia. neces-
 sarium est quod ois forma substantialis sit in sua essentia in
 diuisibilis: non potest magis et minus suscipe. Hoc
 ergo viso vltori videndum est: utrum in maius cuiuslibet ponit
 possit forma substantialis sit existere sub gradibus imperfectis
 sue nam cocesso eas habere gradus et gradus in sua essentia vlt-
 nia. Et quod hanc non sit possibile: facile est ostendere. ponamus
 enim gradus imperfectos substantialium formarum de maius educiti
 bilius sit existere in maius sic ponit. aut quod oes illi gradus sur-
 vnu per essentia: aut diversi: non potest dici quod sunt eni-
 tia: cum una essentia substantialis graduum sit una
 forma substantialis. oes illi gradus erunt una forma substantialis: sed
 una forma substantialis non est ictioatio diversorum graduum repu-
 gnantium formarum substantialium. forme autem substantialis reper-
 gerabilitum: sicut sibi invenire repugnat illa igitur forma
 substantialis non erit ictioatio eaz: et propterea forma substantialis una
 non potest sibi cum aliis stare in eadem parte maius. in illa igitur
 maius parte in qua sit una forma repugnabilitum: utputa forma
 aequalis vel alicuius alicuius: illa forma substantialis quod surgit ex oib
 imperfectis gradibus stare non potest. et sic per hanc rei stan-
 testare poterit. Et praeterea illa una forma substantialis quod est ictioatio
 omnium formarum repugnabilitum erit communis oib repugnabilitum
 non solum etiam: sed etiam elis. et sic dare oportebit quantum
 corporum ex quo etiam et elata fuit quod est a phis reproba-
 tur. Prout dicet forma substantialis una esse nam ictioata in aliquo
 re solo quod sub quadruplici gradu sue nam vltute continetur in
 subiectu forme illi rei sic forma etiam vltute continetur in
 forma mixta. et sic forma omnia generabilitum vltute continetur
 in forma bovis. sed nec ipsi sic ponit ictioationem. nec
 etiam hanc propter ictioationem. Si ergo dicatur quod illi gradus imperfecti
 formarum sunt oes distinctas et diversas essentias: hanc quod
 sunt diversae essentiae formarum repugnabilitum: sed etiam stare non
 poterit. impossibile est enim repugnabilitum sum quod surt eentia
 rationabiliter diversa sum iniciari in eodem. si ergo illi
 imperfecti gradus formarum substantialium sunt
 distinctarum essentiarum sum quod distincte sunt
 essentiae formarum generabilitum: cum tales sint
 sibi invenire repugnantibus: impossibile est quod

illi gradus simul inueniantur in eadem parte mae. Vno igitur in una parte mae posito: necesse est omnes alios excludi. In quacumque autem parte materie est forma substancialis completa: in eadē sunt omnes gradus formae illius. Ex quo sequitur quod in nulla parte mae formata forma generabilis possunt esse imperfecti gradus formarum alterarum si ponantur realiter in entia distincti. sicut etiam si gradus medi inter albedinis et gradus meatus nigredinis: facerent duos colores in essentia distinctos: realiter nunc simul inuenirentur in eodem subiecto. Ceterum quia pallor qui est medium nigredinis et albedinis: est essentialiter unus color virtute habens aliquid de utroque extremo: medius albi et medium nigri: simul in eodem inueniuntur. Similiter ergo tali imperfecti gradus formarum substantiarum sunt distinctarum et repugnantium entiarum: simul non poterunt stare in eadem parte mae. Quod si uniusimul stare ponuntur: erunt necessario unum per entiam.

Preterea. entia materie prime indivisibilis est de se et forma substancialis sub quolibet gradu sine nature sibi immediate vniuersaliter supradicta est. Indivisible autem ab uno indivisibili totum attingitur. ergo entia mae prime ab uno gradu insunto substancialis forme tota attingit. non est igit intelligibile quod aliquid summi se totum equaliter immediatim simili attingat a pluribus ab ipso realiter differentibus. ergo entia mae prime simul a pluribus gradibus formarum subalterum attingi non poterit. Vnde ergo solus gradus forme erit sicut in proprio susceptivo et entia mae prime. Alij vero omnes erunt in composite ex mae et aliquo gradu forme. Est autem quilibet gradus forme entia actus substancialis: et quilibet actus substancialis quantus cum imperfecto est ratio existendi similis. quia aliter non distinguueret ab actu accidentali. quod omnes gradus imperfecti substancialium formarum exceptio uno sunt: erunt ut in proprio susceptivo in simili actu existentes et per consequentes erunt de necessitate accidentia. quod est impossibile. quod impossibile est gradus imperfectos omnium substancialium formarum simul esse in eadem parte mae. Propter numerata mae necesse est numerari et ea que sunt in ipsa. quia impossibile est aliquid unius et idem numero simili in plurimo numero diversis. Unde autem que stat actu sub forma ignis si differt numero a mae que stat actu sub forma aeris: et a mae statu sub forma aquae: et astante sub forma terre. igitur et inclinatio forme que est in materiis communiorum et locorum est necesse quod sit numero distincta et diversa. Ponamus ergo elementa concurrant ad mutationem et denuntiant ad astatim generalem. completa itaque generatione astatim: aut omnes quattuor a statim que in communiorum elementis erant inchoatae corrupti: aut alie perficiuntur et alie non: aut perficiuntur omnes. Non potest dici quod omnes corruptantur. quia summa per generalem rei forma in mae inchoata ad gradum completum deducuntur. Non potest etiam perfici una sola. quia non est dare quare perficiat magis una quam alia. perficiuntur itaque omnes: et sic in astatim generale erunt quattuor numero anime astatim complete. quod est absurdum. ergo absurdum

est in materia stante sub qualibet forma esse gradus incompletos omnium alterarum formarum. Tertio ergo quod forma substancialis in sua entia non habet realiter gradum et gradum: et dato ipsum gradum et gradum haberet non ideo tamquam potest ponere quod in eadem parte mae simul sunt gradus imperfecti omnium formarum substancialium. Tertio videlicet est breuitate: utrum concessum quod forma substancialis preservatur in materia sub gradu sine nature incompleto: coagere possit motorum ad suu productionem. Quod autem hoc sit impossibile facile est ostendere. Eius enim est agere cuius est esse: cum agere presupponat esse: et nihil agat nisi sit quod est in actu: sed esse non est forma: et si sit per formam est autem composite: igitur et composite est agere. gradus autem forme est forma simpliciter: et non quid composite ex materia et forma. ergo eius non erit esse nec agere. sed composite ex ipso et materia: et cum hoc composite sit illud in quo actio recipitur. ergo aliquid ens agere poterit in se totum. quod est impossibile. nullum enim partem composite est dare in qua non sit inchoatio forme inducende simul cum forma abiicienda. Tertio. sicut in materialibus id quod est ratio essendi non est ipsum per se existens: sic etiam in eis id quod est ratio agendi: non est ipsum agens. est autem forma ratio agendi: sicut est ratio essendi. ergo forma non est agens. Multo igitur magis neque gradus incompletus forme poterit esse agens vel poterit agere: esse tamquam poterit ratio agendi. Autem quod erit ratione ipsi exteriori agenti: am illi quod recipit exterioris agentis actionem: et in quo est ipse gradus incompletus forme inducende. Non potest autem dici quod sit per compositionem quod sit ratione ipsi exteriori agenti ad expulsione formae huiusmodi ei a quo talis forma expellit. primo quod est quod forma non est ratio agendi ipsi rei in seipsum sed in aliud. Secundo. quia cum forma expellienda sit in tota substantia rei et forma inchoata sit ut supra dictum propter id quod non est dare quare forma inchoata sit in una parte rei potest quod in alia: aliquod res in se tota agere poterit transmutando se ab una forma in aliam. quod est impossibile. non potest ergo esse genere talis forme ratione agendi exteriori formae illius a quo forma expelliatur. Erit ergo ratione ipsi exteriori agenti: sed hoc est inconveniens. primo quod est quod forma est ratione ipsi exteriori sicut in uno quod est actu per suam formam et non per alienam: sic etiam nihil agit per formam in alio exteriori: sed solum per formam quam habet in seipso. Secundo. quia tunc superfluum erit ponere talis gradus incompletus in passu ad formam contrarie expulsione et inductionem alterius. Cum enim agens extrinsecum in seipso habeat completam formam que est ratio agendi: et per consequentes perfectam agendi rationem subtracto gradu imperfecto a passu: adhuc agens exteriori per suam formam: ipsum complete poterit transmutare omnino igitur frustra talis actus incompletus ponitur in passu: cum nec sit ratione poterit id quod hoc est potentia et non actus: nec est agens: nec ratio agendi. ut ostensum est.

Questio

Habito ergo q̄ tñ ḡdus incōplet⁹ forme inducēde sit in mā eo mē quo aduerfarij ponūt: agere tamē vel coagere extrinseco motori non potest. Ulter⁹ quarto vidēdū est vtruz concessio etiā eis q̄ exteriōi agēti coagat difficultas fugiat quam isti p̄ suam positōem fugere se credebāt. Est autē difficultas illa p̄cipua de productōe formarū. dī cūt enim q̄ si nihil forme ponat in materia ante generatōnem in qua postmodū tota inuenit erit productū p̄ generatōem aliquid de nibilo, quod est impossibile. Qd̄ autē ipsi p̄ suam positōez hāc difficultatē non fugiat facile est ostēdere. Aut. n. per generatōem producit̄ aliquid de essentia forme qnod prius non prefuit in materia: aut nihil. Si nihil producit̄ per generatōem quod p̄ius nō p̄fuerit in materia cum post generationē inuenia tur in materia forma cōpleta: sequit̄q̄ forma cō pleta p̄fuerit in materia. z sic redibit op̄o de latitudine formarū. Si autē aliquid de essentia forme per generationē producit̄ quod p̄ius non extiterit in materia: tūc oport̄ dicere vnde producat̄. Aut enim producit̄ vel accipit̄ de eēntia materie: aut de eēntia forme cōtrarie: aut de parte forme p̄sistēte in materia: aut de eēntia compositi: aut decidit̄ a forma agēti. Non p̄t dici q̄ accipiat̄ de eēntia materie, quia hec eēntia tota est potentia. id aut̄ quod de eēntia forme producit̄ est eēntialiter actus. Nō accipit̄ etiā de eēntia forme op̄osite, quia nihil quod est de eēntia vni⁹ oppo sitorū: p̄t fieri de eēntia alterius. Nō accipit̄ etiā de parte forme in mā p̄mitte: nec de eēntia p̄x̄n̄tis p̄positi. qz in neutrō istoz vt etiā ip̄i cedēt: b̄ actu sūt an gnātōez. Nō decidit̄ etiā ab essentia forē gnātūs ip̄i⁹. qz tūc quot ḡd⁹ de eēntia forē gnātū pdūcūt p̄ gnātōez: tot ḡd⁹ erit nccm decidi ab eēntia forē ip̄i⁹ gnātūs. qz tūc quot ḡdus de eēntia forē gnātū pdūcūt p̄ gnātōez: tot ḡd⁹ erit nccm decidi ab eēntia forē ip̄i⁹ gnātūs. pdūcūt aut̄ p̄ gnātōne oēs ḡd⁹ qui sunt de eēntia forme rei gnātē p̄ter ifimū. ḡz ab eēntia forē rei gnātū oēs grad⁹ decidet̄ p̄t ifimū: z remanebit p̄ se quēs gnātūs de nccitate corruptū in t̄mio gnātōnis. qd̄ ē ap̄e falsum. Si ḡ quod de eēntia forme p̄ gnātōez pdūcūt non decidit̄ a forā gnātūs: nec accipit̄ ab eēntia mā: nec ab eēntia forē oppositē nec a p̄x̄n̄tē ḡdu eēntia: nec a p̄x̄n̄tis eēntia cō positi: aut̄ dicat. b̄ qd̄ de eēntia forme pdūcūt per gnātōez pdūci ex nibilo. qd̄ nō volūt: aut̄ dicant nobiscū q̄ illō p̄ se nō pdūcūt sed p̄ accīs ad pdū ctionē p̄positi qd̄ de mā pdūcūt in q̄ p̄fuit ratōne forē potētia: z nō actu. z tūc adh̄ q̄ res nō pdū cas ex nibilo dicat nō req̄ri q̄ aliqd̄ de forma an gnātōez actu p̄existat in mā: z q̄ fm le totā pos t̄tialiter soluz in ip̄a p̄existat: sicut nos dicimus.

Visa ergo op̄ione illorū ponētū formas sub stantiales in materia actu ante gnātōem existere sub gradū incōpletō sue eēntie: z vīsa etiā improbatōne ip̄i⁹: ulter⁹ vidēdū est aliquid de op̄ione

ponentiū formas substanciales cōtū ad totalitatēz sue eēntie p̄existere in materia sub quodā esse cō fuso. Ad cuius op̄ionis intelligētiā sciēdū ē q̄ in formis accītalib⁹ trarijs sic vidēt⁹ q̄ extreā sub eē disticto accepta se inuicē circa idē nō compatiūt: sed potius nata sunt se mutuo expellere albedo etiā sub eē disticto accepta: nō compatib⁹ secū nigredinē in eodē: nec ecōuerso. Sub eē tamē indisticto z confuso se mutuo circa idē compatiūt. vnde quia extrema nō sunt distincte in medio: sed cōfusile simul in ip̄o sub quadā tamen cōfusioē inueniūt. ab ista aut̄ cōfusioē deducunt̄ ad eē distictū vture agētis mām vel subiectū de terminare ad alterū extremonū mouētis: sicut vir tute calidi mouētis de terminare ad ip̄az caliditatēz quod erat tepidū: z p̄ cōsequēs cōfusile calidi dī stictē calidi efficiēt: z vture alterātis frigidī efficiēt distictē frigidū. Quēadmodū aut̄ in istis ē sic etiā fm istos z in formis subalib⁹ suo mō eē vī. si enīz forme subales sub eē disticto accipiāt se pati nō p̄t circa eādē p̄tē māe. In q̄ mā sub eē indisticto z cōfuso oēs infimū existit. b̄ aut̄ eē cōfusuz vt dicūt nihil aliud ē q̄ habit̄ cōfusus formaruz z potestas habitualis māe in qua potestate ipsa materia habet̄ confusile omēs formas: nullā tamen distincte: sicut etiā genus potestate quadā que ē habit̄ cōfusus differētariū indistictē z cōfusile dif ferētias omēs habaz: z sicut gen⁹ p̄ intellectū ad al terā dīariū de terminat̄: sic etiā z mā p̄ vture nālis agētis de terminat̄ ad alterā formarū in ip̄a indistictē p̄mitus contētarum: vt sic dici possit q̄ forma substancialis quantū ad eēntiam suaz totaz z non quantū ad partē qz indiūfibilis ē sub eē confuso an gnātōem existit nācō in mā: z p̄ gnātōem vir tute nālis agētis etiā quantū ad eēntia suaz totaz de eē cōfuso deducit̄ ad eē distictū. vt sic etiā cōtū ad esse partim sit ab intus z partim ab extra. quā tum vero ad eēntiaz tota sit semp in mā: sub esse tamē confuso vt dictum est: de quo ad eē distictūm p̄ agēs exterius deducatur. Ista autē op̄io vno modo ipsam intelligēdo vera est: z alio mo do falsa. Per eē etiū cōfusum: aut̄ intelligitur actus exīstēdi: aut̄ sola aptitudo materie ad esse z ad formam que est ratio exīstēdi. z quidē si per ipsum cōfusum eē intelligat̄ actus aliquis exīstēdit: ita vidēt̄ q̄ ponēdo formas existere in matia sub eē confuso: necessariū sit eas ponere actu exīstere in materia: erit positio omnino ip̄ossibilis.

Ad cui⁹ intelligētiā sciēdū ē q̄ cum nullum indiūfibile bēat partē z partē: de nccitate oz̄ dicēt̄ q̄ vnu indiūfibile attingēs aliquid indiūfibile fm̄ se totū z totalr totalitatē sue eēntie aliquid indiūfibile totum attingat. Et aut̄ eēntia materia de se cui forma substancialis coniūgit̄ omnino indiūfibilis. vñ oport̄ de nccitate q̄ forma subalib⁹ actu attingēs eēntiam māe fm̄ se totam z totaliter ex parte sua ip̄am totam actu attingat. si autē essentia forme actu est in materia necessariū est dicere

q̄ actu attingit ipsi⁹ essentiā. nō enim est intelligibile q̄ essentia forme sit actu in materia: et actuī essentiē ipius materie non cōfigatur. Ex hoc aut q̄ essentia forme tota & totaliter attingit totā eēn tiaz materie: consurgit actualis existētia coniūcti tota & cōplera. Si igit̄ essentia forme actu in materia ponat: necesse ē dicere q̄ materia sicut actu sub esse cōplero nato consequi formā illam: et p̄ consequēs si ante generatōem forma actu tota ē in materia: oportet dicere de necessitate q̄ esse ge nerati totū & cōpletū generatiōi p̄existat. quod ē impossibile. nō p̄t aut dici q̄ forma q̄stū ad esse eēntie sue ante generatōem est in mā: & nō q̄stū ad esse existētē. quia per hoc q̄ alicui cōrespōd̄t eēntie non dicit actu existere in aliquo: s̄ soluz per se existere. Lūius ratio est. quia tñ eo ipso res haberet nō quidē existere posse sed actu existere quo haberet esse eēntie: cum esse eēntie vnaq̄ res eēntialit & inseparabiliter habeat: habebit vnaqueq; eēntialit & inseparabiliter actu existere. quod est heresiū. igit̄ si solū esse eēntie ipi⁹ forme an gnātiōem respic̄t a mā & nō esse existētē: p̄ hoc ipa forma nullo modo habebit q̄ actu existat in materia: s̄ solū q̄ ipa possit existere. Si aut̄ dicat q̄ essentia forme ante generatōem est coniūcta materie actu: sed impfecte: pat̄ q̄ hoc nūbil est. cum enim talis essentia sit individualis: si actu alicui coniūgit: tota fibi coniūgit. & si tota illi coniūgit: nūbil sui restat illi ampli⁹ coniūgendū: & per consequēs talis essentia est fibi perfecte coniūcta. Est enim omnī no puerile dicere q̄ aliquid sit fm totā suā essentiā actu coniūctū alicui: & tamē fibi sit impfecte cōiūctū. cum illud solū impfecte sit coniūctū ali cui quod fm aliquid sui est fibi actu coniūctū: & fm sui aliquid restat illi posteri⁹ coniūgedū. Ex hoc autē p̄ nec etiā dici potest talis eēntia in distincē coniūcta esse materie. quia solū in potētia res indistincte continet: per actu aut̄ & maxime per completū omnia distinguit. Essentia aut̄ for me vt ostēsum est si actu est coniūcta māe: nūcio est fibi cōiūcta pfecte & distincte: & per consequēs distincōe cōplera: quod esse ante generatōe oīo nō p̄t. Preterea. Si essentia formarū substancialiū om̄es in aliqua mā actu p̄existat: aut sunt ille essentie formarū omnī individualiū de māe potētia produci possibiliū per naturā: aut eēntie formarū omnīū specierū solum. Si sunt essentie omnīū formarū individualiū produci possibiliū p̄ nām: cum fm facultatē nāe individualia produci valeant infinita: erunt simul in materia actu eēntie formarū substantialiū numero infinite: & non solū simili sed multorū infinite. quia sib⁹ qualibet specie rei generabilis: infinita individualia pdūci possunt successiue: & forme pdūcibiliū fm istos actu in materia productōi p̄existant. Est autem omnino impossibile quod cōclusum est. igit̄ omnino impossibile est in materia p̄existere actu es sentias omnīū individualiū formarū produci de

ipa possibiliū per naturā: nō possunt etiā in ipa p̄existē eēntie foraz oīm spēz solū: ita q̄ nō indiuiduoꝝ. q̄ forā spei de se sumpta f̄z. s. q̄ spei co m̄der ē forā v̄lis. forā aut̄ actu ext̄s in mā ē forā individualis. q̄ act⁹ eēndi nūllo mō v̄li p̄t nisi in individualiū spēz. vñ si in mā nō ponant forē indi uidualeꝝ s̄ v̄les: nō erūt v̄lo mō actu in mā: sed potētia solū. q̄ si actu in ipa existē dicant nō erūt v̄les sed individualiū individualiū p̄mo cōrūdētes. nō est aut̄ dare quare in mā sunt poti⁹ forme cōrūdētes aliquib⁹ individualiū q̄s alij̄: & sic oportebit nūcō in mā p̄existē actu formas oīm individualiū duox de ipa. pdūci possibiliū p̄ nām. qđ iā ostendim⁹ eē impossibile. Si aut̄ dicat q̄ in illa mā actu p̄existit vna tm̄ forā numero fm vnaquāq̄ spēz successiue diuersis spei individualiū cōrūdētes: ap̄ḡ b̄ subito eē impossibile. Lū. ab vnicā forā fit vnu cū eē numero: & vnu numero eē nūllo mō possit eē plūtū individualiū numero distinctoz: sequitur de necessitate q̄ oīa individualia sub eadē spē succēsive de illa mā pdūcta sint vnu numero. qđ ē oīo impossibile. de alij̄. n. pte aq̄e p̄ corruptōem ipi⁹ poterit aliqua ps aeris fieri: & de illa parte aeri p̄ ei⁹ corruptōem fieri aq̄ poterit. & erit aq̄ pīno corupta & postea gnāta eadē aq̄ numero. qđ ē im̄ possibile. igit̄ oīo impossibilis est p̄ q̄ ponit eēntias totas foraz subālū actu p̄existē in mā. P̄ illud eē ſufuz qđ ponit eē quidā act⁹ ex̄ndi: aut sequit̄ formā subālē vna eēntialit: aut foras subāles eēntialit distinctas. oīs etenī act⁹ ex̄ndi eēntiaz alic⁹ forē ſequit̄. Et quidē si vna formā tm̄ cōſequit̄: tm̄ vna forā p̄ tale eē ponet in mā: nō enī p̄ actu ex̄ndi in mā alia forā ponit nisi illa quā illō eē ſeq̄t̄. Sic ⁊ sub tali eē cōfuso nō poterit dici existē in mā eēntie oīm formaz subālū de ipa pdūcibiliū. Si aut̄ tal act⁹ eēndi ſeq̄t̄ foras subāles eēntialit distinctas cū de necessitate ad formas distinctas eēntialit ſequat̄ act⁹ eēndi realis distincti eē illō sub quo multe forē subāles s̄l in vna pte māe ponit erit nūcō nō ſufuz s̄ distinctū: & p̄ q̄nī in eadē pte māe s̄l erit ples forē subāles fibi inui cē repugntes sub eē distincto. qđ ē impossibile. ergo oīo impossibilis p̄ q̄ ponit formas subāles q̄s ad totas suas eēntias s̄l p̄existē in mā sub eē ſufuso. si tamē p̄ eē tale aliquis act⁹ ex̄ndi intelligat & nō aptitudo ad existētāz actuale. Qđ si p̄ esse cōfusum non intelligat existētia in actu sed i aptitudine solū: vera effēt opīo. Et forte sic ista positō intelligitur: per actum etenī res ad invicem distinguitur: que in aptitudine indistincte & cōfusē habentur. Actus etenī distinguere habet & determinare aptitudinē rei. Eo igit̄ ipo quo ipi⁹ dicūt̄ formas subāles nō p̄existere in mā sub esse distincto: sed sub esse cōfuso: videntur velle q̄ ipē in ea sub existētia in actu nō p̄existāt̄: sed solum sub existētia in aptitudine sumpta: in q̄ existētia indistincta ē & cōfusa. Manifestū ē. n. q̄ mā naturalit inclinat̄ in esse habendum: & non nisi per formam. in sua

Questio

igit inclinatōe nālī iaz includit omne esse ſōis for
mā de ipo educibile et effentiā p ſōis forme que
ſibi eft rario et pncipium eridū. n. fit aliqua for
ma in cuius effentiā non inclinet: ficut ipam in ſua
naturali inclinatōe non phabet: ſic etiā actu ipſa
informari non poterit. Materia igit in ſua incli
natione naturali que eft eius naturalis aptitudo
ad formā: phabet necessario eſſe conſequēs for
mā quālibet et ſub illo eſſe effentiā rotā cuiuslibz
forme etiā phabet necessario. Et qz mā nō magi
de ſe inclinat in vna qz in alia: iccirco in ſua apti
tudine naturali includit equaliter omnes formas et
ſit eſſe conſequēs eas: et ſic non diſtincte bz hāc
vel illā: ſed indiſtincte omnes et ſub eſſe confuſo.
Qn aut̄ actu ſua aptitudo pſicit forma aliqua: qd
de ratione act⁹ eft diſtingueri aptitudinē materie
ad formā vnam. Eſſicit hunc ſic diſtincte ſub vna
forma qz inſimil cum ipa fm actum diſtinguen
tem et diſterminantem ei⁹ naturalē inclinatōem:
aliam babere nō potest. Et quia vnuquodqz ad
id mouet naturaliter ad quod habet aptitudinez
naturalē: non aut mouet ad ipm: niſi quando id
actu non habet: qd qn id actu habet: ſub ipſo na
turaliter quiescit: ficut graue: quia aptū natuz eft
habere locū deorū ſum quando ipm actu non ha
bet naturaliter tendit deorū ſum: quando vo ē actu
in loco deorū ſum: in ipo naturaliter quiescit. iccir
co et materia cuius actu formā habet quaz eft apta
nata babere: non mouet ad ipam ſed in ipa poti⁹
naturaliter quiescit. cuz vo eaz actu non habet: p
pter aptitudinē naturalē quā de ſua effentiā ha
bet ad ipam: naturaliter ſiue fm ſuam naturā te
dit in ipam. Et quia vnuquodqz id quod de ſua
habet aptitudine naturali: habet ſemp actu: niſi
aliqod impediēs ipm extra illius actualitatē de
tineat: ficut graue eft ſemp actu deorū ſum quantuz
de ſe eft: ppter aliquod impediēs quādoqz ex
locū deorū ſum: iccirco et mā quantuz ex
ſe eft: ſemp actu ſub forma illa quā de ſua apti
tudine naturali habet: etiā extra illā detineat quā
doqz p aliquid impediēs eaz ſub ipa ſtare. Et quia in
detētis extra id quod de ſua hālī nālē aptitudine
p aliquid impediēs: neceſſe eft aliquod dare quod
phibēs remaneat ſi actu in id tēdere debet. iccir
co tñ mā p aliquid impediēs remora a forma ſibi
debita: naturaliter actu in ipaz tēdere debeat: nccio
dare oportet aliquid qd ab ipa remoueat impediens
eaz ſub forma debita ſibi ſtare. Impediens autē mā
ad pntiā agēt ſtare ſub forma quā eft apta nata
de ſua hālī ad agētis pntiā: ppter diſpoſes con
trarias illi forme in ipa mā exiſtes. has igit diſpo
ſes nccm eft pmo a mā remoueri. vnu aut̄ ſrīoz
a ſubiecto nō remouet niſi p inducēdem alteri⁹. qz
ſi ille diſpoſes ſrīoz foře inducēde debent a mā re
moueri: nccm eft in ipaz utroci ab agētis diſpo
ſes illis ſrīoz: ipaz formā agēt cui⁹ ſilitudo i mā
bz impiñ ſrīotes. Et bz qz iſte diſpoſes ſrīotes agēt
formā: magi ac magi in māz iducēt: diſpoſes ſrīoz

ipediētes māz ad agēt pntiā actu ſtare ſub fořa
ſfilī foře agēt magis ac magis remouebūt z mā
veloci⁹ in ſilitudinē tēdet agētis. ē etei mot⁹ nālī
in fine fořior ſrīoz in pncipio ppf id qz vt⁹ ipediētis
ſemp eft circa pncipiū fořior ſrīoz circa fine vñ gue
ipeditū eſſe deorū ſum p corp⁹ in medio iſ ſpm. ſ. et
locū deorū ſum: qzto magi ad locū deorū ſum
appropinqt: rāto veloci⁹ mouet qz ɔtinue corpus
ipediētis min⁹ effici⁹ et minoris vtūt ad ipediēndū
bz aut̄ toto remoto: ſtatiqz gue in illo vbi effici⁹ qd
a ſuo nālī ɔſeqz gnānē. Sicut aut̄ in hiſ ē: ſic ſuo
mō ē et in motu māe ad formā. In pncipio etenī
diſpoſes ſrīoz bz intēiores et forti⁹ ipediētis māz
ſtare ſub pntiā agētis ſilitudine: ſed p ɔtinua indu
ctionē diſpoſon ſrītū ſormā agēt et remotioez ſrī
oz debilitat diſpoſon ipediētū vt⁹ et mā forti⁹ in
agētis pntiā ſilitudinē tēdet donec tādē toto ipe
diētē remoto in ipo iſtātī remotiois pntiā agēt
ſilitudinē pfectiſumā ɔſeqz: qz ſilitudine adepta i
ipa poſtea nālī qſcīt: vtpote ſui nālī appetū mo
tu qerato et ɔplemeto adepto. Et qz pfectiſumā ſili
tudo eft qz attēdīt bz ſubaz et bz ſormā ſubālē. pſe
crifumā aut̄ agētis ſilitudinē mā nō ɔſeqz niſi in
iſtātī in quo ɔplet toti⁹ ipediētis remotio. ideo
mā ſolū in iſtātī ultimo remotōis diſpoſis impe
diētis eā ſilitudinē agēt asseqz ɔſeqz ſormā ſubā
lē foře gnānē ſilem. ſic ḡ pz fm iſtā poem que
ē tīa iſ ſupi⁹ recitatas: quo mā actu an grātio
nē ɔpoſit ſormā nō bz: bz ſolū i potētia et aptitu
dine nālī. Dz etiā qz mot⁹ ei⁹ ad ſormā et ad ſpēz
gnānē n̄ ē violēt⁹ bz nālī cū ſi bz nālē aptitudinē
ip⁹ et violēt⁹ ſit h̄ etiā nālē aptitudinē rei more.
Dz etiā qz mot⁹ māe ad nālē ſormā ē oio dixer
ſus a motu ligni ad fořas artificiales. nec. n. lignū
nālī iclinat in ſormā arti⁹: et iō etiā nālī n̄ tēdet in
ipm. In mā etiā qz ad ſormā arti⁹ mouet n̄ effici⁹
vtute agētis aliqz q̄litas actiua diſpoſitiva ad foř
mā arti⁹: ad c⁹ ſeptōez i ipa dici poſſit remoueri
ab ea q̄litas foře qz iducēda ē repugns: et ipa mā
etiā ex ſrīti veloci⁹ tēdet ad ſilitudinē agētis pnti
pādā: ficut ɔtig in motu nālī quo mā tēdere dī
ad agētis ſibi pntiā pfectā ſilitudinē. Dis igit ſi
deratis facile ē ad argumēta facta in ſrīu rūndere
Ad primū itaqz dicēdū eft qz ſormā nō ſolum
dici de actu ſubſtantifico qui eft pfectio propria
materie: ſed etiam de quidditate specifica que ap
pellari conſueuit forma totius: que quidē forma
cōpoſita eft ex actu ſubſtantifico et eentia materie
Et accipiēdo quidē ſormā pmo modo inchoatio
forme dici ipa actus ſubſtantifici effentiā manēs
et inclusa ab ipa creatione materie in aptitudine
naturali ipi⁹. Accipiēdo vero ſormā ſecundo mo
do: inchoatio forme dici effentiā ipa materie. nō
quidē actu: ſed ſua aptitudine naturali effentiē
act⁹ ſubſtantifici coniuncta. Qd autem ſic beatus
Aug⁹. forme inchoatiōem accepert pater per hoc
quod in eodem libro dicit: qz bec inchoatio velut
materies ſubiacere videtur artifici.

Ad secundū dicendū q̄ omnis res quicquid progressu naturali per tempa congrua pdit atq; explicat etiam ante continet sed occulte, quia non continet in actu: sed in aptitudine naturali.

Ad tertium dicendū q̄ forma p acc̄is pdicit: q̄ ad pdicōem cōpositi, q̄ cū agēs agat sibi sile oī mode cū est agēs cōluctū, et ipm sit in sua subā cōpositū ex mā et forā nō pōt sua silitudo in simpli ci forme eēntiā refutari, et iō nō pdicit eēntiā sum plicis forme ad esse sed specificā qdditatē cōpositi sub forā ūria nō actu pēnitē: s̄ aptitudine nālī, pdicit ad actu exāndū, h̄ aut totū de nō eē ad esse, pdictū p̄ q̄ de nō ente simplr nō pdicit: s̄ de nō ente actu ente aut in potētia, q̄ ipm totū ante de ductōes ad actu sub forma ūria potētialr pēxistebat: tñ n̄ actualr vt pdictū est, iō totū nō pdicit p̄ creatōes q̄ oī nūbil p̄supponit: s̄ p̄ gnātōem q̄ p̄supponit eis in potētia, forma aut q̄ est actū sub statific̄ pdicit ad pdicōes cōpositi: et ideo nō p acc̄is cād ad creatōes alteri. Lū aut cōpositū pdic̄ p̄ viā gnātōis nō ad creatōes s̄ ad gnātōes cōpositū tūc pdic̄ s̄ forā: et iō tūc gnāt p acc̄is: et nō creaf̄ Ad qrtū dicendū q̄ forme p̄oꝝ pdictōrū ad eē fuerūt ad deo infil cū mā et cōpositis create: q̄ bus pdictis cōcreata etiā fuit et virtū pdicēti sibi filia que p̄ opa administrōis ad deo mediātib̄ secūdis agētib̄ tanq̄ suis instris pgrediūt ad eē: et iō aīa ipi⁹ creature merito appellat̄. Ad qnūtū dicendū q̄ in motu nālī ad formā: mā q̄ ad forā mā mouet s̄ferit ad motū p̄ aptitudinē nālē ex q̄ nālī cōpetit sibi talis mor̄. qđ de his q̄ violenter moueri dicūt̄ dici nō pōt vt. s̄. dictū ē. Ad. vi. dicendū q̄ in mā stante sub forā sanguis est inclinatio magis decimūata ad formā carnis q̄ lapis dis. q̄ in ipa inchoata est iā ad aliq̄lē ḡdu: vpoꝝ te ḡdu pfecto pp̄iniquū deducta dispō ad formā carnis: nō aut in ipa sic est inchoata dispō ad forā mā lapidis. Ad. vii. dicendū q̄ si mā in sua potētia et nālī capacitate: aīa intellectuā aliquo mō includat: nō tñ eā totalr intra suā nālē capacitatē cōcludit cū tñ intra ipaz formas alias nāles cōclusdat: et iccirco merito alie oēs pter intellectuā aīi mā de ipa dicūt̄ educit. Ad. viii. dicendū q̄ mā stans sub forma vna: magis in vnā inclinat̄ q̄ in alias pp̄ dispōem inchoatē et deducatē ad altiorē gradū dispōis ad formā vnā q̄ ad alia: vt pdic̄ ē.

Ad. ix. dicendū q̄ dispō q̄ est in mā stante sub aīa aīati pfecti est dispō iā cōplēta et virtute nālis gnātis ad gradū ultimū deducta: et iō iā ē in suo termino nālī. Contingit aut ut dictū est in materia stante sub forma aīati iā aīati esse dispōem nō quidē ultimatā sed inchoatā: et p̄ cōs in ultiorē dispōis gradū materiā ordinantē quia im pfectū ad sui pfectōem nālē naturaliter inclinat.

Ad. x. dicendū q̄ cū transmutatio de sua rōne includat cōrentiā cī ad quod tendit. q̄ nūbil mouet ad id quod iāz habet sed solū ad id quod nō habet: nō est māriū si p̄uatio que dicit p̄auaz cap-

rentiaz actū cū aptitudine tamē naturali ad ipm pōt esse ipf̄ naturalis transmutationis p̄ncipū.

Ad. xi. dicendū q̄ species vel forma p̄ quaꝝ po nī materia in actu naturali que est pfecte et vere species: dicit̄ magis natura eē q̄ materia. vt patet p̄rōnes Arl. ibidē: et nō spēs dicta de p̄uatoē que sicut dicit̄ carētiā h̄r̄: tñ quodāmō h̄r̄ dicit̄ vt h̄r̄ q̄into metha. sic etiā et dices carētiā spēi dicit̄ quodāmō spēs et qđdā acc̄is māe. Ad. xii. dū cēdū q̄ p̄uatio in artificialib̄ dicit̄ carētiāz forme absq̄ pōne nālis iclinatōis ad ipaz: cū vt. s̄. dictū ē: res nālis nō iclineat̄ tāq̄ in suā nālē p̄scōez i forā mā artificiale: s̄ p̄uatio i nālib̄ vt p̄les dictū est: sic ponit̄ i mā carētiā forē q̄ ipa relinq̄ aptitudi nē nālē ad ea: et h̄ suffic̄ vt ad dīaz vtriusq̄ p̄uationis. Ad. xiii. dicendū q̄ forme subāles tñ sint p̄cipia q̄litati actiūaz et passiūaz: sunt tñ in diui fibilis eēntiē: iō in mā in q̄ nō sunt actu fīm se totas eē etiā actu nō p̄nt s̄ aliqd sue eēntiē. Ad. xiv. dicendū q̄ vlt̄ de oīb̄ substātis trāsmutabili b̄nālī loq̄ndo sic eē vlt̄ q̄ ipa forā subālis nō est inmediatū trāsmutatōis p̄ncipū: s̄ port̄ h̄ ē ipa q̄litas actiua a forā subāli rei nālis p̄ueniēs. h̄ aut actiua q̄litas cū vltute agētis nālis cōtigētis passiūū efficīt̄ in passiūo formalr ipm ab agētis dissimile ad filiitudinē nālē trāsmutat̄: inq̄t̄ p̄ ipm inductōes vt. s̄. dictū est remouet̄ impediēt̄ passiūū tēdere in agētis sibi p̄ntis filiitudinē. vñ et cōto magis ad ipi⁹ inductōem de dispōe motū ad illā filiitudinē ipediēt̄ remouet̄: tāto vt. s̄. dictū est: passiūū velocītēd̄ ad ea: et qñ iā tota ipedimēt̄ tū remotio pfecti assequit̄ statū vt pdictū est ipsiū passiūū cōpletā agētis filiitudinē: q̄ est filiudo in specificā qdditatē: cū agēs fuerit vniuocū p̄ hāc q̄ q̄litatē actiua q̄ filis est q̄litali agētis ipm passiūū formalr tendit in filiitudinē gnātis: effectiue nō tēdir in ipm p̄ agēs extrinsecū qđ illā in ipo efficīt̄ q̄litarē: et talis virtū actiua vel q̄litas que ē inmediatū formale p̄ncipū talis mor̄: cū ipo nāli motu p̄ se: et nō p acc̄is cōngit̄ in passiūo nāli. qđ de artificialib̄ dici nō pōt. Et sic p̄ r̄fīo ad. xiii. et ad alia q̄ttorū argumenta sequit̄. Ad. xiv. dū cēdū q̄ forme nāles de māe potētia edicūt̄ et in ipa potētia pfuerit an gnātōes. Ad. xv. dicendū q̄ forma subālis nālis p̄ corruptōem nō cedit in pure nūbil: s̄ cedit iens i potētia: q̄ redū i potētia māe. Ad. xvi. dicendū q̄ ipa eēntiā aīe est radix potētia: et iō in ea remanet sicut in radice. et si quis qđē dicere velit q̄ eēntiā māe fit radix forāz poterit dicē post corruptōes eas radicaliter in mā remanē: nec iō tñ bēbit q̄ aliqd de eēntiā forme actu in mā remaneat: cū ipa mā nūbil fit talis eēntiā. vñ est aut q̄ filiudo oīo nō valz: quia eēntiā aīe est p̄ncipū potētia: sed essentia māe non sic est p̄ncipū formaz: et forma est perfectio materie: non autem potentia esentie et c.

Questio sexta.

Questio

Elesto sexta ē

q

Utrum forma subālis īmediate ɔūgat pme māe. Et vide qd nō Actus.n.actuoz vt babet in se cūdo de aia:sunt in patiēte et dī spositro.forma aut subālis ē act ab aliquo actu posit in mā q rōem et locū patiētis tenet.igit forma subālis nō pot eē in mā nisi disposita: et sic vñ qd māe vniā ī mediāte dispōe. P. in hñtib sim bolū vñ in de gnātē dī facilioz est trāfit. g cum pp simbolicas qualitates fiat transit ab vna forā in aliā facilioz: vñ qd p simbolica qualitatē forma subālis māe vniā. P. act quilibz ei vñt cuius est actus: sed quedā forma subālis vt aia est act corporis phycici organici: vt dī in secundo de aia. g aia corporis phycico organico vñt: s corp phycicuz organici nō est mā pma: cum sit ɔpositū ex mā et forma. igit ad min forma subālis q est aia: nō īmediate ɔūgat māe pme. P. Una forma non pot vniā nisi māe stanti sub puerō alteri: s cuī puerio nō fit pura potētia: qz tūc non differt a mā nec fit pure nūbil: qz tūc nō esset p̄cipiū entiū naturaliū: relinqt qd qdā actus: et sic p̄t nlla forma vñt nisi māe stanti sub quodā actu īpfecto. P. qd sunt realiū diuersa nō vidēt posse su ne aliquo medio ɔūgi: s forma subālis et mā sunt realiū diuersa. g z. P. forma nō pot ɔūgi materia fine his que ipam in mā nccio pcedit: s di spōes ad formā nccio pcedit formā in mā. g forma nccio vñt māe mediātib dispōib. Si di qd dispōes pcedit formā in via gnātōis: nō autē in via eēndi. Cōtra. Lū fieri terminet ad eē: de necessitate illa sunt pūs que p̄t fuit: et p̄t vñt que pūs hñt fieri in mā pūs etiā existit in ipa. si ergo pūs in mā dispōes inducit qd forma: oī nccio qd in ipa etiā pūs existit. Si dicas qd in ipa pri: s existit sub ḡdu īpfecto: s sub ḡdu pfecto ɔñt formā. et ideo nō sunt mediū vniōis forē ad māz.

Cōtra. cū dispōes ad formaz nō auferat a mā p aduentu forme si aliquo mō sunt in mā an for mā: nccē est dicē qd ad min eo modo quo a forā in mā p̄supponit ipis mediātib forā mē ɔūgat

P. fm ɔmēt. in de subā obis: dimētōes ītermiūate sunt in mā an oīm formā: nec abiiciūt p aduentu forme s̄ solū terminat. igit ad min mediātib dimētōib ītermiūatis forma subālis ɔñt git māe. Si di qd opio ɔmē. nō est vera s̄ pot̄ forā subālis an oīm dimētōem recipie in maria

Cōtra cum essentia māe sit indiūfibilis de se: si forma subālis recipie an dimētōez in mā: recipiet nccē in ipa fm qd indiūfibil: et p̄t vñt ea torā replebit: nec aliqd de mā actu iūenit pot̄ extra formā vñā sub alia forma: s̄ b̄ est fm: qz sunt mā sub diuersis formis diuisa iūenit. g qd liber talius formarū p̄supponit dimensiones interminatas.

P. qd est oīb cōde nō ɔleqt ppaz formā alic: s̄ dimētō interminata est oīb gnābilib cōis. qd

p̄z qd nulli appropiat dimētō nīsi sub certa termi natioe. Lōstat autē qd ipa de se nō ē nata stare pl̄ sub vna terminatōe qd sub alia. igit ipa de se non magis appropari pot vñt qd alteri: et cū oīb cōue niat dimētōes b̄: sequit qd sublata terminatiōe ipa dimētō oīb s̄t cōis. Isola g īminutio dimētō nū ɔlequit formas ppas singulorū. ipa vñ dimētō oīb p̄supponit in mā. igit oēs forme subāles mediāte dimētōe interminata materie cōūgūt.

P. Dā nūc qd expoliat respectu ad formā. qd etiā ante qd forma beat respectu formā ipaz et etiā cū actu ipa pficit: nec vñc qd forma pot ɔūngi nīsi māe actu ipaz respecteti: nccō igit forma qlibz tali respectu vñt māe: sed talis respect est accīs. igit qlibz forma materie vñt mediāte aliquo accīs.

P. qd nō pot esse īmediate actiōis alic agētis subiectū nō pot etiā eē īmediatū subiectū act ex actōe illa ɔsurgetis: s̄ mā pma nō pot eē īmediatū alic actiōis subiectū. qd pura potētia nō pot eē passiōis subiectū: et p̄t vñs nec actōnis. Quapp nec subiectū eē pot act ex actōe ɔsurget agentis alicuius: s̄ forma cuīslibz rei gnābilis in mā cō surgit ex actōne gnātis. g mā pma nulli forme gnābilis eē pot subiectū īmediatū. In hñtū est qd ex mā et forma fit ēēntialiter vñt: s̄ ex his qd aliquod mediū nccō ɔūgut nūc fit ēēntialiter vñt. igit mā et forā subālis nō vñt sibi p̄ aliquo mediū. Rñtō. ad hāc qdē simpl̄ dicēdūt ē oīs forma subālis īmediate ɔūgat pme marie. qd pot ad p̄t vñ via tripli dem̄ari. Et pma qdē sumit ex eo qd forma et mā sunt ēēntialia p̄cipia rerū nāliū. Ad cui intelligētā cōsiderādū ē qd ea p̄pē dicūt ēēntialia p̄cipia alic qd eēntiaz ei ingrediūt. eēntia aut ɔpositi ingrediūt oīa qd spe cant ad p̄maria ɔstōem ipi. Et qz tā mā qd forā spectat ad p̄maria ɔstōem rei nāliū. ccirco vñqz sunt ēēntialia p̄cipia talis rei. si aut īf̄ materiā et formā nccō īscidit aliqd mediū: ita videlz qd fibi iūtē ɔponi nō possint: nec vñlo mō ad cōstōem mālis rei ɔcurrere nīsi illud īscidat mediū inter ipa: erit nccō et ipm spectas ad ēēntialē ɔpōem et cōstōem p̄maria rei p̄dicte: et erit p̄t vñt ēēntiale ipi p̄cipiu. Qd aut b̄ stare nō possit statim pmo aspectu appz: cū fm p̄bm in pmo phycicoz: p̄cipia p̄ se rez nāliū que sunt p̄cipia eas ēēntialiter ɔstituētā et ingrediētā ɔpōez eaz nō sunt nīsi tm̄ duo: vñpote mā et forma: tertiu vñ sicur puerio n̄ est p̄cipiū p̄ se: nec est rē ēēntialē cōstituēt. Sed et magis ingrediētā appz b̄ stare nō possit si cōfi deref qualif ēēntia possit cōstituēt illū mediū. nc̄m est eni qd aut sit ēēntia ɔposita ex mā et forā: aut ēēntia materie tm̄: aut ēēntia forme vel act subālis: aut ēēntia forme vel act accītalis. nō pot aut eē ēēntia act accītalis. qd illud mediū vt est onītiz: nc̄m est venire ad p̄m ɔstōem mālis subē et esse p̄cipiū ēēntiale ipi. accīs aut eē nō pot de ɔstī tuentib subāz: qd ex nō substātis nō fit substātia Et p̄t oē accīs nē ordine p̄supponit subiectū suis

Subiectū aut̄ acc̄ntis actus habētis realitātē alijs quā ultra realitātē sui subiecti. q̄ de tali accidētē loqm̄r nō p̄t eē sola mā. q̄ pura potētia nō potest esse immediatū talis acc̄ntis subiectū. Non p̄t etiā eē sola mālis forma que nō est p̄ se ex̄ns quia subiectū talis acc̄ntis eē d̄z q̄d p̄ se potens existere. relinquit ergo q̄ ei⁹ subiectū sit quid cōpositū ex̄ mā ⁊ forma. p̄supponit igit̄ n̄c̄co tale accidētē ante se ens ex̄ mā ⁊ forma cōpositū. Quod aut̄ tale cōpositū p̄supponit. n̄c̄co etiā p̄supponē d̄z coniunctiōez forme ⁊ māe. ⁊ q̄d hāc c̄nūctiōem nāe ordine p̄supponit. eē nō p̄t mediū c̄nūctiōis eoz. Concludit ergo de n̄c̄itate q̄ eēntia rei q̄ ē mediū c̄nūctiōis forme ad mām: nullo modo esse possit eēntia forme acc̄ntalis. nō p̄t etiā essentia talis eē quid c̄positū ex̄ mā ⁊ forma. quia tūc ad eēntiā vni⁹ rei mālis c̄urrent due māe ⁊ due for me. q̄d mā ⁊ forma c̄stituēta eēntiā mediū. ⁊ mā ⁊ forma que p̄ illud mediū c̄nūgi ponūt. Lū enīz hoc sit oīo absurdū: absurdū est etiā inter eēntiā māe ⁊ eēntiā forme subālis intercidere mediū rē c̄positū ex̄ mā ⁊ forma. Nō p̄t etiā ponit p̄ eēntia talis mediū sit eēntia māe. q̄d tūc etiā ad vnius rei c̄nūctiōem due eēntiā materiū cōcurrēt. quod sūl̄ est absurdū. Nō p̄t etiā esse eēntia dicti mes dī eēntia forme subālis. quia essentia bū⁹ forme adiūcta eēntie māe facit de se subāz c̄plerā. Si ḡ mediū cadēs inter formā subālē ⁊ p̄mā mām sit forma subālis adiūctū māe: facit fine forā sequēte c̄plerā subām. ⁊ forma etiā subālis nāe ordine b̄ mediū ante se in nā p̄supponēs: n̄c̄co p̄supponit subām c̄plerā: sed oīo q̄d nāe ordine c̄pleram subām p̄supponit est acc̄ns. Si igit̄ impossibile ē q̄ forma subālis sit acc̄ns: impossible est p̄ d̄ns q̄ alīq̄ forā subālis an̄ se aliquā formā subālē i mā p̄supponat: ⁊ p̄ d̄ns ē etiā impossible q̄ in̄ formaz subālē ⁊ p̄mā māz alīqd in̄cidat mediū cui⁹ eēntia sit essentia subālis forē. Si ḡ int̄ māz ⁊ formā subālē nō p̄t cadere mediū qd ex̄ mā ⁊ forā c̄positū: nec alīq̄ altera mā: nec eēntia subālis forē nec res q̄ sit act⁹ acc̄ntis: relinquit̄ q̄ inter ipa nulla res in̄cidat: ⁊ q̄ oīo forā subālis immediate sit in eēntia p̄me māe. Et sic p̄ma via cōndēdi p̄positū c̄plerā ē sumpta ex̄ eo q̄ solū mā ⁊ forā sint essentia talia p̄ncipia māliū subārū. Secūda vō via ad cōndēdu idē sumi p̄t ex̄ c̄patiōe potētie ad actū. Ad cui⁹ intelligētiā c̄siderādū ē q̄ potētia b̄pm qd ē ad actū dī. h̄ aut̄ ipm qd ē potētia: ē ipa qd̄ c̄ditatiua ⁊ eēntialis rō potētie. igit̄ potētia eēntia līt dī ad actū. Si igit̄ inuenire posſit: m̄ alīq̄ duo: quoꝝ vnu b̄pm qd ē in sua eēntia sit potentia et reliquū: b̄pm qd ē in sua eēntia sit act⁹ p̄p̄ illius potētie: h̄ duo p̄ b̄pm qd sunt in sua eēntia: erūt ad iūicē ordinata: ita vñ: q̄ in̄ ipa nibil oīo potētia cadē mediū. sunt aut̄ talia mā p̄ma ⁊ forā subālis Subālis etiā forā b̄pm qd ē in sua eēntia ē subātāf. ⁊ act⁹. actū aut̄ substātifico nō p̄t cōrīdē tanq̄ potētia p̄pa potētia acc̄ntalis p̄p̄ id q̄ act⁹

⁊ potētia esse debēt in eodē genere. ⁊ act⁹ quidez substātific⁹ est in genere subā: potētia vō acc̄ntalē ē in genere acc̄ntis solū. Solū igit̄ potētia substātifica corrīdet tanq̄ potētia p̄pa actui substātifico: h̄ potētia substātifica ē ipa eēntia p̄me māe. ḡ eēntia māe p̄me est p̄pa potētia act⁹ substātifici seu subālis forē: h̄ q̄līb̄z act⁹ in p̄pa potētia recipit ḡ ⁊ q̄līb̄z subālis forā recipit tanq̄ i p̄po suscep̄tio in eēntia māe p̄me: ⁊ nō in c̄positū ex̄ mā ⁊ forā. q̄d etiā meli⁹ c̄siderātib̄ h̄ euīdēt̄ innotescit. sic ei⁹ act⁹ substātific⁹ est eēntialr̄ actus: sic etiā potētia substātifica q̄ est p̄pa potētia ipi⁹ ē eēntialiter potētia. Nullū aut̄ c̄positū ex̄ mā ⁊ forā ē eēntia liter potētia: cuī iā sit ex̄ actu ⁊ potētia c̄stitutuz. ḡ nec ex̄ mā ⁊ forā c̄positū eē p̄t substātifica potētia. Si ḡ oīo act⁹ substātific⁹ in eo recipit q̄ ē potētia substātifica: c̄cludit̄ de n̄c̄itate q̄ nulla subālis forā recipi possit in c̄posito ex̄ mā ⁊ forā: h̄ solū in p̄ma mā q̄ est eēntialr̄ potētia. Et p̄ substātific⁹ ad id or̄ solū qd̄ est subā potētia. nibil aut̄ c̄positū ex̄ mā ⁊ forā p̄t eē subā potētia. Aut. n̄ ē c̄positū ex̄ mā ⁊ forā subālī: aut ex̄ mā ⁊ forā acc̄dētali. Et qd̄ si c̄positū sit ex̄ mā ⁊ forā acc̄nta li cuī forā acc̄ntalis an̄ se p̄supponat formā subālē erit etiā oīo c̄positū ex̄ mā ⁊ forā subālī. Dē aut̄ c̄positū ex̄ mā ⁊ forma subālī est c̄positū ex̄ subā potētia ⁊ subā actu. q̄d mā ē subā potētia: ⁊ subālē forā est subā actu: h̄ nibil c̄positū ex̄ subā potētia ⁊ subā actu ē subā potētia. ḡ nil c̄positū ex̄ mā ⁊ forā ē subā potētia. sic ḡ oīo act⁹ substātific⁹ vei subā forā recipit in potētia substātifica: ⁊ b̄ est subā potētia q̄ nō p̄t eē qd̄ c̄positū ex̄ mā ⁊ forā: h̄ n̄c̄co ē ipa simpl̄ eēntia p̄me māe. C̄cludit̄ de n̄c̄itate q̄ oīo forā subālis tanq̄ in p̄p̄o suscep̄tio: recipit̄ immediate in eēntia p̄me māe. Et sic c̄plerā ē secūda via declāndi p̄positū sumpta ex̄ c̄patiōe potētie ad actū. Tertia via aut̄ ad idē ostēdēdu sumit̄ ex̄ ordine actū ex̄ndi. Ad cui⁹ intelligētiā c̄siderādū ē q̄ in tota vniuer sitate rerū fm̄ q̄ etiā dīctū in p̄cedētib̄ qōib̄s nō inueniūt̄ duplex act⁹ ex̄ndi. quia act⁹ ex̄ndi simpl̄: ⁊ act⁹ ex̄ndi fm̄ qd̄. Et act⁹ qd̄ ex̄ndi simpl̄ est soli⁹ subē q̄ est ens simpl̄. act⁹ vō ex̄ndi h̄ quid̄ est soli⁹ acc̄ntis: qd̄ est fm̄ qd̄ ens. Et quēad modū qd̄ acc̄ns n̄c̄co ordine nāe p̄supponit subātāf: ⁊ nō ecōuerso: sic etiā de n̄c̄itate ⁊ esse fm̄ qd̄ ordine nāe p̄supponit eē simpl̄ ⁊ nō ecōuerso. Quēac̄modū aut̄ inuenit̄ duplex act⁹ qdditatiūus q̄ est rō eēndi. vñ: quid̄ q̄ est rō ex̄ndi fm̄ qd̄: q̄ ē forā acc̄ntalis. ⁊ ali⁹ qui est rō ex̄ndi simpl̄: qui est forā subālis. si ergo subālis forma ultra eēntiā p̄me māe q̄ est pura potētia p̄supponit actū aliquē in suo suscep̄tio: aut̄ p̄supponit illū actū q̄ est forā acc̄ntalis: aut̄ illū qui est forā subālis. Et qd̄ si forā subālis in mā p̄supponit formā acc̄ntalez: cuī ad acc̄ntale formā immediate fm̄ ordine nāe seq̄t̄ fm̄ qd̄: ad subālē vō cōsequaf̄ esse simpl̄

Questio

de necessitate oportebit quod esse simpliciter ordine naturae ante se per supponatur esse formam quid. sed autem cum sit impossibile: concluditur impossibile esse per formam subalitatem ante se in materia per supponatur aliquam formam accidentalem non potest etiam in ipsa per supponere formam subalitatem. quicquid etenim in suo susceptivo per supponit an se formam subalitatem per supponit etiam nec in ipso et existere simpliciter quod de necessitate illarum formarum consequitur: sed nullus actus qui in suo subiecto per supponit an se esse simpliciter esse potest suo susceptivo ratione extendi simpliciter: sed solum est quod: et omnis talis actus est actus accidentalis. si ergo nulla forma subalitatem est non potest accidentalem actus nec per se in suo susceptivo per supponere existere sicut per se: concluditur de necessitate quod nulla forma subalitatem per supponere potest in suo susceptivo aliquam formam subalitatem. sed si nec actus subalitatem: nec actus accidentalem potest subalitatem forma in proprio susceptivo per supponere ut ostensum est: relinquuntur de necessitate dicendum quod per ipsum cuiuscumque subalitatem forme susceptiuum sit pura potentia subiectus: sed hoc est ipsa entia materia prima. quod nec est per omnes formas subalitatem immediate in materia prima suscipiantur. Completa est igitur ista tertia via declarandi positionem: sumpta ex ordine actu ratione extendi. Apparet autem evidenter ex predictis quod irrationabilis est opinio dicentium quod aliqua forma subalitatem non recipit immediate in materia prima: sed in opposito ex materia et forma subalitatem. Ad primum ergo dicendum est quod actus animalis ad formas subales referendo: non dicuntur esse in parte disposito. quod compositum ex materia parte et qualitate dispositum sit ipsum susceptiuum: ut videlicet talis qualitas in unione potentie et actus sit medius inter essentiam virtutis: sed tamen solum esse in parte disposito. quia in parte disposito esse non potest sine disposituibus ipsis convenientibus. per hanc autem non habet per disponentem media inter materiam et formam: sed potius per formam sit media inter dispositos et materialia. Ad secundum dicendum quod in hinc symbolum facilior est ratio fieri propter id quod qualitas symbolica in genere uno sequitur quae formam unam natam est in genere alio illi proprium quoque formam aliam. ad istum quidem gradum qualitatis symbolice non est possibile transire: nisi ordine naturae per se sit in materia forma: quod nate qualitas consequitur in hunc genere. unde non est forma in materia per hunc qualitatem gradum: sed per se secundum eiusmodum. Ad tertium dicendum quod actus ei unius cuius est actus tantum formabilis: et non ei cuius est actus tantum ipsum formari seu perfecti: sicut lux suscipit in dia phano cuius est actus: tantum ei quod est luce perfectibile. non aut suscipit in lucido cuius est actus: tantum quod est luce perfectus. et ait quidem est actus corporis organici: tantum ei quod est ipsa formatum: et ideo in ipso non suscipit sed in materia sua cuius est actus tantum ei quod est actus ait formabile. Ad quartum dicendum quod per suum non est principium per se entium naturarum: sed per accidentem. ut habet in primo physicorum: et in materia non ponit nisi formam cui annexa est negatio alterius formae. De alia autem forma nihil actu in ipsa ponit sed aptitudinem solu: et sic formam in materia stanti sub propriae formae alterius est unam formam unam materiam carenti actu sibi oppositum. Ad quintum dicendum quod ea que sic dicitur

versa sunt quod unum non ordinatur ad aliud sicut posse tia ad actu: unum possunt per aliquid medium. materia autem prima et forma subalitatem opposito modo se habent. quia prima materia ad formam ordinatur subalitatem: sicut per potentiam ad actu per ipsum: et ideo unum fine medio.

Ad sextum et ad septimum dicendum quod disponentes ad formam sunt in materia sub gradu imperfecto antecedentes ea sunt forma: sed in gradu perfecto in materia fieri et esse non possunt: nisi per naturam rei fiat et sunt forma ad quae disponentes disponuntur. Ad viii. dicendum quod argumentum illud ex falsa imaginacione procedit. imaginatur enim illo modo arguentes quod forma per se maneat ex materia post materiam disponentes ipsi materia dispositae applicentur et supra disponentes extentes in materia recipiantur. quod totum est falsum. Debemus ergo imaginari quod forma de potentia materia educatur ad productores substantiae opposites que illis disponibiles subiecti sicut proprii subiecti eas. ut sic quemadmodum forma subalitatem que abicitur ad inductionem alterius per se erat sub illis disponibilibus imperfectis maneat immediate in entia materiae: sic etiam et forma subalitatem sequentes de potentia materiae producta productore compositum fiat immediate in entia materie maneat sub disponibilibus iam perfectis. et sic dicendum apparet quod forma subalitatem immediate est in entia materiae prima et non mediante disponente: cum disponere non sit in materia sub forma: sed ex contrario forma sub disponente in ea existat. non. namque formatum est talium dispositionum subiectum.

Ad ix. dicendum quod dimensione interminata potest accipi dupli. Uno quidem modo ut idem sit dimensione interminata quod potentia dimensionis. Alio vero modo ut sit idem quod actu dimensionis non includens aliquam significativam terminatorem. utrumque non est modus accipitur dimensione dimensionis a dimensione terminata. nam terminata dimensione et actu dimensione et certa terminatio non includit. Et quicquid quidem istorum modorum accipiat dimensionem: semper invenit per formam subalitatem naturalem per supponit in materia sed diversimodo. Nam dimensione terminata in materia per supponit determinata formam subalitatem in determinata sumpta: cum potentia dimensionis per supponat in ea potentia forma subalitatem. Quod autem naturale terminatio dimensionis in materia per supponat determinata formam substancialiter ab omnibus est confessum. Quod autem dimensione per supponat etiam actu dimensione in substantia intellectu facit intelligi substantiam actu dimensionata. Si ergo actu dimensione per intellectum formam substanciali in materia per se tunc cum omnibus formis substancialibus a materia per intellectum remanebit materia intellectu actu dimensionata: et erit ipsa proprius subiectum dimensionis in actu. Completa est vero ex materia et forma erit immediatum subiectum: non quidem dimensionis sed soli terminatus. quod est impossibile: cum accidentis in actu subiectum proprium sit substancialis in actu et non in potentia: et materia prima sit ens solum in potentia. ens vero in actu sit ens ex materia et forma oppositum. Necessarium est ergo quod actu dimensione per supponat ens actu per formam substantialiter. utque per hoc formam substantialiter sequitur actu dimensione subiectum dimensionis

gradu: et illam sequitur actu dimensionis sub hoc termino gradus gradu. et sic de singulis actu aut dimensione sic simpliciter sumpta non includit aliquem terminatorem gradus. ictus non includit etiam actu hanc formam specialem vel actu illam: sed includit actu formam subalere sic simpliciter et indeminate sumptuaria. una et etiam et actu dimensione modo sub isto gradu determinato sumpta sequens formam istam: postea deducta ad aliud terminatum gradum et sequitur formam aliam. et sic semper actu dimensione in massa proponit potestia formam subalere. non ob aliud in massa est potestia ad dimensionem in actu nisi quod in ipsa est potestia ad formam subalere in actu quam nata est. sequitur actu dimensione. sic igit forma subalere est simpliciter in massa an oem dimensione. vnu autem metrum. sic intelligendum est ut dimensione determinata dicatur in massa procedere oem formaz subalere determinata sicut hanc formam vel illam. et etiam in massa prout intelligitur forma subalere quod hanc determinata formam. prout dico finis quod intellectus indeterminatus est per intellectu determinato. vnu etiam quod dimensione coele qui forma subalere qualiter est vna quaies non sequitur sibi dimensionata. ictus cum vna foras in massa remoueretur et inducatur alia dimensione quod pertuerat in massa: non abiicietur sed manet: aliter tamen dimensione quod prout fuerat. nec id tamen se quod quod foras subalere mae vniat mediante dimensione quoniam potest forma quod sub dimensione prout solu potentialiter fuerat in massa: postea in ipsa ad abiectioem alterius sub dimensionibz actu efficitur. hanc autem non est. quod cum actu dimensione an se proponat actu formam subalere in massa. Luzzante ipsa in massa actu foras aliquip existentes unde remoueretur: non est quod ibide alia foras subalere in actu ponatur. quod alius actu dimensione sine actu subalere forma manereret in massa. quod est impossibile: vt. s. ostendit sum est. Ad. xi. dicendum est quod si entia mae de se indivisibilis sit: est tamen diversa sub quibus forma per dimensionem terminata formas singulas continet. et quibus quod determinata forma subalere in massa proponit dimensionem et dimensionem simpliciter sumptuaria: et etiam formaz subalere indeminate sumptuaria sibi: quod forma subalere determinata postea ad hanc formam subalere vel illam efficitur etiam per dimensionem actu determinata hanc dimensionem terminata vel illa: et massa etiam prout diversa in potentia: actu deinde formam habens: efficit actu diversa.

Ad. xii. dicendum est quod dimensione interminata est omnibus cois: nec sequitur hanc formam vel illam: sed formam subalere indeminate sumptuaria. hanc autem dimensionem terminata est propter huius rei et eius propriaformaz sequitur: nec deducitur hanc dimensionem in actu potest ad determinatorem proprium rei alterius: nisi sub ipsa fiat actu in massa illius rei sibi subalere proprium. Ad. xiii. dicendum est quod respectus ad formam nullam addit realitatem supra entiam mae. et id non tollit immediatorem vnuos. Ad. xiv. dicendum est quod entia mae sunt non possunt esse immediatum subiectum actonis et passiois quod sunt realiter idem cum mutatione. per hanc autem foras subalere potest in massa et non per motum.

Questio septima.

q

Questio septima.

Utrum actio et passio realiter tantum sint etiam a motu differantur. Et ut quod sic primo quidem quod decet predicatio meta sunt decet gratia rerum: sed actio et passio sunt de decet predicatione. quod sunt duo quod gratia rerum: sed talia gratia rerum sunt ipsam: ita vnu quod aliquid vnu et idem non potest cadere in coordinacione duorum: quod res que cadit in coordinacione actuum: non potest cadere in coordinacione passuum: et per omnes actio et passio inter se realiter differunt: et sic realiter differunt a motu: cum motus non sit due res sed una unum. Si dicitur quod vnu et idem finis realiter cadere potest in predicatione actio nisi et passuum: non tamen finis eandem rationes. Alterum autem actio et passio sunt diversa predicatione finis rerum: aut finis rationis. si finis rationes sunt soli. quod actio et passio sunt vnu: genitivus finis realiter non duo: et per omnes finis realiter non erunt decet predicatione: nec decet prima gratia rerum. quod est omnis finis. omnes itaque quod actio et passio finis realiter sunt diversa predicatione. Sub predicatione autem finis realiter non potest cadere eadem res etiam finis diversas rationes: ita tamen quod utrobius finis sunt esse ponatur. quod oportet alia res est illa quod finis illud quod est dicitur actio: et res quod finis id quod est dicitur passio. Pro multo magis contineunt ea que species diversitatis et non generis: ea quod etiam generis sunt diversas: sed calefactio et frigefactio dominum specie sed non generis. actio autem et passio generis dominum. quod magis debet considerari frigefactio et calefactio quod actio et passio: sed illa questiones continentur: re tamen dominum. quod multo magis actio et passio debet realiter differre. Pro si diffinitiones sunt diversas: et diffinitionum figurae esse diversas: sed significatus diffinitionis est ipsa eccentrica diffinitionis. quod si diffinitiones sunt diversas: et eccentricas diffinitiones omnes esse diversas: sed eccentrica quales sunt aliquid rei: et per dominum que dominus eccentricus dominus realiter. sunt autem dominus diffinitiones actuum et passuum. quod actio et passio eccentricas: et per dominum realiter differunt. Pro voces sunt signa passionum alicuius: et passiones alicuius sunt similitudines rerum. ergo diversae denominationes diversas alicuius conceptiones diversas res: et sic a primo ad ultimum diversae denominationes reales res diversas deminuantur: sed reales denominationes actuum et passuum sunt diversas. quod actio et passio realiter differunt. Pro actio dicitur respectus agentis: et passio dicitur respectus patientis: sed agens et patientes realiter dominum. quod actio et passio realiter dominum. Pro diversarum rerum personarum respectus pppa debet esse realiter diversas. agens autem et patientes realiter dominum: et actio est persona propria agentis et passio actus est persona propria patientis. quod actio et passio debet realiter differre. Pro si actio et passio sunt idem realiter quod motus: tunc quod continentur actum et passionem continentur etiam motus. hanc etiam et passuum continentur quod sunt predicatione. ergo motus erit predicatione. hanc autem est fallitum. ergo fallitum est quod actio et passio sunt idem realiter quod motus. Pro que idem sunt in re videtur posse de se innaturae predicatione: cum idem de eodem predicari contigerit: si actio non potest predicari de passione nec

d 2

Questio

ecōuerso. ergo non sunt realiter idē. Preterea aut actio et passio dicuntur aliquid ultra motū: aut nihil. si nihil: tunc actio et passio erit oīo idē. quod ē simpliciter falsum. Si aut dicuntur aliquid ultra motū: aut dicuntur aliquid rōis: aut aliquid rei nālis. non dicuntur solū quid rōnis. qz tūc ēēnt solū de cōfideratione logici qui entia rōis cōfiderat. qd est falsum. ḡ ultra motū dicuntur aliquid rei: et p̄ cōns realiter a motu differunt. Si dī. q̄ actio et passio nō dicuntur alias res q̄s motū: ipm tamē dicuntur sub respectu diverso et ideo diversa sunt. Cōtra si actio inq̄stū actio et passio inq̄stū passio dicuntur ultra motū solū respectu quendam: cu respectus et relatio sunt idē: et relatio cōuenienter spectat ad p̄dicamentū relationis: actio in q̄stū actio: et passio in eo q̄ passio spectabatur ad p̄dicamentū relationis: et ipa p̄ cōns p̄dicamenta n̄ erit. qd est falsus. P̄. res sicut et ens circuit ēē gen⁹ et cōfīl in decē p̄dicamenta dividuntur. cu ergo que ex opposito dividuntur ens sunt diversa entia: etiam que dividunt rem ex opposito fīl diversa res ēē debet et decē p̄dicamenta ex opposito rē dividuntur. Excludit q̄ decē p̄dicamenta sunt oīo diversae res: et sic actio et passio realiter dīnt. In hīn est quod p̄bus in tūtio phīsicoū: determinat actionē et passionē realiter inter se nō differre: nec etiā a motu. R̄ video ad hui⁹ qōnis intelligētiā sciēdū est q̄ actio et passio non sunt de numero accidētiū absolutoz: s̄ sunt de numero accidētiū relationoz. Accidētia autē relationa p̄fecte cognoscī nō p̄t: n̄is natura relationis aliquā cognoscār. et ideo si velim⁹ bene videre an actio et passio realiter int̄ se differant et etiā a motu cōfiderandū est p̄mo: vtrū relatio differat realiter a suo fundamēto. Qd autē circūscripta realiter fundamēti nulla remaneat realitas in relationē s̄ maneat precisa ratio que intelligit mod⁹ essendi ad aliud: multipliciter ostēdi potest. Primo quia omne illud et solū reale est p̄dicamento penes quod in ipso accipit̄ specificē differētis et distinctio spēz specificis etenī differētis: spēs que sunt res p̄dicamentū cōstitutū: et p̄ ide etiā aliqua in re ponunt et distinguunt realiter ab alijs. Idem enim est omnino id p̄ quod cōstituit res substantiæ que est homo: et id p̄ quod distinguunt in re ab alijs substantiis. Idē etiā est omnino id p̄ quod constituit res qualitatib⁹ q̄ est linea: et id per quod ipa distinguunt in re ab alijs qualitatibus. Similē etiā est omnino idem id p̄ quod constituit res qualitatis que est albedo: et id p̄ quod in re distinguunt ab alijs qualitatibus. Lōstat autē q̄ species distinctio et specificē differētie in relationē accipiunt solū penes res super quas ipa relatio fundatur. Si enim circūscribat p̄ intellectū fundamētu relationis: et solus relationis intellectus concipiatur sicut respectus ipse precīs: sub illo respectu impossibile erit assignare differētias specificas aut species differētis. Ipsiū enim esse ad aliud quantū est de se eiusdē rōnis est in omnib⁹ in quib⁹ est. Nam quēadmodū esse spēm nō est alterius rōnis circa boiem et circa asinū: nec etiā

ratio generis circa animalē et circa arborē: nec est aliud genus animalē et arborē: nisi quia alia res est arborē et alia res est animalē: sic etiā et ipm ad aliud esse non est alterius rationis: nec est differētis circa dīm et scientiā et alias relationes: nisi quia est circa aliud et aliud fundamentū. Unde et quādō dīcē q̄ relationes: aliud est ralatinū suppositōis: et aliud eq̄parantie: hoc pro tanto veritatē habet. quia relationū aliqua habet fieri circa res quāz una supponit alteri: et aliqua fit circa res quāz una alteri equipat. Cum igit̄ univerſalit̄ ita sit q̄ specierum distinctio et specificē differētie in relationē accipiunt̄ solum penes fundamētu super quod ipa relatio fundatur: cōcludit de necessitate q̄ nulla alia rea litas sit in relationē a realitate sui fundamenti.

Secūdo autē hoc idem sic ostendit. Dē illud quod est res aliqua de se: impossibile est fieri in aliquo de nouo sine reali transmutatiōne eius in quo de nouo fit. Est enim omnino nō intelligibile dicere q̄ aliqua res acquirat vel perdat aliquā realitatē: et tamē non transmutet realiter. Clides mus autē q̄ relationes acquirunt et perdunt ab eis subiectis in quibus sunt absq̄ vlla reali ipoz subiectū transmutatiōne. Patre enim vnu m̄ filiū habente filio mortuo pdit paternitatis rationem: nulla tamē in se transmutatōe facta. Similē etiā vnu homo acq̄rit relationē similitudinis ad alijs quem alii solo illo altero transmutato. Impossi bilitate est igit̄ q̄ per ipas relationes aliqua realitas impotetur preter realitatem sui fundamenti.

Tertio autē hoc idem ex eo ostendit q̄ mod⁹ eēndi ipsi⁹ rei nullā rē ponit in nā p̄ter rē cu⁹ est mod⁹. Est enī oīo vnu dicere: q̄ res et mod⁹ rei sunt diversae res. Et fīl penū est nouū dicere: q̄ mod⁹ rei ponit rē aliquā in nā p̄ter rē c̄ est mod⁹ tunc. n. mod⁹ rei cu⁹ re ipsa c̄ mod⁹ est faceret rez aggregationē: et ipsa res cum suo mō accepta nō esset res vna simpliciter: sed eēt necessario vna res ex duab⁹ rebus cōposita: qd est oīo falsum. Lōstat ante q̄ ipsa relatio sumit̄ a quodā mō essendi ad aliud: diligēt evidētissimū est q̄ ipsa relatio nullam rem ponit in nā p̄ter rem sui fundamēti. Quarato h̄ idē ostendit ex eo q̄ mō essendi: qui se circa idem cōpatiunt̄ nō ponunt in nā diversas et differētes. vnde videm⁹ q̄ mod⁹ essendi in se et nō in subiecto: et non esse in se sed in subiecto: iō substantia cui cōuenit esse in se et nō in subiecto est res oīo differens ac diversa a quantitate et qualitate quib⁹ cōuenit nō esse in se sed in subiecto. qz etiā esse in subiecto per modū mēsurātis. et esse in subiecto p̄ modū afficiētis se circa idem nō cōpatiunt̄. no enī aliqd idē esse p̄t in subiecto p̄ modū mēsurātis: et p̄ modū afficiētis: circa quantitas cui cōuenit in

VII.

subiecto esse p modū mēsurantis est res omnino differēs ac diuersa a qualitate cui cōuenit esse in subiecto p modū afficiētis z nō p modū mēsurātis. sic ergo vlr ita est q̄ modi essendi qui se circa idē nō cōpatiunt in natura: ponūt res oīo diuersas z dñites. Et sīl etiā ecōtrario modi eēndi qui se circa idē cōpatiunt in natura: ponūt rē vnā z eādē. Lonstat aut̄ q̄ mod̄ eēndi p̄p̄us ip̄f̄ rei sup̄ quā relatio fundat: z etiā mod̄ eēndi ad aliud: a quo relatio ip̄a sumit̄ circa eādē rem se cōpatiunt. Ul̄ dem̄ enī q̄ eē in subiecto p modū afficiētis qui ē mod̄ p̄p̄ qualitat̄s inuenit̄ in albedine. In eadē etiā inuenit̄ mod̄ eēndi in subiecto ip̄m ad aliud ordinādo: v̄puta ad illud cui est subiectū ip̄m. p̄ albedinē simile vel dissimile dñ. Concludit ergo de necessitate q̄ vnā z eādē rē ponit̄ in nā mod̄ p̄p̄us ip̄f̄ rei sub qua relatio fundat: z modus eēndi ad aliud a quo relatio ip̄a sumit̄. Nūc aut̄ ita est q̄ mod̄ eēndi p̄p̄us ip̄f̄ rei sup̄ quam fundat̄ relatio: nō ponit̄ rem aliā in nā a re cuius est modus. Unde mod̄ eēndi in subiecto ip̄m afficiēndo: nō ponit̄ rem aliquā in natura p̄ter rē qua litatis cuī est mod̄ p̄p̄us. Igīt̄ z mod̄ essendi ad aliud: z ip̄a p̄ sequēs relatio nō ponit̄ rez aliquā in natura p̄ter rem sui fundamēti. Sic igitur iam equidētissime pat̄ q̄ ip̄a relatio realiter a suo fundamēto non differt. Ex hoc aut̄ statūm apperet veritas p̄ncipalis quesiti. Cum enī actio vltra motū nō dicat nisi quēdā respectū agētis ad patiens in motu fundatū: nec passio dicat etiā vltra motum nisi quēdā respectū patiētis ad agens fundatū in motu. Concludit iam evidenter q̄ nec passio nec actio realiter a motu differat. quia tūc oportet q̄ relatio vel respectus poneret in natura realitez; aliam a realitate sui fundamēti. quod iā ostēsum est esse incōueniēs. Sed si actio est realiter idem motus: z passio sīl. cū ea que vni z eidē sunt realiter eadem: sunt etiā z sibi eadem fīm rem: Excludit de necessitate q̄ actio z passio int̄ se realit̄ nō dñit̄.

Hic ergo p̄mo visis. vlt̄erius vt appareat quō actio z passio sunt diuersa p̄dicamēta: cum om̄sum sit q̄ in re nō dñit̄: considerandū est fīm q̄ in p̄cedētib̄ q̄oib̄ tetigim̄ q̄ res cui cōuenit rō p̄dicamēti z q̄ est vere res a ratiitudine dicta qd analogū est ad om̄nes rem z ad om̄ne esse in creaturis reptuz etiāz potest duplicitē distingui. quia vel ex parte ip̄f̄ rei cui essendi modi attribuunt̄: vel ex parte ipsius esse in re ip̄a reptu. Et ex parte siquidē rei: res distinguunt̄ tripliciter fīm triplicē rem absolu tam. videlz substātie: quātitatis: qualitat̄s: q̄ sunt res ita diuersē q̄ vna nullo modo potest esse alia quod quidē ostendit̄ ex modis essendi eis cōuenientibus qui sic repugnātes sunt q̄ se circa idēz nō compariunt̄: vt iam̄ ostēsum est. Similz etiāz ex parte ip̄f̄ esse in rebus reperti res potest tripli citer distingui. aut enim conuenit esse in se: aut in alio vt in subiecto: aut in ordine ad aliud. Et siquidē in se cōuenit ip̄f̄ substātie: esse vō in subiecto

absoluto cōuenit accidētib̄ absolutis: sicut quātati z qualitat̄. Esse autē in ordine ad aliud cōuenit entib̄ relatiuis. Et primi quidez duo modi sicut iam̄ ostēdimus: sunt omnino repugnantes. Tertius vō essendi modus diuersus ē ab vtrōq̄ illozu duoz̄. Modus enī essendi ad aliud: non est modus essendi in se: nec est modus essendi in alio absolute. Quātus autē tertius modus sit ita diuersus ab vtrōq̄ illozu: nulli tamē eorum reputat̄. Nam z id cui cōuenit esse in se: z id cui cōuenit esse in alio: potest habere modūs essendi in ordine ad aliud. Unde videm̄ q̄ per eandē essen tiam p̄ quā aliqua substātie babet q̄ in se existat z non in subiecto: babet etiā q̄ sit diſticta z diuersa ab alia substātia: z sic circa ip̄as attendit̄ relatiū diuersitatis. Item p̄ eandē essentiā per quam babz mā q̄ nō sit in subiecto: babz etiā q̄ ad aliō: v̄pore ad formā substātificā ordinet̄. sicut antez de substātia dictū est: sic etiā dici p̄t̄ de cōtitutate z qualitat̄. sic ergo iam̄ manifestū est q̄ eē in se: z esse in alio: circa idē realr̄ secū cōpatiunt̄ esse ad aliud. v̄ez est tamē q̄ h̄ esse ad aliud z diuersos modos in sepiē p̄dicamēta distingui. Que qđem diſtictio sic accipi p̄t̄. aut. n. respect̄ ille quo vnū intelligit̄ ad aliud inclinat̄ rei cōuenit in se z absolte h̄ue simpl̄. aut in conexione aliquoz̄ ad intuit̄. Et quidē si in se z simpl̄ cōueniat rei: ille respect̄ quēadmodū respect̄ ad scibile in se z sim plicit̄ cōuenit ip̄f̄ scie. z hoc qđ dico duplū conniūctio: spectabit tūc respect̄ ad p̄dicamētu relatiōis. Si aut̄ respect̄ ille rei cōueniat: nō quidē in se z simpl̄ s̄: in conexione aliquoz̄ ad intuit̄. Tunc res illa circa quā talis respectus cōsiderat̄ aut est motus: aut est aliquid per motū in mobili acquisiuit̄. Et siquidē est motus: tunc est actio et passio. Que diuersimode in motu accipiunt̄ sub cōnexione eadem sed sub diuerso respectu ponit̄ ibi cōnexio agentis z patiētis. Et motus quidē i talis conexione acceptus sub respectu agentis ad patiens dicit̄ actio: sub respectu vero patiētis ad agēs dicit̄ passio. Si vero id circa quod attendit̄ talis respectus sit aliquid acquisitū per motū. Tūc aut̄ ibi attendit̄ conexio mobilis cum tempe: aut cōnexio locati cum loco. Et siquidē ibi attendit̄ conexio mobilis cū tpe qđ p̄ se est mēsura mot̄: sic est qñ. qñ etenī nō attēdit̄ in re mobilī nī fīm q̄ ip̄a res mobilis tpī ɔnēa sub certo z finito tpe cadit: sicut p̄ in q̄rto physicoz. Ul̄ quēadmodū mot̄ accept̄ in conexione agētis z patiētis sub respectu agentis ad patiens dñ actio: sic etiā vt videt̄ termin̄ mot̄ accept̄ in conexione rei tpalis z tpis: sub respectu tpalis rei ad tēp̄ in quo mot̄ termina tūs est vel incōbat̄ dñ qñ. Si aut̄ ibi attēdat̄ conexio locati cū loco tūc adhuc dupl̄ esse poterit: aut enī iccirco q̄ cōsiderat̄ talis respectus est alijs quid acquisitū ex constitutiō locati in loco in eo q̄ habet rationē locati: aut in eo q̄ habet rōnem loci. Et secūdo quidē modo est habit̄: p̄mo vero

Questio

est vbi et situs. sed differunt. quia vbi dicit respectum locati ad locum simpliter: situs vero dicit respectum locati ad locum: non quidem simpliter sed ratione prius locati ad pres loci. Considerandum est ergo breuius quod tria vestimenta dicta quod quemadmodum locum continet et conferunt locatum: sicut etiam vestis et calceus continent rem vestitam et calceatam cum ipsam ornant et tegunt. Unum et in quanto metra. At vero dicit quod cum inter rem habentem et rem habitare cadat velut quedam actio media secundum quam hoc ostendit ornare: illud vero ornari: vel aliquid bene dicere: tunc hoc est habere. Quemadmodum dicit ergo vbi et situs qui est predicamentum in ratione vestimentorum ponere nisi constet in continenti locati in loco. sicut etiam et habere utrumque predicamentum in ratione non vestimentorum ponere nisi continetur sed actuam talis rei ornatus vel tegentis in re ornata vel tecta. Et sicut continet locati in loco accepta in connexione reali loci et locati sub respectu totius locati ad totum locum deinde vestibilia: et sub respectu vel ordine partium locati ad partes loci dicuntur positio. sicut etiam et continet vestis actuam vel alicuius talium in re vestita accepta in tali connectione virtusque sub respectu vestimentorum alterum dicitur habitus. Ex his ergo manifestum est quod actio ipsa si sunt diversa predicamenta et in re non dicitur secundum quod res stat pro ipso reali modo essendi. Nam et in diversitate rei cadit ut ostensible est solus secundum quod ipsa res est quid analogum ad omnem rem et ad omnem reale esse inventum in creaturis. Vis itaque visus ad pleniorum quoniam intelligentiam: cum ex diversis modis essendi diversae denomi nationes secundum diversam praedicamenta sumantur ad sciendum que sunt nomina respectus et que non: et quomodo: et ad quod significandum ipsum nominantur hec et illa. Considerandum est veluti quod inter fieri potest nomine impetuosa. una quidem ad significandum rem ipsam per se. alia vero ad significandum rei ipsam non quidem simpliter sed per habere taliter modum eendi. Item alia impetuosa potest fieri ad significandum per se ipsum essendi modum. Et siquidem primo modo esset nomine rei impetuus que potest esse diversorum praedicamentorum secundum diversos essendi modos: tunc non spectaret res illa tali nomine significata potius ad unum praedicamentum quod ad aliud: sed eam illud nomine absolutum nomine rei. Secundo autem modo diversum est nomine ipetuus rei ut est res unus praedicamentum: et ut est res alterius praedicamentum: quemadmodum eidem rei ipetuus est hoc nomine albedo: et hoc non est men silitudo. Sed hoc nomine albedo est ipetuus illi rei ut cui conveniret esse in alio ipsum afficeret. Boc vero nomine silitudo est eidem ipetuus ut cui conveniret esse in alio ipsum ad aliud ordinando. Silius etiam si fundata esset silitudo super aliquas subiecta: utputa super humanitatem eadem res significaret humanitas et silitudo secundum diversum modum. quod est nomine humanitas illi rei conveniret ut habet esse in se et non in subiecto. Et vero nomine silitudo conveniret eidem ut habet esse in ordine ad alterum. Et tunc res significata nomine silitudo dinis fundata super subiecta et super qualitatem etiam alia et alia: secundum quod alia res est subiecta: et alia res est qualitas.

Eſſet autē res tali noīe ſignificata alia & alia ſub
vna tamē ratōe eſſendi que eſt respect⁹ ad altez.
Eſt enī filiūdō nomē rei: nō qđem ſimplr ſed pſ
ut circa ipam eſt nar⁹ ɔſiderari talis mod⁹ eēndi.
Tertio aut̄ modo diuersa ſunt imposta nomia re
bus fm diuersos eſſendi modos precise conſide
ratos. Eſt ſunt hec noīa ſecundarū intentionū circa
res illas ɔſideratārū, quēadmodū hoc nomē ac
cidens eſt imposta precise ad modū eſſendi in al
tero: & eſt nomē ſecunda intentionis cōmune multis
predicamētis. Sic etiam ſi modis ſingulis ſingu
lorum predicamētoꝝ eēnt precise nomia imposta:
eēnt filiūpa nomia ſecundarū intentionū: & p̄cise
ſignificare ratōes propas cuiuslibet p̄dicamēti
penes quas attendit p̄dicamētoꝝ diſtictio, p̄re
dicamēta. n. diſtinguit penes modos eēndi: & nō
penes res exiſtētes. & hoc ſolu eſt eēntiale p̄di
camētis. quia accidit p̄dicamēto vt p̄dicamētu eē
qđ vñi ſignificer rem alia qđ aliud. Quia. n. diuersi
modi eēndi aliquoꝝ p̄dicamētoꝝ ſe circa ideꝝ nō
compariūt: cui lunt modi ſubſtantie: quātūtis
& qualitatis. iſcirco hec ſignificat res ita diuersas
qđ vna nullo modo potest eſſe alia: & diſtinguitur
iſta p̄sequēs: nō ſolu penes diuersos eēndi mo
dos: ied enī penes diuersas res & eſſentias. b̄ aut̄
nō oport⁹ nū ſint diuersi modi eſſendi nō repu
gnantes: ſed ſe circa idem compatiētes: cuiusmodi
ſunt mod⁹ eēndi in ſe: & modus eēndi ad aliud: &
mod⁹ eēndi in alio: & mod⁹ eēndi ad aliud. vñ nō
eſt nccm qđ talia p̄dicamēta ſignificēt diuersas res
& eēntias: iſ ſignificare p̄nt vñā & eādē fm tamen
diuersos modos & diuersas rōes p̄dicamētoꝝ pe
nes qđ ipa p̄dicamēta diſtinguit: ſicut iaz patuit i
actōe & paſſiōe qđ vñi ſolu diuersos respect⁹ circa
eādē re. ſ. circa motu. iſ aut̄ aliquid nomē relatiū vt
filiūdō ſundata ſup diuersa p̄dicamēta: vt ſuper
ſubām & q̄litatē. ſi ſup ipa ſundaret eādē re ſigni
ficere quā nomē iubē: & quā nomē ſiḡt q̄litati: nō
tm b̄ eis quenit eq̄lī. qđ ſora & rō noīs relatiū im
ponit a modo eēndi ad aliud: qđ q̄lī ſe ſe eē vñic⁹ &
vñiformis: & res ipa qđ māl̄ cadi in ſuo ſignifi
cato. Et fm hoc relatio vt eſt nomē gnāliſimū &
nomē relatiōis realis: vñiuocū eſt ad diuersas re
latōes fundatas ſup diuersas res p̄dicamētoꝝ di
uersoꝝ. Et hec quicē albedo & filiūdō iſ idem in
re ſignificēt: nō tamen vñū p̄dicat de alio prope
diuersos modos eſſendi a quibus formaliter im
ponuntur. Sicut autē de his dictū eſt: ſic etiam eſt
intelligendū de actione & paſſione & motu. Nam
quāuis actio & paſſio idem in re ſignificant quod
motus: non tamen hoc eis conuenit equaliter. qđ
nomen actiōis & paſſionis imponitur a modo eſſen
di ad aliud: & motus ipē quāuis essentialiter ca
di in eoz ſignificato. Non p̄dicat enī vñū
de alio quantiūqđ idem in re ſignificant: quia
diuersi ſunt modi eſſendi a quibus formaliter im
ponuntur. Dis ergo conſideratis apparet mani
feste qđ argumēta facta in contrariū ſunt ſoluta.

.VIII.

Nā ad p̄mū & sc̄m dicendū: q̄ actio & passio
renō d̄rīt accipiēdo rē fīm q̄ stat p̄ eo cui cōuenit
mod̄ eēndi. differūt aut̄ fīm q̄ res stat p̄ ipso mō
reali eēndi penes modos aut̄ eēndi pdicamēta di
stingunt̄: et imp̄mixta sunt. Ad.iiij.dicēdū: q̄
ea q̄ in genē cōueniūt & in sp̄e differūt magis que
niūt i rōne pdicamēti q̄ ea q̄ generalissimo genē
differūt: nō m̄ magis cōueniūt in fundamēto rōis
illi: q̄ sicut pdictū ē distinctio speciez i entib̄ res
latius: attendit fīm distinctionē fundamētoz: sed
distinctio p̄moz genez: attendit penes diuersas
rōes pdicamētales: & nō penes diuersa fundamē
ta: & sic frigefacere & calefacere: cōueniūt i vna pdic
camēti rōne q̄ est rō actiōis: q̄ differūt fundamen
to: q̄ supra h̄los mot̄ fundat̄. frigefacere vō & fri
gefieri i fundamēto cōueniunt: q̄ sup eodē motu
fundat̄: d̄rīt m̄ rōne pdicamēta: nē agere & pati
& actio & passio. Ad.qr̄nū dicēdū: q̄ eo m̄ quo
sunt diuersē diffinītōes: sūt etiā diuersē eēntie. oīf
sūnitio aut̄ actiōis & passiōis idē absolūtū accipit̄
fīm diuersu respectū: est aut̄ actio: act̄ agētis i pas
sion. passio vō ē act̄ passi ab agente: ut dī i tertio
phylico. Lōns̄l̄ etiā in vna eēntia absolute que
niūt: sed d̄rīt in eēntia relata. Ad.v.dicendū:
q̄ diuersis denotionib̄ & acceptib̄: sufficit q̄ in
re correspōdeat diuersi modi ip̄i rei: q̄ de vna &
eadē re p̄t formare rō cōcept̄ diuersos penes di
uersas acceptiōes ip̄i rei. Ad.vi. dicēdū: q̄ si
mot̄ resp̄ci agētis dī actio: & resp̄ci patiētis pas
sion: q̄tūc̄ agens & patiēs in re differāt. actio tñ
& passio vna res eē p̄t: cū nec agens sit actio: nec
paciēs passio: q̄ mot̄ sit vtrūq̄. Ad.vii.dicēdū:
q̄ diuersoz nō p̄t eē vna pfectio fīm modū eūdē
sed diuersimode: sic & act̄ quidē q̄ dī actio & pas
sion est pfectio agentis tanq̄ influētis: & sic ē actio
est etiā pfectio patiētis tanq̄ recipiētis: & sic ē pas
sion. Ad.viii.dicēdū: q̄ tñ actio & passio sunt idem
mot̄ i re. dicit̄ tñ vltra motu diuersas rōes pdica
metales: & q̄ mot̄ de se rōnes illas nō dicunt̄: nō
est pdicamēti sic sūt actio & passio. Ad.ix.dicē
dū: q̄ p̄m̄ rōn̄. nō. n. actio & passio de se iūcē pdic
ant p̄p̄ diuersas rōnes a qb̄ formalit̄ iponunt̄

Ad.x.dō. q̄ actio & passio aliqd̄ rei vlt̄ motum
dicunt̄ q̄ nō ē aliqd̄ q̄d̄ realis resp̄ci. Ad.xi
p̄m̄ rōn̄ p̄ s̄ dicit̄. Ad.xii. dō. q̄ res ut stat p̄ eo
cui cōuenit eē: circuīt directe tria pdicamēta solū. s.
subē. q̄tūc̄: & q̄lūc̄. fīm vō q̄ ē qd̄ cōe ad oēz
rōn̄: & ad oē eē in creaturis reput̄ circuīt oē gen̄
& i re sic sup̄ta actio & passio differūt: ut oñsuz est.

Questio octava.

Ques̄tio Octaua
est. Utq̄ de possit facere actū i
finiūt: & v̄t q̄ nō: q̄ de nō p̄t
facere aliqd̄ q̄ sibi eq̄et̄. deo aut̄
& si ens finiūt eq̄ri nō possit p̄p̄

illud q̄d̄ ē in finiūt. v̄t tñ q̄ sibi eq̄et̄ ens i finiūt: ḡ ut
v̄t nō p̄t de facere ens actū in finiūt. P̄ de nō
p̄t facere illa q̄ 3dictionē ip̄licant: s̄ in finiūt esse
actū ip̄licant 3dictionē: q̄ eē actū dicit pōnez act̄.
in finiūt vō dicit negationē tñ: & p̄p̄ act̄ ne ga
tionē: ḡ in finiūt actu a deo fieri nō p̄t. P̄ nulli i
creature p̄t eē v̄tus i finiūta: s̄ in finiūt ē i finiūta v̄t:
igit̄ nibil i finiūt p̄t eē qd̄ creatū. P̄ ens i finiūre
virtutis p̄t in i finiūt effectū: s̄ nibil creatū pdn̄
cere p̄t effectū i finiūt: ḡ ens i finiūt nō p̄t eē en s
creatū. P̄ de factū bz eē p̄cipiatū ab alio: s̄ oē
q̄d̄ bz eē p̄cipiatū: bz eēntiā finiūt & limitatā. i fini
uti aut̄ bz eēntiā i finiūt. ḡ i finiūt nō p̄t eē a deo
factū. P̄ de illud p̄ qd̄ ponit dīna potētia limi
tari ē ip̄ossible a deo fieri. s̄ si de p̄ducēt corp̄ i fini
uti magnitudis: limitare ita dei potētia q̄ alīd
corp̄ p̄ducēt nō posset. nā si adhuc aliud corp̄ p̄
duceret. vñ corp̄z illoz ad alterz: tñ duo corp̄a
nō possint eē simul: necessario finire: & eēt etiā p̄
seq̄uēs finiūt vtrūq̄. ambo etiā i finiūl accepta
maiore quantitatē baberēt quolibet ip̄loz per se
sumpt̄. & sic eēt aliquid maius i finiūt: qd̄ est im
possible. ḡ ip̄ossible est i finiūt corp̄ actū a deo
fieri. P̄ de nō p̄t facere in corp̄e qd̄ tollit ra
tionē corp̄is. Est aut̄ de rōne corp̄is q̄ superficie
termineſ sicut de rōe superficie est q̄ terminet linea
& de rōne linee q̄ terminet puncto. sed b̄ totū tol
lit p̄ corp̄is i finiūtēz ergo ip̄ossible est deo face
corpus actū i finiūt. P̄ ponamus: q̄ de faciat
vñ corp̄ i finiūre magnitudinis aut̄ ergo eēt quā
libet illius corp̄is partē poterit dari alia p̄: aut̄ n̄.
Si dicat q̄ n̄. Lōtra: oē corp̄ extra ciuit̄ alia
quā p̄t nō cōtingit alia p̄t dare est finiūt: s̄ cor
pus i finiūt nō est finiūt. ḡ extra quālibet p̄t cor
pori i finiūt ē dare alia p̄t. Qd̄ si cedat. Lōtra
si extra quālibet p̄t corp̄is i finiūt ē dare alia p̄t
tunc extra oēs p̄t corp̄is: & p̄p̄ extra tota cor
pus poterit dari alia p̄t corp̄is: qd̄ ē ip̄ossible: ḡ i
possible ē corp̄ actū i finiūt a deo fieri. P̄ aut̄
totū eēt: aut̄ nō totū eēt: nō p̄t dici q̄d̄ i totū eēt
q̄ tñ nō eēt actū ip̄m̄ corp̄ i finiūt: oē ḡ dicē q̄
totū eēt. s̄ b̄ ē ip̄ossible: q̄ tñ nomē toti. sic & no
mē pfecti i sua rōne finē i cludat: oē qd̄ dī totū oē
eēt finiūt: ḡ ip̄ossible ē eē corp̄ actū i finiūt. P̄
oē q̄ ē factibile ē scibile: & de oī scibili p̄t eē scia
de i finiūt aut̄ n̄ p̄t eē scia: ḡ i finiūt nō ē scibile
neq̄ factibile. P̄ qd̄ repuḡt sup̄iori repuḡt i se
riori. corp̄ aut̄ ē sup̄ ad corp̄ nāle: & corp̄ repu
gnat moueri i statu: ḡ & corp̄ nāli: s̄ si eēt corp̄ ḡ
ne aut̄ leue i finiūt: illud i i finiūt moueri posset: ut
p̄baſ i libro d̄ celo: ḡ ip̄ossible ē eē corp̄ ḡne aut̄
leue i finiūt. P̄ nulli intellect̄ creat̄ cū si fini
tus: p̄t intelligere i finiūt: s̄ si eēt i finiūta i diuidua
einsidē sp̄e: cū angel̄ oīa einsidē sp̄e i diuidua p̄
eandē sp̄em intelligat: & oīa que intelligit p̄ vñam
sp̄em possit simul intelligē. angel̄ possit si i finiūta
i diuidua cognoscere: qd̄ est ip̄ossible: ergo i m̄
possible ē si eēt i finiūta i diuidua einsidē sp̄e.

Questio

¶ si de^o pōt sub vīa spē pdūcere infinita īdīs
nīdīa:pōt eadē rōne h̄ facere: t̄ sub q̄libet spē c^o
liber generis.ponam^o ḡ q̄ h̄ faciat:tūc aut poterit
plura.pducere:aut nō. si poterit: ḡ poterit aliquid
pl^o infinito:qđ est ipossibile. si nō poterit: ḡ dei po-
tētia erit totalē limitata:qđ similiter est ipossibile
ergo oīno ipossibile est deū facere simul infinita ī
diuidua eiusdē spēi. ¶ In corpe infinito ē neces-
sario virt^o infinita: sed ebi est infinita virt^o: ibi ī in-
finita eētia.cū enī virt^o sequat̄ eētia; z necessitē ē
q̄ virt^o infinita ɔsequat̄ eētia infinitā. In infinito
q̄ corpe erit necessario infinita eētia: s; de^o nō pōt
facere infinitā essentia: ḡ nec corp^o infinitū. In
z̄iu est: q̄ de^o est agens infinitae virtutis: sed agens
infinitae virtutis: v̄ posse ī effectū infinitū. ¶ de^o
pōt simul infinita intellegere. opaq̄ aut p̄ intellectū: ḡ
pōt simul infinita pdūcere. Rñdeo ad b^o q̄ōnis
intelligentia tria p̄cipue ɔsiderāda sūt: videlz que
sint a deo factibilia t̄ q̄ nō quot modis dicat̄ in fu-
niū. t̄ virz quolibet illoꝝ modox infinitū cadat sub
nūero eoꝝ q̄ sūt a deo factibilia vel sub nūero eoꝝ
q̄ z̄rio mō se h̄nt. Quātū aut ad p̄mū ɔsiderādū ē
q̄ de^o est p̄ma t̄ v̄lis cā essendi. sub p̄ma v̄o t̄ v̄lī
eā eēndicat̄ oīa q̄ p̄nt p̄cipare esse. que aut eē
p̄cipare nō p̄nt sub tali cā nō cadūt. p̄nt aut esse
p̄cipare oīa q̄ ɔdictionē nō ɔplicat̄. que v̄o ɔdictio-
nes ɔplicant̄ esse habē nō p̄nt: ea etenī q̄ ɔplicant̄
ɔdictiones: sunt oīno ipossibilīa. oīno v̄o ipossibilīa
dicunt: q̄ nullo mō ponī p̄nt ī actu essendi. fil-
etia q̄ ɔdictiones nō ɔplicant̄ sunt simplē ipossibilīa.
Simplē aut possibilia dicunt: que p̄nt aliquo
mō p̄cipare eē. si igit̄ sub p̄ma t̄ v̄lī cā essendi cas-
dat oīa t̄ solū illa q̄ p̄nt actu eēndic p̄cipare. exlu-
dit de necessitate q̄ sub dīna potentia cadat oīa q̄
ɔdictionē nō ɔplicat̄: t̄ q̄ ab ipsa oīa q̄ ɔdictiones
implicat̄ secludant̄. nō aut p̄ istoz exclusionē tol-
lit dei oīpotentia. sic enī de^o dī oīpotens: sive oīa
potēs: sicut etiā dī t̄ oīa sciens: t̄ m̄ nō obstat̄ q̄
fir sciēs oīa: or̄ m̄ recte q̄ ipse nō scū boīez esse afi-
nū: qz tūc falsam h̄ber sciām: qđ est absurdū. ergo
t̄ filz nō obstante ei^o oīpotētia pōt dici q̄ face nō
pōt: q̄ h̄ fit asin^o: vel aliqd alius qđ ɔplicer ɔdi-
ctionē nō valer enī facere illa quoꝝ sciām babere
nō pōt. sicut ḡ de^o dī oīa sciēs: qz ic̄t oīa q̄ sūt sci-
bilia quoquo mō: sic etiā dī t̄ oīa potēs: qz pōt q̄
cūq̄ sunt aliquo mō possibilia. Manifestū ē igit̄
iam: q̄ oīa illa sunt a deo factibilia: q̄ nō ɔplicant̄
ɔdictionē. que v̄o ɔdictionē ɔplicant̄ ab eo fieri n̄
p̄nt. Dis ḡ v̄lis v̄ler^o q̄stū ad scōm ɔsiderādū
est: q̄ l̄ multiplex esse posse acceptio infinitū q̄stū
t̄i ad p̄ns sufficere pōt. infinitū aliqd dī trib^o mo-
dis: videlz infinitū infinitate eētiae: infinitū quo ad
esse: t̄ infinitū infinitate quātitatis. Infinitū autem
pmō dī: cui^o eētia nō est ad vñū gen^odetermina-
ta: sed in se claudit t̄ cōtinet p̄fectiones oīuz gene-
rum: fm̄ quē modū deū esse dicimus per eētias
infinitum: qz videlz eius eētia nō est limitata ad
vñū p̄fectionis genus: sed extra t̄ supra oē genus

est: tanq; omniū generū pfectio[n]es claudens in se
et cōtinens. Infinitū vō quantū ad eē id dī q̄ et si
h[ab]et essentiā lūmitatā ad vñn pfectio[n]is gen^o: h[ab]et
tū specificā illius generis pfectio[n]ē oībus modis
quib^o haberi pōt. quēadmodū dicim^o q̄ grata in
christo infinita est: nō quidē infinitate essentie: cū
eēntia gratiæ nō sit eēntia sapientie: sed dī infinita q̄
tum ad esse: q̄ cū ipsa modis i numeris possit ha
beri: omnib^t modis quib^o haberi pōt: habet in
hoīe christo: q̄ nō dat ei de sp̄ ad mensurā: sic
scriptum est. Infinitū autē infinitate quantitatis
duplū pōt accipi fm qd̄ est duplē quātitas. Est
enī quātitas magnitudinis et quātitas multitudi
nis. Et quidē infinitū infinitate magnitudinis dī
cui^t tanta est magnitudo: q̄ accipientib^b partē eius
post partē nunq; cōtingit ad partē aliquaz deue
nire: postq; alia ps sumi nō possit. differt autē hoc
infinitus ab infinito fm diuisionē: qd̄ ponitur ab
aristotele in cōtinuis. nam in diuisione continui
finiti acceptio partis p^t partē vadit in infinitū: ita
tū q̄ illa fit acceptio partiū inequaliū quātitate vt
videlz ps secundo accepta fit minor parte p[ro]xi sum
pra per diuisionē: alias diuisio in infinitū nō p[er]
cederet: sed i vere actu infinito de quo loquimur mō
durat in infinitū acceptio partis post partē sumē
di etiā p[re]tes equales in quantitate. Consilii etiam
infinitū fm multitudine dī cui^t tanta est multitu
do q̄ accipientib^b vñu post aliud nūq; xtingit ad
aliquid oīno vltumū deuenire. quēadmodū si ac
ceptio angeli post angelū nūq; possit finiri: eset i
finita angeloz multitudo. Uiso ergo que sunt a
deo factibilia: et q̄ nō: et quot etiā modis dicat p[er]
prie aliquid infinitū. ylterius considerandū est: vtrū
quolibet illoz modoy infinitū cadat sub numero
iltorū que sūr deo possibilia: vel sub numero illoz
que strario mō se habet. apparet autē prima facie
q̄ infinitū scđo mō acceptū nō est possibile a deo
fieri. nam in ppōne qua dī q̄ aliq res vel nā speci
fica omnib^m modis quib^o haberi pōt habet: nulla
h[ab]dictio iplicat. Cui^t quidē declaratio[n]e est: q̄ tū dī
in aliq. ppōne h[ab]dictio iplicari: qñ p[re]dicatu et subie
ctum ppōnis sibi inuicē repugnant vel h[ab]ditū: sic
qz hō h[ab]dit seu repugnat asino: dicim^o q̄ illa p[er]
positio: hō est asinus iplicat h[ab]dictio[n]e. Nunc autē
videm^o q̄ subiectu et p[re]dicatu ppōis p[re]dicte sibi nō
h[ab]ditū est. n. in ea p[re]dicatu: b̄ qd̄ dico habet. subie
ctu vō est b̄ totū res aliq vel nā specifica oīb^m
dis quib^o b̄i pōt haberi autē pōt dī potētiā ordi
natā ad actu b̄ndi: s̄z habet dicit ipm b̄ndi actum.
Loſtar autē q̄ act^t b̄ndi nō repugnat sue potētie.
Euidēs ē igit^t q̄ p[re]dicatu et subiectu ppōis q̄ dī res
aliq vel nā specifica oīb^m mōis qb̄ b̄i pōt habet. s.
nō h[ab]ditū: nec p[er] oīs in illa ppōne h[ab]dictio iplicat
Significatu igit^t ipfi^t nō ē de mōero eoꝝ que sunt
deo ipossibilia. p[er] etiā hoc per exemplum de gra
tia superius adductum. Lum enim gratia multis
modis possit a deo ɔferri hoībus: oīb^m tñ modis
quib^o dari pōt: data est fm vera fidē bōi p[ro]p[ter]o: et sic

VIII.

infinitū sumptū scđo mō:nō solū est a deo factibi
le: sed etiā est actu factū. appet aut h̄ idē t alī. Lū
enī res ordinet p eēntiā suā ad eē ea rōne q̄ i actu
eēndi ponit sub infuso gradu sue nāe. pōt etiā in
ipso ponit t sub ḡdu sue nāe medio t supmo. Ma
nifestū est igit̄ ex dictis q̄ infinitū q̄tū ad eē: non
est impossibile fieri a deo actu. Ulteri⁹ itaq; cōfi
derandū est: quō se bēat de infinito accepto pmo
mō. q̄ aut ipm nō cadat sub nūero factibiliū: enī
dēnt oñdi pōt. quēadmodū enī supra dictū est: id
dī eē infinitū infinitate eēntie: cōeēntia nō est limi
tata ad vñū pfectionis gen⁹: sed in se claudit t cō
tinet pfectioes oūz reruz vna autem de perfecti
onibus rerum est ipsum esse. id ergo quod est in
eēntia infinitū: in ipsa sua eēntia claudit ipsum eē
q̄ aut in sua eēntia claudat actuale eē: est actu per
eēntia suā z nō p participationē ab alio: q̄ picipa
tūl iniquātū b̄ cōcidit extra rōne vel eēntiā pici
pat. Qē aut factū fm ipsam rōne factū h̄ eē pici
patū: t nō est actu p eēntiā suā. eē igit̄ factū h̄ dicit
t repugnat oño ei q̄d est eē infinitū infinite eēn
tie. tale itaq; infinitū nullo mō est a deo factibile

Et pterea oē q̄d h̄ eēntiā limitata ad aliquā ge
nus p aliquā dñiam sibi pprā distinguit ab oībus
sibi ex opposito diuidentib⁹ gen⁹ illud. Lōstat aut
q̄ gen⁹ p̄mū t dñia p̄pa rei st̄ete in genē sūt tm̄
infra se claudēt totā eēntiā tal⁹ rei. oē q̄d ad ge
n⁹ aliquā limitat. h̄ eēntiā totā infra certos tm̄inos
eēntie iclūsā: t p̄ns finitā t limitatā. est autē de
rōne cuiuslibet factū q̄ sit qd infinitū t limitatū in
eēntia. est itaq; simpl̄ dicēdū: q̄ si de⁹ nō pōt alii
deū facere. sic i rei vītate nō pōt. etiā nō pōt aliquā
factē q̄d sit infinitū t limitatū i eēntia. idē. n. videt
iudicū de vtroḡ. His ḡ vīsis vlt̄i⁹ cōfideradū
est: vtq; infinitū fm quātitatē. t p̄mo vtq; infinitū q̄
titate dimēsua sit de nūero factibiliū a deo. Et q̄
dēsi dicat h̄ eē de nūero eoꝝ q̄ sit deo impossibilia
aut h̄ cōtingit: q̄ infinitas repugnat vlt̄ ei q̄d ē. aut
q̄ h̄ dicit enti created. aut q̄ repugnat ei q̄d ē. q̄tū
aut q̄ repugnat enti nāli. nō ē aut impossibile a deo
fieri actu infinitū dimēsione: q̄ infinitas repugnat ei
vlt̄ q̄d est. Lōtingit. n. dare aliquā: qd ē qdē actu: t
est simpl̄ infinitū sic p̄mū p̄ncipiu⁹ qd actu ē t sim
pliçit infinitū ē. h̄ aut eēt impossibile si infinitas repu
gnarz vlt̄ ei q̄d ē actu. q̄. n. vlt̄ sibi repugnat: i nul
la nā p̄nt cōulta iueniri. si aut dicat q̄ p̄mo enti⁹
p̄ncipio repugnat eē infinitū dimēsione. appet q̄ p̄
h̄ nra p̄atio nō tollit. nō enī iccirco repugnat p̄
mo p̄ncipio eē infinitū dimēsione: q̄ sibi repugnat i
finitas: h̄ q̄ ei repugnat dimēsio. Et h̄ aut q̄ p̄mo
eēndi p̄ncipio repugnat eē dimēsionatū. nō bēt q̄
repugnat eē infinitū dimēsio magis q̄ eē finitum
Quin pot̄ si subtili⁹ cōfideret appebit māifeste: q̄
magi⁹ repugnat eē finitū dimēsio: q̄ eē tal⁹ infinitū.
nā eē fm dimēsionē finitū sibi ex duob⁹ repugnat
q̄ ex rōne finitatis: t ex rōne dimēsionis. Repu
gnat. n. p̄mo p̄ncipio: t eē qd finitū: t eē qd dimē
sionatū. infinitū aut dimēsione repugnat eidē ex vno

ut: q̄ ex rōne dimēsionatōis: t nō ex rōne ifinita
tis. vñ t si nō repugnaret tali p̄ncipio eē qd dimē
sionatū repugret siqdē tē ei eē finitū dimēsio: nō
tm̄ sibi repugret eē tal⁹ infinitū. Manifestū est igit̄
ex dictis: q̄ nō idcirco ē impossibile infinitū dimēsioe
a deo fieri: q̄ infinitas repugnat vlt̄ ei q̄d est actu.
Itē nō iō ē h̄ eidē impossibile: q̄ infinitas videt enti
creato repugnare. p̄mo. n. de rōne entis creati fine
pducti ē q̄ nō sit actu p̄ suā eēntiā: sed p̄ picipati
onē eēndi ab alio qd cūlibet cōuenit: et eo q̄ bēt
eēntiā limitata. Quicqđ ḡ tollit ab aliquo limita
tionē eēntie tollit ab eo rōne eēndi p̄ picipatioes
q̄d aut iā limitationē nō tollit: h̄ ponit: nō affert
etiā h̄ ponit rōez pdicta. n̄c aut iā ē q̄ limitationē
i eēntia tollit infinitas eēntie. cū eīz opposita bēant
fieri circa idē: t finitati oppōit infinitas. oī nōcō q̄
finitati eēntie opponat infinitas eiusdē: t q̄ vñum
qđoḡ oppositor̄ tollit p̄ suū oppositū: oī de nōcōta
te q̄ p̄ finitātē eēntie tollat finitas fine limitationē
in eēntia. Enti ḡ created q̄ h̄ ex limitationē eēntie
rōne eēndi ab alio: repugnat infinitas i eēntia q̄ tol
lit pdicta limitationē. Lōstat aut q̄ infinitas q̄tū
te extēnōis nō tollit finitatē eēntie: q̄ ur dictū est
vñūqđq̄ oppositor̄ h̄ auferri p̄ suū oppositū. in
finitas aut extēnōis nō opponit finitati eēntie: sed
finitati extēnōis: cū sic dictū ē: opposita bēant fieri
circa idē: p̄ extēnōis ḡ infinitatē tollit cōniatio ex
tēnōis: nō aut tollit h̄ ponit limitationē eēntie p̄ talē
infinitatē. q̄: p̄ h̄ q̄ aliquā ponit fine sub finita fine
sub infinita extēnōis ponit necessario eē infinitatū ad
gen⁹ rex māliū: ḡ manifestū ē: q̄ p̄ extēnōis infinitatē
nō tollit: h̄ ponit rō: q̄ created cōuenit q̄ bēat eē
acq̄situ ab alio: nō igit̄ infinitas extēnōis repugnat
enti created ex rōne q̄ sibi cōuenit ei actu nō p̄ suaz
eēntia h̄ p̄ participationē. Itē ad rōez pdicti p̄tiner
q̄ n̄ subefugiat cognoscibilitatē. h̄ nec etiā ista rō
tollit a pdictio p̄ infinitatē dimēsiois. m̄to. n. m̄n⁹
vt q̄ infinitū simpl̄ cadar i cognitōe alī: h̄ infinitū
fm qd̄. Lōstat aut q̄ de⁹ cognoscit simpl̄ infinitū.
multo igit̄ magi⁹ eriā infinitū fm qd̄ pōt a deo cog
sci. Infinitū aut dimēsio nō ē simpl̄ infinitū h̄ h̄
qd̄: q̄ infinitū simpl̄ ē solū id qd̄ ē pēntiā infinitū
igit̄ infinitū magnitudine a deo cogisci pōt. P̄ infi
nitū cognitōe repugnat inq̄tū repugnat numerationi.
na pres infinitū numerare h̄ se impossibile ē: veluti h̄ dī
ctionē iplicās. cogiscere aut aliquā p̄ numerationē su
az p̄tūtē p̄p̄tūtē intellegit cognoscētē successiū p̄tē
p̄ p̄tē. nō aut ē h̄ ipf⁹ intellegit fil̄ diversa ut pres
appbēdētis. cū ḡ dītē intellegit abīz vlla successi
one fil̄ diversa imo oia appbēdit. nō magi⁹ ipedit
infinitū cogiscētē tāntū q̄ finitū. P̄ lōstat q̄ dī
utin⁹ intellegit finitū intelligit actu semp̄ oia q̄ pōt
vnīq̄ intellegit. aut ḡ ē dare quātitatē aliquā dimē
sionā ita magnā h̄ finitā: q̄ de⁹ maiore cōp̄te t ūtel
ligere nō possit. aut talē magnitudinē dare nō cō
tingit. p̄mū autem concedi nō potest. multo enī
vigorosior est diuin⁹ intellect⁹ i intelligēdo quoli
bet ūtellectu created cū quēlibet i infinitū trascēdat.

Questio

Non poterit dari aliqua dimensione ita magna sed finita quod nos non possumus maiorem accipere vel intelligere. Multo ergo fortius hoc dicendum est de intellectu divino. Et cum ipse sicut presumposuit est quodquid potest invenire intelligere semper simili actu intelligatur relinquit de necessitate quod sua actualis cognitio ad nullam dimensionem finitem extensum terminum sub actuali genere cognitione divina dimensionem infinitam includit. Et propter absurditas maxima est credere quod de extensu quantumitate non semper actu cognoscatur sub omnibus modis extensioibus quod de sua natura extensis potest non aut dare tot modis sed finitis ipsum dimensionum quantumitate extensis quod pluribus quantitatibus de se est extensis non possit vel extensione de sua natura non patiat. Nec ergo dari potest quod de extensu quantumitate soli sub finitis modis extensionis acceptam actu semper intelligatur. Reliquum ergo de necessitate dividendum quod ipse de benedicto dimensione infinitae extensionis actu intelligere possit et actu cognoscatur. Apparet igitur quantumitas est absurditas et insipientia illius boni qui assertur quod de dimensione infinitae extensionis nullo modo potest intelligere. Judicatur namque homo ille de intellectu divino secundum ad coenam et ex ad coenam intellectus sui. Et quod si intellectus infinitus comprehenditur non potest includi hoc id est esse et de intellectu divino. Peculiariter autem ex hoc viterum ad assertandum quod tale infinitum in deo non habet ideam. Hoc autem huic boni ideo contingit ut virum qui credit quod idea extensu quantumitatis sit quodammodo forma extensionis subiecta posita in mente divina. Quod tamen est absurdum et alienum a fidei veritate. Nec nam aliquid est idea in re quam ipsa divina essentia imitabilis ab essentia creature que sicut est exemplar et similitudo cuiuslibet naturae sub quolibet gradu suo accepte; sic etiam similitudo et exemplar est naturae ipsius extensio quantumitatis sub quo ceteris extensionibus gradu consideratur. Et quod nunquam quantumitas extensua potest considerari sub tot finitis gradibus extensionis secundum quod oportet infinitum extensionis gradus ei debet. Non ideo tamen quod dicitur quod divina essentia est exemplar talis naturae sicut et cuiuslibet alterius; os nos dicere quod extensionem aliquam patiat; quod maneat in superma simplicitatis arce idea est vel exemplar omnium naturarum. Manifestum igitur est ex dictis quod infinitum dimensionis extensione non ideo repugnare potest ei quod est esse a deo. Pdixit subterfugiat divina cognitionem. Logonoscitur de sua essentia que est idea; ut dicitur et exemplar supremu omnium naturarum. Itet ad rationem pdixit prius quod sua excellencia non transcendet virtutem pdicentis. Dupliciter autem ex causa effectus infinitae extensionis quantumitatis potest dici transcedere virtutem agentis; aut videlicet quia agens est virtutis finis; aut quia in suorum effectuum suis actionem successione prereditur. Virtus namque augmentationia naturalis quia finita est ab infinito augmentatione transcendet. Quod etiam successione ipsum quantum augmentat cum non in instanti producat totas quantumitatem naturalem excellit sive supatur ab infinita quantumitate est. Nam de ratione infinitae quantumitatis ut supra dicitur quod accipietib[us] parte eius post praeceps equale semper; nunquam contigat detinere ad partes omnino ultimam. Itet autem cause penitus secluduntur

a virtute divina. Denique enim et infinite virtutis est et totam rem potest pdicere in instanti. Quaeritas ergo infinita ad divinam virtutem relata non tollit illam rationem pdicandi quod pdicatio venire quod sua excellencia non transcendet virtutem agentis; non tollit etiam rationem quod creato debet quod non equat creatum. Nam deus qui sol est creator ipsius rerum est oportet infinitus et illi limitatus in essentia. Illud vero quod est infinitum solus secundum dimensionem extensionis ut supra ostendimus in essentia sua oportet finitum et limitatum est. Quod autem est illimitatum in essentia in infinitum super et transcendit quodcumque est in essentia limitatum de necessitate ergo includitur quod in infinitum super a deo illud quod est infinitum dimensionis extensionis non tollit etiam tale infinitum illam rationem quia dicitur venire pdicatio quod finitam a virtute pdicentis effectus. Propter finitum ab agente nihil est aliud quam ipsum ab eo totaliter induci ad esse; sed infinitum secundum extensionem totaliter pdicari potest a deo in instanti per hoc autem non ponitur nisi determinatio productionis; et determinatio essentiae in pdicendo. Tales autem terminaciones non tollunt per infinitatem extensionis sicut appetit ex dictis. Evidenter igitur iam est et manifestum quod non ideo impossibile est pdicari a deo infinitum extensionem; quia infinitas sit rationem entis pdicandi. Apparet etiam ex his que dicta sunt quod babere essentiam limitatum et finitum et babere infinitam dimensionem extensionis non nullam rationem implicat distinctionem. De ratione namque essentia limitata est quod habeat unam pfectiōnem tantum; sive quod beatum unum pfectum unius generis; sive omnium sibi unitum secundum dicitur. Non autem sibi secundum hunc solum pfectum unius generis; et secundum pfectum unius generis infinitam sicut igitur hunc secundum numero eorum quod a deo sunt scibilia. Ultimum autem manifestum est etiam ex dictis et ex dictis quod non infinitum extensione est deo impossibile; quod talis infinitas ei repugnat quod est quantum. Primo quidem quod ei quod de sua ratione vel non ad nullum secundum extensionem determinat non repugnat quod sub extensione infinita pdicatur ab oportere infinita virtute. Quaeritas autem extensua de natura et ratione sua non limitatur praesertim ad aliquem gradum extensionis. Sibi igitur non repugnat quod actu sub infinita extensione pdicatur ab agente omnimodo infinite virtutis cuius est ipse deus. Secundum autem esse actum finis pfectio extensionis si repugnat quaeritatem dimensionis; non potest hoc contingere nisi vel quia terminus talis consequitur ipsum essentiam quantumitatis; vel quia talis quaeritatis habens esse per tales terminos ad minus sicut hunc esse maxima per formam. Tertium autem stare non potest. Quarto namque essentia dimensione quantumitatis in determinante se beatum quantum est de se ad secundum sub quoque termino extensionis; impossibile est oportere quod tales termini ipsum secundum sequuntur finita et determinata sunt. Secundum etiam non potest stare. Esse enim est actus immediate ipsius essentie habens in se vel actu quotidiatum vel rationem actus quotidiatum realis. Unum etiam de sua essentia non est potentia; sed realis actus quotidiatum; omni etiam subali foras subtracta possit in se per immediate recipere actu existendi a deo.

VIII.

Constat autem quod quantitas dimensionis de sua et in sua entia est quida; actus quidditatis realis. igitur omni entia termino extensiois subtracto: poterit immedia te in seipso principare actu esse a deo: et sic per conse quae poterit esse actu dimensione infinitate seu infinitate extensa. Ites esse est terminus correspondens terminabilitati ipsius essentie. terminus vero quo finitur ipsa extensio est terminus correspondens terminabilitati extensiois. Constat autem quod ipse terminus extensionis non est ipsum esse dimensionem quantitatem. quia una et eadem dimensionis quantitas manet sub eodem numero actu existendi propter terminari diverso extensionis termino. et sic ipse terminus extensiois presupponit in dimensione quantitate extensioz actualē et non secundario. Et quia id quod est plus hoc modo non dependet in entia do a posteriori: sed magis posterius a priori: excludit de necessitate quod dimensionis quantitatē esse actu non oportet depedere ab ipso termino extensiois: ac quod sequitur sibi non repugnat: quod virtute diuina actu existat infinita seu non terminata termino supradicto.

Et pterea sic ponere quantitatē infinitā extensioz videlicet oibus modis quibus extendi potest. id est quod ponere infinitum finitum est: quod iam ostendimus cadere sub his quod factibilia sunt a deo. Evidens igitur iam est quod infinitū extensio magnitudinis actu fieri a deo. non potest impossibile: quod infinitas extensionis repugnet ei quod est quantum. Utterius etiam non potest dici quod id tale infinitum non potest fieri a deo: quod dimensionis non potest actu esse sine ente nali: et infinitas tali enti repugnat. primo quidem quod si nali loquendo ipsa quantitas dimensionis sine virtutib; et qualitatib; naliib; non possit actu existere: potest tamen sic esse virtute diuina. Multo enim minus videlicet quod possit manere actu fine priori: utputa fine proprio subiecto a quo depedet quodammodo sic a causa nali: quod sine posteriori a quo causaliter non depedet: sic aut illud virtute dimensionis: et hoc potest fieri: ut videlicet quantitas dimensionis actu existat sine virtutibus et qualitatibus naturalibus. Non obstante igitur quod dimensionis non possit virtute nature actu existere sine qualitatibus naliib; posteriori actu fieri dimensionis infinita a deo. Et pterea si infinitas extensionis repugnet enti nali. aut hoc est ratione materie: aut ratione forme: aut ratione motus: aut ratione naliū virtutū: non potest aut dici quod non potest fieri a deo ens naliū sub infinita extensio: ratione materie: quod videlicet nulla mā est in nali quod sit in potentia ad infinitā extensio. quod enim in nali non iuenerit actu talis mā: quod tamen de ratione non agit ex supponere matie sed ipsam mā simul cum tota re mali producit. non potest hoc tollit quod de ratione producere possit mām quod sit in potentia ad infinitā extensio simul cum toto materiali taliter infinito. Et pterea cum mā hēat esse per formam et non secundario: per formā est iudicandū de mā potest quod per mā de forma. Si igitur forme mali non repugnat infinitas extensiois: manifestū est quod nec entia mali repugnabit. Videlicet est ergo virtus formae repugnat. non ut aut quod sibi debetur repugne nisi propter alterā duarū causarū: quod vel propter lumenationē quaz

contrahit ipsa forma peresse acquistū ab alio: vel per limitationē quam habet ex unione ad mā. Cum autem forma et quilibet res non habet nisi limitatioē essentie ex receptōe essendi ab alio: manifestū est quod propter talē limitatioē sibi non repugnat nisi infinitas essentie talis aut infinitas ut s. ostendit non ponit: immo tollit per infinitatē extensiois. Ex unicōe entia ad mā non videtur forma habere nisi limitatioē ad actū et operatioē māles et ad hēns. sed nec ista limitatio tollit per infinitatē extensiois: sed ponit eo n. ipso quo forma ponit stare sub extensio: sive finita sive infinita finitū actū. ponit entia de necessitate quod sit mālis et limitata ad actū et operatioē māles: et entia ad hēns. Nam manifestū igitur iam est ex dictis quod infinitas extensiois non repugnat enti nali ratione formae: nec entia ratione mali. non potest entia sibi repugnare ratione motus: quia negat cuilibet corpori nali debet aliquis motus: quod non potest operere corpori infinito. Quāuis de ratione corporis nali sit quod habet in se principium determinati motus: non tamen est de ratione eius quod vbi cūque et quocūque positū moneat. Quēadmodū de ratione corporis genitū est quod in se habet et gemitū quod est principium motus deorsim: et ab hē illud corpus quod sit determinatum corpori nali. Non est autem de eius ratione quod vbi cūque positū moneat quod illud principium hē solū quod positū in loco sursum tēdat deorsum. locū autem sursum et locū deorsum non accipiunt in uniuscūlo nisi per respectū centri ad circūferentia: et ideo necessariū est quod subtracta circūferentia subtrahatur. vnde si terra ante circūferentia fuisset a deo creata. quia non fuisset tunc dare locū in quo cōpetit sibi motus moueri per sua principia nequiesceret: tamen posse fuit moueri a deo. hoc tamen non obstante fuisset determinatum corpori nali ppter grauitatem quod sibi potest in loco sursum esse habere determinati motus principium: sicut enim si de terraz infinitā creasset: habet quod in se gemitū et a qua diceret determinatum corpori nali: non obstante quod ipaz ideo moueri non posset. quod infinita terra infra circūferentia in loco sursum excludi non valit: tamen posset in suo spacio a deo moueri. Apparet igitur quod nec ideo infinitas repugnat corpori nali quod de ratione eius sit motus. Non potest entia sibi repugnare ratione naliū virtutū quod de ipsa sua ratione habet per limitationē fint. non enim de ratione ea quod fint limitatio nū si limitatioē que est ad certū virtutū genitū. ut etenim naturalis alicuius entitatis naturaliū non est quilibet virtus et quecumque inveniatur: sed est una et determinata finitā entis cuius est virtus. hē autem limitatio non tollit: sed ponit per infinitatē extensiois. si non corporis graue posse sub infinita extensio: virtutē sub illa extensio ne non poterit habere quacumque: sed māle solū. et hanc non quilibet. quod non virtutē levitatis: sed genitatis. hē autem hē poterit infinita. Nam habere virtutē unius generis tamen: et habere virtutē infinitā in suo genere: contradictōem non implipicat. Manifestū est igitur quod infinitas extensio nū: a virtutibus naturalibus non tollit illaz limitationem que eis de ratione debetur. Est autem attendendum: quod si deus faceret duo corpora contra

Questio

riaꝝ virtutū vnu infinitū: et reliquā finitū; posset
 virtūꝝ p̄ter seruare a mutua actione et passione
 etiā in eodē spacio. et s̄lī posset duo corpora infinita
 p̄tēꝝ finitū si haberet in se virtutē infinitā inten
 sive et nō extēsive solū. haberet etiā ex sua natura
 q̄ posset in instanti in se cōuertere finitū: ut videt
 nō aut infinitū. Itē virtūꝝ infinitū esset in eodem
 spacio infinito: cum tñ finitū nō possit infinitū spa
 cū occupare. Lōcludendū est igit̄ ex oībus supra
 dicens: q̄ nō iō infinitū extensio nō est factibile
 a deo: q̄ talis infinitas repugnat enti nālīv̄l quā
 to fm q̄ quantū vel enti creato: vel etiā q̄ infinitas
 repugnet v̄l ei q̄d est. nullo ḡ mō dicendū est
 q̄d ipsoſible est deo facere ens infinita dimēſio
 nis. Ex h̄ aut statū habet q̄ etiā est ei possibile facē
 infinitū multitudine individuorum vnu spēi. multo
 enī minus videt possibile esse vnu ens infinitū q̄
 entia sic infinita multitudine q̄d tñ in se sit vnum
 qđōꝝ finitū: et p̄cipue cū videam̄ apte q̄ sub eadē
 spē p̄nt per successionē accipi individua infinita.
 Citz aut possit facere spēs infinitas multitudine:
 nō dēminuo ad p̄n̄: fm tñ ponentes q̄ facere po
 tut mundū ab eterno. videt dicendū q̄ sic. si enī
 infiniti dies p̄cessissent diē bodiernā: potiuser de
 die qlibet spēm vna p̄ducere: et eam seruare: cum
 incōueniens sic suā potentia in p̄ductione speciez
 termiari totalitē in aliq̄ die. et sic p̄ oīs eēnt bodie
 spēs infinite multitudine. bec igit̄ oīa dicta sūr sine
 p̄indicio s̄eritē melioris. nō eīs audeo cū loquor
 de potētia dei auferre aliqd oīno ab ipsa. Est enī
 ipse ut ait beat̄ ambroſ̄: Celerabilis nature: in
 extimabilis potēt: imensus in numero: incom̄p
 benſiblis in opībus. Impat ipse nature nō posſi
 bilitati obtempat: nō mēſuras colligit: nō pond̄
 examiat. volūtas eius mēſura rez est: sermo eius
 finis est opis. cū ḡ talis ac tan̄ sit: quis tumeat ei
 dicere: ipſoſible ubi nibil est. Ad p̄mū ḡ argu
 mentū incōtrariū adductū dicendū ē: q̄ infinitus
 infinitate eēntie si deo equat: nō tñ sibi equat infi
 nitū infinitate quātitatis cōtinue vel discōtinue.
 Ad scōm dicendū: q̄ infinitū etiā dicat p̄uationē
 nem termini: nō tñ idcirco dicir v̄l p̄uationē act̄
 q̄ actus i pl̄ se h̄z t̄minus: cū sit aliq̄s act̄ oīno
 infinitus seu illimitatus. Ad tertium dicendū: q̄
 nibil creatū p̄t eē virtutis infinita ſimpl̄: q̄ nec
 etiā ipm esse p̄t ſimpl̄ infinitū. p̄t aut̄ esse infini
 tum in genere et habere p̄ oīs virtutē non ſimpl̄
 sed in genē infinitā. Ad quartū dicendū: q̄ infinitū
 ſimpl̄ ſua virtute excellit infinitū in genere.
 et in genere infinitū ſupat id qđ in genere eodez fu
 nitū est. ſupat aut̄ infinitū ſimpl̄ illud qđ est infi
 nitū in genē. nō qđē q̄ posſit p̄ducere infinitū ſim
 pl̄: ſed q̄ p̄t p̄ducere infinitū in genere: et q̄
 ſua virtus extendit ad res cuiuslibet generis. In
 finitū enī in genere nō ſe extendit ad res cuiuslibet
 generis: ſed ad res generis ſui tñ. et ſicut infinitū
 ſimpl̄iter nō p̄t aliud ſimpl̄ infinitū p̄ducere
 nec tñ ſequit q̄ ſibi equeſ ſinitū in eodē genere

q̄ id quod finitū nō poterit p̄ducere nīſi in tpe in
 finitū poterit p̄ducere in instanti. Est enī diligē
 ter notandū: q̄ cum quantitas de rōne ſua abstra
 bat a virtutibns actiūs quātūcūꝝ aliqd ponat
 infinitū infinitate quantitatis: nō est tñ iō necessā
 riū q̄ ponat infinitū infinitate actione virtutis
 p̄cipue cum nec ſit necessariū ipm habere aliquaz
 virtutē actiū. Qñ ergo dī q̄ infinitū in genē hēt
 virtutē infinitam: nō est intelligendū ſimpl̄ de in
 finito in genere quātitatis. ſed de infinito i aliquo
 genere actiūꝝ: cuius ſunt infinitū calidū: et infini
 tum frigidū: et alia buiūſmodi. Calidū aut̄ tunc p̄
 p̄te dī infinitum: qñ caliditatē habet omnib̄ mo
 dis quibus haberi p̄t: quod p̄p̄e loquendo ē ba
 bere caliditatē infinitā intensiue: et tale infinitum
 calidū finitū ſuperat: modo predicio. Est etiam
 notandū: q̄ ſi v̄terius ſic arguat: nibil creatū po
 test creare effectū infinitū: nīſi cōceſſum eſt. forma
 aut̄ naturalis que eſt quid creatū cauſa quantita
 tis extensiue eſt in corpe nālī: ergo nullum corp̄
 nālē habere potest quātitatē infinitē extensiōnis.
 dici debet q̄ forma nālī ſi potest eē aliquo mō
 cauſa effectua infinitē extensiōnis. Uez tñ eſt q̄
 ſicut forma nō eſt cā effectua ſuipſius: ſic etiam
 nō potest p̄p̄e dici cauſa effectua dimēſionis et a
 liorū accidentiū: que ad eius poſitionē in mā neceſ
 ſario ponunt: quin etiam potius ille qui effectua
 formā ponit ſub actu eſſendi: ponit eriaz in eſſe et
 omnia que ipſam neceſſario ſequuntur. ſi ergo de
 fit a quo forma ponit effectua in eē a deo etiā eſ
 ſectua ponit in eſſe et acciūia ſuifia formā. Et q̄
 de ū ſimpl̄ ifun̄: reduceſ t̄c effect̄ ifun̄ i genē
 tāq̄ in cām in id qđ eſt ſimpl̄ infinitū. Uez q̄ aliq̄
 quā cauſalitatē h̄z forma ſuper accidentia ipſam
 ſequentia: ſufficit ad hanc cauſalitatē ſalvauſaz
 ut in quaclq̄ p̄te māe ponit accidens ſequens
 formam: ibi etiā penat et forma. et p̄ ſequens ſi iſ
 finita mā b̄ acciū ſponit: neceſſe eſt etiā et formaz
 ſubālē quā illud accidens ſequit ſoni in mā in
 finite extensi: ita tñ q̄ ibi ponat ab agente virtutis
 ſimpl̄ infinitē: cuiusmodi ē de. et ſic nullum incō
 ueniens ſeq̄. Ad.v. dicendū: q̄ infinitū ſimpl̄
 bene h̄z illimitata eēntia: nō aut̄ infinitū i genē: et
 iō ſcōm p̄t eē qđ p̄ductū ab alio: nō aut̄ primū.
 Ad.vi. dicendū: q̄ ſi duo corpora ſil in eodez loco
 ponit nō p̄nt virtutē: nec tñ p̄nt ponit virtute dīna.
 Infinitū etiā p̄t dupl̄ ſiderari. vno quidez mō
 ſimpl̄ et absolute fm qđ infinitū. et ſic nō p̄t ab
 aliquo ſuī generis trāſcedi. omne enim quod aliq̄
 ſuī generis trāſcendit ē de neceſſitate ſinitū
 in illo genere. Alio vō mō p̄t accipi: fm qđ cadi
 ſub aliquo mō ſinitatis. et ſic nibil prohibet q̄ aliq̄
 ſuī modo trāſcendat. Ulterius ſiderancū eſt:
 q̄ maiora p̄p̄e dī excessum quo vna quātitas
 excedit aliquā alia. Quantitas enī maior illa p̄p̄e
 dī que vna cū ſit tñ cōtinet quātitū alia. et adhuc
 ampli: ex quo evident apparent: q̄ oīs quātitas q̄
 excedi p̄t excessu majoritatis: neceſſario ē ſinita

fiergo ponant duo cōtinua īfinita in eodē spacio virtute dīna. manifestū ē q̄ vnū nō pōt dīci mai⁹ alio: cū vtrūq; fit īfinitū. Ambo etiā nō pōt dīci maioris q̄titatis ītinue q̄s vnū ipsoz tñ: qz ut dīcī criz est q̄titas cui dāt excessus maioritatis: q̄ ḡ ena manēs excedat alia. Illa aut̄ duo cōtinua īfinita nō sūt vna q̄titas cōtinua: nec etiā sic pōt ad di vnū ad aliud q̄ faciat vna q̄titate cōtinua maiorē: qz enīcūq; fit talis additio: qz necessario q̄ fit terminatu ad illā extremitatē in q̄ cōtingit a quātitate fibi addita. Nullaten⁹ igit̄ duo cōtinua īfinita sūt maior q̄titas cōtinua q̄s vnū cōtinuum īfinitū cū nec vna q̄titas cōtinua sūt: nec vna fieri possunt mō p̄dicto. due enī cubitales q̄titates: z si nō sūt vna q̄titas: qz tñ p̄nt fieri q̄titas vna excellēs cū bīrale q̄titatē: p̄nt cōuenientē dīci ēē maioris q̄tūtatis q̄s vna cubitalis q̄titas. sic igit̄ iā manifestūz est: q̄ cōtinuum īfinitū sic simpl̄r sumptū nulla q̄titate trāscendit. si aut̄ accipias ut cadēs sub ali quo mō fūnitatis: sic nibil p̄hibet ipm trāscendi: b̄ aut̄ mō sumit cū accipis ut cadēs sub certo z finito nūero binario: duo enī cōtinua nūero binario mēsurant̄: z qz duo sūt pl⁹ q̄s vnū tñ. iccirco dīci pōt q̄ duo cōtinua īfinita sūt pl⁹ q̄s vnū tñ cōtinuum īfinitū. Tria. n. cōtinua īfinita faciūt maiore numeroz q̄s tñ duo. His ḡ diligēt considerat̄ appet solo sc̄ti argumēti: qd̄ ex suppōne falsa processit.

Ad. vii. dō. q̄ illa nō ē rō corporis vlt̄ sumpti: sed corporis fūniti. Ad. viii. dō. q̄ si extra quālibet p̄tē magnitudis īfinitare dari possit alia ps: nō tñ iō cōcludēdū est: q̄ ex oēs p̄tes ei⁹: z p̄ ex oēs q̄ ex ipsaz torā sūl̄ dari possit. c̄ rō ē: qz b̄ qd̄ dico q̄liber ps: nō dicit acceptiōne m̄taz tñ fil: h̄ vni⁹ tñ: z qz in īfinita magnitudine nō pōt dari aliq; vna ps ex quā itez alia atq; alia dari nō possit. iccirco verū est dicere q̄ ex quālibet p̄tē magnitudis īfinita alia ps dari pōt. Sz b̄ q̄ dico oēs p̄tes īfinita magitudis dīc q̄phensionē īfinitaz tñ. Et vō p̄tes īfinitas iōtū hi⁹: nō p̄nt alie p̄tes magnitudis dari: z iccirco h̄ ex quālibz p̄tē dari possit alia ps: nō tñ iō pōt etiā dari ex oēs. v̄ ḡ deficē argumēti p̄ fallaciā figure dictiōis: cū iō ipso sūt trāfir̄ ab accipiēte qd̄ finitū ad accipiēs aliqd̄ īfinitū. Ad. ix. dīcēdū: q̄ totū pōt dīci tā de cōtinuo finito q̄s de īfinito. cū⁹ declaratio ē: qz sic oē se bz a discreta: ita z totū ad cōtinua. dicim⁹ aut̄ q̄ oēs sp̄es nūeroz sūt īfinita. Consil⁹ ḡ: si ponat cōtineri īfinitum sub actu ēēndi: nō obstante īfinitate dici poterit: q̄ ipm totū ē actu exīs. totū. n. nō dicit nisi q̄phensionē oīum tñ alie⁹: q̄ qdē p̄tes in re finita sūt finire z īfinita in īfinita: qd̄ aut̄ de pfecto dīcī q̄ finē icludit. iclūdū sic est: vt p̄ finē accipias vel finis vtrūs: vel opis: vel ēēntie: vel extēsiōis. Et in īfinito cōtinuo dari pōt iōlūs finis: finiētis ēēntia q̄ est ipm esse. Itē dari pōt nō qdē ēēmin⁹ extēsiōis a quo extēsiōis bz q̄ sūt īfinitū p̄tesa: h̄ poti⁹ ille a quo bz q̄ sūt p̄tesa oīb̄ mōis q̄b̄ p̄tē pōt: nō obstante

igit̄ īfinitate dīcī loqm̄ur: adhuc x̄tinū īfinitū p̄t dīci pfectū. Ad. x. dō: q̄ z si īfinitū nō sūt scibile sc̄ia q̄ totū aliq; cognoscit̄ p̄ numerationē suarū tñ: ē tñ scibile sc̄ia q̄ fil̄ diuersa z multa cognoscit̄ p̄t. Ad. xi. dō. q̄ si ponet corp⁹ īfinitū: illud fibi derelictū ēēt īmobile: nō obstante q̄ ab alio: utpoz̄ te a deo posse in suo spacio ī spe moneri: ut ī deē minariōe dictū ē falsū ḡ supponit̄ cu dīcī q̄ possit sursum aut deorsum moueri: z ī instāti. Ad. xii. dīcēdū fine p̄indicio: q̄ si itellect⁹ angelic⁹ p̄t oīa siml̄ cognoscere q̄ p̄ vna sp̄em cognoscit̄: nō solū nō est īconveniēt z īpossibile: h̄ est etiā necessariū q̄ īfinita fil̄ cognoscere possit: si īfinita p̄ eandem sp̄em cognoscibilia simul actu ponat̄. nā z si rem̄ generatio z corruptio frūstet ab eterno. īfinita ī diuidua sub vna z eadē spe p̄cessissent: q̄ nūc intel lect⁹ angelic⁹ oīa fil̄ cognosceret: h̄ enī talis intelle ctus no sūt simpl̄r īfinitū: est tñ īfinitū z illūmītar⁹ fm̄ qd̄: z iō etiā z si nō possit q̄phendere īfinitū simpl̄r nō tñ tollit qd̄ possit cognoscē z q̄phendē īfinitū fm̄ quid. qle ē illud qd̄ sub finita spe itel ligibili q̄phendit̄. Ad. xiii. dīcēdū: q̄ q̄tūcūg de⁹ īfinita īdiūdūa z īfinitas rez sp̄es actu pdūcere ponat̄: sua tñ potētia tota limitari nō potest. Rō aut̄ b̄ ē: qz nūc p̄ īfinitoꝝ etiā pdūctionem ponit̄ aliqd̄ pdūci qd̄ nō bēat ēēntiā limitata per ēē receptu ab alio. oē aut̄ tale īfinitū distat ab eo qd̄ ēēntiā illūmītar⁹ bz. īt̄ īfinitare aut̄ distāti: sēp̄ alia z alia icelligi p̄t: q̄ igit̄ q̄nūcūg īfinitare sp̄es z īfinita īdiūdūa actu a deo pdūci ponat̄: sēp̄ tñ ponut̄ ī īfinitū distare a deo. Et idēt̄ īclūdū: q̄ semp̄ de⁹ alia mota pdūcere possit. Quō aut̄ īfinita quātitate pl⁹ pdūci possit̄ declaratiō ē. Ad. xiv. dō. q̄ ī īfinito coope est īfinita virt⁹ z īfinita ēēntia: nō qm̄dē simpl̄r z oīmode: h̄ solū īfinitate extēsiōis. Cēl̄ dīcēdū: q̄ virt⁹ īfinita simpl̄r nō īmēnit̄: nisi ī eo ēēntia ē simpl̄r īfinita ī quo virt⁹ z ēēntia idē oīno sūt. virt⁹ aut̄ īfinita ī genē īmēnit̄ ī eo ēēntia ē ī certo genere īfinita. īfinita aut̄ ēēntia ī genē īā dīcim⁹ q̄ bēt oīb̄ modis qd̄ b̄rī p̄t: q̄uis ei ēēntia substātie nō suscipiat simpl̄r magis z min⁹: sic nec etiā forma subalīs: cōpara tñ ad actu z opationes ip̄lam q̄lequētes: gra dus diuersos b̄rē p̄t. Sic igit̄ nūc mībi v̄ dīcēdū z ad qōeꝝ z ad argumēti. si aut̄ appet ī bac qōne aliqd̄ h̄ p̄bz. Arī. nō tñ statū ob h̄ fallū ē īdīcādū nisi p̄t̄s appearat etiā ēē ū theologicā veritatē.

Questio nona.

Elestio nona ē

Utrū q̄liber loc⁹ a quolibet loco differt̄ sp̄e: Et v̄ q̄ sic quecūg enī differt̄ formacōm̄ sp̄e: h̄ q̄ liber loc⁹ a quolibet loco differt̄ forma: cū v̄nū quisq; loc⁹ distinguat̄ ab alio disti cōtione ordinis ad v̄nūsuz qui est quid formale

Questio

in loco: q̄ oīs locus ab oī loco differt spē. P̄fōr nō pōr seipsa ab alia for̄ distinguī nisi ponat dīver sificationē in spē. Lōstat aut̄ q̄ ordo ad p̄mū cōti nens qui est qd formale seipso distinguī vt v̄ ab alio ordine. q̄ distinctionē ordīs p̄dicti: ponit de ne cessitate specificā distinctionē in loco. variat autē p̄dicti ordo fm qdliber idūnīsiblē: q̄ loc̄ fm p̄mū cōspē diuersificat. P̄illud qd est oīno imobis le tā videlz p̄ se q̄ etiā p̄ accīs nō pōr distinguī ni si distinctionē specifica loc̄ aut̄ fm Ar. in q̄to pb̄y ficoz vult eē quid oīno imobile. oīs igīl distinctionē localis est distinctionē specifica. P̄ oīs mot̄ ē de ūro in ūru fm Ar. in v. physicoz. Lōtingit autē de quolibz loco trāsferre ad locū alii: q̄ oīs loci sūt ūi: p̄ q̄ns sūt spē differētes: q̄ oīa ūra spē dīnt ūi.

P̄ locatū in motu locali: semp actū ē in aliquo loco sibi eq̄li: z nunq̄ in duob̄ instatib̄ durante motu est i vno z eodē loco: sed semp i alio z alio hoc aut̄ eēt ip̄ossibile si loc̄ nō ɔfisteret in indiūsiblē. oē aut̄ tale spē solū fz seipm distinguishingit. igīl distinctionē oīuz locoz est distinctionē formalis z specifica. Incostrariū aut̄ ē q̄ mot̄ specifica z t̄mio ad quē. oīs aut̄ mot̄ deoſum sūt eiusdē spēi: q̄ et oīa loca deoſum. nō q̄ oīs loci differūt specie. R̄ideo: ad hāc q̄dez simpl̄ dō. est: q̄ nō q̄libz locūs differt spē a quolibet loco: qd pōr ad p̄mū ou plīci via declarari. Et p̄ma quidē via sumit ex p̄patione loci ad vbi: qd ɔsequit motū localē. Ad c̄m̄ intelligentiā sciendū est: q̄ mot̄ specifica z acq̄rit̄. Idēt̄ ad id p̄pē tēdere dīr qd p̄ ip̄m acquireit: quē admodū dealbatio tēdir ad albedinē q̄ acq̄rit̄ p̄ ipsam dealbationē. z denigratio ad nigredinē filz z sic est v̄l̄ in singulis motib̄: q̄ q̄libz. Mot̄ in id tēdir directe qd acq̄rit̄ p̄ ip̄m. nō acq̄rit̄ aut̄ p̄ motū aliquid manens ex mobile etiā post ipsaz acquisitionē. sed aliqd manens in ip̄lo mobili tāq̄ in subiecto. Dō aut̄ sufficiēs declaratio est: q̄ ea q̄ sunt idē re: differūt aut̄ sola rōne. sunt etiā necessaria in vno z eodē subiecto. Mot̄ aut̄ z act̄ q̄ acq̄rit̄ p̄ motū in re sunt idē: z in rōne differunt. actus etenī rem suā simpl̄ z absolute dicit. Motus v̄o dicit eandē rem stantē m̄ sub quadā acquisitione ūtinua. Est. n. mot̄ act̄ entis in potētia: ut dīr i. iij. physicoz. Ūtinua aut̄ acquisitione act̄: nō ponit rē aliquā in nā p̄ter actū qui acq̄rit̄: q̄ igīl mot̄ nō est nūi ip̄la cōtinua act̄ acq̄uitio. manifestū ē q̄ ip̄le in re nō ponit nūi actū qui acq̄rit̄ p̄ ip̄m. Et q̄ ut dīctū est: ea que ponit vna z eandē rem: sūt in eodē subiecto. Excludit necessario q̄ in eodē subiecto sūt motus z act̄ qui acq̄rit̄ p̄ motū. mot̄ aut̄ nō est ex ip̄m mobile: quin pot̄ necessario ē i ip̄o mobili tanq̄ in subiecto p̄pō. In ip̄lo igīl mobili oē q̄ sit nt̄ in subiecto: z actus q̄ p̄ motū inducitur. Et h̄ quidē loc̄ nō sit in ip̄lo locato sūe in mobili localit̄: sed in corpe locante. ip̄m m̄ vbi ad minus est p̄pē in ip̄lo corpe locato: cui soli p̄pē conuenit z eē in loco z localit̄ moneri. ad ip̄m igīl vbi qd ē

in locato: z nō extra locatū p̄pē ac directe tendit motus localis. z hoc proprie per locum localem acq̄rit̄. vñ z qñ aliquid vadit ad suā naturalē loy cum: dīr etiā ire ad suū nāle vbi: z q̄ mot̄ z id qd acquirit p̄ motū ordinant̄ in eodez genere: iecirco p̄bs in v. physicoz dicit q̄ mot̄ localis est motus in vbi. Dis v̄tis v̄lter̄ est sciendū: q̄ act̄ q̄ acq̄rit̄ per motū fm aliquid sui oē q̄ sit in toto motu: fm v̄o totā p̄fectionē sua debet esse solū in termi no motus. Si enī aliqua forma fit q̄ fm nūbil sui cū motū remaneat in ip̄lo mobili: fm v̄o se totam inueniat in termino motus: cuiusmodi est forma subālis: z quicqd ɔfistit in idūnītali b̄ nullo mō dīci poterit acquiri p̄ motū: sed p̄ mutationē soluz̄ est enī oīno ūrōnem mot̄: q̄ fecū nūbil ponat de actu qui p̄ ip̄m acquirit̄. Manifestū ē enī: q̄ qui cūq̄ est in cōtinua acquisitione vel acceptione ali cū act̄: necessario b̄z de actu in c̄ est acceptione ūtinua. Implicat. n. apta ūdīctio: cū dīr q̄ aliquid cōtinue accipit aliquē actū: z tñ cū ip̄m continue acquirit̄: nūbil de ip̄lo b̄z. Mot̄ aut̄ ut dīctū ē: nūbil aliud est q̄ ip̄la ūtinua acquisitione vel acceptio actus. Si igīl ūtinare velim̄ q̄ sit motus in vbi: oē necessario nos dicere q̄ in toto vel cuz toto motu locali maneat aliquid de ip̄lo vbi: qd per dictum motū acquirit̄: ita dūtarat q̄ cōtinue durāte motū p̄fectiū ac perfectiū habeat: donec deueniat̄ ad ip̄m totalit̄ completū: z sic ūfimul mot̄ terminet. hoc aut̄ esset oīno ip̄ossibile si ip̄m vbi in indiūsiblē ɔfisteret. qd enī indiūsiblē est: nō pōr pri mo acquiri fm aliqd: z postea fm aliqd: q̄ sic ne cessario haberet partē z partē: z p̄ q̄ns eset diūsiblē. Qd igīl indiūsiblē est: statū cū incipit acq̄ri acquisitio est totū. Si igīl ip̄m vbi per motū acquirit̄: necessarium est q̄ quandā diūsibilitatē z latitudinē habeat: ut sic dici possit q̄ nō statū cuz in cōpit acquiri est totū acquisitio: sed potius qd contine per motū magis ac magis acquirit̄ donec ipsa acquisitione cōtinua compleat̄. cū aut̄ ip̄m vbi significet esse in loco: q̄ necessario diūsificat̄ ad diūsificationē locoz: si locus in indiūsiblē cōsiſt̄: necessariū est q̄ in idūnītali ɔfistit̄ z ip̄m vbi cuz ergo hoc sit ip̄ossibile ut ostendimus. evident̄ ɔcludit: q̄ ip̄ossibile est etiā ip̄m locū in indiūsiblē ɔfistere: q̄ ergo tota rō ppter quaz ab aliqd̄ ponit: q̄ nō possum inueniri duo loca eiusdē spēi sit q̄ reputant locū in indiūsiblē ɔfistere: ex quo oīndimus banc radicē stare nō posse. apparet enī denter q̄ ipsa etiā positio que supra talē radicem fundatur: est oīno ip̄ossibilis. vēzaut̄ q̄ in toto motu locali ip̄m mobile dīr fieri i alio z alio loco. Sciendum est q̄ forma que per motū acquirit̄ nunq̄ durante motu inueniri potest in vnob̄ instatibus sub vno gradu sue nālis p̄fectionis: tūc enī ip̄la eius acquisitione esset necessario interrupta vt pote si albedo maneat in vno gradu sue p̄fectiōnis ab vno instanti vsc̄ ad aliud instantis in tpe cadente inter illa duo instantia nūbil oīno erit de

albedine acquisitū: quia si aliquid acquisitū foret facta esset de necessitate ipsa albedo perfectio: et per sequens nō mansisset in eodem sue pfectio-
nis gradu. Si igit̄ ipsa dealbatio seu acquisitio al-
bedinis cōtinuari debeat et nō interrumpi: oport̄z
necessario q̄ ipsa albedo sic cōtinue fiat magis ac
magis perfecta: quia nunq̄ dealbatione durante
inueniri posse in duob⁹ instantibus sub uno gra-
du sue pfectionis: sed in alio et alio. quantuncq;
autē illi gradus perfectionis videant̄ esse alij et alij
nō sunt in ita diuersi q̄ ptineant ad diuersas spēs
sed necessario pertinent ad spēm vñā et eandē: ut
puta ad spēm albedinis: que sola p dealbatione
acquirit̄. Est enī vniuersaliter de rōne cuiuslibet
forme que inducit̄ p motū: q̄ in sua nā habeat la-
titudinē quandā ḥpheniuā gradū diuersorum
ad vñā et eandem spēm pertinentiū. Sicut autem
de albedine dictū est: sic etiam si salutare volumus
motū esse in vbi: q̄ nos ɔfiteri q̄ in toto motu lo-
cali ipsum vbi est aliud et aliud: q̄ sub alio et alio
sue pfectionis gradu: et locus similit̄ alius et aliis
ppter alios et alios sue nature pfectionis gradus
ad vñā m̄ et eandē loci spēm primentes. Ex his au-
tem magis babef̄ q̄ possint esse plura loca eius-
dem spēi q̄ h̄ium. Ex quo enī latitudinē magnaz
bz; accipient̄ due illius latitudinis partes in quib⁹
ponent̄ duo ptcularia locata: que erūt p sequēs
in duob⁹ locis eiusdē nature seu eiusdē spēi. sic igi-
tur cōpleta est pma via declarandi ppositū: sup̄ta
ex habitudine loci ad ipm vbi: quod per motū lo-
cale acquirit̄. Secunda aut̄ via accipit̄ ex ordie
ad vniuersum: qui dī esse quid formale in loco.
Ad cui⁹ intelligentiā scienduz et relationes nullo
mō diuersificant̄: nisi ad diuersificationē et distin-
ctionē rex supra quas fundant̄: ut in pcedentib⁹
questionibus dictū est. ideo enī similitudo pater-
nitatis et similitio sunt diuersae et differentes relati-
ones: quia fundant̄ sup̄ res differentes seu distin-
ctas. Et fm quidē q̄ res ipsa supra quā relatio fu-
dat̄ in se diuersificationē patit̄: relatio etiā sup̄ ea
fundata diuersificari intelligit̄. Ponamus enī q̄
sunt duo homines albū: unus qđem albus perfecte:
et alijs imperfecte. ille qđem qui imperfecte est albus
iniquātū cū alio cōcat in albedine dici poterit etē
quodāmō ei similis. iquantū vō pincipiat aliquid
nigrediniis: erit pfecte albo dissimilis. Si aut̄ ille q̄
est minus pfecte albus moueat̄ ḥtinue motu de-
albationis: donec ptingat ad graduz albedinis in
quo est aliud: erit continue durante dealbatione
magis ac magis alb⁹: et pfecte albo ex ḥnti magis
ac magis filis: nec vñq̄ duratē ḥtinuitate dealba-
tiois poterit inueniri in duob⁹ instantibus in uno gra-
du pfectionis albedinis: aut̄ in uno gradu similitudinis
Et quēadmodū qđem illi gradus pfectionis albe-
dinis: q̄tūcūq; alij et alij videant̄: nō sunt m̄ ita di-
uersi q̄ ptineant ad spēs diuersas: sed spectat ne-
cessario ad vnam tñ: utpote ad spēm albedinis q̄
nō est nisi vna: sic etiā et illi gradus relationis: q̄

tuncq; diuersi appearant: nihilomirūs tñ prinent
ad vñā et candem relatiōis spēm: utputa ad specie
similitudis fundate sup̄ albedinē: que est vna spe-
cies specialissima ipsi⁹ similitudinis. Est enī hoc vñ
vez: q̄ si res ipsa sup̄ quam relatio fundat̄: hēt in
sua nā latitudinē ḥpheniuā multoz graduum
eiusdem spēi⁹ etiā necessario et relationē funda-
tam super eā: habere in sua nā latitudinē quandā
comprehensiā diuersorū gradū ad vñā et eandem
spēm primentiū. Manifestū est igit̄ q̄ distinctio et
diuersificatio relationū: sequit̄ semper distinctiones
et diuersificationē ipsaq; rex sup̄ quas fundantur.
Lum igit̄ ordo ad vniuersum nihil aliud sit q̄ re-
latio quedā ad vniuersum totū: vel ad pñm conti-
nens. cōcludit̄ evidenter: q̄ ipse nullo mō dis-
tingui: aut̄ diuersificari pot̄: nisi ad diuersificatio-
nem et distinctionē eius sup̄ quod fundat̄. verum
q̄ hic nō loquimur de quocūq; loco sed soluz de
loco nāli vel physico cui formalis est nō q̄līcūq;
ordo: sed ordo physicus: cū quelibet nālis et phy-
sica relatio sup̄ aliquid nāle fundet̄. q̄ etiā neces-
sario q̄ ordo p̄dicit̄ p suo fundamēto hēat aliqd
nāle. Si aut̄ velim⁹ videre qđ illud nāle sit: ɔfide-
randū est q̄ cū fz ordinē nature sumat̄ etiā ordo
sit⁹ in pribus vniuersi. videmus enī q̄ ea q̄ sunt al-
tioris nature: sūt etiā in situ altius ordinata: et q̄
pñm cōtinens supremū est ordine nature et futus
in oia physica: q̄ necessario q̄ ex alia et alia dista-
tia ab ipso: alia et alia nālitas attendat̄. vñ etiā vi-
demus: q̄ fz aliqua sūt nobilioris nāe rāto sūt
sibi ppinq̄uora: tanto aut̄ remotiora fz naturā
ignobiliorē babēt̄. nā et hoc necessariuz ē evenire:
q̄ tanto. Saliqua sūt magis nobilia: fz pp̄iqui-
ora sūt pñmo mobili. Ad determinatā igit̄ distatā
a pñmo cōtinente ɔsequit̄ immediate determinata cō-
nālitas supra quam fundat̄ vñus ordo debit⁹ vñ
nāe determinata in vniuerso. Et q̄ ignis fm nobili-
tate nāe: pp̄iqui⁹ est pñmo cōtinēt̄ sup̄ oia q̄ sūt in
spera actiōi et passiōi: iccirco sibi debet in vni-
uerso ordo fundatus supra ḥnaturalitatē ɔsequē-
tē maximā ppinq̄atē ad corp⁹ celeste. h̄ aut̄ nā-
litas ad igne pñmo inuenit̄ i superficie concana orbis
lune: et pp̄ea ignis immediate ordinat̄ i superficie il-
la tanq; i loco p̄po. Et quēadmodū quidez totus
ignis dī immediate locari in ista superficie: pp̄ter qđ
in ea pñmo inuenit̄ nālitas ad igne. sic etiā si p̄ p̄
superiorē ignis immediate ps̄ inferiori⁹ accipiāt̄: ps̄ sc̄o
accepta erit locata tanq; i loco p̄po i superficie vñia
ptis superioris: q̄ quidez superficies: si accepta fuerit vt
actu dividens vel distinguēs partē inferiorē a p̄re
superiorē: erit actu loc⁹ i ferioris pt̄. Si vō supra fue-
rit ut potētia tñ diuidēs: erit etiā et loc⁹ i potētia
sol. Quāvis aut̄ superficies lune et superficies ignis
sunt diuersaz nāy: q̄ tñ in vna cōnālitate inueniūt
utpote in ḥnaturalitatē ad ignē. cōueniunt etiam
in vna rōne locātis. hec aut̄ rō pfectior inuenit̄ in
superficie cōcavā orbis lune q̄ in superficie ignis
et rō est: q̄ cōnālitas que requiriāt̄ ad rationē

Questio

locatořia: attendit p̄cipue fm virtutē cōtinendi & saluandi naturā igneam: que quidē virtus: qz ab orbe stuporū puenit: ex distantia ab ipso magis ac magis debilitas. pretendit autem cōnaturalitas p̄ dicta vscq ad certam distantiam ab orbe: postq statim accipit cōnaturalitas ad aerem: que etiā p̄mo inuenit i concava superficie ignis. unde & aer dī in illa superficie imediate locari tanq i loco p̄pō. non tñ sola superficies est locus naturalis sed superficies sumpta sub virtute cōtentiuā & saluatua alia cuīs nature. sub virtute dico pueniente ab orbe sic etiā & cōnaturalitas ad aerem vscq ad certā distantiam a p̄mo cōtinente attendit: postq statim sumitur cōnaturalitas ad aquam: & post ipsam accipi p̄c cōnaturalitas ad terrā. Quia ergo ordo qui dicit esse quid formale in loco: ut ostensur est supra talē cōnaturalitatē fundat: oportet necessario dicere: qz nō diversificet nec distinguat nisi fm diuersificationē & distinctionem ipsius. talis autem cōnaturalitas fm quodlibet punctū acceptum in directa distantia a p̄mo contineat diversificatur fm tamē diuersos gradus pertinentes ad cōnaturalitatē nō quidē diuersa spē: sed vnius & eiusdem. Tota enī cōnaturalitas ad ignem est vnius spē. oporter igit de necessitate qz & ordo supra taliē cōnaturalitatē fundatus fm quodlibet indiuisibile acceptum similiter variet. Et quia nō soluz quālibet variationē distantie sequit specifica variatio naturalitatis: sed fm certam & determinatā, relinquit etiā qz & specifica variatio ordinis nō sequat nisi certam & determinataz a p̄mo orbe distantia. Cum igit locus naturalis a tali ordine spēm trahat. concludit de necessitate qz nō fm quodlibet indiuisibile sequat specifica variatio loci quin potius sumi possunt in alia & alia distantia ab orbe duo loca differentia quidē numero: sed conuenientia spē: utputa si in illa alia & alia distantia: sit cōnaturalitas ad unam & eandē naturā: & ordo per sequens vnius & eiusdem nature. Sicut igit & per hanc secundā viam: evidenter apparet qz non omnia loca sunt differentia specie. & si necessariuz sit qz quattuor ad mūtis sunt diuersaz speciem: fm qz quattuor nature sunt quibus principaliter as signatur locus in vniuerso: videlicz ignis: aer: aqua: & terra. Ad p̄mū ergo dicendū: qz & si differentia formalis i formis cōsistebitis in indiuisibili faciat diuerfitate in spē. nō tamē omnis differentia formalis hoc facit i formis habentibus latitudinem comprehendit diuersoz gradutuz: ad unam spēm pertinentiuz: de quaꝝ numero est forma localis. gradus enī inferior albedis: & gradus supiorū ad eandē spēm pertinent. Ad secundū dicendū: qz cum forma sic solum distinguit a forma: sicut distinguit forma aliqua sumpta in uno gradu a seipso sumpta i alio gradu eiusdem nature habentis latitudinem: nō autem ponit diuerfitatē speciez. Ad tertium dicendū: qz id quod est ita immobile & nec potest subiecti motui: nec circa ipsum potest

esse motus: nullo modo pati pot in sua natura in dividuālē distinctionē. locus autē nō sic se habet quānis enī ipse nō posuit moueri: bene tamē circa ipsum pot esse motus: dī autē locus quantuz ad id quod in ipso formale est immobilis esse: qz cum celum semp maneat in eodem ordine ad centrum In vna & eadē distantia necesse est puenire semp ab ipso vna & eandē cōnaturalitatē: & p cōsequens vnu & eundē locale ordinet. Ad q̄ntū dicendum qz & si a quolibet loco possit esse motus ad alium locū: nō iō tamē necessariū est qz simpli & absolu te sibi contrariant: sed solū fm qd accipiens sub terminis mot⁹ oppositorū rōnum: inquantū videlicz vnu accipit ut termin⁹ a quo: & aliis ut termin⁹ ad quem. Ad quintū iam responsum est i p̄ma parte determinationis.

Questio decima.

Questio decima ē
celum sit in loco p partes: & maxima ultima spera: Et videſ qz n̄ Lui enī p se cōpetit motus localis per se vñ cōperere locus: sed celo p se vñ cōpetere talis mot⁹ & nō p partes: cū p̄s cōtinui moueat ad motū totū poti⁹ qz econuerso: qz celo cōpetit esse in loco p se & nō p partes. p̄ locū nō necessario mouet cum locato. ad motum aut vni⁹ partis ultime spere: necessario mouentur oēs ptes eiusdem: ergo vna nō cōtinet in alia sicut i loco: ergo nec tota spera dici potest hoc mō in loco esse p partes suas. p̄ corpus qd est in loco p aliud: qz qz sit in loco per aliqd per se in loco ext̄ns sed ptes ultime spere nō possunt esse p se in loco: qz eadē est nā totū spere & partii ipsi⁹. & tota spēra nō est p se in loco: igit nec ptes ipsius: & p̄ vni⁹ nec tota erit in loco p ptes. p̄ qd est p se i loco p se etiā est p locū a pte in mō: sed ptes ipsi⁹ spere nō sūt p se: qz nec p se sunt i loco: & sic idē qd p̄ ptes. Incōmariū ē qd 21. dīc i.iii. physicoz: qz celū nō ē alicubi totū: fū aut qz mouet sic & loc⁹ ē prib⁹ altera. n. ab alia habita priū est: igit celū est i loco p ptes. Ad b⁹ qōnis intelligentia sciēdū ē qz mot⁹ localis sic hēc in. v. physicoz est mot⁹ i vbi & ad vbi: quēadmodū & mot⁹ alteratiōis ē mot⁹ i cōlitate & ad cōlitate: & mot⁹ augmēti i cōtitute & ad cōtitute nūc aut ita ē: qz i quocuq; subiecto nat⁹ ē ē aliqd mot⁹: i eodē etiā necessario aptū nat⁹ ē ē & id qd p illū motū acqrit. vñ i quocuq; nat⁹ ē ē mot⁹ alteratiōis: in eodē ē etiā apta nata ē ē & ipa cōlitas qnccio acqrit p alteratione. qz igit de necessitate qz i quocuq; ente iueniū mot⁹ localis: i eodē iueniat & vbi: qd sēp p localē motū acqrit. cū ḡ vñia spe ra iueniat localē mot⁹: qz oīno qz i ea iueniat & ipz vbi. vbi aut̄ fit̄ ē ē in loco. Infallibiliter qz excludit qz vñia spēra aliquo mō sit i loco. Doc aut̄ vñia vñia sciēdū ē: qz loc⁹ formalis vñ nūbil alind ē ē qz ordo

determinat⁹ in uniuerso corpeo. c⁹ declaratio est: q⁹ quādū mobile manet in eodem ordine talis vniuersi: dī manere simplē in uno & eodē loco. statiz aut̄ cū mutat ordinē dī ēt mutare & locū. vñ si nā uis in flumine ligata stat fixa i eodē ordine ad vniuersū. q̄tūcū sup̄ficies aq̄ st̄inētis natū mutet ppter vnitatē mī ordī dī manere simplē i uno & eo dem loco. Si aut̄ ipsa nauis ifima cū sup̄ficie vna st̄inētis aq̄ transeat de uno ordine ad aliū. q̄tūcū tunc nauis maneat in vna & eadē sup̄ficie st̄inētis aq̄: nihilomin⁹ mī ppter mutationē ordīnīs dī sim plūcī mutasse locū. b̄ aut̄ signū satis sufficiens vñ ad ostendēdū q̄ talis ordo sit formalr loc⁹: q⁹ enī forma dat esse & non mā: ppter alia & alia formā specificā: o⁹ q̄ sit aliō & aliud eē specificū: & ppter alia & alia formā nūerale aliud & aliud eē nūerale & nō ppter māz. Ex his aut̄ euident⁹ excludit⁹ q̄ crucū q̄ fm se totū p̄ se debet ordo determinat⁹ i vniuerso corporeo: ei etiā p̄ se debet & loc⁹ formalr sumpmis & p̄ se ei debet vbi: put̄ fīḡ eē in loco taliter accepto. & q⁹ vltia spera p̄ se ē in ordine determinato vniuersi corporalis: o⁹ necessario q̄ ei p̄ se debet id qd̄ est formalr loc⁹. & fili etiā ipm vbi mō pdicto acceptū. vñ & dicim⁹ q̄ vltia spera fm se totā semp manet in uno & eodē vbi realr: pres vō eiūs nō remanet realr i eodē vbi: s̄ durante motu sunt cōtinuitate in alio & alio. His visis vltori considerādūz est q̄ loc⁹ mālit sumpt⁹ nihil aliud est fm op̄ioez pypateticoz q̄ sup̄ficies vltia corporis ambientis aliud corp⁹. sic aut̄ sumēdo locū ei solū fm se totū p̄ se debet loc⁹ cui p̄ se cōpetit fm se totū st̄inētū sup̄ficie alic⁹ alteri⁹ corporis. & q⁹ vltia spera s̄ se totā i sup̄ficie nulli⁹ corporis st̄inet ppter id qd̄ nāle cōtinens dī eē nobilis & sup⁹ st̄eto. & nullū corp⁹ est supra vltinā speraz; circa fm se totaz nō pōt eē in loco sic sumpto p̄ se. Si ḡ aliquo mō i tali loco ponat eē erit in eo solū p̄ accidēs siue p̄ alind. Qd̄ aut̄ sit illud aliud p̄ qd̄ vltia spera ponit in b̄ loco diuersimode dī a diuersis. Quidā. n. dicūt q̄ ē in loco rōne centri: & nō rōe suaz partii. Alij vō eōrō assentur: q̄ est i loco rōne ptui & nō rōe cētri. qui aut̄ volut⁹ q̄ sit in loco rōne cētri: sex rōes p̄ se addicūt: pbates p̄mo trib⁹ rōnib⁹: q̄ ipsa in loco poni nō possit rōne ptui: & postea trib⁹ alijs q̄ sit i loco rōne cētri. arguit. n. p̄mo sic. ordo ptui i toto est dīa q̄titatis: ordo aut̄ ptui i loco ē pdicamen tu qd̄ est fit⁹. assigre igit̄ locū alium ex ordīne ptui in toto: est ignorare quō differt pō q̄ est pdicamen tu a pōne q̄ ē dīa q̄titatis. Scđo sic: q̄libet spera p̄s ē semp eidē spera prib⁹ copulata manēt i eodē ordīne ad oēs p̄tes. si ḡ vltie spera loc⁹ assignet ex ordīne ptui cū q̄titū ad illū ordīnē nec tota spa mutet nec aliū ptui ipsi⁹. sc̄q̄ oīno q̄ ipsa nec rōe sui nec rōe suaz ptui moueat localit: qd̄ ē apte 5 ſēbilīa

Tertio sic: ea q̄ sit i aliquo loco: aut̄ sit i eo actu aut̄ potētia. pres aut̄ vltie spera nō sit actu i loco: q̄ nō h̄nt eē diſiunctū: cū ſunt oēs st̄inēs: ſit igit̄ i loco ſol̄ potētia: ḡ & vltia spera nō ē in loco nī in

potētia: qd̄ ē oīno falsū: q̄ qd̄ actu mouet localit: ē actu i loco. Itē cū tal potētia nō sit reducibil ad actu nī p̄ imaginatōe: vltia spera nō erit fz b̄ nī in loco imaginato: qd̄ ē oīno ip̄ossible. bis ḡ rōib⁹ iſti pbāt q̄ vltia spera nō ſit i loco rōne ptui ſuaz Qd̄ aut̄ ſit i loco p̄ terrā pbāt. p̄mo ſic: eo mō mobilis assignad⁹ ē loc⁹: quo ei cōpetit mot⁹ localis. q̄ ḡ mouent i aliquo debet eē i loco: q̄ ſit i aliquo qd̄ ē loc⁹ ipsoz: & q̄ mouent circa aliqd: debet b̄re locū: nō q̄ ſit i aliquo: h̄ ſit ſit circa aliqd. vltia aut̄ ſpera mouet circa terra: ḡ ſit i loco rōne terre Scđo ſic: ip̄ossible ē intelligere motū localem nī ſi intelligat aliqd imobile: q̄ loc⁹ vult qd̄ imobile ē: ut dī in. iii. physicoz. S̄ vltia ſpera h̄ ſit imobili tate ex fixione terre vel centri: ḡ ē in loco p̄ terram vel p̄ cēnū. Tertio ſic: cuilibet mobilis talif locus attribuēd⁹ ē q̄ p̄ totū motū localem ipm mobile ali q̄lū mutet locū: ſed h̄ ſaluart i motu locali ipf⁹ ſpe p̄ terrā. nā in tali motu pres ipf⁹ ſpere vadit ſuaz ſue respicēd alias & alias ptes terre: tota ē ſpa terra totā vadit respicēd ſt̄inē ſuare morū ſub alia & alia diſpone. eft igit̄ i loco rōne ſtre. Iſta ſit argumēta q̄ iſti p̄ ſua pōne adducit: quā dicūt eſſe pōne oīuz pypateticoz recte ſciētū. S̄ iſta pō pcedat ex ignoratā ſcie p̄ncipis & iſtitutoris ſc̄te pypatetice facile ē vidē ſiderāt ea q̄ dīc̄ i. iii. physicoz Ar. qui fuit pdictie ſecte p̄nceps & iſtitutoris tornā ibi ſic ait: Lelū ſic dicūt eft nō ē alicui totū neq̄ in aliquo ē. c⁹ cām ſt̄iter assignā ſadiungit. ſiquidē nullū corp⁹ ſt̄inet ipm. & poſtea ſtarū oſtēdere volē ſrōne c⁹: & qd̄ ſit ponendū eē in loco dīc̄ fz aut̄ qd̄ mouet: ſic & loc⁹ ē prib⁹. altera enī ab alia habita priuz eft: ne q̄ ſiceret h̄ ſt̄elligēdū eē de ipfis ordīnib⁹ ſperaz ſub alijs ſt̄inēs: & n̄ de prib⁹ ipfaz ſperaz adiungit vltori⁹. pres. n. i loco quodā oēs ſit. ſi ḡ p̄ ſpres celi orbes ſt̄elligunt: o⁹ tūc oīndere quō ſaluartis verbis Ar. vltia ſpera ſit in loco: nō enī pōt q̄ ſpere iſteriores ex eo affi gnent i loco ex eo q̄ ſabite ſit a ſpera ſupiori: q̄ ſi nō ſit i loco: q̄ ſit ſabira ab alia ſpera ſupza ipfaz existente: eft tñ i loco p̄ cēnū. h. n. p̄ ipfia vba Ar. oſtendit eē ū ipf⁹ intentionē: cū. n. dīcīſlet: partes celi in loco quodā ſunt oēs. ſtarū ſeipm declarando adiecit: In eo enī q̄ circularit ſunt ſiue accipitū ſt̄iner alia alia. hoc aut̄ nullo mō ſaluart pōt ſi p̄ ſpres celi ſole ſpere intelligunt. eft enī & vltia ſpera de talib⁹ prib⁹ celi: nec tñ ſt̄iner ab alia ſpera. cū tñ Ar. oīcat ſpres nō quādā: ſed oēs celi. iō eſſe in loco: q̄ in eo q̄ circularit ſunt ſt̄iner alia alia. o⁹ ḡ h̄ ſt̄elligat nō ſolū de partib⁹ celi q̄ ſpere dicunt: ſed de pribus ipfaz ſperaz que circulariſt accep̄t oēs in loco ſic ſunt: q̄ vna ſt̄iner ab alia ſic ergo poſitio p̄ncipis pypateticoz nō eft: q̄ vltima ſpera ſit in loco p̄ cēnū: ſed poſtis q̄ p̄ ptes. Qd̄ aut̄ ū veritatē etiā ſit dicta poſitio: multipliſter oſtendi pōt: p̄mo quidem: quia quando cūq̄ aliqua duo inter ſe ſic ſe habent q̄ vnu ipſorum eft in loco per ſe: & reliquum vō eft in loco p̄

Questio

alind seu rōne alterius eis ambobus correspōdet vnum et idem locus. nō enim aliis locis debet ei quod est in loco rōne alterius: nisi ille tm̄ qui debet ei ratione cuius: et per quod ipsum in loco ponitur. si ergo ultima spera et terra ita se habent qd̄ vnum ipsorum est in loco per alind: ut pura ipsa spera per terrā: oportet tunc de necessitate dicere qd̄ spera et terra sunt in eodem loco: ita videlicet qd̄ ille qui est p̄p̄rius locus terre: sit etiam locus vltimae spere. Constat autē qd̄ p̄p̄rius loc⁹ terre est sua superficies concava aque. ultima igitur spera si non est in loco nisi per terram: ut illi ponūt in suis scr̄ptis de necessitate oportet dicere qd̄ ipsa sit in concava superficie aque sicut in loco et qd̄ h̄ solum loquendo proprie sit locus eius realis: quod est oīs no derisorum et impossibile. Constat enim qd̄ aquae et superficies aque in eodem sunt sicut in loco: ut pura in concava superficie aeris. aer in concava superficie ignis. et ignis in concava superficie orbis lune: et hoc in superficie concava orbis superioris et sic tandem donec deuenientur ad superiorem concavam vltimae spere. Vnde a primo ad ultimum deducendo superficies aque pariter cum ipsa aqua est tanq; in loco i ipsa vltima spera. Quicquid enī est locus locantis: est etiam et locus locati. Vnde etiam pari ratione vltima spera est locus terre. si igitur ipsa est in loco per terram oportet de necessitate dicere: qd̄ sit etiam non quidem per se sed p̄ accidens sine per aliud in se ipsa sicut in loco: qd̄ stare non potest sicut patet per philosophum in quarto physicoꝝ vbi demonstrat qd̄ non est possibile nec per se nec per accidens aliquid esse in se ipso: si itaq; impossibile est qd̄ celum sit in loco p̄ terram. Secundo autem hoc idem sic ostenditur quandocunq; aliquid est in loco per alterum qd̄ est vere locatum est actu in illo alio ratione cuius ponitur esse in loco. anima enim est in loco p̄ corporis: et est actu in corpore. et pars alicuius totius p̄ se locata est in loco per suum totum: et est actu in toto: et accidentis etiam in loco est per subiectum: et actu est in suo subiecto. et vniuersaliter verum est: qd̄ id quod est in loco per alind oportet actu esse in eo ratione cuius et per quod ponitur esse in loco. Si igitur ultima spera est in loco per terram vel per centrum: oportet omnino dicere qd̄ ipsa sit actu in terra vel in centro: et qd̄ sit actu terre vel centro coniuncta: quod est omnino impossibile: igitur omnino impossibile est qd̄ ultima spera sit in loco per centrum. Est autem ipsa actu in suis partibus nam vnum modoz; essendi inest quo totum esse dicit in partibus suis. Si igitur illis partibus per se valeat dari locus: multo rationabilius vltima spera est ponenda in loco rōne suaz; partii in quib⁹ est actu qd̄ ratione centri a quo est omnime se parata. dicere autē qd̄ ultima spera est in loco p̄ centrum: ppter id qd̄ centrum est aliquid vltimae spere et ipsum est in loco est omnino ridiculum: cū sicut dicunt est: ipm sit oīo extraneū et separatū ab ipsa

spera natura. qd̄ tamen de partibus eius dici non potest. quānis autē et tota spera dicatur esse in partibus suis: et ipse etiā eius partes esse dicant i ipsa non tamen ideo concludi potest qd̄ ultima spera sit in seipsa: ppter id qd̄ non idē modus essendi in re sernatur hic et ibi. vnde et ultima spera est per accidentem: et si non per se in locis suarum partium sicut in loco. hec autem loca si fint in ipsa spera nō sunt tamē in ea sicut in loco nec per se nec per accidentem pater igitur qd̄ celum est in loco per partes suas et non per centrum. Et preterea ubi sicut supra dictum est significat esse in loco. cum autē queritur ubi sit ultima spera: nullo modo respondi potest: qd̄ sit in centro: vel ubi est centrum: cum tamē conuenientissime responderi possit qd̄ est ubi sunt oīes partes ipsius: ergo ipsa non est in loco per centrum sed per partes. Et preterea inconvenientissimum est dicere qd̄ locans situe remotus situe propinquus sit i loco ratione eius et per id quod locatur i ipso. Cum igitur terra sit tanq; in locante ad minus remoto in vltima spera: omnino inconveniens est et irrationabile est dicere: qd̄ ipsa vltima spera sit i loco per terrā. vteri⁹ etiā quanto id est declarari potest mā et forma que vni et eidē rei correspōdet: nō debet villa rōne spacio eē ab iniūcie separata. ordo autē determinat⁹ in vniuerso ut pluries iā diximus est id fz qd̄ attēdit formalis rō loci. superficies stūnes est in loco sicut māle. oz igitur accipiant cū vni rei correspōdere debet nō ut spacio ad se iniūcie distātia: fz stūncta: ut sic vbiq; attēdit ordo ibi etiā accipiat et superficies ordinis subiecta. ordo autē determinatus in vniuerso qd̄ correspōderet vltimae spere nō pot aliquo mō attēdi in cētro: qd̄ ibi attēdit solus ordo corrisidē ifimo et ignobilissimo corpore: et nō ille qd̄ corrisider corpī nobilissimo et supmo: cēmō est vltimae spera. sibi etenī debet in vniuerso corpore ordo vltimae spaciozatis qui nō in cētro: fz i circūferētia solū attēdit: qd̄ de necessitate oz qd̄ si ipsi vltimae spere corrisider loc⁹ mālī sumptū situe aliq; superficies stūnes: qd̄ superficies tal⁹ accipiat sub illo ordine supmo qd̄ ē i circūferētia: et nō alibi. et qd̄ nobilissimo corpore fm se totū suenire p̄ se nō pot qd̄ stūnctā superficies aliq; alteri⁹ corpīs cū vltimae spera sit corpore nobiliū: qd̄ necessario dicere qd̄ ipsa fm seipsā totā nō habet locū sic sumptū. vey qd̄ oīe corp⁹ stūnctā p̄tes fz sibi iniūcie p̄ superficiem stūnctatas quarū vna dī eē et stūncta i superficie illa supra vi p̄ncipitz est pris alterius et dī in ea contineri tanq; in ppo loco. cū etiā vltimae spera pres hēbit h̄ mō sibi intuiūtū stūnctatas p̄ superficie: oz filū dicere qd̄ vna ilaz partii tanq; in loco sibi ppo stūnctat in ipsa superficie ad quā terminat: sumpta quidē nō fz qd̄ ē p̄ncipiū p̄t alti⁹. sola enī talis superficies accipit i ordine totū spere et p̄tū iphi⁹: et nulla alia qd̄ h̄bre pos sit vlo mō rōez locatī vltimā sperā vlt aliquā p̄tē ei⁹. Et siqđe superficies accipiat ut actu distinguēt vna p̄tē ab alia hēbit rōez locatī i actu. si autē stup̄at ut non distinguens actu: babebit solū rōne

locatis in potentia. que quidem potentia in corporibus
gnabilib[us] et corruptibilis bene reduci valet ad
actum. vero quod a corpore nobilissimo: quale est ultima
spera: debet esse oportere elongare pegrine impulsiones: os
necesse est ipsa nobilitate et promptitate ultime spera cogere:
quod partibus ipsi non corinideat superficies huius rore
locatis in actu: sed solu[m] in potentia non reducibili s[ic]
rem ad actu[m]. Et omnibus quidem partibus ultime spes
re est circulum sumptis talis loco corinderet. Ex quo
enidetur liquet quod valde congrue postquam Ar[istoteles] pri
mit quod quedam sunt in loco actu: quedam potentia. et ex
emplificatis fuit motu adiuxit. una causa termini sit
quod est simul partis fuit potentia in loco presunt
et deinceps adiecto. quod celu[m] est in loco per accidens:
quod per partes statim adieciuntur partes in loco quodam
omnes sunt. quod declaras ultra signanter dixit: In
eo. n. quod circulariter sunt continet alia alia. Et quod ro
tu[m] non est propter pres: sequitur quod tota ultima spera sit in
loco rore suarum partium: non propter aliud nisi quod est pres
pres in loco sunt fuit motu predictu[m]. Evidenter
mutatio igitur iam est quod ultima spera est in loco per pres
suas: et non per centrum. Et obiectio[n]es quidem aduersari,
orum quod fruile sunt de facili ostendit. Quod non dicitur quod
ordo partium in toto est ratio quantitatis. vero quidem
est. sed cum de hoc ordine ultime spera assignetur
locus falsum est. et vel ex malitia vel ex ignorantia
prolatus assignatur. non enim potest loco dicere liceat ex
ordine partium in toto sumpto respectu ordinis de
terminati in uniuerso: qui ordo est formaliter locus
Sicut etiam ex ordine priuatum ad unicem sibi non assignatur
locus nec formaliter sumptus. quod sic non de hoc loco ille ordo:
sed de uniuerso. nec sumptus nullus. quia sic de hoc
ubi loco illa superficies per quam pres continuatur ad unicem.
Et quod pres a talibus superficiebus non remoueatur: non
bilominus tam etiam dicuntur mutare locum. quod non remanet
semp in eodem ordine ad uniuersum. Et id quod est
quod est formaliter loco actu ultime spera debetur:
non ratione terre sed ratione superficie: sicut declaratum est:
sicut etiam debet necesse est ut loco localiter per se ipsum
id unde quod est materialiter loco: primo corpori nullo modo debet
actu nec etiam potentia fuit se totu[m] per ipsum etiam ei talis
locus nullo modo debet actu nisi forte imaginatio sed po
tentia non reducibilis sed ad actu[m]. et tamen illa superficies
quod est materialiter loco non est superficies imaginata solu[m]: sed
realis et naturales. Superficies non quod sunt in corpore imagina
to sunt superficies imaginatae: sed quod sunt in corpore reali
et naturali: sunt superficies reales et naturales. Alia vero tria
argumenta ex ignorantia artis filologizandi procedunt.
Non enim excluditur quod ultima spera in loco sit per terram
vel per centrum. Sed potius terra vel centrum sit loco ipsum:
sicut de facili patet potest utrumque considerari. verum
quod hoc etiam si sit est expedit ut declaret ipsum defectus.
Ad primum ergo dicendum quod circa aliud moto et per
p[ro]p[ter]e cu[m] est primus in genere corpus fuit se totu[m] non debet
locus materialiter sumptus. loco non formaliter acceptus est ille ordo
quod attendit supra et circa omnia corpora sub ipso locata:
rore cuius ipsum deponit supra et circa omnia illa corpora
Ad secundum dicendum quod loco formaliter sumptus

vult esse immobilis: et non locus sumptus materialiter
vnde et ordo correspondens ultime spere in uniuerso
so immobilis permaneat. Sic ergo arguendum est. ut
ultima spora semper in equali distantia respicit centrum.
quia ordo ei debitus in uniuerso mutari non potest
ergo talis ordo et non centrum vel ordo centro des
bitus est locus ipsum. Tertium autem argumentum
procedit ex puris affirmatiis in secunda figura.
Dicimus enim quod mobile per totum suum localem motum
debet diversum vel diversimode respicere locum.
ultima vero spora per totum suum motum diversimode
respicit terram: et eius partes diversas partes terre.
h[oc] autem est dispositio secunde figure. vnde enidetur li
quer quod ipsum procedit ex ignorantia logicae. Ad
primum ergo dicendum quod cui per se competit localis
motus: ei per se etiam copertus est et illud quod est
non materialiter sed formaliter loco. cui unde per se com
petit transire formaliter de loco sumpto ad locum
copertus ei etiam per se loco sumptus materialiter. ultima
vero spora fuit se totam non transit de loco ad locum.
manet enim semper in eodem ordine ad uniuersum
Mouetur igitur in suo loco vel ordine. partes autem
ipsius per modum totius transirent de uno ordine ad
alium: qui tam in totius ordine includuntur per se
igitur eis debet locus materialiter sumptus et non
toti spora. Ad secundum dicendum quod loco sumptus
formaliter non mouet ad motum loci. locus etiam
sumptus materialiter si habeat rationem locatis in actu
non mouetur necesse est cum locato: sed si habeat solu[m] rationem
locantis in potentia: necessario mouet ad motum
ipsius. Ad tertium dicendum quod sicut eadem est natura
specifica totius et partis: sic ex ratione illius na
ture idem locus debet totum et partibus. ex ratione
tam non illius naturae sed partialitatis competit
parti per se quod continet ab alia parte. Ad quartum
dicendum quod cui per se conuenit esse in loco locans
te in actu: conuenit etiam per se esse. quod tamen
ei non conuenit cui per se debet esse in loco habente
rationem locatis in potentia. h[oc] igitur in his duabus
questionibus de loco nos diximus supposita de loco
sententia ab Ar[istoteles].

Quæstio undecima.

q

Vestio unde
cima. quæstio est. Utru[m] supposito
vacuo in ipso posse esse motus:
et supposito quod in vacuo aliquod
grauem descenderet: utru[m] descenderet
in instanti. Et videtur quod non. Primo quidem quia qui
per tanto tempore descendit: et tempore scindit medium. cuius
autem scindit medium minus resistens. cum ergo resisten
tia vacui nulla sit proportionalis ad resistencias pleniori:
videtur quod velocitas scissiois et pertransitiois vacui
nulla proporcionaliter habeat ad pertransitioem pleniori.
Cum igitur h[oc] fieri in tempore: illa erit in instanti.

Secundo sic. Motus localis minus habet de
transmutatione mobilis: quod motus ad formam.

Questio

transmutat autem materia ad formam in instanti sub tracta resistentia ad generas: sicut pars in illuminatio aeris. ergo et mobile graue vel leue: cum de se non habeat unde resistat: subtracta resistentia medi mouebitur in instanti. Tertio sic: in motu locali aut est resistentia ad motorum ex mobili: aut ex medio: aut ex utroque. Sed in motu graui non potest esse resistentia ex mobili: quia per maius resistere non potest: cum maxima de se non habeat unde resistat. Non potest etiam resistere per formam: quia per ipsum in suu naturale ubi in quod moneretur a generante potest: ictus non ergo in motu tali est resistentia ex mobili sed solus ex medio. Cum ergo hec resistentia non sit in vacuo: oportet necessario ponere quod in ipso si mouatur: moueantur in instanti. Quarto sic: que in actu non est eadem littera in potentia ad ubi deorum: quia de se id semper habet: sed in potentia per accidentem: quia ratio media prohibetur. hoc igit amoto: in instanti erit deossum. In contrario est: quia tunc equali virtute motiva manente: mobile pertransiret maius et minus spacium. quod videtur impossibile. Quod autem in vacuo non possit esse motus sic fuit ostensum. Motus ad formam est motus ad ubi et ad locum: et si omes forme essent eiusdem rationis non esset aliquis motus ad formam. igit similiter nec motus ad locum si oia loca sunt eiusdem rationis. sed sic est in vacuo. ergo et. Item Ar. in quarto physico dicit quod in vacuo nullo modo possit esse motus. ergo et.

Respondeo ad huius questionis intelligentiam considerandum est quod mobilium quedam quidem sunt que habent in seipso sui motus principium effectuum: et talia sunt que dicuntur mouere seipso. alia vero sunt que in seipso principium sui motus non habent nisi passuum. cuiusmodi sunt illa que ex seipso moueri non possunt. de quorum numero sunt grauia et lenia. de quibus philosophus dicit in octavo physico rum: quod habent in se principium non mouendi neque faciendi: sed patiendo solum. Et quidem si loquamur de primis mobilibus: cum talia sicut dictum est habeant intra se principium sui motus effectuum: statim cum ponuntur in esse ubicumque ponantur: siue in vacuo siue in pleno: ponuntur una cum eis et id a quo progreditur motus ipsorum tam effectivae quam etiam passive. et circa talia moueri possunt si actu existant: non solius per plenum: sed etiam per vacuum. Si autem loquamur de secundis mobilibus tunc aliter est dicendum. Cum enim talia ut predictum est in se non habeant sui motus effectuum principium: non oportet quod statim cum ipsa in esse ponantur: ponantur etiam cum eis et id a quo effectivae mouentur. Et quia sine tali principio moueri non valent: circa oportet quod talia moueri non possint in vacuo: si per ipsam medium vacuitatem tale principium auferatur. Ceterum quod hoc qualiter se habeat in sequentibus questionibus concedente domino declarabit. circa hoc presumo ad presens considerandum nunc est de plus questione: videlicet si graue descendat in vacuo: ut ipsa lapis in concava superficie orbis lunae existens

descendet ad conuentum terre: supposita vacuitate in spacio intermedio: utrumque descendat in non tempore. Adbuc autem quidam volentes commentatorez sequuntur in suis erroribus dicunt quod talis descensus esset in unico instanti temporis mensuranti motum celi: nec enim tale instans esset ibi vlla successio. Nihilominus tamquam ut inquit propter diuersas partes spaci in illo descensu essent diuersa mutata esse: inter que non interciperef mediu aliquod mutari. Nec autem mutata esse mensurarent enim eos diuersis instantibus eis appropat: inter que similiter non incidet mediu aliquod tempore. et quod ex nullis indivisibilibus potest aliquod continui consurgere circa cu illa mutata esse et illa instantia sunt inveniuntur: non potest ex eis fieri aliquod continui: nec sicut motus nec etiam tempus. nihilominus tamen volunt quod inter illa mutata esse posset: quedam successio potius et posterioris at teat: cuius enim tempus corripondet successio enim illa instantia eis appropata: et non enim tempus mensurandi motu celi. Dicuntur namque si sic tempus instantia illa successio non circa tamquam excludi potest quod sit successio etiam tempus instantias temporum: quod illis omnibus corripondet. quoniam ad modum etiam si nunc eternitatis totum tempus corripondet: et in tempore successio sit: non tamen ideo potest excludi quod sit etiam vlla successio et in ipso nunc eternitatis. Quod autem in illo descendente sunt multa mutata esse unico nunc temporis mensurata declarant per simile de illuminante aeris in qua et si sunt multa generata esse: oia tamquam unico instanti temporis mensurantur. hec igit est positio istorum. Rationes autem quas per se adducunt sunt in obiecto omnibus adducte. Sed quod isti in omnibus his valde pueriliter deficiunt multipliciter ostendit potest. Et ut ex his valde que pro se adducunt principie ipsorum declarare defectus considerandum est quod sicut in transmutatione materie ad formam eorum inuenientur resistentia ad agens quo ipsi materie aliqua dispositio inexsistit opposita et repugnans dispositio inducenda per virtutem agentis: sic etiam necessario est quod in transmutatione mobilium ad locum eorum inuenientur resistentia ad motorum quo ipsi mobilium inexsistit aliqua dispositio opposita et repugnans dispositio inducenda per ipsam transmutationem localem. nunc autem ita est quod dispositio quod motu locali direcre acquiratur in tempore mobili: ut esse ipsum ubi. Illa etiam que abiicit est sicut ubi illi oppositum et repugnans. Et haec declaratio est: quod illa nescio dicunt sibi iuicem opposita et repugnativa esse quod in filio in eodem esse non potest. Illa vero ubi que pertinet ex diversis partibus spaciis: nullatenus potest sicut in eodem mobilium. Non est namque possibile vnu et idem mobile simul breuo et longe: sicut non est possibile vnu et idem locatum sicut in duabus partibus spaciis vel in duobus locis. os igit quod talia ubi ex diversis partibus spaciis, pertinencia: sibi iuicem sunt oportet opposita et repugnativa: et per se nescio est quod in transmutatione mobilium ad locum eo tempore inuenientur resistentia ad motorum quo ipsum mobile intelligitur in alia parte spaciis: quod in illa ad quam deinceps per virtutem mouentur. nunc autem ita est quod in transmutatione mae ad formam: ut etiam ipsi dicunt de necessitate

tempus requiri propter resistentiam ad agens puenientem ex disponere inertem materie: picipne ex iusta supremo gradu dispositis non potest procedi ad infinitum nisi procedat per medium. Quod igitur dicitur quod in transmutatore mobilis ad locum de necessitate tempore regitur per resistentiam ad mouens puenientem ex vbi lexistit te ipi mobili opposito vbi inducendo per localem transmutationem picipne cum ipsum mobile non potest transire de una extrema parte spaci in aliam extremam nisi transiendo per medium. Cum igitur graue sicut vir nullum corporum transire possit de loco ad locum non transiendo per medium: quod de necessitate dicere quod omni plenitudine medijs subtracta: ipsum graue si descendet a supra per spacij ad infinitum: descendat non in instanti: sed in continuo tempore. Nam constat quod omne corporum replet et occupat simul totum illud spaciun in quo est in uno et eodem tempore instanti: vel etiam in quo in aliquo toto tempore immobilitate permaneat. non potest autem vello modo filius filtrate tempore occupare nisi spaci filii equale. quod igitur semper quod qualitas spaci est equa quantitati corporis spaciun occupantis. Si ergo graue descendet a per supra spaci ad partem infinitam per tempus medias: quare quelibet potest intelligi filii esse equalis in unico et eodem instanti tempore est in primis omnibus medijs et in tempore infinito: nec in filius filtrate tempore occupabit multa spaci filii equalia et filius tempore replebit spaci filii iuste et multo maiori corporis receptum quod sit ipsum. quod est oportere impossibile. igitur oportere impossibile est si graue in vacuo descendat: ipsum descendat non in instanti sed in tempore. et dicere huius apparet quod est negare illa que sunt per se nota intellectui. quod non nisi ex ignorantia pote vocis procedit. Nam si in descendente illo sunt multa mutata esse: ut coquendere coguntur et coventur: aut sunt ibi actus: aut potentia. Si dicitur ibi sunt soluz in potentia: tunc igitur non necessario dicere quod descendens ille sit actu indivisius: potentia vero divisiibilis. omne autem tale est continuu. ergo ille descendens successiva continuitate continuus est: et per dominum motus. et quod oportere impossibile est motum mensurari nisi tempore: quod non est ille descendens tempore mensuratur. Si autem dicitur quod ibi sunt actus: tunc cum cuiuscumque mutato esse in actu ipsum mobilis coquendus significat signum actu signum in spacio oportebit necesse dicere quod graue descendens per spaciun tot signa actu signum in ipso: quod in suo descendente sunt actus mutata esse: immo quod in ipso spacio possunt. quia non est dare quare magis signum punctum in una parte spaci quod in alia: cum qualibet tota attigat. possunt autem in spacio infinita puncta signa: igitur graue descendens in ipso actu ibi signum numerat: et distinguit: et diffinita signum: sed hoc est impossibile. ergo impossibile est quod graue descendens per spaciun vacuorum signum in potentia puncta que sunt in ipso: sed puncto signum in potentia coquendus solus mutatus esse in potentia ipsum mobilis. igitur in descendente graue in vacuo: non sunt illa mutata esse actu sed potentia: et per dominum ille descendens est indivisiibilis secundum actu: sed divisiibilis in potentia: et sic continuus: et tempore necesse mensuratur

Et pterea hec est valde evidens declaratio: aut enim graue descendens in spacio vacuo: numerabit actu

omnia signa que sunt potentiarum in ipso: aut quedam actu numerabitur: et quidam potentiarum: aut potentia altera numerabit omnia excepto illo quod signum in actu ad quam pertinet ultimo. Et quidem si omnia signa potentiarum excepto unico sunt: erit etiam non in ipso ei descendens in omnia mutata esse solus potentiarum: uno tamen excepto: et per dominum ratione ille descendens erit continuus et tempore mensuratur. Si autem non numerabit omnia actualia: cum illa sint infinita: se quidem apte quod infinita in instanti unico numerabitur. quod est oportere impossibile. Si vero alia signa actu: et alia soli potentia: cum sicut signo spaci signum in actu coquendae mutata esse mobilis in actu: sic etiam mutata esse mobilis potentiarum: coquendae debet signum in actu in spacio: non actu sed potentia: oportebit necesse dicere quod nullo descendente ante mutatum esse in actu: fint mutata esse in potentia: et per dominum quod ex illa parte ipse descendens sit individuus in actu et potentia divisa: sicut sic continuus et tempore mensuratur. Manifestum igitur est quod suppositis propinquibz necessariis et nos tissimum in scia naturali: quod necesse dicere quod si graue descendederet in vacuo: suus descendens esset non in instanti sed in tempore. Nam articulo in vi physico: ex continuitate longitudinis probat continuatem et divisibilitatem localis transmutationis: nec ab ipsa unicam talis continua divisibilitas tollitur saluata probatur articulo nesci possum fieri transmutatione de extremo ad extremum longitudinis: non transiendo per ipsum longitudinem. Cum igitur graue ut etiam ipsi concedatur: nullo modo transire valeat ab extremo longitudinis ipsius spaci in extremum: nisi transiendo per longitudinem totam sublata etiam ipsius spaci plenitudine: opus necessario quod translatio graue in vacuo sit continua et divisibilis in infinitum: sicut et longitudine spaci super quam transire: et sic oportere necessitate quod fiat non in instanti sed in tempore. Et similiter que adducitur de illuminacione aeris omnino nulla est. in ipsa non pars aeris pars illuminata generat lumen in secunda parte: ita quod ibi sunt plura generativa et generata. quod igitur in uno instanti pro tanto simili sit: quia luminositas in illo instanti in quo id est quod est lumen suscepit: prius: lumen habet in ipso efficere. et quod pars aeris omnes sunt actu se contingentes in timore ad quae copulantur. ita in eodem instanti in quo lumen recipit: habet ipsum reddere alteri parti cui tunc actu contingit. Non autem sunt ibi generata esse in finita: quia cum partes aeris secundum quas generantur esse attendunt non sunt indivisiibiles sed divisiibiles: non possunt vello modo infinite esse aere finito existente. Quantum autem ad hec omnia dissimilitudo est de descendente gratis in spacio non pleno. Non enim mutatus esse in tali mutatione sicut universaliter est in nulla transmutatione locali attendunt secundum aliquid indivisiibile ipsum spaci: sed secundum quid omnino individualiter. indivisiabilia autem in quatuorcumque spacio infinita sunt. Similiter etiam una pars spaci graue accipies: non reddit graue alteri parti: quia locus non generat nec mouet locatum. Et dato etiam quod una pars ipsum idem numero redderet alteri parti:

Questio

non posset vlo modo ipm reddere fibi in vno et eodē instāti tēporis in quo ipm accipit: sed omni no in alio. quē admodū etiā si pars aeris pmo illu minara eadē formā lucis in numero quā in se res cipit transmitēt in partē secudā: nullo mō i eodē instāti in quo eam recipit: ipam efficit in pte secū da: s̄ de ncitare in alio. vnu autē et idē numero graue: et p eandē virtutē motuā p quā contingit ad primā partē spaci: contingit etiā successiue vt etiam ipsi fateri cogunt ad omnes alias: nō distinguēt vna partē ab alia actu: sed potentia solū. Ex quo ncō sequit p̄ sumis descēlus sit potentia diuisus et indiuisus in actu: et sic cōtinuit̄ et tēpore necessario mēsuratus. quē admodū etiā et si eadē lux numero pueniēs ad partē primā: inde transiret succēsione et sine interruptōne ad alias partes aeris: fierer hoc necessario in tempore et nō in instanti.

P. aut̄ inter illa mutata esse solū esset successio naturalis: aut̄ alia q̄ natrualis. Si naturalis tm̄: tūc cuz illa inter que nō est successio prioris et posteroris nisi solū fm̄ ordinē: sum simili similitate tēporis: oportebit dicere necessario q̄ omnia illa mutata esse sunt simili tēpore in omnib⁹ illis partib⁹ spaci fm̄ quas illa mutata esse accipiuntur. quod iam ostēsum est esse impossibile. oportet ergo oio dicere q̄ inter ipa sit alia successio q̄ natrualis. Nou est autē dare aliā ab alia nisi tēporalē erit ergo in illo descēsu successio temporalis: et de scēlus p̄ q̄ sequēs tēpore mēsuratus. P. dicere q̄ tēpore nō mēsurat quia nō reducit in motū celestē: ridiculū est. si. n. motus celi substraheret et aliqd moueres per plenū: quantūcumq̄ tūc eius motus non reduceret in motū celestē: nūlō mō? tamen mensuraret tēpore. P. quantū nūc eternitatis correspōdeat toti tēpori: hoc tamē nō est ratione sue indiuisibilitatis: sed rōne sue pmanētie. Quia enim tale nūc stat fixum semp vnu et idem: coexistere potest toti tēpori sue ipsi nūc fluens: quod est nūc tēporis in tota sua fluxiōe accepta. s̄ nunc ita est q̄ p̄ nūc tēporis nullaten⁹ stat: sed cōtinue fluit. impossibile est autē q̄ ipsum nūc fluens sub ratiōe vna sumptū: vputa sub ratiōe pncipiantis fluxiōem: vel sub ratiōe terminatis tm̄: coexistat duob⁹ nūc fibi unicum succedētibus: qn̄ potius necessario oportet q̄ si vni illorū coexistit sub ratiōe stans pncipiij fluxionis alicuius: alteri coexistat sub ratiōe stans termini terminatis fluxionē eandem. Lūc igit̄ instātia correspōdēta mutatis esse que sunt in descēsu grauis in vacuo: vt ipfi cōcedit fibi mutatio succedat. et oportet necessario dicere q̄ si vni illorū correspōdet nūc tēporis vt pncipiās fluxiōem que in rei veritate tūc iniūciat quando illud instans in actu ponit: alteri instātia correspōdeat vt termini fluxiōis eiusdem. Inter nūc autem tēporis sumptū vt est alicui fluxionis pncipiū: et sumptū vt est terminus finis fluxionis eiusdem: cadit necessario fluxus: et sic tēpus mediū. igit̄ inter nūc corrēntia mutatis esse que sunt in

descēsu grauis in vacuo: cadit omnino tempus medium: et p̄ q̄s ille descēsus necessario pte mēsurat. Ultimo aut̄ idē declarari pōt ex pparatōe spūalis substātie ad subā corporalē. Ad cui⁹ in telligentia cōsiderādū est: q̄ subā corporal in duo bus p̄cipiū q̄stum ad p̄ns spectat: iuuenit differre a subā spūali. Nam subā corporalis non cedit substātie spūali: q̄a potest secū in eodē vbi insimilē esse. Cedit aut̄ necessario vna subā corporalis alteri substātie corporali. propter id q̄ oio est ipos̄ fīble fm̄ naturā duo corpora similiē in eodē loco. Secunda vero dīa est. q̄a substātia spūalis potest transire de loco ad locū nō transēudo per mediū substātia aut̄ corporalis nullo modo transire potest de extremo in extremū nō per trāfito medio. His aut̄ suppositis euidenter ostēdit propositiū. Si enī tota cā p̄p̄ quā in trāsmutatiōe locali q̄uiū et leuiū ē resistēta pueniēs et plenitudine mediū: cuz tal̄ resistēta nō possit ēē in p̄trāfitōne spūal̄ subē de loco ad locū. q̄ p̄t̄ ēē cu subā corpora vt on̄ suz ē: ipa vt v̄ in nō pte de extremo i extremū poterit p̄trāfire maxie si ibi alia resistēta nō iuuenit. Nūc aut̄ i spūali subā sic videm⁹ q̄ q̄stūcūq̄ vt d̄ ab aliqb⁹ trāfire valeat de extreto i extremū in nō pte. nibilomin⁹ tm̄ si d̄ sic ēē i duob⁹ loci: q̄ cu ē in vno nō sit i alio: oz q̄ ibi sit tal̄ successio q̄ in illo instāti p̄pis mēsurat̄ motū celi i quo ē i loco secundo accepto: nūlō mō sit i loco dēlicito. hec aut̄ trāfitio dicēt tūc p̄ tāto ēē in nō pte. q̄ i toto pte p̄cedēte sic fūlīz in pmo loco: qd̄ tm̄ in tm̄ solo illi⁹ p̄pis definēdo ibi ēē efficeret in loco secundo. et q̄ p̄pis ē instās et nō tēp⁹: dicēt tūc ncō illa trāfitio ēē facta in instāti: et nō in pte. S̄ si debet mō etiā p̄dicto ēē in trib⁹ locis: v̄z q̄ cu eēt actu i vno nō eēt actu in alio: de ncitare in talib⁹ trāfitōib⁹ oportet req̄ri p̄ps. Nā et si in loco secundo eēt i termino p̄pis vnu⁹ loco pmo dēlicito: ex quo tm̄ ponit sic ēē in trib⁹ loci q̄ cu ēēt vno n̄ ēēt alio: nūlō mō ēē poss̄z i tōto loco i eodē tm̄ p̄pis i quo effici i loco secōdo: s̄ fieri ibi de ncitare i alio: si v̄z successiue debet fieri vtrōbiq̄: et q̄ inē duos tm̄inos p̄pis casūt de ncitare p̄ps mediū: oz tūc oio dicēt q̄ trāfitio de pmo loco ad locū tūc req̄rēt p̄pis mēsurans motū celi: et n̄ soluz vnicū instās. nūc at ita ē ūc p̄z ex sc̄o sup̄pōe q̄ nullū corpū trāfire pōt de extremo i extremū nō p̄trāfito medio. et sic nūlō mō d̄ pma pte spaci pōt effici in vltima nisi fiat i media et cu ēēt p̄na fm̄ se totū: nō est in media. et cum ēēt in media totū: nō ēēt in vltima. Ad transitiōēz ḡ ei⁹ de p̄ma in vltimā: duo instātia q̄ sunt duo tm̄ini p̄pis mēsurat̄ motū celi ncō req̄rūt: et p̄ q̄s p̄ps. et cu talis trāfitio nō intrūpit ex deuētōe ad ptez mediaz quia ibi nō fistit: oz q̄ continuet: et per consequēs q̄ tempe cōtinuo mensurer. sic igit̄ euidentissimū est q̄ graue nūlō modo i aliquo spa cōfio siue vacuo siue pleno pōt descēdē i nō pte. qd̄ etiā de quolz corpe est dicēdū: cu v̄t nullū corpū transire possit de loco ad locum nisi per mediū,

Vnde et sua translatio de necessitate aliqua continuitatem habet. sicut n. totum aliquod corpus non potest transire de extremo in extremo nisi per medium: sic etiam nec aliqua pars quantitativa ipsius: quod est talis est corpus. Vnde si aliquod locatum transire debet de loco uno sibi equali ad locum alterum immedieate illi quantum est pars transire de parte primo loci ad aliam loci alterius partem sibi equaliter: et per hunc transire per oes partes medias inter partem loci derelictam et per secundum acceptam. Vnde primo acquirit partem partem loci continua: et deinde eodem ordine alias. hec autem translatio si vello modo interrupatur: interrupitur non poterit in illo instanti in quo ponitur inchoata sed in aliis. et quia inter duo tempora instantia cadit tempus medium: oportet nescio dicere quod talis translatio per aliquod tempus continetur. Ad prius ergo argumetum dicendum est quod medium magis resistens: aut hoc resistentia transcedenter resistentia mobilis ad virtutem mouentem: aut talis non habet. Et quidem si talis habet: at tunc hoc retardare naturam mobilis illius velocitatem: et per hunc tardius habet scinditur ab illo mobili quod medium minus resistet. Si autem talis resistentia non habeat tunc oportet nihil additum supra resistentiam mobilis aduenies et sic motus non habet in aliquo retardare: ac per hunc illud mobile equali velocitate mouebitur per ipsum: et per medium subtilius: et per vacuum. quia cum supra resistentia ipius mobilis nihil addatur manet semper vis contra mouentis supra mobile equalis. propter hoc autem non negatur proprieates per se note quoniam potest secundum. Nam et si notum sit quod magis resistet: quod est de natura sua tardius scinditur: est tamquam cum habet notum quod si nec in magis nec in minus resistente ex sua natura adiicitur aliquid ad resistentiam mobilis ad mouens: quod resistentia est utroque equalis: et per hunc utrumque scissio equae velox. non dicuntur per hoc aliquid contra mentem physici. quia et si ex illa ratio considerat per ponentes vacuum debebat negare motum quod non potest esse in instanti non propter hoc tamquam intendit dicere quod si que in vacuo descenderebatur descendere in instanti: nisi supposita positio illorum qui vacuum non habent. dicitur. n. vacuum debere ponere in motu ipsius. Vnde totum impedimentum ponebat et medio pruenire. subtracta igitur plenitudine medium: subtrahitur per consequens nescio finis ista posse et tota resistentia que in motu talium inuenitur. hoc autem posito: que si in vacuo descenderebatur: descendere in instanti. in instanti autem motus non potest. Ratione autem physici est eleatica et non demonstrativa simpliciter. Ad secundum dicendum quod in aere si esset positio aliquid luci contrarium: non posset in instanti illuminari. Et quia eo ipso quod graue intelligit habere aliud ubi quod per se: habet aliquid positum oppositum ei quod est inducendum per localis transmutationem. ideoque quantumcumque descendere in vacuo: in ipso tamquam in instanti descendere non posset. Ad tertium dicendum quod in motu grauius resistentia inuenitur: non ex materia simplicitate: nec ex forma: nec soli ex medio: sed etiam ex eo quod quantumcumque circum in ubi opposito ubi acquirendo esse intelligit.

Ad quartum dicendum similius quod graue in actu physici factum esse in proprio ubi non solus ex plenitudine medium: sed etiam ex actuali existencia in ubi illi oppositum. non est. non possibile idem locatum simul in oppositum ubi est. Ad aliud dicendum quod si in vacuo non sunt dñe nales: sunt tamquam dñe imaginatae. hoc autem sufficit ad motum alem et si non sufficiat ad motum elementum.

Ad aliud dicendum quod per se intelligit de motu elementali naturali et de violento sibi opposito.

Quæstio duodecima.

Quæstio duodecima

q
cima est. Ultrum tempus habeat aliquid esse in re natura. Et videtur quod non. quia quod cōponit ex non entibus: ens est non potest: tempus autem cōponit ex non entibus quia ex posterito et futuro. Quod nam iam praeterit amplius non est. quod etiam futurum est: nondum est ens. igit tempus ens in natura non est.

P. Omne cōpositum: aut finis seu totum est si aliquo modo actu est: aut finis aliquam sui partem tempus aut neutro isto modo esse potest. quia sicut accipitur ex quarto physico: de tempore nihil est actu nisi nūc. quod nec tempus est nec pars eius. igit tempus actus in natura non est. Si dicitur tempus quantum ad id quod est in ipso materiale: est in re extra animam. quantum vero ad id quod est sibi formale est in anima. Contra formam est ratio essendi et non materia. si igit quod est formale tempus non est nisi in anima: oportet dicere quod etiam tempus in re extra animam esse non habeat. P. id quod habet esse ex conceptione et per conceptiōem anime: est ens rationis. si igit tempus accipit suum esse ab anima: non erit ens nature sed ens rationis. In contrarium vero est quod propria mensura entis naturalis non debet esse quid rationis sed quid naturae tempus aut est propria mensura motus qui est naturalis res. igit oportet quod aliquo modo esse habeat in natura rerum. Respondeo ad huius questionis intelligentiam quattuor: ad prius principiū consideranda occurunt. primo quid sit tempus. secundo quod est quidditatis tempis considerandus. tertio utrum illud est quod sibi debet habere ex anima. quarto vero et ultimo in quo sit tempus in proprio subiecto. Quid autem sit tempus potest aliquas litteras apparet ex distinctione ipsius ab eternitate et euangelio. Ad cuius intelligentiam considerandum est quod tria videlicet eternitas: euangelium: et tempus: sunt mensura ipsarum rerum finis earum esse. Et quia mensura esse deberet unigenita mensuratio: ut babatur in x. metra. in circa oportet quod finis diversitate in modo essendi ipsarum rerum differant iste mensura. Modus autem essendi rerum tripliciter in tota diversitate rerum etiatis inuenitur. Unus quidem qui est omnino immutabilis: et actu et potentia: qualis est modus essendi solus prime cause: cuius esse est totum simul separatum ab omni mutatione et mutabilitate.

Questio

Huius autem mensura sive mora dicitur eternitas que similiter sic est tota simul quod sibi nihil restat aeternitas dum si enim in tali mora essendi aliquid acredens restaret oportet quod etiam res que dicitur eterna expectaret aliquid de ipso esse acquirere. et sic prosequitur non haberet totum suum esse simul que ostendit falsa. Quia ergo tale esse est totum simul caritas omnino da successione: cum mensura proportionari debeat mensurato: oportet necessario quod etiam ipsa eternitas sit tota simul ab omni successione penitus elongata. Quia etiam tale esse est omnino simplex: oportet consimiliter quod eternitas que intelligit eum mensura nullas partes habeat: nec simul statim: nec sibi succidentes. Unde cum eternitas sit mensura omnino simplicis et indivisibilis esse solu habet rationem continui ex consideratione intellectus nostri comparatis ipsum ad tempis successione continuam: et non ex natura sua ex qua habet quod sit mensura qualitatis essendi esse omnino simplici et uniformi ut dictum est. Unde et propter aliquid eternaliter esse idem est quod est uniformiter immutabiliter: et sic per se sine termino. Alioquin autem modus aeterni invenitur qui est immutabilis quidem actu: mutabilis tamen potest: qualis est modus aeterni omnium incorruptibilium. Et huiusquidem mensura dicitur enim que propter actuale immutabilitatem aeterni non est tota simul. quia videlicet in eum enter non nihil restat accipiendo. verum quia haec immutabilitatem essendi tale ens acquirit ab alio potest cadere in non ens: si igitur prime cause influentia subtrahatur. Quia tamen idem esse et totum quod ei uniformis influens nunc sibi influens et semper a se perductio principio sibi influens extitit. ac circa ipsum nihil expectat de suo esse accipere quod non habet. propter quod etiam in suo esse nullo modo successione habet. et quia ut dictum est mensura debet esse uniforme mensurato. ita circa necessarium est quod euum etiam quod est eius mensura sit ab aliis illa successione. propter quod totum euum nihil aliud est quam nunc stans immutabiliter ab alio et indivisibiliter non habens partem: sicut nec eternitas: nisi secundum intellectus nostri considerationem comparatis euum ad tempus et ad partes eius: quibus omnibus ipsis euum cum sit simplex et indivisibile coexistit. Est igitur euum mensura qualitatis aeterni sine mora in essendo esse simplici et uniformi: participatio tamen ab alio. Tertius autem modus essendi est mutablem actu et potestate: cuius mensura secundum esse tempus quod propter actuale mutationem rei temporalis cuius est mensura non potest esse tota simul: sed est necessario successere. quia videlicet in esse rei temporalis cuiusmodi est motus: semper aliquid restat ad accipiendo: et propter potentiam admixtas actus. quia motus est actus potestem permanentem: semper est fluens: habens partes continuas successentes: et in hoc differt ab eternitate et uno. quod sicut dictum est ipsa sit mensura qualitatis aeterni esse simplici et immutabili. tempus vero est mensura qualitatis aeterni esse continuae mutabili et fluenti: quale est esse ipsum motus. unde et in quantum per physicos prius dicitur quod tempus est me-

sura motus secundum prius et posterius. Ex hac igitur ratione et distinctione tempis ab eternitate et uno appareat ali qualiter quid sit tempus. Ulterius etiam ex hac statim appareat potest quale esse ipsum temporis correspondat quia non sicut dictum est tempus est mensura qualitatis etiam vel mora in essendo esse successione: cuius mensura ut dictum est unigenita esse debeat mensura tempus: oportet igitur quod ipsum tempus sit quoddam continuum successuum: et per consequens quod talis esse habeat per qualiter habet esse ipsa continua successiva. Continua autem permanetia est habet per se suarum partium similitudinem. Quia non partes talium simul sunt: sunt etiam ipsa tota. Continuum vero successum non habet esse ipsum sine parte continuae: quoniam potius nullo modo habere potest partes infinitas. Si enim partes eius insimilares essent: iam non esset continuum successum sed permanet. habet autem esse propter actualitatem suarum partium ordinem. fundatur autem hic ordo in aliquo continuo fluente. unde quod diu manet actu hoc continuo fluens: manet etiam actus continua successio vel fluxio propter ordines visus continuorum fluxiorum iam facte ad eam que succedit. Hoc autem continuo fluens duplex sumi potest. Uno quod est modo secundum quod sua fluxio continuo inchoatur et continuat motum: et sic de mobile. Alio modo sumi potest secundum quod terminatur prius et posterius in ipsa successiva duracione: et sic de non fluenti. quia fluxus suo continuo facit tempus. Unum sicut tempus se habet ad motum: sicut etiam et nunc tempis invenitur se habere ad mobile. tempus autem se habet ad motum quod malum quidem est id est secundum formaliter tamquam ab ipso differt. quia motus deinde per se est actus mobilis: sed secundum quod in eo attenditur prius et posterius sumuntur ab ipso secundum tempus. Oportet itaque etiam quod ipsum nunc tempis sit id est realis cuius ipsis mobili: deinde tamquam ab eo secundum rationem. prout namque ipsis fluxus accipitur ut subiectum motui dicitur mobile. secundum autem quod sua fluxio terminatur inchoatur vel continuatur prius et posterius in illa successiva duracione deinde nunc. unde et quoadmodum ipsum fluxus sumptus secundum quod deinde mobile est continuatum motus: sicut etiam acceptus secundum appellatur nunc est continuatum tempus: et propter ea sicut quia ordo partium fundatur in ipso mobili fluente et eo secundum motus deinde est quo est ipsum mobile continuo fluens: sicut etiam quia ordo partium tempis fundatur in ipso nunc continuo fluente: eo secundum tempus aliquo modo est quo est ipsum nunc continuo fluens. Sicut ergo quia mobile continuo fluens est: motus est. sic et quia est fluens nunc continuo: est etiam et tempus: quod est mensura et passio quedam ipsum motus. Hoc ergo visus videntur ad intelligentiam eius quod fuit tertio loco per possum considerandum est quod motus cuius mensura est tempus nihil aliud est quam quedam mutatione mobilis a priori in posterius. In hac autem mutatione quod est motus tria sunt considerare. Nam primum est ibi considerare ipsum mutationem continuatorem qua non cessat fluxus eius nec sustinet nec deficit. Secundo vero ibi possumus considerare discretiones partium motus a tempore medio continuante.

Tertio autem est in motione illa considerare utrumque illorum simili. s. qd partes eius continuate sint secundum regule ad id quod instat de ea: et qd discrete secundum rationem posteriores. Et primo quidem modo motus consideratur ut quid continuu: et est solum in re continua motione. Secundo vero modo accipitur ut discretu: et est in conceptione aie tamen propter id qd discretio partium motus a medio termino continuaente: nec est in re extra: sed solum format eam aia. Tertio autem modo motus accipitur ut discretus in continuo et est partis in aia et partium in re extra. Cum ergo tempus sicut dictum est esse qualiter motus ut quedam passio ipsius poterit etiam ipsum considerari. Primo. n. considerari potest ut eius motus secundum propriam eius considerationem: et sic tempus est quid continua sicut et motus: et est realiter solum in re extra. In aia vero non est nisi sicut in cognoscere per suam similitudinem. potest tempus iterum accipi ut sequens motus secundo modo consideratur. et sic est quid discretu: nec est nisi solum in anima. cuius ratio est. quia preteritus primum ab instanti prius et non copulatus ei non est plus in rerum natura: est tamem in consideratione ipsius anime. Similiter etiam est et de futuro. quia futurum precisius a presenti nunc et non copulatus sibi nondum est. et sic probatur a phis in quarto physicoz qd tempus non est quia vis partes eius non sunt entes: et ex parte non entibus nullum constituitur continuum. Si autem tempus accipiat ut sequens motus tertio modo sumptu secundum. qd ipse motus continuaudem habet suarum partium posterioriter videlicet future: et cum hoc pariter discretaz secundum rationem posteriores et respectu instantis medij continuauntur: accipiet hinc tempus secundum perfectam rationem tempis. Ratio. n. successiois cum sit formaliter in ipsa ratione prioris et posterioris: et non in sola ratione continuaonis propter id qd continuaatio conuenit non solum successivis sed etiam permanentibus. Et tempus quidem isto modo acceptu est partis in anima et partium in re extra. Nam ex ea parte qua est imperfectus et ut male est in re extra animam. Ex ea vero parte qua perficitur formalis ratio eius est in mensuram conceptu et sine anima esse non potest. Dis ergo visus ad plenioram intelligentiam questionis videatur est aliquid de eo quod fuit quarto loco proposatum: in quo videlicet tempus esse habeat tantum in subiecto. Ad cuius intelligentiam considerandum est secundum qd aliqui dicunt qd si tempus sit mensura continua sicut res: sed solius motus primi mobilis qui est secundum inter omnes motus: et quia omne accidentes in eo est tantum in subiecto propter cuius est passio propria: et huius secundum eos qd tempus sit tantum in subiecto propter solum in motu primi mobilis. unde cum motus secundum non sit nisi unus numero tamen sequitur evidenter qd tempus non sit nisi unus numero. Nam ex unitate vel multiplicitate numerali ipsius subiecti sumenda est ut dicunt numeralis unitas vel multiplicitas accidentis. Si autem tempus esset in motu considerante sumpto sicut in subiecto et consequenter omnem motum: nesciunt est

multiplex motus: sic etiam esset multiplex tempus ut dicitur. quod est omnino falsum. Sed forte propter debilitatem mei intellectus hoc non videtur mihi sufficiere dictum. Cum enim ut ipsi dicitur et etiam per se assument multiplicato materialiter subiecto multiplicetur etiam materialiter et accidentes subiecti: si tempus tantum in subiecto propter est in motu primo: oportet necessario dicere qd si motus secundum multiplicaretur multiplicaretur etiam et tempus. quod est oīo falsum. Nam quotcunque mudi essent et quotcunque celi et quotcunque prima mobilia et primi motus: ipsum tamen tempus semper esset unus solus numero et non plura. igit omnino falsum videtur qd tempus tantum in proprio subiecto sit in motu secundum mobilis. et circa absque iudicio sententie melioris dicendum videtur ad prius donec deus aliter dederit qd tempus consequitur oīo motus et est in motu considerante sumpto sicut in proprio subiecto: nescio tamen videtur debet multiplicari multiplicato motu. Si autem esse tantum in subiecto ponatur secundum suum esse completum: non quidem in motu considerante sumpto sed in motu accepto per animam sub ratione simpliciter una secundum omnes motus tamen propter unitatem illius rationis in qua motus singuli unus: et secundum motus accipit ab anima ut subiectus tempus ipsum tempus manebit omnino idem et unus numero non multiplicatus multiplicacione motus. Nunc autem ita est qd omnis motus simpliciter sumptus est quid male respectu temporis sumptus sub esse suo completo. et circa multiplicato motu: etiam multiplicari videtur maxime tempis. Quia tamen motus simpliciter sumptus non est immensus et mediatus ratione posteriores et posteriores in ipsa successione. circa dici potest qd existunt cunctus motus sit simplex propter illam rationem unicae malorum secundum oīo motus quia mediatus motus ab alia accipit tempus subiectus et ex qua tempus ab aia suu accipit complementum: manet ipsum tempus unus numero et non multiplicatus. semper nam ita est qd existunt aliqd ab aia suu recipit complementum propter aliquam rationem in re ex fundata si illa ratione multiplicatur multiplicetur etiam complementum ab aia dabatur ipsi rei. Si autem ratio extiterit unica: tamen existunt res multiplicatas in quibus illa ratione fundatur. propter unitatem tamen rationis non dabatur rei ab aia nisi unicus numero complementum: et erit per eius res completa via numero tamen. Nunc autem ita est qd tempus accipit ab aia suu complementum propter ipsum ratione supradictam in motu fundata: que est unica tamen. Accipit igit tempus unus numero complementum: et est per eius tempus propter sumptus unus numero tamen et non multa formaliter: existunt motus qui est maxime tempis sit multiplex. Sicut autem est de tempore: sic etiam est de ipso numero quod est principium temporis. sicut in tempore sequitur motus: sic etiam et nescio videtur sequitur mobile. quod tamen non sequitur mobile nisi sub ratione unica secundum omnia mobilia: circa existunt res multiplicatas ipsa mobilia sunt prima sunt

Questio

secunda: nibilominus tamē ppter unitatē ratōnis illi⁹ in qua cūcta mobilia vniunt: ipm nūc manet vnu numero tpe nū. Nō.n. mobile aliqd dī nūc: nisi sumptū vt terminat ⁊ continuat p̄us ⁊ posteri⁹ in successiva duratōe: que rō oīo vnicā est. vnde si eēt plures mūdi: ⁊ plura p̄ma mobilia: ⁊ ples p̄tis mor⁹ primi: ⁊ duo mor⁹ p̄ticulares sūl fierēt ⁊ simul finirent q̄sticūq; nūc p̄ma mobilia essent multa: nibilomin⁹ illi mor⁹ simp̄r dicēt eē i uno ⁊ eodē numero nūc terminati. Hoc aut̄ alit sufficiēti nō pōt nisi dicēdo ipm nūc consequi mobile cōiter sumptū sub rōe vnicā fm oīa mobilia ppter quā nō oī ipm multiplicari multiplicatis mobilib⁹ bus. Sciendū est aut̄ q̄ cōuis tēpus mēsura sit oīs motus ⁊ cēm motū sequat̄ modo p̄dicto. q̄a tñ mūmo sui generis oīa mensurant̄. iccirco cum motus p̄mi mobilis sit mīm⁹ fm tēpus inter oēs alios eo q̄ est velocior inter oēs ex tpe fibi applīcato certitudinē accipim⁹ de quātitatē ipfius t̄pis fm q̄ oīb⁹ alijs monib⁹ responder. Ad p̄ma aut̄ duo argumēta iā in determinatōe r̄slam est.

Ad tertium dicendū q̄ si māle nō sit rō eēndi simp̄r: est m̄ rō eēndi aliquid aliquo modo. Qd̄ enī nec est rōne māe nec rōne actus: simp̄r nō ē. Quod aut̄ suā formalitatē babet: cōpletū est. Qd̄ vō est rōne ei⁹ qd̄ fibi māle est: nō aut̄ h̄z formalitatē suā: babet quidē entitatē h̄z ipsefā: ⁊ sic se h̄z tēpus sine aia. Ad quartū dicēdu ē q̄ nō totū id qd̄ est tēpus: ab aia ⁊ in aia ē: sed parti in aia ⁊ parti in re extra vt expositū est. iccirco ens ratiōis non est: ⁊ sic patet.

Questio tertiadecima:

Questio tercia

decima est. Utru grānia ⁊ lenia moueāt seip̄a. Et videtur q̄ sic. Que n̄. nāliter mouēt ex se mouēt. q̄ natura est p̄ncipiu⁹ motus ei⁹ in quo est: h̄z grānia ⁊ lenia nālī mouēt. ḡ ex se mouēt. Qd̄ que h̄nt in se p̄ncipiu⁹ sui motus: mouēt seip̄a. sed grānia h̄nt in se grānitatem q̄ est eis p̄ncipiu⁹ sui mor⁹ deorsuz: ⁊ lenia h̄nt in se lenitatem que est p̄ncipiu⁹ mor⁹ surſuz. igit grānia ⁊ lenia mouēt seip̄a. Qd̄ ab extrinseco motoze mouēt: q̄to est min⁹ tāto pōt citi⁹ moueri. h̄z citi⁹ mouēt mai⁹ graue deorsuz q̄ minus: ⁊ mai⁹ leue citi⁹ q̄ min⁹ tēdit surſum. igit ipa nō mouēt ab extrinseco motoze sed intrinseco: ⁊ sic mouēt seip̄a.

Qd̄ vnu cōtrarioz natū est trāsmutare alteruz sed graue ⁊ leue sunt contraria. ergo graue sup̄ leue positi⁹ mouebit ipm localit. sed hoc eē nō potest: nisi etiā ipm moueat. igit mouēt seip̄a ad minus p̄ accidēs. Qd̄ p̄pa passio d̄sequit̄ p̄ncipia intriseca subiecti: h̄z moueri aut eē deorsu ē p̄pa passio graui: ⁊ moueri aut eē surſuz est p̄pa passio leui: igit etiā mor⁹ surſuz d̄sequit̄ intriseca p̄ncipia leui⁹:

⁊ mor⁹ deorsuz d̄sequit̄ p̄ncipia intrinseca gratiū.

Qd̄ mobile indiget motoze extrinseco ad motū q̄ caret forā que ē p̄ncipiu⁹ mor⁹ ⁊ nō q̄n h̄z ea. ḡ grānia ⁊ lenia q̄n actu q̄uitatē ⁊ lenitatē nō h̄nt ad suū motū indigēt necō motoze extrinseco: nō aut̄ h̄ indigere debēt q̄n illa h̄nt fm actū. In h̄zuz ē q̄ ph̄s in. viii. physicoꝝ dicit q̄ grānia ⁊ lenia i se ipis nō h̄nt p̄ncipiu⁹ mouēdi nec faciēdi h̄z partiēdi solū. R̄ideo ad h̄u⁹ q̄ois itēligētiā d̄fiderādū ē q̄ h̄u⁹ pp̄ois qua dī grānia ⁊ lenia mouēt seip̄a: triplex pōt eē intellegit⁹. Nā vno mō pōt intelligi q̄ grānia ⁊ lenia moueāt seip̄a p̄ se ⁊ p̄mo: ita scilz ut dicāt q̄ graue sic mouēt seip̄m q̄ totū h̄z q̄ totū est motes: ⁊ totū fm q̄ totū est motū. Secundū autē mō intelligi pōt q̄ grānia ⁊ lenia moueāt seip̄a nō quidē p̄ se ⁊ p̄mo i secūdario: q̄ p̄ presūas ut p̄ tāto dicāt se mouēre: quia nō mouēt neq; mouēt p̄p̄t aliqd extraneū a se: h̄z mouēt rōne vnu⁹ p̄tis sue ⁊ mouēt rōne alterius. Scđm etiā q̄ dicim⁹ aīal mouēt seip̄m: q̄ mouēt ratōe vnu⁹ p̄tis sue: vtp̄uta rōne aie. ⁊ mouēt rōne alteri⁹ h̄z ratōe corp̄is. Tertiū vō mō itēligi pōt q̄ mo- ueāt seip̄a: nō qdē p̄ se ⁊ p̄mo: nec p̄ se ⁊ secūdario h̄z oīo p̄ accidēs. vtp̄ote si ideo dicāt se mouēre q̄a moueāt aliqd extra se ad cui⁹ motū sequat̄ mor⁹ ipoꝝ fm etiā q̄ natūa mouēs nauim dicit̄ seip̄m mouēre p̄ accidēs. q̄. l. nō mouēt se nisi inq̄tū mo- uēt namim: ad cui⁹ motū se q̄f̄ inō ei⁹. ⁊ q̄ plib⁹ modis q̄ p̄dictis nō pōt aliqd effectue dici seip̄z mouēt: nētē ē si n̄. l. o p̄dictc p̄ mō grānia ⁊ lenia se ipa mouē p̄nt: q̄ illo mō ex seip̄is mouēt. Qd̄ aut̄ p̄mo mō nō possunt se mouēt de facilī appet̄ si d̄fidēt ea q̄ ponit Ar. in. viii. physicoꝝ. Adducit enī ibi duas rōnes ad cōndēdu q̄ nibil totū pessit se totū mouēt. Prima aut̄ rō ei⁹ est. q̄ mouēs inq̄tū hmō: h̄z rōne influētis motū: mobile vō b̄z rō ne suscipiētis motū in fluxuz a mouēte. Influere autē ⁊ recipere: ⁊ agē ⁊ pati: sunt opposita. opposita vō non p̄nt eidē fil̄ fm idē tēnire. q̄. n. fil̄ inq̄tū eidē ⁊ fm idēz: nec sunt diuersa genē: nec diuersa spē: nec diuersa nūero. nā ea q̄ sunt diuersa genē: sunt opposita disp̄ate. disp̄ata vō nō deēmināt sūbi idē suscep̄m p̄p̄z: h̄z diuersa. vnu q̄ in eodē ⁊ h̄z idē se cōpatiūt nō sunt disp̄ata: nec p̄tis diuersa genē. nō sunt etiā eadē genere p̄tio: ⁊ diuersa spē. q̄ talia nūc in eodē ⁊ h̄z idē se cōpatiūt: sicut ma- nifeste appet̄ in singulis inducēdo. Nō.n. idē ⁊ h̄z idē pōt esse fil̄ b̄z ⁊ afīn⁹: nec albi ⁊ nigri: nec dulce ⁊ amari: ⁊ sic de singulis: nō p̄nt etiā eē diuersa numero. q̄ accidētia numerāt ad numeratōez sub- lectoz. vnu si sunt eadē spē ⁊ fāt circa idē ⁊ fm idē nētē tūc est q̄: sunt eadē nūmero. Si igit oīo ipoꝝ fible est opposita eē eadē spē genē ⁊ numero: oīo q̄ impossibile etiā sit opposita fil̄ inesse eidē ⁊ fm idē. Nibil igit idē ⁊ h̄z idē pōt fil̄ mouēt ⁊ moueri. Si ergo graue ⁊ leue totū ⁊ fm totū mouēt: ipoꝝ fible est oīo q̄ totū ⁊ fm q̄ totū illo motu mouēt. Secunda aut̄ rō p̄bi est. q̄a ipoꝝ fible est fil̄

XIII.

idē esse & nō esse. Qd̄ aut̄ ē actū: hoc inq̄stū bmoī haber esse. quod vero est in potētia: hoc q̄stū est de se nō est. q̄r̄ potētia nō est eēndi rō sed act̄: ic̄ ipossible est idē & fm idē s̄l̄ esse actū & potentia. Qd̄ aut̄ mouer̄ est actū inq̄stū bmoī: & qd̄ mouer̄ fm q̄ bmoī est in potētia. quoū rō est. q̄r̄ mouē est quoddā agere: & mouer̄ ē pat̄ a mouēte. agē aut̄ est act̄ secūd̄? qui nccō p̄supponit actū p̄mū qui est forma que est rō essendi. vñ nibil agit nisi fm q̄ est actū. ratio aut̄ partēdi nō est act̄ sed potētia receptiua alicui⁹ act̄ ab agēte. Sic ergo māi festū est q̄ nibil mouer̄ nisi qd̄ est actū inquātū bmoī: & oē quod mouer̄ fm q̄ bmoī: ē in potētia vnde etiā mot̄ est act̄ entis in potētia. ipossible est igit̄ idē & fm idē s̄l̄ eodē motu mouere & moueri. Si igit̄ totū graue moueat ira. s. q̄ totū sit rō mouēdi: ipossible est oī q̄ totū sit rō q̄r̄ moue af. q̄a tūc idē & respectu eiusdē ēēt ratio eēndi in actū & eēndi in potētia. qd̄ stare nō pōt̄. Sic igit̄ est manifestū q̄ gratia & leua seīpa mouē primo mō non p̄t̄. Tertia aut̄ declaratio eiusdē sumiē ex libro peli. Ad cui⁹ intelligētiā considerādū est q̄ sicut intellect⁹ nō intelligit seīpm̄ nisi supra seīpm̄ reflectat vel cūnertat: sic etiā nibil agit in seīplū: nisi p̄ sui supra seīpm̄ cūnersionē. vnde quod seīp̄ mouer̄: q̄ supra seīp̄ seīp̄ cūnertatur. & si totū mouer̄ se totū: nccm̄ ē q̄ totū ad se totū s̄l̄ cūnertat. Totū aut̄ est idē quod oēs pres. vnde totū cūnerti ad totū idē est q̄ oēs partes cūnerti supra oēs. & hoc est idē quod quālibz partē cūnerti supra se & omnes alias. Qd̄ aut̄ supra aliquid cōnvertit: ab eo ad qd̄ cūnerti nō distat cū supra ip̄m ponit̄ esse cūnertuz. ponere igit̄ oēs pres cūnerti ad oēs: est subtrahere ab eis oēm distantia. partū aut̄ subtrahita distantia: subtrahit quātitatis extēsio. bac vō subtrahita tollit diuisibilitas cūnui & remanet qd̄ simplex et diuisibile. Si ergo ipossible est q̄ ḡua & leua sunt simplicia & diuisibilia relatiq̄ dūcēdū q̄ im̄ possibile sit in graib⁹ & leuib⁹ ponere q̄ totū re- deat supra totū: & p̄ oīs impossibile est q̄ ḡue et leua: totū & fm q̄ totū se moueat. posset aut̄ ad b̄ idē deduci etiā rō p̄b̄ in. vii. physticōz: sed p̄p̄t̄ breuitatē dūmittat. Manifestū est igit̄ q̄ pm̄ intellectus pōis qua dicit grauia & leua mouere seīp̄: stare nō pōt̄. Qd̄ etiā nō possit stare intellect⁹ secūd̄ p̄bat Arl. in. viii. physticōz triplici ratōe. Et p̄ma quidē rō el̄ est. q̄r̄ qd̄ est. p̄p̄t̄ vīuentū: non pōt̄ nō vīuentib⁹ cūnire. Ex: se aut̄ sic mouer̄ q̄ vīna p̄s sit mouēs & alia mora est. p̄p̄t̄ vīuentū: & gratia & leua nō vīnūt. nō pōt̄ igit̄ hoc cōnentre eis. Qd̄ aut̄ hoc sit p̄p̄t̄ vīuentū sic declarat. Iu. Ind. n. p̄ qd̄ p̄mo & vltimo iudicam⁹ alia vīnere p̄p̄t̄ est vīnentū aīaliū iudicam⁹ aut̄ p̄mo & vltimo vīnere ip̄a aīalia p̄b̄ qd̄ ē ex: se mouer̄. Quācito enī p̄cipim⁹ aīal se mouē: dicim⁹ q̄ vīnit: si p̄dat sensum discretionē vīctoriā & oīa talia: dū tamen reūneat hoc quod est mouer̄: se ip̄m vīnere in dicam⁹. statim aut̄ q̄i definit habere motū ex: se:

dicim⁹ ip̄m esse vīra p̄natū. ergo manifestū ē q̄ ex se mouer̄ est p̄p̄t̄ aīaliū: & p̄ oīs ḡub⁹ & letib⁹ cūnire nō pōt̄: & maxime sic ex se mouer̄ q̄ vīnū locū totalit̄ dūmittēdo transfeat ad aliū. Qnāto. n. aliquid formā inferiorē & imperfectiorē habaz: tāto inferiorē opationē participat. vidēt̄ aut̄ q̄ ex se mouer̄ supradicto modo nō quib⁹scūq; vīnētū conuenit sed p̄fectiorib⁹ soluz. vīnētia. n. que vītra vītā vegetatiā participat vīraz sensitū p̄fectiorē: motu supradicto se mouent: & nō solum dilatatiōis & constrictiōis motuq; augm̄ēti & decremēti. vīnētia vō que participant vītā sensitū mūn⁹ p̄fectrā: vīpote habentia solū tactuz qualia sunt animalia terre affīta seīpa sic fm locū mouē non possunt: vt vīdelez locū vīnū totaliter dūmittēdo transferāt se ad aliū. Sed mouēt seīpa localit̄ solū fm dilatatiōem & strictōem. vīnētia vō ad b̄ mūn⁹ p̄fecta etiā qualia sunt participātia vīra vītā vegetatiā solum inueniunt se nō mouere: nec motu p̄cessu: nec motu dilatatiōis & constrictiōis: sed solum motu augm̄ēti & decremēti: & alijs sibi annexis. Scdm̄ hoc igit̄ ea que sunt infra graduz vīnētū vītā vegetatiā: oport̄ q̄ nec motu locali se moueant de vno loco se totaliter trāfferēdo ad aliū: nec fm dilatatiōem & strictōem: nec motu augm̄ēti: nec motu alteratōis. talia vō sunt ip̄a grauia & leua. Est etiā considerādū q̄ quā forma est p̄cipiū mouēdi & opandi: necessariū ē q̄ sic dūtēsimode res se habeat ad mouendū: sic se habēt dūtēsimode ad habere formā. Est aut̄ quoddā ens quod nō pōt̄ in seīpo habere nisi formam suam trī. quoddā vero est quod habaz etiā formā alterius. banc vero non potest ita habere: q̄ ad eīm aliquale p̄fectōe: p̄meat. nisi unū sub ēē intētionali quo mō pōī ēssē i virtute app̄henſiua: per quā vīteri⁹ p̄natur appetitine. vnde que habent in se formā suam & formā etiā alteri⁹: existēt̄ sibi operādī p̄cipiū: necessariū ē q̄ aiata sint aīa app̄rehendēre. Contingit aut̄ aliqua in se habere & per se accipe formā alteri⁹ absentis qd̄ez siue fm locū distantis: sicut sunt animalia p̄fectiores sensus habētia. & ex hoc contingit q̄ talia moueri possunt ad aliquid distans: totalit̄ se de vno lo. o ad locum aliū transferēdo. Aliqua vero sunt que in se habere nō possunt formā alterius & distantis sed solū plēntis fm locū: sicut animalia que habēt solū sensum tactus. vnde & talia de loco ad locū se totaliter transferre nō possunt sed solū ad conueniēt̄ presens localit̄ fm quandā dilatatiōem mouent. Allia vero omnia & vīnētia & grauia & leua que formā alteri⁹ vt p̄cipiū organi non habēt: nec absentis neg: presentis: nō possunt nec primo nec etiam secundo se mouere fz locū. sed posita in eo loco qui eis fm formā suam naturalē deberur: ibi immobiliter quietiſt̄. extra ipsum vero posita in ipsum redit̄ naturaliter per virtutē illius agētis quod eis p̄s cōmūt̄ locuz & formā p̄p̄ia. hec aut̄ oīa cōueniētia sunt valde.

Questio

er quo enim se mouere consequit̄ formā magis a materia eleutā: rationale est ponere q̄ grauita et levia que formā habēt omnino immersam materię: se localiter mouere nō possunt. Secūda autem ratio philosophi est ad idem probandū: quia que mouent seip̄a: possunt etiā facere stare seip̄a: sed grauita et levia non possunt facere stare seip̄a: q̄n potius posita extra sua loca de necessitate mouentur nisi impediane. Igit̄ grauita et levia nō mouent ex se: sed ab alio. Ad huius autē ratiōis intelligentiā considerandū est, q̄ oē liberū inq̄stuz bmoī in agendo habet dominū sui actus. liberū autē dicim⁹ quod est suum gratia et nō alterius: vt habeat in primo methaphysice. Seruus autē nō est sui: sed dominī. domin⁹ autē inquantū bmoī: non est iam alterius. Vnde et liberū in operādo est quod ex seip̄o operat. Quod enī ex seip̄o mouet fm̄ hoc ad moueri libere se habet: et per sequēs necessariū est q̄ habeat dominū sui motus: quē admodū etiā id quod moueri et opari non habet ex se: sed ab alio: nō est liberū inquantū bmoī: nec habet etiā dominū sui actus. Si ergo grauita et levia ex se mouent: necessariū est q̄ ip̄a in se habet et dominū sui motus. Quod autē in se habet dominiū sui motus: in seip̄o habet q̄ moueat aliter enim ad moueri nō libere se haberer. Quod autē tale est: nō necessario mouet. ergo si corpora grauita et levia extra sua loca posita non nisi ex se mouent: sequit̄ necessario q̄ tunc libere se habeat ad hoc q̄ moueant et non mouant. Sicut igit̄ si mouent ex se sunt sibi causa motus: sic etiā sequitur q̄ possunt tūc sibi esse causa quietis. quod est impossibile. ergo impossible est q̄ grauita et levia moueant ex se. Tertia autē ratio philosophi ad idem probandū est: quia in omni eo quod ex se mouetur oportet esse partes diuersas: quarū vna sit mouens: et reliqua mota. In grauitib⁹ autē et leviibus hoc accipe nō contigū. Omnes enim partes ipoz̄ sunt ad inuicē confite et cōtinues. ergo grauita et levia nō mouent seip̄a. Ad hui⁹ etiā rationis evidentiā consideradū est: q̄ alia est ratio mouētis: et alia moti fm̄ quod ex superiorib⁹ partib⁹. Vnde et partes ita se habētes: q̄ vna mouens est: et altera mota: oportet fm̄ rationē esse diuersas. tales autem partes in moto ex se ponit nō possunt: nisi vel quātitatē vel essentiales. partes autē quātitatue grauitū: leviū sunt omnes eiusdē rationis. Unde etiā sicut per se app̄z nō pōt dari: q̄re magis in eis vna pars sit mouens et alia. Partes autē essentiales in eisdē dari nō possunt: nisi materia et forma vel etiā vt omnis cauillatio tollat: materia stans sub perfectiōe corporeitatis: et forma naturalē fm̄ q̄ constituit̄ tūle corp⁹ naturale: utputa grane vel leue: et sic de alijs. Si igit̄ iste partes nō sic se posse sunt habere: q̄ vna sit mouens et altera mota: necessariū tūc erit: q̄ nullo modo quantū ad secūdui p̄positiōis intellectū: grauita et levia moueant seip̄a. Ad intelligendū autē quare dicte partes sic se habent

re nō possunt considerandū est q̄ mathematica discunt̄ esse immobilia et abstrahere rationē suam a motu: nō p̄pter aliud nisi quia fm̄ rationē abstrahit a naturalib⁹ qualitatib⁹ que sunt p̄ncipia singularū motū. Naturalia vero ex opposito iccirco dicunt̄ esse mobilia concernēta motum: quia dictas qualitates concernunt. Nunc autē ita est q̄ materia p̄ma quantū de se est abstrahit ab omnibus qualitatib⁹ naturalibus: sumpta etiā vt stans sub perfectiōe corporeitatis: nullam fm̄ q̄ bmoī naturale qualitatē concernit. quia corpus fm̄ q̄ bmoī: nō magis est quid naturale q̄s quid materialē. Concernit autē naturale qualitatē sumpta vt stans sub forma aliqua naturali: utpote sub forma grauitatis vel leuis ad quā cōsequit̄ qualitas naturalis que est grauitas: vel qualitas naturalis que est levitas. Solum igit̄ sumpta vt stans sub grauitate et levitate mobilis est: et hoc p̄m est sibi p̄ncipiū et ratio mobilitatis. et quia ultra hoc ī ḡibus et leviib⁹ aliud nō intenit̄: concludit̄ euīdēter q̄ nihil in eis sit quod rationē mouētis habeat. Qđ autē philosoph⁹ dicit omnes partes talū esse consitas et cōtinuas: ad partes qualitatūas referuntur: quas oportet ad inuicē esse aliquo mō distingutas: si vna debet esse mouens et altera mota. Sic igit̄ manifestū est: q̄ non pōtē stare grauita et levia sic mouere seip̄a: q̄ vna pars ipoz̄ sit mouens et altera mota. Tertio autē modo vult cōmentariorū q̄ possint seip̄a mouere. Ait enī q̄ grauita et levia possunt esse in duplīcī potētā: quia essentia et accidētāli: in potētā quidē cōntinali sunt quādo formā cōstituit̄ esse grauitis vel lenis actū nō habēt: sed potētā. Et quia nihil pōt̄ transmutare seip̄m de nō esse ad esse: indigēt̄ tūc extrisēco inotore qui redinat̄ ip̄a ad actū. Quādo autem actu spēm suā et nām habēt: nām est q̄: quātūz de se ē actū habeat et locū: et alia que talem: q̄ sequit̄ nāz sed si extra locū tūc sint: hoc nō pōt̄ esse: quia nāz non habēt per quā eis ille locū debet: sed quia p̄ aliud impediens prohibēt̄ ibi existere: et sic sunt nō essentia liter sed per accidētū tūc in potentia ad propriū locum. Vnde et indigēt̄ motore p̄ accidētū utpote eo q̄ remoueat prohibēt̄. h̄. n. remoto statim sunt deorsum. h̄ autē ip̄amēt̄ mouēt̄ et remouēt̄: ad cuius motū sequit̄ vlt̄ri⁹ motus ipoz̄: et sic per consequens mouent seip̄a per accidētū. Qđ autē ista positio nulla sit: de facili demōstrat̄. Est enim duplex mouēt̄: quia mouens motum: et mouens nō motum. Mouens autē nō motum illud dico quod dum mouet: ip̄m nō mouēt̄: nec per se: nec per accidētū: cui⁹ mouētia sunt ip̄e substantie separate. Mouens vero motū est duplex. Unū quidē quod ex se simpliciter nō habet q̄ moueatur dum mouet immo pōt̄ mouere immobile manēs: sed q̄ moueat cuī mouet accidit ei ex hoc q̄ ip̄i mobilis cuī in fluxi motum est: in essendo cōiunctū. iccarco necessariū est q̄: moueat ad motū eius: et tale mouens est anima. Aliud est mouens

quod est non per accidens sed per se mobile: sicut est omne corpus: et tale de necessitate mouet sibi non conuenit nisi propter mobile cui in effendo coiliatur: neceſſariū est quod prius non tēpore sed natūre ordine talis motus intelligatur in mobili quod in mouente de mortu autē secundi monētis hoc dici non potest. Si enī per prius nature ordine intelligat in mobili quod in ipso: et per consequens sibi non conuenire nisi per mobile: neceſſariū erit concedere sicut et de alio: quod ipsius quantū de se ē possit mouere non mortu: et quod moueat dum moueret sibi non conueniat nisi per accidēs. quod totus est impossibile et cōtra ratiōnem mouentis corporei. Neceſſariū est igit̄ quod prius ad min⁹ prioritatē nature p̄existat motus in ipso: quod in eo quod mouet per ipsum: confimiliter neceſſariū est quod talis motus per se et non per accidēs sibi conueniat. De hoc igit̄ motu per prius et per se sibi debito et non per accidēs sine propter mobile est questio per quid effectiue sibi conueniat. Si enim dicāt quod ipsum habet a seipso: neceſſariū erit cōcedere quod seipsum moueat per se: et non per accidens. quia sicut ostēus est: talis motus per prius et per se sibi conuenit: et non per mobile: cū presupponat a motu talis mobilis. Hac positiōe igit̄ repudiata cum alijs dicendū est quod grauiā et leuiā effectiue nullo modo mouentur ex seip̄is. Ut autē videat quid sit illud a quo effectiue mouent: considerandū est quod vnius quodque ab eodem accipit operatiōem et neceſſitatem operādi sine idem est per quod alicuiū competrat quod sit sub aliqua operatiōne: et per quod ei adhuc imponit neceſſitas. Neceſſitatē autem tales vniuersaliter accipit ab eo a quo sumit formam quod est principiū determinate operatiōis formā autē accipit vniuersaliter a generante. Est vero duplex generans: quia particularē: et vniuersale. Et particolare quidē in virtute vniuersalis generat: sicut etiam vniuersaliter agens secundū agit in virtute priorū. p̄cipialiter ergo et maxime accipit formā et neceſſitatē ad operationē ipsum genitū ab vniuersali generante. ab ipso ergo sumit etiā quod sit sub tali operatiōe. Hoc igit̄ subtracto: quod genitū non remanebit sub virtute eius: oportebit quod nullam neceſſitatē teneat ab ipso: nec habeat per consequētū quem habebat prius. Et hoc quidē est vniuersaliter verum: tam in voluntariis: quod in naturalibus agentibus. Si enim agens tolleret increātū a quo est omnis inclinatio in bonū: voluntas in bonū non tenderet amplius: nec etiā ratio voluntatis remaneret. quā ad ipam pertinet ut in illud quod est bonū inclinet. sic etiā si generans vniuersale: ut puta si spera celestis tolleret: neceſſario tolleret quantū est de ordine naturali a corporib⁹ inferioribus inclinatio ad locū sursum et deorsum: et per consequētū nec ea quod modo grātia sunt tenderet deorsum: nec ea que sunt leuiā tenderet sursum. quā nec grātia gravitatem: nec leuiā levitatem retinet.

rent. vnde et si quod est pōderis modo mille libra rum tunc accipere: nō magis pōderaret quod vna pluma. Sic igit̄ neceſſariū est dicere quod per virtutem vniuersalis generatē tendat deorsum grātia: et leuiā sursum. Ut ratiōne considerandū est quod virtus vniuersalis generatē non est de se terminata ad hunc effectū vel ad illū. et ideo si debet determinari p̄ducere effectum: neceſſariū est quod per ali quid determinet ad productōem eius. ad prodūcendū autem determinatā formā: determinatur per agens particulare. sed ad efficiendū determinatū natūrālē motū determinatus per formā naturalem mobilis ad quod consequit̄ certa inclinatio. vnde per gravitatem que est in granib⁹: determinat ad mouendū gratia deorsum: et per levitatem que est in leuiib⁹: determinat ad mouendū ipsa sursum.

Ad ergo argumentū dicendū est quod que naturāliter mouent locali motū: mouent ex se. non quā babeant sui motū principiū effectū: sed forma le quod est ipsa forma per qua determinatur ad hoc quod sine particulari motoze tali motu mouentur et non alio. Et per hoc patet nō ad secūdū.

Ad tertium dicendū est quod mobile quādū mutatis habet de eo per quod inclinat in terminū ad quē a naturali motore mouetur: et plus de contrario tanto tardius mouetur. et ecōverso. quādū de contrario habet et de conuenientē magis: tanto mouetur velocius. per gravitatem autē grātia inclinat ad motū deorsum: ad quām ab vniuersali generante naturaliter mouent. et iecirco quādū grātia sunt tanto citius descendunt. Ad quartum dicendū est quod vniū contrario natūrālē est transiūtare alīnd: presupposita virtute vniuersalis generantis. Ad quintū dicendū quod moueri naturaliter et nō mouere: est propria passio supradictorū.

Ad sextū dicendū quod mobile quādū carer formā: indiget extrinseco motore: et ad acquirendū vbi: et ad acquirendū formā per quā ad illud vbi determinat. quando vero formā habet: indiget quidē extrinseco motore non ad acquisitionem formae per quā ad vbi determinet: quia istaz iam haberet ad acquisitionem loci ad quē per talem formam inclinatur.

Quæſio quartadecima.

Questio quarāta
cima est. Utrū in subā sit mot⁹.
Et videlicet sic. Quia contraria effectū contrarie sunt cause: sed proprietates ignis et aquae sunt contrarie. getiā forme subāles eoꝝ que sunt cause talū p̄petuit̄: erit ad inuicem ſeria. h̄i in ſeria est mot⁹ ḡ in forme subāles: et p̄ ſeris in subā erit motus.

¶ in tertio physicoꝝ dicitur: mot⁹ est in trib⁹ p̄dicamentis. scilicet in subā: contraria: contraria: et vbi. ¶ forma quod in sua eentia habet gradū et gradū indicit non

Questio

subito: et sic per motum sed forma subtilis in sua entia
est gradus et gradus. quod superior continet totam inferiori
perfectionem et adhuc amplius est. Propter disproporcionem que est
necessitas ad formam certam est altior: tamen per perfectionem for-
matum ponit. sed talis disproporcionem ad formas eiusdem speciei
potest esse altior et inferior. quod etiam in forma specifica
subtilis est dare gradum per se in entia superiori et in
inferiori. Propter formam eque perfecte in entia potest esse
legerem per se in entia specifica subtilis eiusdem speciei
et per se oes rationales aie sunt eque perfecte in entia
sequitur quod aia genitrix non magis se habet ad perficiendum
genitrix quam giganteum corpore. quod est oio finis. quod tunc quibus
aia separata in diversitate se habet ad cuiuscumque bonis
defuncti corpore in resurrectione corporum informandum.

Propter gradus disponitis qui est in inductione ultimi: est
in abiectioe primi. Est autem ultimus in inductione ille
qui maxima necessitas ad formam. et iste deinde est secundus per modum
in abiectioe a maxima abieciatur. Loquitur autem quod non statim cum
aliqd tollitur de disponente subtilis forma tollitur talis
aut gradus non erat necessitas ad totam formam: sed solus ad
superiorum gradum ei qui ipso inducitur et abiecto
abieciatur. sed subtilis forma inducitur et abieciatur per successio-
nem et non subito. Propter altior virtus altior est consequitur
entia. sed virtus genitrix quod sequitur aiam viri est altior
quam virtus receptiva quod sequitur aiam materis. et tamen
vix illi aie est altior quam entia isti. Propter in omni muta-
tione est prius et posterius que non sunt sine tempore: quod est
mensura motus: sed genitrix est mutatio. et mensura tempore:
est motus. In hoc autem est quod per hanc determinatur in
quarto physico: quod in subiecto non est motus. Rideo si
de bac quoniam credas sentientiam esse per hoc citro nos de
ipsa poterimus expedire. probamus in quanto physico
dupliciter ratione quod in subiecto non est motus. Quarum quidem
una summa ex habitudine minorum vel extremonum
motus. Secunda vero accipitur ex condescendendo subiecti.
Et ratiocinio quidem sumpta ex parte terminorum est. quod ois
motus est inter contraria. subiectum autem nihil est contrarium.
ergo in subiecto non est motus. Expositio autem
huius dicit que deinde a quibusdam oio est contraria in
ratione Ari. Dicunt nam quidam quod de transmutatione
subiectifica loqui possumus dupliciter. quod vel quantum
ad introductionem ultimi gradus: et sic ipsa non est
motus. vel quantum ad introductionem totius naturae
precedenter gradum ultimum: et sic transmutatione est
motus. Et primo quidem modo secundum eos intendit
Ari. excludere motum a subiecto: non autem secundo.
Sed quod ista solutio sit omnino contra philosophi
ratione tripliciter apparet potest. Primo. quod motus per rationem
reponitur in aliquo predicamento. quod aliquid illi predicari
potest inducere per motum. Quia nam aliqui certitas non alia est
aliqua certitas et aliquod ubi per motum acquiritur: sic circa
motus in predicamento ubi certitas et certitas ponitur.
et ut in omni eo in predicamento non est sic est et motus cum
aliqd per motum acquiritur. nunc autem ita est quod forma subiecta
non solus quantum ad gradum ultimum inducitur: sed etiam
quantum ad totam nam precedenter gradum illud primit ad
predicamentum subiecti: et per se non est quod in subiecto
est motus et predicamento subiecti si non illa inducitur mo-

tum. vanum est quod Ari. simpliciter assertum in predicatione
metro subiecte non est motus. Secundo autem est apparet
ex ipsa ratione Ari. Assumit enim quod omnis motus est
inter contraria: et per consequentes si inter formas subiectivas
cadit motus: necessarius est quod ipse habeant
ad iniunctionem contrarietatem. sed veterius assumit bivius
oppositum: videlicet quod subiecte nihil est contrarium. et ex hoc
concludit quod in ea non sit motus. Quicunque igitur pos-
sunt aliquo modo motus in subiecto: necessarium
habebit negare aut maiorem aut minorem propositum
Ari. Tertio autem ex hoc apparet. quia secundum modum
supradictum non solus a predicamento subiecto: sed etiam
a quolibet alio motu excludetur est. Lumen declaratio est
quia ratione eius quod subiectum vel in iniunctione acquiritur:
in illo genere motus ponendum est. Ultimus vero cuius-
cumque naturae gradus subiectum acquiritur. si enim acquiritur in
tempore: non est quod aliquid eius acquiratur prius et pos-
teriorius: et sic per consequentes habebitur parte et partes. et
erit ille gradus non unus: sed multiplex. Ultimus autem
gradus cuiuscumque naturae est unus: et non plures. ergo
non est quod non in tempore sed subiectum acquiratur.
Ratio igitur eius in nullo genere motus ponendum est.
Si ergo propter ultimum gradum solus excludendum est
motus a predicamento subiecto: pari ratio exclusio
debet a quolibet alio predicamento. et tam Ari.
dicit quod motus est in quantitate qualitate et ubi: et
non in subiecto manifeste igitur apparet quod supradicta
ratio reponitur est oio contraria intentione Ari. Ratione autem
sumpta ex parte subiecti est. quod sicut subiectum albedinis
est aliud cum stat actu sub albedine: sic etiam subiectum
motus non est quod moueat: cum actu motus subiectum
nihil autem moueri potest nisi sit mobile. Sed subiectum
transformatum subiectifice que vocatur genitrix et cor-
ruptionis est ens simpliciter in potentia: et illo modo actu.
et quod tale est: non est mobile. ergo genitrix et corruptionis
non sunt motus. Quod autem ens quod illo modo est
actu: moueri non possit. Ex hoc probat Ari. quia
quod sic se habet non est in loco: et omne quod mouet
est aliquid. Consimiliter autem expostionem huius ratiocinis
que dat a quibusdam extorta est: et procedit ex parte
vocis ignorataria. Dicunt enim quod transmutatione sub-
iectifica non est motus ratione subiecti genitrix: et
quia hoc est ens pure in potentia: sed est motus ra-
tione forme que inducitur per ipsum. unde et ratione huius
non aut ratione subiecti est motus in subiecto. hoc autem
est oio nihil. cuius declaratio potest esse quod certus motus
reponatur in predicamento ratione forme que inducitur per ipsum
et non ratione subiecti: et quod non est subiectum producitur per
transmutationem illius cui subiectum: non est in motu esse
potest sine proprio subiecto quod est ens mobile. unde si subiec-
tum inducit ratione alicuius forme illo modo sit mobile: et
aliquis inducitur illo modo poterit esse motus. quemadmodum
si illo modo subiectum inducit certas certas rationes dealba-
tionem illo modo est mobile. impossibile foret ipsum alterationem esse motus. Et similiter non est dicere de quibus
alia transformatio. non est in subiecto inducitur alicuius forme potest
esse motus: si subiectum inducit ratione illius non sit mobile.
Quemadmodum et dictio implicatur dicitur quod aliqua

forma est albedo et minus ppterum subiectum non potest esse albū sic etiā manifeste implicat contradietio cū ponit inductio forme motus esse: cui⁹ inductionis ppterum susceptiuū moueri non potest. concedere igit⁹ q̄ trāsmutatio substantifica sit motus: et q̄ subiectū transmutatiōis substantifice non sit mobile: non est aliud q̄: concedere contradictionia simul esse vera. Manifestū est igit⁹ q̄ fm Arī. necessariū est ponere: q̄ in substantia non possit esse motus. Si autē non tantū curam⁹ scire qd p̄bs dicat q̄tuz intelligere veritatē: oportet nos subtilius et diffusius procedere ad huius questionis declarationem. nam secunda rō Arī. supponit q̄ omne mobile sit in loco q̄ non ponētes motum in substantia negarent de eo q̄ mobile est ad substantialē formā. Scđa vō rō supponit: q̄ in substantia non sit contrarietas: quod etiā isti non cōcederent. Et si arguat: q̄ contraria debet habere quandā latitudinē quaz forme substancialēs non habet. supponit etiā tuc q̄ forma substantialis sit indinifibilis: qd isti non cōcedunt. Alias ergo rōnes oī adducere ad declarandū per sece rōnes Arī. et q̄ in substantia non potest esse motus pmo autē b̄ possimū declarare ex ipsi rōnibus forme cōsistens i motu et forme subalīs. Ad cui⁹ intelligentiā cōfiderandū est: pmo quid sit motus scđo quid sit ppterum motus susceptiuū. tertio vtrq; i pmo susceptiuū substantifico transmutatiōis substantifice possit intelligi aliquod actu esse. Et quanto vtrq; forma in motu cōfistens presupponat eē in suo susceptiuū ppo. Quantum autē ad primum cōfiderandū est: q̄ motus fm cōmentatore est acceptio partis forme post partē. non enī dicit aliud motus ad formā nisi successiuam et continuā formē acquisitionē. vnde quod icipit moueri ad formam per motū acquirendā incipit ipsam formaz acquirere: sicut qd icipit dealbari: incipit acquirere albedinez. Et quia in omni successione est dare prius et posterius itcirco continua successiva forme acquisitionē. necessariuz est q̄ def. aliquid forme prius acceptum: et aliquid eius acceptū posterius. Als enī in acceptione forme non possit intelligi successio: nec per sequēs talis acceptio possit dici motus. Manifestū igit⁹ q̄ motus ad formam est p̄s forme post partē: sive acceptio partis forme post aliā eius prem p̄s acceptā. Ulterius quantū ad scđm cōfiderandū est: q̄ ppterum et immediatum motus susceptiuū est illud qd ē ppterum et immediatum receptiuū cuiuslibet terminoz motus. quēad modū ppterum et immediatum subiectuz cuiuslibet colorationis est illud qd est ppterum et immediatum susceptiuū omnū coloz. cui⁹ declaratio est: q̄ vniuers et eiusdē nature: vnuū et idē est subiectū ppterum et immediatum quantū ad omnes gradus suos. vñ illud idem est receptiuū gradus ultimi albedinis: quod est susceptiuū omnū gradū precedentū. priment enī oēs ad vñā naturā: et vñā naturē vñū tm̄ est ppterum receptiuū. Et quia motus non est aliud ut declarauimus q̄ successiva et continua acceptio for-

me vel gradū formalū. subiectū autē huius actionis est illud quod continet accipit formam ipsam. concludit evidenter q̄ idem sit ppterum subiectum motus: et immediatum receptiuū forme que inducit per motū: et etiā forme que abiicitur: quia idē est subiectū om̄z illoꝝ inter que cadit trāsmutatio per se: ut alias declarauimus. hoc viso consequerenter cōfiderandū est q̄tū ad tertium: qd nūbil est actu nisi per formaz: et q̄ forma accūtalis ordine nature presupponit ante se formā substantialē. necessariū est vt qd caret omni forma substantiali creat simplū omni forma. et per sequēs necessariū est q̄ hoc quantū est de se nullū actu esse habeat. Dizmū autē et immediatum susceptiuū trāsmutatiōis substantifice est p̄mū et immediatum receptiuū omnū substantialū formaz. et per sequēs necessariū est q̄ de se et natura sua nullā formā et nullū actu esse habeat. quēadmodū etiā q̄ ppterum colorationis receptiuū est p̄mū et immediatum susceptiuū om̄z coloz: nullū coloz habet de se et natura sua. Ulteriū autē ad pleniorē qōnis intelligentiā: et ei⁹ qd fuit q̄to loco p̄positū cōfiderandū ē: q̄ h̄z ens dicitur de subā et accēte: alī tm̄ dī de vno et alī de alio dī. n.p̄ p̄ de subā: et posteri⁹ de accēte. Est n. subā ens simplū. accēns autē est ens fm qd: et p̄p̄ rō enti referuat in subā p̄ posteri⁹ vo reseruat in accēte. et q̄ posteri⁹ temp̄ ordine nāe p̄supponit p̄. iccirco necessariū ē q̄ accēns vel ens fm quid: p̄supponat ante se subāz vel ens simplū. sicut autē necessariū est vt ee fm qd: qd est act fm qd entis p̄supponat autē le ee simplū. et p̄tū oī: q̄ forma q̄ est rō eēndi fm qd: p̄supponat in suo receptiuū formaz q̄ sit ei rō eēndi simplū. nūc autē ita ē: q̄ oī forma i motu cōfistens ē rō eēndi fm qd: p̄supponit igit⁹ xclūdū q̄ ipsa non sit mortis. q̄ autē oī forma in motu cōfistens ē rō eēndi fm quid: et nō rō simplū eēndi: de facili apparet sicut enī rō eēndi albū: est illud quo ablatō totaliū aūferet ee albū sic etiā rō eēndi simplū est illud quo ablatō ab aliquo subiecto totaliū era ab ipso tollit ee actu. nulla autē forma i motu cōfistens ē talis. Qd n. mouet h̄z aliquid dō forma ad quā mouet: et si collat ab eo illud aliquid qd h̄z de forma ad quā mouet: adhuc i ipso remanebit illud qd h̄z dō for ad quā mouet: et ecōuerio. et q̄ libz eaꝝ et rō eēndi necessariū ē q̄ nulla ipaz sublata tollat to talit ee a suo susceptiuū. igit⁹ manifestū ē q̄ nulla for i motu cōfistens: et rō eēndi simplū: h̄z fm qd solū vñ nulla talis potē ee subalīs forma. ex quo etiam appet q̄ subalīs forma latitudinē nō h̄z pp̄t quā subā dici possit cuꝝ magis et minū. Scđo autē b̄ declarari potē ex ipsa cōfideratiōe maioritatis et minoritatis et magis et minus. Ad cuius intelligentiāz considerandum est: q̄ maioritas et minoritas dicunt quōdam respectu in quātitate fundatos

Questio

nam maioritas dicit quantitatis excessum, et minoritas dicit quantitatis defectum. Vnde ppe maius dicitur plures pres quantitatis equeles vel quod plures de qualitate huius. Minus vero dicitur quod ab illa quantitate deficit. Vna autem spes rei innaturae ab alia deficeret et aliud transcedere in gradibus perfectionis; et hoc nomine maioritas et minoritas concedunt ad eas transsumi. potest enim convenienter dici vna spes maior alia; ut potest etiam plures gradus perfectionis quam alia, et similiter minor dicitur potest quod videlicet pauciores gradus quam vna sic maior vna dicatur quam alia; per eo quod est maioris perfectionis et complementi secundum quem modum deum dicimus esse maritum; quod est maritum immo infinite personis. quatinus autem maioritas et minoritas sicut in speciebus regni reserventur non tamen ipse ppe dici potest cum magis et minus. Vnde hoc albedo dici possit maior et minor non tamen ipsa dici potest cum magis et minus. Hoc autem declaratio est; quod magis et minus sunt respectus fundatos in principato alicuius ab aliquo ita quod ibi religuntur duo diversa in entia, scilicet principatu et principatis. Et principatu quidem dicitur cum maioritate et minoritate. principans vero dicitur cum magis et minus. nam magis dicitur quod principiat plus de principato. minor vero dicitur quod principiat non huius sub minori complemento quemadmodum magis albus dicitur quod plures gradus albedinis principiat; et minus quod principiat pauciores. Secundum hoc igit appetitur quod illud dicitur cum magis et minus quod non est species sed species principiat et sic quod ponit quod diversum in entia a specie principata. Albus enim quod principiat albedinem dicitur magis et minus sed albedo quod non est principatus immo principatu non dici possit magis et minus; sed dici potest maior et minor, et similiter albedo non potest dici magis vel minus quam illa; quod tamen albedo posset dici cum magis et minus. quod falso est. In accentibus ergo quod positum non est species; sed species principatis potest dici cum magis et minus; huius substantia ipsius positum est species; sicut hoc vel aliud non quod taliter positum cum magis et minus nec etiam hic hoc dicit aliud diversum; in sententia ab hoc; sed eadem est entia hoc et hoc. Ulterius autem considerandum est; quod sic quod albus dicitur magis et minus; necessarium est id a quo dicitur albus: ut pote ipse albedo aliqua latitudine habeat; ppe quod dicitur possit maior et minor non autem magis et minus; sic etiam si hoc cum magis et minus dicitur necessarium est quod habuerit; a quo dicitur hoc habere latitudinem secundum formam quam maior et minor dici possit. ultra ergo ppe hoc aliquid ponatur diversum; in entia ab humanitate; quod principado ipsa dicatur magis et minus hoc; sicut etiam albus aliquid ponit in entia diversum ab albedine; quod principado ea dicitur magis et minus albus. hoc autem est oīno falso est; quod nullum aliam entiam et nullam ppter humanitatem ponit. Vnde non differunt in entia hoc et humanitas; ppter hanc enim est idem trahere sicut humanitas cum magis et minus; et albedo cum magis et minus non dicitur. sicut etiam negat hoc; neque hoc vel illa albedo; et ppter etiam quod non habet humanitas latitudinem ppter quam dicitur possit ab hoc habere; et hoc magis et minus principari ab alio autem non principiat sicut albedo ppter

ppter ab aliquo ab ipsa differente in entia. Ex hoc autem de necessitate includitur; quod forma substantialis que est principium humanitatis; et consimili modo quodlibet forma substantialis indivisibilis est et latitudinem non habens; et sequens subito et in instanti accipit non ergo per motum; ergo in substantia non est motus.

Tertio autem idem declarari potest ducento ad ipsius sibile supposita secundum fidem et fidei sane ppter viritate incorruptibilitate aie intellective. Ad cuius declarationis evidenter considerandum est; quod omnes forme infra quod se cadit transmutatio quod se non possunt accipi ita se habent quod si secundum vnam eam attendit magis et minus; necessarium est etiam quod attendat et secundum oīnos. Si enim extrema rationum formarum sumuntur et ab ipsa parvum recedat per actum remissionis. necessarium est quod non tota forma sibi opposita sed aliquid eius inducat; quemadmodum enim ipsa tota non abiicit nisi quod sibi opposita tota inducit; sic etiam non aufert aliquid eius; nisi quod aliquid inducit de forma opposita; quemadmodum non abiicit aliquid de albedine nisi quod inducit aliquid de nigredine. Vnde evidenter apparet quod si secundum vnam magis et minus attendit; necessarium est quod attendat et secundum aliam. quae admodum quod inter oīnos colores cadit per se transmutationem. secundum vnum attendit magis et minus; attendit etiam necessario et secundum omnes. et similiter se habet de saporibus et in omnibus corporib; ex hoc autem sequitur statim aliud; quod etiam vna taliter formarum non abiicit nisi ut alia inducit. necessarium est quod sicut ista potest successiva et continuata acquisitione vel abiectio forme motus est; necessario conatur quod omnes tales forme induci possint et abiici per motum. Omnis autem talis forma est generabilis et corruptibilis. nūc autem ita est quod inter omnes formas substantiales ad minus specificas regis generabilium et corruptibilium; ut alibi sufficienter demonstratione declaratum est; cadit per se transmutatione; quod necessarium est; quod si secundum vnam eam attenditur magis et minus; attendat etiam secundum omnes et per sequens; quod sicut vna eam potest induci et abiici per motum; et sic generari et corrupti sicut etiam se habent et omnes aliae anime ergo intellectua que vna est de numero taliter formarum; erit de necessitate generabilis et corruptibilis. Et hoc quidem sic evidenter apparet. ponamus enim quod non tota sed aliquid forme repugnantis aie inducat in materia. Tunc enim secundum quod ex predeterminatis apparet esse necessarium non tota alia sed aliquid eius tollit a materia. hoc igitur quod de anima a materia sublatum est; aut actum manet post takem ablationem; aut non manet; sed corruptitur. primum autem siquid non potest manere tunc vna et eadem forma secundum vnam partem sue essentie in materia; et secundum aliam a materia actu separata; quod est oīno impossibile sicut de facili ostenditur. necessarium est ergo ponere quod tamen illud sit corruptum; quod de anima ponit sublatum a materia; et sic secundum successivam inductionem forme repugnantis anime fieri successiva anime corruptio;

et erit de necessitate anima humana corruptilis illis. Et quod hoc stare non potest: necessarium est concordare: quod si formas substantiales non possit attendi magis et minus: et quod ipse subito et non per motum indicantur. In substantia ergo nullo modo potest esse motus. Ad prius ergo dicitur: quod huius effectus causa prima et si debeant esse opposites: non tamen quod sunt huius nisi quod effectus unius est causa: per partes autem non est unius loco subiecto suo. unde ex eo quod per partes ignis et aquae sunt huius: concordandus est non quod ignis et aqua opponant formam proprietatem: sed quod habeant ad inuitus aliquam oppositionem. Ad secundum dicitur: quod cum de morte non est in quatuor predicamentis: sumitur motus large per includere etiam mutationem. Ad tertium dicitur: quod forma superior in simplici et in dividibili entia: continet totum quod continet inferius et abducit amplius: nec per partem continentiam dat alia gradus pluralitas: nisi quod ponit gradus generis et speciei: non autem ista: sed multitudine graduum specifici perfectionis: ponit illas latitudinem in forma que exigitur ad motum. Ad quartum dicitur: quod disponit que est necessaria ad formam non est pura et universalis sed huius magnam latitudinem: et sub quolibet genere eius nata est stare non altior et inferior: sed tota entia forma: alias eis coproreret quod etiam postquam homo generatur est: cresceret et decresceret deinde per se: cresceret et decresceret in entialibus autem intellectuibus quod substantia non potest: sine corruptibilitate eius.

Ad. v. dicitur: quod huius entia autem sit incorruptibilis: nimirum: non est actus sensitivus et vegetativus nisi ex coniunctio ad materialis: et circulo circuicis: sunt oes autem rationales etales in entia: quod tamen actus vegetativus et sensitivus sunt ex perfecta coniunctione: necessarium est quod in eo quod tales sunt: et non in entia sua ineqales sunt: per materiem ineqalitatem: quia quodammodo ineqalitate de natura sua retinet semper sumptus solus in eo quod tales ut dictum est.

Ad. vi. dicitur: quod gradus necessitatis multiplex est et non unus sub quoque quolibet manet tota entia forme ut dictum est. Ad. vii. dicitur: quod virtus generalis non sequitur simplicem entiam autem: sed potius ex coniunctio ad materialis. Ad. viii. dicitur: quod in generatio talis est susceptio eius ad non esse: quod est in primis ipsius ad ipsius successum non est motus: quod enim generatur huius non est esse in toto propter precedentem priorum in eius termino.

Quæstio decimaquinta.

Quæstio quinta

decima est: Utrum in aliquo re creato entia et potentia differat from re? Et video quod sic sicut enim se habet essentia ad esse: ita se habet potentia ad operari. quod in loco a propriae coniunctione: sicut se habet operatio ad esse sic potest: ita ad entiam: sed operatio et esse in omnibus rebus creatis differunt realiter: ergo sicut potentia et entia.

Et que sunt in re virtus ita se videtur habere: quod vero non ipsorum subtilatio ex natura regit tollit etiam et reliquias: sed potentia visuaria subtilata ab oculo percepitur non tollitur.

tur ab ipso anime entia: quod entia autem et sua potentia non sunt realiter idem. Propter accidens et substantia non sunt realiter: sed entia anime est substantia: et eius potentia est accidentes: quod actus et potentia sunt in eodem genere: et opatio que est actus potentie est in genere accidentis. igitur entia autem non est realiter cum sua potentia. Propter que sunt diversarum species non possunt realiter cum eo quod est unius species tamen est entia autem unius autem species species est: et potentie eius sunt diversae species. quod non sunt realiter idem cum ipsius entia.

Si potentia non est aliud realiter ab entia: sed solum consideratione autem: tunc potentia ut potentia non est entia nisi ens autem et apud alias: talia sunt figurativa: quod de potentia dici non potest: quod potentia non solum est ratione: sed etiam formam rem differt ab entia. Propter una et eadem res non potest filius esse coextensa et non extensa: entia autem humanae non est coextensa materie cui coextens est potentia sensu: igitur ad minus sensu potest non sicut una res cum ipsa autem entia. Propter ratiocinatio potest est in predicamento qualitatibus: et ratiocinatio est in predicamento substantie: sed substantia et qualitas differunt realiter: ergo sicut potentia et entia. Propter si potentia supra entias non additur nisi relatione ad actuum cuius ratione entia quod est substantia sit in predicamento substantie et non qualitatibus: et ratione res est in predicamento relonis: nihil tamen dari potest: propter quod ipsa sit in genere qualitatibus: quod et ceterum. In hoc autem est quod potest est in operario: est autem per entiam formam: et operario per potentiam: quod ideo sunt entia formae et potentiae.

Ratiocino ad hanc questionem intelligentia considerandum est quod aliud est creare: utrumque potentia et essentia differat: et utrumque differat from rem nam primo modo quod sunt simpliciter de ipsis diversitate. queritur. in simpliciter utrumque habent ad unitatem aliquam: scilicet autem modo non quod sunt simpliciter de ipsis varietate: sed plurimis aliisque diversitate ipsa quod sunt diversitate. queritur. in diversitate. utrumque non quodcumque habent realiter differat: et quodammodo si quod est modo formare appareat de facili quod est dicendum. cumlibet enim sane intelligentia appetit quod entia et potentia in rebus creatis aliquo modo differantur. et declaratio est: quod quicunque aliquis dico ita se habebit ad unitatem quod non potest differat from rem. nam secundo modo quod sunt simpliciter de ipsis diversitate. queritur. in diversitate. utrumque non quodcumque habent realiter differat. et quodammodo si quod est modo formare appetit de facili quod est dicendum. cumlibet enim sic concuerit aliquid: quod coincidit ex proprio et absolute intellectu eius: sed sibi dicimus: accidens potentia autem sic se habet ad entiam: potest enim intelligi entia intellectu simplici et absolute: non intellectu proprio ratione potentiae. nam talis intellectus in relatione ad actuum potest non intelligi estentia rei non intellecta relatione ad actuum: excepto actu qui est forma substantialis ad quam trahitur ordinatus entia prima materie. possunt non intelligere hoc item ut hoc modo est non intellecta relatione ad actuum sentientiam vel vegetabilem. Manifestum est: igitur quod potentia sub proprio ratione sunt: accidens entia rei simpliciter considerante non potest differire: et sic differunt quod possunt ad

Questio

diversa genera pertinere: sed hoc non baberit ex facta deductione. non enim si aliquid per tanto accidit alicuius: quod sic conuenit ei: quod tamen coincidit extra similitudinem eius intellectum. statim necessarium est quod possit esse in diuerso genere ab eo. nam species et differencia diuersa generis coincidunt extra eius similitudinem et absolutum intellectum: nec tamen in alio genere collocari potest quia in eo cuius sunt species et differentia. Considerandum est igitur: quod genus et differentia et species per tanto pertinet ad unum genus: quia in una specie natura unius est. una vero species est unus generis tantum. quoniam ergo species et differentia coincidunt extra intellectum generis: non tam possunt ad aliud genus quia ad ipsum pertinere per tanto quod intellectus generis est indeterminatus secundum species: in specie autem determinata per differentias. Quodcumque vero aliqua duo ita se habent: quod unus determinat reliquum ad certum specie gradum ad quem nullum illud de se determinatum est: illa duo pertinent necessario ad idem genus. Essentia autem et potentia ita se habent. nam quoniam aliquo modo essentia determinat et potentiam non tam per ipsam intelligitur ut indeterminata determinari ad speciem. nam essentia autem est generalis aut specialis. si autem sit generalis: tunc per suam potentiam determinabit ad aliquem generalem actum. non autem ad speciem: quia ad modum absolutus intellectus animalis: per potentiam sensitivam non intelligitur determinari nisi ad actu sentiendi. Si autem essentia fuerit specialis seu specifica erit de se in specifico genere determinata: sed per suam potentiam intelligeretur determinari ad actu non intrinsecum sed extrinsecum. essentie specificae. unde manifestum est quod essentia et potentia non pertineant omnino ad idem verbum: nec necessarium est quod pertineat ad idem genus. differunt ergo ad invicem essentia et potentia: et taliter quod ad diversa genera pertinere possint. forte autem quod aliquis ex hoccludere vellet quod essentia et potentia differunt secundum rem credens differre realiter quecunq; differunt sive genus: sed hoc non videt esse sufficiens signum. nam cum scia sit una res: secundum tamen diuersum considerandi modum pertinet ad diversa genera. scilicet relationis: et sic circa ipsas rationes diuersas species inveniuntur. ut ergo videamus: an essentia et potentia realiter differantur considerandum est: quod aliud est aliquo modo secundum rem differere: et tria differentes proprieates res. nam secundum rei possunt illa oportere. quod differuntur res et habitudo rei unius ad aliam. nam in re etiam ex intellectu: habitudo rei non est ipsa res cuiusmodi esse habitudo. unde secundum hunc modum dici potest: quod essentia et potentia secundum rei possunt illa oportere de potentia reali oportet. essentia ergo et potentia isto modo sunt rem differentes. tamen in circulo potest quod dicatur proprieate res existere: quod habitudo rei non ponitur proprieate rem aliud quam illa cuiusmodi est habitudo. quia ad modum habitudo secundum

ad alterum penes albedinem non potuit aliā rem proprieatem albedinem et albedis subiectum: et tamen albedo est habitudo illa non sunt idem. nam albedo est id per quod in re aliud est albus. habitudo vero illa non est in re sed per quod aliud est albus: sed hoc per quod unius in re est albedo penes albedinem dissimile vel filia. unde manifestum est: quod aliqua dicitur in re differre: nec necessarium est statim quod dicant omnes res. quoniam igitur essentia et potentia differantur: et sic etiam reponantur in differentiis generibus. et diversitate insuper quam habent: non habent in sola et a sola ratione: sed etiam ex ratione vel intellectu in re et non sua: non tamen statim et hoc haberet positionem: quod ponatur diuersas seu res differentes: ut igitur appearat quid de hoc dicendum sit: considerandum est quod res duplum potest accipi: quod ceterum et proprieate. Ceterum quoniam ut res dicatur quicquid in re non inveniatur: quo modo res supra dividitur per se. predicamenta. et sic res dicuntur potest enim modus essendi rei et habitudo unius rei ad alteram: et ipsa res vel natura: cui tales modi essendi et habitudines attribuuntur. Prope autem res sumuntur ut dicatur res: non quicquid in re non inveniatur: sed id solum cui modi essendi et habitudines res attribuuntur quo quidem modo res sumuntur: res absolute dicta: quod potest respectu: haec non habent nisi ut aliqua habitudinem includuntur. et dividuntur inter predicamenta tria: ut in precedentibus quoniam declaratum est. Et quidem si per modum modo res sumuntur: dici potest convenienter quod essentia et potentia non sunt res differentes dicitur. non enim solum in essentia: sed etiam et potentia in re non inveniuntur: sed etiam illud quod est essentia: sed etiam illud quod est potentia ut apparent ex dictis: res dicitur potest. unde manifestum est quod sic sumendo re convenienter dici potest quod essentia et potentia res diuersas ponuntur: cum essentia ponatur rem ipsam cui modi essendi et habitudo diuerses attribuantur. potentia vero ponatur ultra hoc rem quod est habitudo ad actu eliciendam vel recipiendam: et in re ipsa ut dictum est habitudo rei non sit res ipsa cuiusmodi habitudo est. Si autem nomine rei magis restrigamus et accipiamus rem propter secundum modum et habitudines attribuuntur. cogemus tunc necessario confiteri quod essentia et potentia non sunt res differentes. quod quidem iam appetit ex dictis. non rem propter similitudinem ut dicitur: est ipsa habitudo non est res sed aliud rei. et ultra omne illud cuiusmodi propter rationem in quadam rei habitudine consistit: aliquid rei est: sed non res ipsa: nec rem aliam propter dictum ponit nisi rem cuiusmodi habitudo est. et ultra omne illud cuiusmodi propter rationem in quadam rei habitudine consistit rem aliam dictam propriam non ponit nisi illam tantum: cuius habitudinem importat nunc autem ita est: quod propria ratio potentie etiam potentia est: consistit in habitudine ad actuum recipientium vel eliciendum: hoc enim ipsi in quod est potentia ad actu vel circulo potest: igitur potentia nullam aliam rem propter dictum potest ponere propter illam quam cuiusmodi ad actu habitudinem importat: hoc autem

est res illa quam eēntia ponit. Debet enim semper habitudo ad rem illam comparari: cuius est īme-
diate habitudo: et potentia ad illam essentiam cui
est īmediate habitudo ad actum quem importat
Manifestū est igit̄: q̄ sumendo rem p̄p̄e: eēntia
et potentia non ponunt differentes res: sed unam et
eandem. hoc idem autem secundo demonstrari pot̄
ex ipsa distinctione potentiar̄. ver̄ est aut̄ q̄ potentie
pot̄ dupl̄ distingui: q̄ penes act̄ et obiecta et per-
nes diuersos grad̄ nāz. nō est enī aliqua nā que
virtute p̄p̄a destituitur. vñ necessariū est q̄ fm nāz
diuersitate: sit etiā diuersitas virtutū: vt videlz q̄
to nā est altior tāto sit virtutis altioris. vñ et cōne-
nient or: q̄ nā sup̄ior p̄t: quicqđ p̄t nā inferior
et adhuc ampli. Et quot gradus nāz inueniunt in
re ipsa: tot etiā in eadē inueniunt grad̄ virtutum
vel potentiar̄. Quēadmodū appet in hōe in c̄ nā
inueni gradus nature vegetatiue: et ō principat cū
vegetabilib̄ vegetatiuas vires: inueni etiā in ea
grad̄ vite sensitivae: p̄p̄ qđ cū aialibus in pfectis
principat potentia tactuā. inueni etiā in ipsa grad̄
vite sensitivae pfecte: et ō cū aialibus pfectis princi-
pat potentia motuā: et ōes vires sensitivias. inueni
potentia intellexiuā: ad quā reliqua aialia pertin-
gere nō p̄nt. Manifestū est igit̄: q̄ sic potentie fm
gradus nāz distingunt: qđ ad quālibet nām q̄ ē
de numero absolutaz rex osequit̄ aliqua potentia
tāto altior vel inferior: q̄to inferior vel altior fues-
rit natura quā osequit̄. si q̄ potentia aliquid ultra
rem p̄p̄a dicit̄ ponit: tunc aut̄ viraz erit in eodē
gradu: aut̄ vna in altiori: et reliqua ī inferiori. si aut̄
cedat p̄m: necessariū erit ponere: q̄ sunt vna res
et nā et nō diuersa. Que n̄ sunt in eodē gradu: vna
tm̄ naturā ponit: et nō multas: nisi forte numero.
Si aut̄ det secundū: nūc ita pcedemus. manifestū
est enī q̄ quelibet nā que est res p̄p̄a dicit̄ habet
suā p̄p̄a virtutē tanto altiorē vel inferiorez q̄to
ipsa fuerit inferior vel altior. Quēadmodū enī na-
turas sub eodē gradu differētes solo numero cō/
sequit̄ vires euildez gradu: s̄ seu sp̄i solo numero
distingue: sic etiā nās diuersoz gradu. necessariū
est q̄ osequat̄ virtutes fm sp̄em distingue. Ex quo
igl̄ res posita per eēntia: et res etiā p̄p̄a dicit̄ po-
sita per potentia sunt nature diuersoz graduum:
necessariū est q̄ hēant̄ virtutes fm gradu differē-
tes. Quēadmodū q̄ calor qui ponit p̄ potentiaz ca-
lefactiū est īferioris nature q̄ res que ponit per
essentiā ignis. videm q̄ potentia calefactiua est in
ferior q̄ virt̄ ignitiua. De illis igit̄ virtutib̄ cōpa-
tis ad eēntias quas īmediate ponunt. Etiā iteruz
queret: vir̄ ponat res p̄p̄a dictas differētes ab ill̄
eēntijs vel nō. Et si det q̄ sic: appet manifeste ī in-
finitū pcedere. Si aut̄ dicat q̄ res p̄p̄a dictas nō
ponit ab eis differentes: cōcludet q̄unq; ppositū
videlz q̄ vñ virtus et potentia supra eēntiam in q̄
mediate fundat habitudo per ipsam ip̄portata: nul-

lam rem p̄p̄a dictam superaddit. Tertio h̄ idē
declarari pot̄ ex alia distinctione potentiarū que
attendit p̄ relationē ad actus et ad obiecta: vbi cō/
fiderandū est: q̄q̄ potētie specificant̄ per actus
et obiecta: necessariū est q̄ etiā per hoc fm p̄p̄a
distinctionē distinguant̄. cuius rō est: q̄ per idez
vnūquodq; in sua sp̄e reponit̄: et distinctionē sp̄e
specificā distinguunt̄ ab oī alia qđ securz in eadē sp̄e
nō cadit: quēadmodū appetit in singulis inducē-
do: quia enim homo per rōnalitatē reponit̄ ī sp̄e
humana. intenit̄ etiā per eandē a brutis anima-
libus distinguunt̄ que essentia in bac sp̄e nō possit̄
et eodem mō in alijs se habet. Manifestū est igit̄
q̄ potentie ex quo specificant̄ per obiecta distin-
guunt̄ aut̄ distinctionē specifica per ipsa. Ulterius
aut̄ ita est q̄ subtracto principio distinctionis alis
quo: tollit̄ de necessitate distinctio ab eis: sicut
subtracta per intellectū rōnalitate in qua cōsistit̄
rō distinctionis bois a brutis: remanet homo ab
eis distinct⁹. nam et impossibile est aliqua a se di-
stincta esse: et distinctionis rōnem habere. Si igit̄
potētie per habitudinē ad diuersa obiecta distin-
guunt̄: necessariū est q̄ p̄ intellectū tali habitudinē
ne precisa ab eēntia que vna manens est p̄ncipū
virtutū et potentiar̄ diuersaz: remaneant potētie
oīno indistincte et vñite. nō remanent aut̄ vñite
nisi in essentia cuī st̄nt potētie. Ex quo igit̄ sola p̄
dicta habitudine subtracta per actionē intellect⁹:
remanet de ipsis potētis res vna et eadē sicut res
eēntie super quā fundat̄. concludit̄ de necessitate
q̄ a potentia nulla res absolute alia ponat̄ supra
rem eēntie que est illī habitudinis īmediatū fm
damentū. si enī aliam rem poneret oīno: etiam di-
uerse per osequens potētie diuersas tales res: cu;
nō fit necessarium rem subtractaz habitudini au-
ferri sublata per intellectū illa habitudine: oportet
res necessario cōcedere q̄ etiā post subtractionez
talis habitudinis potētie distincte remanerent̄: et
ita ver̄ nō esset potētias distinguunt̄ et specificari per
obiecta. Si aut̄ dicat q̄ res quidē differentes res
manent: nō m̄ merent̄ vici potētie precisa habitu-
dine p̄dicta: cōcludet̄ tunc satis evidēter q̄ ille res
absolute que tunc potētie dici nō merent̄ nō ad-
iuncta eis alia re absolute: sed sola habitudine ad
iuncta ad obiecta h̄ accipiunt ut potentie p̄p̄a dis-
tingue. et q̄ ut predictū fuit: potentia ad illud copia-
da est: quod est īmediatū fundamentū habitudinis
potētie specificantis: satis evidēte cōcludit̄
q̄ potētie ultra rem talis fundamenti nūbil aliud
ponit nisi solam habitudinē ad actum et obiectum.
nulli ergo dubium esse debet: q̄ potētie et eēntia
sic realē nō differūt: ut potētie ponat rem absolu-
tam aliam a re sui fundamēti. Quarto autē de
clari potest ex p̄p̄is rōnibus potētie actiue et pas-
sive. Ad cuī intelligentia cōfiderandū est: q̄ et si cō/
munis ratio potentie cōstat in relatione ad actū
passiuā m̄ potētie et actiua diuersimode ad actū
referūt. nā potētie actiua dī ad actuū eliciendam.

Questio

Receptiva vō dī ad actū recipiendū. pmo aut̄ ma
nifestū ē: q̄ potētia receptiva vel passiva: nullā rē
absolutā ponit p̄ter rem sui fundamenti q̄ de po
tentia quidē receptiva actus substātialis: iā i alia
q̄ōne declaratū fuit: de potētia vō receptiva act²
accidentalis: hoc de facili appet. Si enī talis potē
tia rem aliā ponit p̄ter rem sui fundamenti: tūc ne
cessariū est q̄ ponat rem substantie vel accidētis.
fateſ aut̄ quilibet q̄ rem accidētis ponit: q̄ poten
tia et act² debet esse in eodē genere. nunc aut̄ ita
est: q̄ oē accīns est in alio receptum: et omne qđ ē
in alio receptū: ordie nature p̄supponit ante se po
tentia receptiva: tunc sīl̄ querem²: et cū nō sit ma
ior rō de vna q̄ de alia oportebit q̄ etiā ipsa rem
aliquam absolutā ponat aliā a re sui fundamenti
et erit p̄sequens pcedere in infinitū: quod cū sta
re nō possit: oē necessario cōcedere: q̄ talis poten
tia nō ponat rē aliā a re sui fundamenti. verū enī
ē q̄ substātia cōposita ex mā et forma nulla re alia
mediante est: p̄prū dimensiōis suscepitū et ipsū
dimensionatū nō mediāte re alia p̄prū receptū
qualitatū q̄ imidiate in quantitate dimensiū in
dicant. et sic etiā de alijs. Ulterius aut̄ quantum
ad potentia actiū cōsiderandū est: q̄ aliq̄ ordinat
ad actuū qui est opatio: sicut potentia intellectua
ad actuū intelligendi: et potentia sensitiva ad actuū
sentiēdi aliqua vō ultra būc actum ordinat i alii
qui est forma pducta per talē opationē: que ad
modū potētia calefactua per calefactionē tendit
in caliditatē ipsam. Et pmo quidē de hac potētia
apparet quod intendimus. Est enī res illa bi² po
tentia que pncipiū est pductionis forme que non
est nisi forma ipsa: sicut rō et pncipium calefaciēdi
est ipsa caliditas manens in calefaciente. et rō et
pncipium ignierendi est ipsa forma ignis manens in
igne igniēre: ut sicut potētia calefactua nō ponat
rem aliā a re caliditatis: nec potētia ignitina p̄dat
rem aliā absolutā a realitate ignis. et eode mō oē
dicere de oībus alijs talib² potētis: q̄ eadē rō est
de vna et de oīb². Quantū aut̄ ad alias potentias cōsi
derādū ē: q̄ ipē aliquo mō s̄t actiū: et aliquo mō
etiā passiue: q̄ intelligere et sentire sunt etiā q̄da;
pari. Et fm̄ quidē q̄ passiue sunt: rō supitus addu
cta de eis sicut et de alijs cōcludit. fm̄ vō q̄ actiue
sunt nō p̄nt aliud q̄ illud qđ est rō agendi qđ po
nit esse forma intelligibilis in intellectu: et forma se
sibilis in sensu. Ex quo appet satis euident² q̄ illa
et eadē res que ponit p tales potentias vt passiue
sunt: ponit etiā per eas fm̄ qđ actiue dicū: nullo
alio supaddito nisi sola informatione scđo facta a
formis p̄dictis. Est igit̄ cōsiderandū q̄ vna et eadē
aie eentie p̄t̄poni per potentia sensitivā et intel
lectivā differenti i modo: q̄ potētia sensitiva vō
vit manens sub certa dispōne organū. Sic enim h̄z
recipe sp̄s sensibiliū sine mā. potētia vō intellecti
ua vō sumpta fm̄ qđ transcendent materie capaci
tate. Scđo hoc enī actu quandā i materialitatē h̄z
et sic in ea attendit intellectus agens. fm̄ vō quod

est in potentia ad sp̄s intelligibiles recipiendas at
tendit i ea intellect² possibilis. Ad p̄mū ergo
argumentū dicendū est: q̄ eentia et potentia bene
differūt realiter et fm̄ aliquem modū realitatis.

Ad scđm dicendū est: q̄ que sunt oīno realiter
et fm̄ rōnem idem: necessariū est q̄ simul ponant
et destruant. sic aut̄ nō se habet eentia et potētia
ut supra dictum fuit. Ad tertiu dō. q̄ accidens
et substātia nō sunt idem fm̄ rōnem nec etiā fm̄
rem: si res cōter sumat: et sic se habet eentia et po
tentia: q̄ eentia dicit rem absolutā: et potētia dicit
rem respectuā. Ad. iii. dō est eodē modo quo
ad tertiu et p̄mū. Ad. v. dicendū: q̄ potētia non
est ens aie mī sed nature: q̄ diversitatē quam bēt
ad eentiam nō h̄z ex sola actione aie intellective:
sed etiā nālī quadā necessitate eā habeb̄ in re extra
animā. Ad. vi. dō. q̄ potētia sensitiva ex ea pre
qua ponit eentia anime intellective nō est coextē
sa materie: sed solū ex ea parte qua ponit certā or
gani dispōnem. Ad. vii. dō. q̄ iāz p̄z rōfio fm̄ ei
q̄ potētia ponit eentiam supra quā fundat nō
est necessario qualitas: sed p̄t̄ eē substātia. Scđo
autem q̄ ponit quandā modū sive quandam de
terminationē eentie: sic est clīras. et q̄ illa detin
tatio attendit ex respectu ad aliud: iccirco h̄mō
est relativū. Et p̄ hoc p̄z rōfio ad octauum.

Questio decimasexta.

Questio sexta

q

decima est: Utq̄ in aliquo i diuiū
duo substātia sive plures forme
substantiales: Et videt p̄ sic: q̄ i
quolibet corpe est aliquo forma p̄
quā cōuenit cuī alio. s. forma corporis: et aliquo p̄
quā subaliter differt ab alio quolibet. s. illa p̄ quā
recipit in determinata sp̄e sed p̄ eandē formā nō p̄t̄
alijs cuī alijs subalit cōuenire et differre: ergo z̄.
P̄ oīs forma est in determinata mā sicut p̄z scđo
physicōz: et in. ii. de aia: q̄ act² actiūz sūt in patiē
te et dispositio: h̄z dispositioes sūt accīntia: accīntia autē
fundat i aliquo ente actu vel exiēte actu p̄ formā
talē: ut bēta p̄ phō pmo de generatiōe caplo de ra
refaciōe: q̄ saltē due forme subāles sūt i quolibet
i diuiūdo: vna ex q̄ mā sūt actu. s. subiectū cuī iſint
passiones seu p̄me dispositioes: et alia q̄ adiuenit ipsi
subiectio dispositio. P̄ p̄baſ sp̄aliter de quolibet
corpe mixto: q̄ oē illud i quo sūt plura elā i actu
bñt in se ples formas subāles: q̄ q̄dlibet elā h̄z i
se formā subāle differētē nōero a forma subāli al
teri elemēti. h̄z in quolibet mixto sūt plura elā actu:
ut vult ḡmetaroz et auicēna i. iij. celī et mūdi. et etiā
Ari. pmo de gnātione: vult enī q̄ mixtio fit mis̄ci
bilū altatorz vniō. P̄ de quolibet aīato p̄ phs dic
ii. de aia: q̄ aia ē act² corporis organici physici potē
tia virā bñtis: et est act² subālis: ut i eodē p̄baſ: sed
oē corp² organicū h̄z aliquā formā subālem ḡ z̄.

P. pbar de quolibz aial. n. corpus quodlibz mortui est idē numero qd fuit aialis viui: i quo liber aialis sunt ples forme subāles. qz illa que est in ipo mortuo & aia separata vel que corrupta est. s; corpus cuiusliber mortui est idē numero corpus quod fuit aialis viui. qz videm in ipo eadē accītia numero. videm em qz eadē est albedo i cada vere cū illa que fuit in viuio. g est idē corpū nūero als accīs eē trāslatū de subiecto i subiectū. g zc.

P. in omni eo qd mouet motu pgressivo & a seipo sunt plures forme subāles. quia oē tale dñi dicit in duo. quoqz vnu est mouēs: & aliud est motū vt vult pbs in. viii. physicoz: sed mouēs & motum debet esse in actu vt vult cōmētator in eodē. viii. quare relinqz qz in omni eo qd mouet a seipo: for me ples subāles sunt. sed oē aial qd mouet motu pgressivo: a seipo mouet & a se vt euides ē. g zc.

P. sicut se habz de lacerta: ita & de alijs aialibz sed in lacerta sunt plures forme. pb. qz pars la certe diuisa ab ipsa lacerta habz aiam que sentit. si enī pungas retrahis: & p vñs est aial. & planū ē qz non est eadē numero aia cū alia que pñs fuit. sed alia aia que est in parte lacerte pñs fuit in lacerta anteqz eē decisā. Qd pbar. qz illa aia nō ē de no uo genita: cū nec aial cui est pars sit de nouo genitu. quod pbar. quia omne aial: aut generat per alificatōem: aut p viuificatōem: aut p putrefactōem: aut per vermicatōem. vt vult pbus in libro de historijs alii: sed illud aial nullo illoz modoz ē generatū vt p. ergo zc. P. si homo ē corrupibilis: in eo sunt ples forme subāles: sed hō ē corruptibilis. ergo zc. Maior pbar. qz aut ē corruptibilis quantū ad mām: aut quantū ad formā: aut quantū ad vtrūqz: sed nō quantū ad mām. quia illa est incorruptibilis sūm pñm pmo physicoz: & p vñs nec quantū ad vtrūqz: relinqz ergo qz cōstuz ad formā. qz forma ei corripif: sed aia intellectua est incorruptibilis: vt dicit secūdo de aia. ergo in hoie est quedā alia forma pter aiam intellectuā p quā est corruptibilis. Alique aut alie ratōes sunt dialetice & vane. In hñz est qz sicut vñs quodqz se haber ad esse subāle: ita se habz ad for mā subāle. qz omne esse subāle est a forā subāli. Sed vñquodqz indiuidū in genere habz vñ eē subāle. ratio etiā subātie cōsistit in indiuiduitate: vt patz. vii. metaphysice. Rñdeo. ad bui? qōis euidentiā intelligēdū est qz de illa qōne sunt quatruoz opiones. Una est opio. d. qz in quolibz indi uiduo sunt ples forme subāles ordinate se bñtes sūm ordinē pdicabiliū. Secunda opio dicit totalit̄ hñz. dicit. n. qz vñquodqz indiuidū cōtentū ē vna forma subāli p quaz est quicqd est in pdicamēto substātie. Est aut tertia opio tenēs mediu. d. qz in qbusdā indiuiduis subē est m̄ vna forā subāl' & i qbusdā ples. sic g & ista opio bipartita ē. Quicdā enī dicit qz in quolibet corpē simplici est m̄ vna forā subālis: in oibz aut corpibz mixtū sunt plures.

Alij aut dicit qz in quolibet hoie sunt ples for

me subāles. in oibz aut alijs ab hoie est m̄ vna. Et ista opio de nouo surrexit ppter corpū christi & sancto z vnoz corpora. Que aut istaz opionū sit verior nō est facile determinare. qz vnaqz ipaz magnos habuit & hz defensores. qz m̄ apud latinos maiores tenēt vnitātē formaz. Thomas vñ & Albertz & illa opio magis est sōna dictis pbi & pfectoz ei: credo intrepide teneridū eē in quolz indiuiduo substātie eē m̄ vna forā subāle. Si aut sūm fidē catholica forte vt celebre int̄nēb opozreat dīci cōtrariū: loquēti m̄ physice nō ē cura. Dicam⁹ igit qz in quolibz indiuiduo substātie: est m̄ vna forma subālis. Et hoc pōr declarari ad pñs mltis rōnibz. Quārū pma sit illa. Si in aliquo indiuiduo substātie essent plures forme subāles: oēs forme post primā erūt accīs. sed hoc est impossibile. cuius causa est. qz quod vere est nulli accidit. s. subā vt dicit pbs pmo physicoz. Hāioz pbar. qz omnis forma subālis dat esse in actu & sic pma forā adueniēt māe dat eē in actu. sed omne qd aduenit alicui exītū in actu est accīs. vt p. vii. metaphysice ergo omēs forme adueniētes post primā sunt accītia. Sed ponētes opinionē cōtrariā ratiōem istam conant dissoluere. Dicūt. n. declarādo eoz pōem. qz in quolibz indiuiduo sunt plures forme subāles. oēs tamē forme pter vltimā sunt qz pos tētiales & disponētes mām ad vltimā formā que sola dat esse cōpletū & specificū. sola. n. vltima forāma: cōplēta & specifica dī. Tūc soluit ad ratiōem & dicit qz oē qd aduenit alicui in actu exītū cōplete to est accidēs: sed si adueniat alicui exītū in actu incōplete nō est accidēs. Lūz igit oēs forme pter vltimā sunt incōplete: relinqz qz nulla illaz erit accidēs. S; illa respozio saluatis dictis pypateticoz stare nō pōt. & hoc pbar quartuoz rōibz. Prio qz cōmētator pmo physicoz volēs pbar qz mā pma nullā formā bz a se. pbar hoc tali rōne. Iaz simā pma de suu rōne haberet aliquā formā: tūc ois alia forma adueniēs eēt accidēs. & tamē manifestū est qz illa forma esset incōpletissima. vide enī qz cōsto aliqua forma est ppinqoz vltime. s. aie intellectue: tanto est cōpletior. Et sic p. p. vñmeti. qz omne adueniēs exītū in actu & incōpletissimo est accidēs. perijt ergo eoz positio. P. ARI. in pmo de gnātione: arguēs cōtra illos qui ponebāt pncipiu māle aliqd elīm dicir: qz si aliqd elīm pncipiu māle effz: tūc gnātio que est ad formā subāle eēt alteratio. Lū ergo alteratio fit ad formā accīdentale sequerez qz forma subālis esset accidēs. b aut non est nisi quia adueniret exītū in actu: & m̄ enīdēs est qz forma elemēti est incōpletissima: qz māe ppinquisima. P. aut forma dī incōpleta qz est impfecta: aut qz potētialis. sed pmo modo nō pōt dici incōpleta. nā aia asini est incōpleta qz impfecta respectu aie intellectue. & m̄ omne adueniēt asini est accidēs: vt ipi cōcedit post formaz sive aiam asini. Nec pōt dici qz sit incōpleta qz sit potentialis. qz sicut mā se bz ad actu: ita forma se

Questio

bz ad potentiam. sed mā pma de se nullū bz actuz; vt
pbat cōmētatorz pmo physicoz: q̄ nulla forma bz
aliquā potētiā: z p̄nī nō est potētialis. **P** oē
qđ dat esse simplr dat esse cōpletū. cōpletū enī ad
incōpletū videt se habere: ut simplr ad fm qđ. sed
ois forma subālis dat esse simplr: sicut p̄z p̄ Arl. p̄
mo de generatiōe: q̄re nulla videt oīstāria de actu
cōpleto & incōpleto. Sed forte istabūt ad istas
rōnes: q̄ aliqua forma vel actus dī incōpletus ex
eo q̄ bz ordīne eēntialē ad alia formā nō q̄ imp̄
fecta: nec q̄ habeat aliquā potentiam passiūā. Et p̄
hoc p̄z solo ad oēs adductas rōnes. pma enī & se
cūda nō cōincurrunt: q̄ si mā de se haberet aliquaz
formā: illa forma nō haberet essentialē ordīne ad
aliquā formā: sed idifferēt se haberet ad omnes
alias formas: l̄ etiā non eodem modo sit de for
ma elementi. Ad tertiam rationē iam patet q̄
non dicitur aliqua forma incompleta: quia sit po
tentialis vel imperfecta: sed quia ordinem natura
lem babet ad aliam formam: cum nec ad ipsam
fistat generatio: nec intentio nature. Ad quar
tam rōnē aut dicendum. q̄ illud qđ dat eē simplr
nō dat eē cōpletū illo mō quo accipit cōpletū. s. q̄
nō bz ordīne eēntialē ad aliqd ad qđ fistat gene
ratio: sed q̄ dat eē cōpletū resp̄cū eē qđ dat forma
acc̄ntialis: qđ est eē fm qđ. **I**sta aut̄ solo nullū
videt eē valoris. nā videt q̄ forma aduenies en
ti in actu est acc̄ns: q̄ nō videt eē alia cā' nīfī quia
ois forma req̄rit subiectū in potētia i quo erūtar.
sicut igit̄ se bz forma ad formā: ita se bz potētia ad
potētiā. sed forma se bz ad formā sicut eē ad esse
cū a forma sit eē. cū igit̄ esse qđ dat forma subālis
sit eē simplr: z esse qđ dat forma acc̄ntialis sit esse
fm qđ: ut p̄z p̄ Arl. vii. metaphysice. Relinquit̄ q̄
forma subālis sit forma simplr: z forma acc̄ntialis
sit forma fm qđ, z vltēr̄ relinquit̄: q̄ oīs forma
subālis sive hēat ordīne ad alia sive nō req̄rit sub
iectū i potētia simplr. subiectū autē cōtūcūq̄ sit in
actu incōpleto: z bz ordīne ad aliud: nō est i potē
tia simplr. nulla ḡ est solo. **P** Arl. dicit pmo de
generatiōe: q̄ mā pma est īmediātū subiectū gene
ratiōis aliaz aut transmutationū quodāmō. cum
igit̄ generatio simplr dī q̄ loquī sit īintroductio for
me subālis i mā: ut vult cōmētatorz. vi. physicoz
relinquit̄ q̄ mā pma sit īmediātū subiectū oīs for
me subālis cōtūcūq̄ igit̄ mā sit in actu subāli icō
pleto: z habere ordīne ad aliud nō poss̄ recipere
alia forma subāle q̄n eēt acc̄ns. **P** dato q̄ esset
vez̄ q̄ forma aduenies enti in actu incōpleto non
esset acc̄ns: ex eo q̄ ille ac̄t̄ ordīne eēntialē bz ad
aliud: tūc illud in quo essent iste plures forme nō
esset vnu subāliter: sed solū ordīne colligationis: sic
domus & fundamenū q̄ q̄si bz ordīne eēntialē ad
inuicē ut suudamenū ad parietē: z pies ad tectum
P semp̄ generatio vnī corruptio ē altī: z econ
uerso. sed si in aliquo individuo substātie genera
liter de quo loquimur eēnt plures forme subāles
semp̄ generatio vnī nō eēt corruptio altī: q̄re z̄.

maior pbaſ: q̄ sumpta est a p̄ho p̄mo de genera
tione. mīor pbaſ: nā īintroductio oīs forme subā
lis ē generatio simplr. z mī si in aliquo individuo
sibē sunt plures forme subāles: alie nō corripūt
fm eos. z p̄nī manet totū cōposituz. Ista aut̄ rō
nō pōt dissoluti nīfī uno triū modoz. vel dicēdo q̄
cū Arl. dicit: q̄ generatio vnī est corruptio alterī
dicat bz fm op̄oꝝ alioꝝ. vel dicēdo q̄ bz dicit generatio
vno mō p̄ticularit̄ p̄ generatione spāl̄ cuiuslibet
forme exiūt in cōposito. z sic nō intelligit p̄hs: q̄
semp̄ generatio vnī sit corruptio alterī. Alio mō
accipit generatio vlt̄: rot̄. s. cōpositi a p̄ncipio p̄u
me forme vſq̄ ad ultimā & completa formā. z de
bac gnātione intelligit p̄hs: q̄ gnātio vnī ē corru
ptio alterī: quia cum introduciſ p̄ma forma cor
rumpit alia ut cum introduciſ forma sanguis
corrumpit forma semis. Sz p̄ma solo nulla est: si
quis respiciat ibi p̄hm. q̄rit enī ibi p̄hs: cū oē quod
corrumpit cedat i nihil: q̄ est cā q̄re nūq̄ deficiat ge
neratio: cū semp̄ qdlibet genereret ex alijs. Deinde
ponit solones alioꝝ: z eas ip̄obat: z postea ponit
solutionē istā: q̄ cā q̄re generatio semp̄ cōpleat &
nunq̄ definat est: q̄ semp̄ generatio vnī est cor
ruptio alterī: z ecōuerio: z istā soloez nō ip̄obat
z sic p̄z q̄ fuit solo nulla: sed argumenū ip̄m repro
bat. Nec etiā sc̄da solo valet. p̄mo q̄ eēt 3 illos
qui ponit plures formas subāles in quolibet idiv
iduo. z 3 istos spāl̄ disputamus. Sc̄do q̄ vide
m̄ exēplū qđ ponit Arl. postea magis iferī: sic qñ
et semie generat̄ sangnis. & planū est q̄ nec semie
nec sanguis est elīm. **P** Arl. in p̄mo de gnātione
& corruptione dicit: q̄ ip̄se vult determinare quid ge
neret caro & alia mixta: ut p̄z ibi: ḡ z̄. Tertia at
solo que videt habere aliquid apparētie stare nō
pōt. primo q̄ aliquid nō dī simplr de aliquo nisi
totū vel plures p̄ncipaliores p̄tes eius sint tales
ut dī in fine. v. physicoz. vñ aliquid nō dī caliduz
nisi totū vel plures p̄tes eius sint calide. Lū igit̄
simplr dicat q̄ generatio vniū est corruptio alte
rius. oꝝ bz hēant vel oēs eius p̄tes generationis
vel plures p̄ncipaliores que sunt ultime: q̄re z̄.
P sicut se habuerūt in generatione: ita se habes
bit in corruptione: ita q̄ corruptio illius forme in
cōposito nō erit generatio alterī: cuī generatio n̄
fuit corruptio alterīus. Lū ḡ separabit aia intellectu
ua ab hoie: nō generabit aliquid: sed remanebit
aia sensitiva: etiā p̄nī aial. & bz cōsiderat p̄bz. iij.
ethycoꝝ caplo de filio: vbi vult: q̄ oē quod p̄us
aduenit vltimo recedit. z sic reliquī q̄ postq̄ bz
erit morū: remanebit aial & ambulabit. z postq̄
corrupia fuit aia sensitiva: remanebit aia vegetati
ua: z p̄nī vnu & nutrit̄: quoꝝ quodlibet appet
esse absurdū. Et si dicat ad istā rōnē: q̄ iste tres
aie sunt vna numero īquirendū & petendū est ab
eis: quare magis aia intellectua pōt dare esse sen
situū & vegetativū q̄ esse corporeū & mixtuꝝ. z sic
de alijs. Est etiā 3 eox positionē qui ponunt in

quolibet individuo plures formas substantiales esse: ordinate se habentes sive ordinem entitatis predicabilium in genere substantiae. Et si diceres sic dicitur quidem: quod recedente anima intellectiva ab hoc: adhuc remanet sensitiva: tamen membra ita sunt debilitata et alterata ex separatione animae intellective vel ex aliqua causa quod redditur in ipsa ad sensum et mortuam: sicut videmus in palyticis manifeste. Solutio ista non valeret: quod enim per primum sensituum sive cor adhuc sentiret et moueret. quod autem non moueret aliquod membrum in quo sit anima sensitiva non videatur esse nisi ex propriae caloris naturalis. Cum ergo in corpore sit calor naturalis secundum durat anima: sequeretur si statim separata anima intellectiva foret pro ratione visus ad cor: quod anima remaneret sine anima. hinc autem est falsum: quare vero. Propter si separata anima intellectiva remaneret sensitiva: hoc non esset mortuus. sed hoc est absurdum: igitur vero. minor probatur: quod adhuc remaneret anima sensitiva: remaneret vegetativa: quia nulla alia potentia anime potest esse sine vegetativa: ut vult Aristotle in secundo de anima. sed ubi est adhuc anima vegetativa illud est vivum: quod autem est vivum non est mortuum: igitur vero. Sed forte adhuc respondetur quod in homine est duplex vita. una ab anima intellectiva. et ista competit homini in quantum est homo. et secundum ad taliter vitam homo est mortuus ex separatione anime intellective. et per consequens homo est mortuus in quantum est homo. Secunda est vita que competit sibi in quantum est animal: et alia que competit sibi in quantum est vegetativa. et quantum ad istam duplicitate vitam homo non est mortuus. Sed ista solo non valeret: quia sicut vult Proclus secundo de anima: vivere viventibus est esse. Si igitur in hoc est triplex vivere: in hoc est triplex esse. hinc autem videtur absurdum: quod vivus rei vivus est esse: ut per ipsum tertio metaphysice. quare vero. Sed aliquis respondebit ad primam rationem: et dicet quod quoniam Aristotle dicit: quod in omnibus viventibus inest vivere per potentiam vegetativam: et per intellectum duobus modis. uno modo quod est per ipsum intelligi duobus modis. uno modo et per ipsum corruptibili et generabili de qualibet loquuntur hic Proclus: est potentia vegetativa. Sed ista solutio nulla est: quod quodcumque forte in hoc sit triplex vivere quod opponit mortui: est vivere per animam vegetativam. et hoc probatur per Aristotelem. Alio modo quod in omnibus viventibus corruptibili et generabili de qualibet loquitur hic Proclus: est potentia vegetativa. Sed ista solutio nulla est: quod quodcumque forte in hoc sit triplex vivere quod opponit mortui: est vivere per animam vegetativam. et hoc probatur per Aristotelem. In libro de morte et vita: vult enim ibi quod duplex est mors: sive naturalis de qua loquimur et vocatur extincio. et talis mors est corruptione forme. Alia vocatur mors ex consumptione humidorum naturalium: ad quam sequitur destructio caloris naturalis: quocumque aut isto modo: mors non est aliud quam destructio caloris naturalis. et sic secundum animam vegetativam est in corpore et sensitiva: non est destructio caloris naturalis: quod secundum animam vegetativam est in corpore secundum sit nutritio in corpore: ut Aristotle. vult primo de generatione capitulo de augmento: sed oportet nutritur.

et esse decoctum: ut de primo de primis animalium de coctio autem sit a calore naturali: ut de eodem loco: quod vero.

Sed forte aliquis respondebit ad rationem principalem et dicet: quod simul et semel recedente anima intellectiva recedit anima sensitiva et vegetativa. Et ad auctoritatem philosophi cum dicit: omne quod prius aduenit ultimo recedit: respondetur quod hoc est verum in illis que non sunt essentialiter ordinata qualia auctoribus sunt ille tres anime non habent veritatem. Sed illa solutio non potest stare. primo respiciendo intentionem philosophi ibi ubi ponit predictam auctoritatem: dicit quod hoc est verum in inquisitione consilij: quod omne quod prius aduenit ultimo recedit et ibidem dicitur quod in inquisitione que est consilium: est simile diadramas in demonstratione mathematica. Sed manifestum est quod in demonstratione mathematica: maior et minor ordinantur ad conclusio nem: ergo in inquisitione consilij omnia ordinantur ad aliquid unum: et sic patet quod cum dicit aristoteles: quod prius aduenit ultimo recedit intelligit in essentialiter ordinatis: nulla est ergo fuga. Preterea peramus quare accidit hoc: sive in essentialiter ordinatis omne quod prius aduenit ultimo recedit: in illis autem que non habent ordinem essentialiter non haber veritatem. Ad quod forte ipsi dicent nec aliter possunt dicere: quod hoc accidit essentialiter ordinatis: quia in talibus omnia precedentia sunt propter unum: et ultimo: et ideo recedente ultimo cum amplius redire non possit si remanent precedentia efficiunt frustra: quia frustra est illud quod est ad aliquem finem ordinatum quem non includit: sicut dicitur secundo physicoz: sed deus et natura nihil faciunt frustra: ut dicit primo celi et mundi: sed illa positio repugnat positioni eorum: quia qua ratione recedente anima intellectiva recedit anima sensitiva et vegetativa eadem ratione recedent omnes aliae forme existentes in homine: quia omnes ordinantur ad ipsam intellectuam. Et tamquam ipsi ponunt quod corpus hominis mortui est idem numero quod fuit vivum: et per consequens forma substantialis per quam erat corpus non recessit nec passiones et super hoc firmant potissimum demonstrationem eorum. Preterea si anima sensitiva non recedet recedente intellectiva non corrumperunt dispositio nes quibus medianib[us] saluantur et perseverant in materia: cum igitur non sint eadem dispositio nes anime sensitivae et intellective non corrumperent ab eodem corruptente. Preterea si in aliquo dividendo essent plures forme substantiales: omnes praeter ultimam essent frustra: sed deus et natura nihil faciunt frustra: ut dicunt est: quare vero. maior probatur: quia sicut vult aristoteles secundo de anima: sic est in formis: quod semper prior reservatur in posteriori. unde ipse dicit quod vegetativum est in sensitivo et semper prius in eo quod consequenter se habet. Et sic relinquuntur quod canines forme precedentes sunt virtualiter in ultima: essent ergo frustra omnes precedentes: quia illud est frustra.

Questio

quod potest fieri per punctiona et fit per plura: ut dividitur primo phycorum. Ad istam questionem respondebit aliquis quod aliquid dicit esse in aliquo sive in alio multipliciter: ut dicitur quarto phycorum: uno modo sicut aliquid in suo fine et in suo optimo. Et alio modo in virtute sua. primo modo habet veritatem quod vegetatum est in sensu: et semper prius in eo quod consequenter est: sicut in suo optimo. omnes enim forme priores in compenso sunt propter ultimam formam tanquam propter finem earum. sed illa solutio stare non potest. Primo quia ipse dicit quod vegetatum est in sensu sicut trigonum in tetragono. non est autem trigonum in tetragono sicut in suo optimo: quia figura triangularis posterior est quam quadrangularis. omnis enim perfectio consistit in ternario. et ut per bat philosophus in primo celi et mundi: propter hoc a natura tanquam leges illius ad sanctificationem eorum vivunt numero hoc scilicet ternario. Preterea aristoteles in principio de morte et vita dicit: quod vivi et idez numero est per quod vivit animal: et est anima: sed vivit per animam vegetativam: quod vivi et idem numero est anima vegetativa et sensitiva in animali. Preterea boetius in libro de consolatione dicit quod quicquid potest virtus inferior potest virtus superior: et adhuc amplius: quare etiam. Preterea ad principalem questionem: sicut se habet in anima: ita se habet in quolibet individuo substantie: quod etiam ipsi concedunt sed in aliquo animali non sunt plures forme substantiales: quare etiam minor probatur: quia secundum philosophum secundo de anima recedente anima: non remanet corpus nisi equiuoce. vult enim quod si virtus visiva esset anima oculi quod recedente virtute visiva non remaneret oculus nisi equiuoce. Sed si in animali essent plures forme substantiales recedente anima non esset idem corpus nisi equiuoce: quia non est idem corpus numero nisi cum remanet eadem forma per quam erat corpus. et etiam ipsi aduersarij hoc concedunt immo semper hoc fundant potissimum demonstrationem eorum: quare etiam. Ad istam rationem ipsi respondent et dicunt: quod recedente anima non remanet animal nisi equiuoce: sed bene remanet idem corpus. unde aristoteles secundo de anima non dicit quod non esset corpus oculi nisi equiuoce sed oculus. Sed ista solutio non videtur posse stare si bene respiciamus verbi philosophi ibidem. dicit enim ibidem ita philosophus quod si forma dolabre esset forma substantialis recedente forma dolabre non remaneret dolabre nisi equiuoce: sed quia forma dolabre non est forma substantialis et anima dolabre adhuc remanet dolabre separata et corrupta forma dolabre. aut ergo per dolabrum intelligit totum compostum ex corpore dolabre et forma dolabre. aut intelligit corpus dolabre non potest dici quod intelligit totum compostum ex forma dolabre et corpore ipsum: quia in rei veritate corrupta for-

ma dolabre prout accipitur dolabrum pro toto continetur non remaneret nisi equiuoce. et tam Aristoteles dicit quod non remanet equiuoce. intelligit ergo de corpore dolabre solu: ergo non intelligit de oculo put dicitur de toto composite: sed de corpore oculi. Preterea aristoteles dicit expresse. primo de partibus animalium: quod animal mortuo non remanet corpus animalis nisi equiuoce. Sed forte ipsi respondent ad istas rationes et dicunt: quod corpus animalis potest considerari duplicitate. uno modo fin quod est corpus: et sic remanet idem numero mortuo animali. Alio modo fin quod est corpus animalis. et sic non remanet idem numero nisi equiuoce. dicitur enim corpus animalis inquantu: est subiectum et perfectum ab anima sensitiva. et sic intelligit Ar. secundo de anima: et primo de partibus animalium. Sed ista solutio stare non potest. primo: quod dicit Ar. secundo de anima: et primo de partibus animalium: quod non remanet oculus nisi equiuoce sicut lapidem aut depictus. sed corpus lapideum aut de pictum nunquam fuit perfectum anima rationali vel sensitiva: quod mortui sive aialis fuit perfectum anima aiali sensitiva. Pro Ar. dicit quod remanet corpus dolabre: et planum est quod non remanet nisi ut corpus. non non remanet ut corpus dolabre: corruptum fortis dolabre: sic dicit Ar. quod si forma dolabre est forma subalba et aia dolabre separata forma dolabre non est dolabrum nisi equiuoce. relinquitur ergo quod mortuo aiali non remanet idem corpus numero: put id est ut corpus absolute. Pro planum est quod corpus aialis mortui est in aliquo specie ut in specie cadaveris: quod omne quod est in genere est in aliqua eius specie: sed non conuenit idez numero amplius permanere donec in specie mutatur: sicut dicit in topicis: quare etiam. Pro si bene recolo non certiitudinaliter assero. Ar. dicit primo de partibus animalium quod in corpore aialis mortui non remanet eadem figura numero. manifestum est ergo quod nullo modo est idem corpus numero. Pro ad principale quoniam quoniam aliqua predicant de aliquo hinc diversas formas illa dicunt de se inuicem per accidens: sicut videtur quod musicum predicatur de hoce secundum istam formam que est musica: et grammaticum per istam formam que est grammatica. et ideo musicum predicatur de grammatico per accidens: et econverso. Si ergo aia vegetativa sensitiva et intellectiva: sunt diversae forme tunc vivi aiali et homo que accipiunt ab aia vegetativa sensitiva et intellectiva: de le inuicem predicantur per accidens: ita quod homo est aiali: aiali est vivus: est predicatio per accidens sed hoc est absurdum: quare etiam. Sed aliquis dicer ad istam rationem: quod illud quod dicitur est hinc veritatem de illis formis que non habent ordinem ad inuicem. de illis autem que habent ordinem ad inuicem non hinc veritatem. sed quod dicitur est quod oes forme existentes in composite sunt ordinem: et sunt quae potestales et disponentes ad ultimam formam: et ideo non conuictr. Et ista ratio non est valere: quod grammatica quae ordinem existet hinc ad logicam: et in hoc est predicatio per accidens: grammaticum est logica: et econverso. sive grammatica est logica: et econverso.

so. et forma fundamēti h̄z q̄si ordinē eēntialem ad formā p̄teris. et m̄ h̄ est p̄dicatio p acc̄ns: fūdamētum est p̄teratum; vel ecōverso. nulla ḡ vider̄ solo. Et si tu dicas: q̄ grāmatica nō h̄z ordinē eēntialez ad logicā: nec forma fundamēti ad pietē. Eodem mō dicā ego tibi: q̄ si essent plures forme in cōpo sito q̄ ille nō haberet ordinē essentialē ad intuicē et peius poteris pbare q̄ ego: q̄ illud q̄ dico est aliqualiē vēz per se et manifestū: q̄d vō tu dicitis v̄r esse somnū. Sed forte ad rōnem p̄ncipale tu dices sicut dicit aliqui qui ponunt istā positionē q̄ hoc h̄z veritatē. s. q̄ q̄n aliqua p̄dicantur de ali quō fm̄ diuersas formas artificiales: illa p̄dicat̄ de intūcē p̄ accidens: sicut tu m̄bi ponis exēplū. In illis aut que p̄dicant̄ de intūcē fm̄ diuersas formas subāles non h̄z veritatē: q̄ si dices pete res principiū: et iō ista fuga est valoris. q̄ illa solo rider̄ esse solūmō fuga: q̄ in cī p̄dicatione p̄ se p̄mo mō dicendi p̄ se: p̄dicatū includit̄ in esen̄tia subiecti. et h̄ p̄ba: q̄ vult p̄bs p̄mo posteriorū q̄ p̄dicatio i p̄mo mō dicēdi p̄ se: est q̄n diffin̄tio vel pars diffin̄tio p̄dicas de diffin̄to. sed diffin̄tio idē est eēntialē cū diffin̄to. nō enī differt in alio nisi q̄ illud q̄d est diffin̄tū dicit̄ imp̄licite. diffin̄tio aut̄ dicit̄ exp̄licite: sed diffin̄tio est vna et in diuībilis fm̄ rem: et idem est cū diffin̄to. dicit̄ aut̄ Arl. in. viij. metaphysice: q̄ differentia ultima con̄uertit cū diffin̄to sicut rōnale cū boie. omne ḡ p̄diciatū p̄ se p̄mo mō idē est eēntialiter cū subiecto quare z̄c. q̄ ad p̄ncipale si in hoc nō sunt plures forme substancialēs: nec in aliquo indiuiduo substancialē: q̄ magis vider̄ de eo q̄d de alio. sed in homine nō sunt plures forme substancialēs: q̄re z̄c. maior et minor pbant̄: q̄ sicut etiam ip̄i ponunt̄: prius embrio in matrice est vītū: postea illud idē est animal: postea illud idem fier̄ homo. Sed hoc vider̄ absurdū: q̄ iūc planta fieret animal vel brūtū: et sic planta fieret brūtū animal: ut capra: sic capra fieret homo: quare z̄c. Sed tu responde bis et dices: q̄ aīa vegetatiua que habz ordinē ad sensitūa non constituit plantā sed solum illa que nō habz ordinē ad sensitūam. et vtterius dices q̄ animal incōpletū h̄z ordinē ad animā rōnale: et iō nō est incōueniēs si fiat homo. tu aut̄ male ponis exemplū de capra: que talē ordinē nō h̄z: et ē aīal perfectū et complētū. S̄z in veritate ista solo nō v̄r valere. Et p̄mo de planta: sicut enim in libro de plātis p̄z: triplex est gen̄ vītentū: siue triplex est anima a qua vita p̄cedit. vñū est genus plante q̄d cōstituit aīam vegetatiua. alīnd est gen̄ aīalis q̄d cōstituit animā sensitūam. et alīnd est genus bois q̄d cōstituit animā intellectiua: q̄r̄ vider̄ q̄d illud q̄d h̄z aīam vegetatiua esse plantā. et etiam q̄d dicas q̄ nō est incōueniēs q̄ illud aīal q̄d h̄z ordinē ad animā intellectiua: fiat homo. iō vider̄ q̄d aīa. Et rūnū: q̄ habeat ordinē ad aīaz intellectiua est animal brūtū et irrōnale. q̄ aut̄ irrōnale fiat rationale: hoc ē ip̄ossible: q̄ bec est p̄dicatio oppo-

siti de opposito et dñe q̄ albedo fieret nigredo sat uata albedine: quod est absurdū. q̄ homo est̄ duo aīalia: esset enī animal rōnale et irrōnale: q̄re vulgaris et fatua vider̄ opio. q̄ ad p̄ncipale si i aliquo indiuiduo substancialē sunt plures forme substancialēs fm̄ descensū p̄dicabilū in genere substancialē: vt ip̄i ponunt̄: esset aliqua forma semp̄ta in mā. sed nulla forma est semp̄terna in materia: quare z̄c. maior pbatur: quia nulla alia ratio vider̄ esse: quare adueniente rna corrumpit̄ alia que erat in mā nisi q̄ se nō compatitur. tūc igit̄ forma corporeitatis secū compatiat̄ quācumq; aliam formā: q̄ omne habēs quācumq; formā est corpus. relinquit̄ q̄ forma corporeitatis eēt semp̄terna i materia. minor pbatur: q̄ omne habēs materia h̄z ūxiū ut habet̄ in libro de causis longitudinis et breuitatis vīte. et omne habens ūxiū est corrūpibile: vt dñ p̄mo celi et mūdi. q̄ Arl. dicit in p̄mo de generatione et corruptione. ponēs iter generationē et corruptionē differentiā et alios mor: q̄ vīr̄ generatio et corruptio est q̄n nibil res manet̄ subiectū est acc̄ns et passio: vel cuius at tex̄ fit acc̄ns et passio sed acc̄ns et passio sic est cōpositi ex mā et forma: vt p̄z p̄metatorē p̄mo phy sico: q̄ subiecta mā cū forma est cā oīum accidētiū. h̄ etiā dicit in libro de subā orbīs: ergo vīr̄ i oī generatione et corruptione subiectū est totū p̄posi tūm ex mā et forma. Lū igit̄ introducio cuītibz forme subāles fit generatio simplē: vt p̄z p̄mo de generatione. relinquit̄ q̄ q̄nūq; introducīt̄ alīq; forma corrumpit̄ totū cōpositū. et sic in quolibet indiuiduo substancialē erit ut̄ vna forma subālē. q̄ ad p̄ncipale si in quolibet indiuiduo erit plures forme subāles sicut ip̄i ponunt̄: tūc eēt aliqua corpora simplicia p̄ora q̄ elemēta. hoc aut̄ est absurdū. maior pbatur: q̄ ignis p̄ alīa formā esset ignis et corpus. et planū est q̄ illud corpus esset p̄is q̄ ignis. et sic arguit̄ de alijs elemētis. q̄ ad p̄ncipale per eandē formā aliquid est subā: corporis et mixtū in genere mixtō: aut̄ simp̄lē in genere sim plicū: aut̄ per alīa zāliam. Sed non p̄t dicere q̄ per alīa zāliam formaz: q̄ tūc cum p̄is adveniret vna forma q̄d alia: p̄is illud indiuidū esset substancialē q̄d corporear̄: et p̄is esset corpus q̄d mixtū: vel simp̄lē: simp̄lē aut̄ nō existēs: nō p̄t fieri mixtū. sed h̄ est ip̄ossible: ergo p̄ eandē formā substancialē erit substancialē: et corp̄: et mixtū: et simp̄lē: et eadē rōne quicquid est in genere substancialē. Et si tu volēs pr̄tendere et positionē defendere: dicēdo q̄ in eodez indiūfibilī t̄pis introducīt̄ forma per quā est substancialē et corp̄: et mixtū vel simp̄lē. Tūa defensio nulla est: q̄z cū generatio fit indiūfibilis: et vna generatio solū simul et ēm̄ possit eēt̄ in mā: et oīs generatio spēm recipiat̄ a te retro ad quē: vt dicit̄ p̄bus. v. physico: relinquit̄ q̄ solem̄ vna et indiūfibilis forma: in vno et indiūfibili t̄pe possit introducīt̄ in mā. Rōnes aut̄ in contrariū factas volēti respicere non est difficile soluere.

Questio

Ad evidentiā autē solonis p̄me rōnis et plurius aliaz est intelligendū: q̄ nā c̄ sagacitatis nō est fīnis et diligens cōpendiū et paucitatis cōplemento amicabile decretū: uter formas subāles cōstituit q̄ semp forma posterior haberet in se virtualiter oēs p̄cedētes. vñ Atr. dicit. ii. de aia: q̄ vegetatiū est in sensitivo: et semp p̄z in eo qđ sequēter est et sic in vnaq; forma p̄ier formā p̄mā est q̄si qdā gradus formaz que in ipsa virtualē existat. et multa cōpetunt alicui forme. fm qđ in ipsa reseruatur una forma que sibi nō cōpetunt fm q̄ in ipsa reseruaf alia ut multa cōpetunt aie intellective fm qđ in ipsa reseruaf aia vegetatiua q̄ sibi nō cōpetunt fm qđ in ipsa reseruaf aia sensitiva. Et hoc vi so p̄ solo de facili. Ad p̄mā rōnem dico enī q̄ l; aliquod corp̄ subaliter differat ab alijs et cōueniat cū alijs. hoc m̄ totū est ab una forma vel per unā formā diversimode cōsideratā. nā put i ipsa reseruaf forma corporeitatis cōuenit cū alijs corp̄ rōib;. put aut̄ est determinate spēi: differt subaliter ab eis. vel possum⁹ dicere: q̄ vnu corp̄ in quantū corpus millo alio addito cōuenit subaliter cum alio nisi forte logice loquēdo. nā equivoctiōes latēt in generib;. vt dī. iiij. physicoz. Ad aliam rōnez cū arguit: q̄ determinata forma est indeterminata et indisposita mā. dico q̄ vez est: q̄ cum mā fuerit ultima dispōne disposita: tunc corrumpunt dispōsitiones: et etiā tonū compositum. et sic fit resolutio vñq; ad p̄mā mām et introducit forma substantiālis: et introducunt dispositioz sumiles dispositioz precedentib;. Sed tu arguis cōtra istam solutionē: quia corruptis dispositioz q̄ disponebant materiā ad introductionē alicui⁹ forme determinate: materia remanebat indisposita et per sequens nō introduceb; aliqua alia forma sed remanebit separata ab omni forma: quod ē impossibile: ergo z̄. D̄ ille dispositioz fuissent frustra: postq; corrumpunt adueniente forma: sed natura nihil facit frustra: vt dī tertio dī aia. Intelligendū q̄ iste rōnes procedit ex falsa et valde puerili imaginatione. imaginant̄ enī sic dicentes: q̄ ille dispositioz prius tēpōe corrumpunt q̄ introducitur forma illa. ad cuius susceptionem dispoſuerūt materiā: tunc enī rōnes eoz contineret veritatē. h; talis imaginatio puerilis valde et fatua est. simul enī corrumpunt dispositioz: et fit resolutio vñq; ad materiā p̄mā. et introducitur forma subālitalis ad quam dispositioz sic marerāt. et sic rōnes adducte de facili cessat. Sed forte tu dices: illa tua solutio solū est fuga nihil habens realitatis. faciāt enī tibi tale argumentū. accipiat enīz materia disposita ad formā ignis: aut ergo forma ignis introducitur ante q̄ corrumpant dispositioz que erat in materia: et per sequens q̄ forma subālitalis que erat in illa mā. aut prius corrumpunt ille dispositioz: et postea introducitur forma subālitalis ignis. Si aut̄ dicat q̄ ante introducitur forma subālitalis q̄ corrumpant dispositioz: et per sequētes

forma substantialis supra quam fundant ille dispōsitiones: sequetur q̄ simul et semel forma ignis erit in mā cū alia dispositioz: et cū illa forma supra quam fundant ille dispositioz. qua ergo rōe in aliquo nū erunt simul: poterit esse in tanto tēpōe sequēti. Et sic habeb; q̄ adueniente forma subālitalis ignis: nec in aduenienti: nec in processu tēpis proper existentiā illius forme ignis corrumptur nec dispositioz nec forma supra quam fundant et q̄ simul erunt plures forme subāles cū forma ignis in igne. et p̄ sequētes habet qđ prius arguetur. et non remanebit illesa solutio: quia in eosdem individuō essent plures forme subāles. Si aut̄ tu dicas q̄ prius corrumptūt dispositioz et forma subālitalis supra quam fundant q̄s introducatur forma substantialis ignis. et prius et posteri⁹ sunt tēpis vñ p̄ba. iij. physicoz. relinqit q̄ in tōto tēpe inter medio inter nūc in quo corrupte erant ille dispositioz et forma supra quam fundant. et nūc i quo introducitur forma subālitalis: mā erit separata ab omni forma: quod est impossibile: quare nullus valozis fuit solutio. Ad istā rōnem dicendū est q̄ ista solo ab insufficiēti venit. rō est: cū enī arguit q̄ cū mā disposita fuerit ultimata ad formā subālitalē ignis: q; aut̄ forma subālitalis ignis prius introducetur et dico q̄ nec an introducitur q̄ corrupta forma subālitalis ignis. sed dico q̄ in eodē nūc tēpis corruptūt ille dispositioz etiā cōplete: et introducitur forma subālitalis ignis. nā corruptio forme subālitalis ignis sup quam fundant ille dispositioz est generatio illius forme subālitalis ignis q̄ introducitur: sicut simul et semel est corruptio tenebre et introductio luminis in diaffano: q̄ aut̄ sic de necessitate oportuit corrupti dispositioz matie forme subālitalis supra quam fundant ille dispositioz: adueniente forma subālitalis ad quē disposita eadem rōne remanerent dispositioz illius et aliqua alia forma subālitalis. illa supra quam fundant: et eodē mō erit de alia. et sic in infinitum. Et sequit q̄ in quolibet individuo substātiae erit forme infinitae subāles. et cū ille forme subāles introducuntur successiue: et generatio illi⁹ individui cōpletā aliquo tēpe determinato et finito. relinqit q̄ infinitae forme successiue essent introducte tēpe finito. et per cōsequētes infinitum transitum esset in tempore finito. quoq; quolibet est impossibile. et q̄ infinitae forme subāles sint in aliquo individuo actu. et q̄ infinitū sit p̄ transitum in tēpe finito. Ad istā rōnez nō p̄ responderi nisi uno mō dicēdo: q̄ materia de sua natura habeat aliquam formā sempermā que de nouo non fit introducta: que per corruptiōnem aliquari in dispositiōnē non corrumpit. et istud nō est alienum a mente eorum qui tenent pluralitatem formarum: immo tenent et habent

hoc tanque necessarium: quod materialis de sui natura habeat aliquam formam sempiternam que non corrupit. Sed in veritate istud dice quod materialis habeat aliquam formam sempiternam est dictum in extremis ruditatis. Nam promo hoc est contra omnim, proprio physicoz: quod vult quod non lateralis formam habent materialis ex sui nanatura. Et hoc probatur per duas reasones. quaz una tacta fuit stupius. Proprio Arl. dicit promo physicoz: quod materialis non est intelligibilis nec tagibilis per se etiam in intellectu abstracta. sed si ipsa materialis habet aliquam formam esset de se cognoscibilis et de se tagibilis. quod ad hoc quod aliquid possit intelligi: non req*ui*rit plurnis quod possit mouere intellectum. Ad hoc autem quod aliiquid possit mouere intellectum: non req*ui*rit plurnis quod sit in actu. omnis autem ex ins in actu: potest mouere et agere.

Proprio. si materialis haberet aliquam formam: esset in actu: et per quod possit existere per se: vt proprio omnim. scd proprio physicoz: sed ut dicit Arl. promo de gnatode caplo de augmeto: quod materialis potest separari a corporeitate: si igitc materialis haberet aliquam formam: possit sibi sufficere ad eam. Et preterea si Arl. dicit quod materialis non possit separari a corporeitate: sequeret quod materialis esset corpus: et cum materialis sit in corpore sequeret quod corpus esset in corpore: et sic duo corpora essent in eodem. quod est impossibile.

Proprio. incorruptile est nobilim corruptibili: vt dicit Arl. viii. physicoz. Let igitc aia sensitua sit corum pribilis: relinquit quod forma media nobilior esset quod aia sensitua. hoc autem est falsum. quia videmus quod iniquato aliqua forma est: ppinq*uo* materialis prime: tato esset vilios. Ad trium dicendum quod elia non sunt actu in mixtu. Et ad probatoem cum dicitur: quod Arl. promo de gnatode dicit. Mixtio esset miscibilium alteratorum vnim. Dico quod intelligendum est alteratoz: a nanatura sua: et talia sunt corrupta. vel alteratoz. I. proprio et postea corrupto*m*. ois. non corruptio est terminus alterato*m*. Sed ista solutio nihil videt valere. Nanatura Arl. dicit quod mixtio est alteratorum vnim. illa autem que sunt sic alterata et sunt corrupta: non possunt esse vnitia. quia quod vnitia sunt: illa sunt corrupta autem non sunt. Proprio tibi ad principale. scilicet quod elemeta sunt actu in mixtu. Primo quidem. quia Arl. dicit promo de generati*o*e caplo de mixtu: quod miscibilia sunt non in mixtu per natus corrupta. sed si elemeta non essent in mixtu in actu sed essent corrupta subalterate: essent penitus corrupta: quia essent corrupta quatuor ad subiectum eorum: et quantum ad oiam acci*ntia*. quia acci*ntia* quodlibet corrup*tu* per corruptonem subiecti: als acci*ntia* transferre de subiecto in subiectu. Proprio. sicut mixtio est: ita elemeta sunt in mixtu. sed mixtio est actu mixtu: quod elemeta sunt actu in mixtu. Unib*us* mouet motu alicui*m* ex intentiis in potestate: non sit actu in ipso. quod omne quod mouet vel mouet est in actu: vt vult Arl. et omnim. quod proprio physicoz. Sed vnuquodque mixtio mouetur motu elemeti dominatis in ipso: vt dicit arl. promo celi et mundi. Preterea. omne compositum ex non entibus est non ens. cum igitc mixtio dicatur compositus ex elemetis: si elemeta totaliter corrupta sunt: et quod corruptio est est non ens: sequitur quod mixtio est compositum ex non entibus: et per consequens quodlibet mixtio

erit non ens. quare tunc. Ad evidenti*am* soluti*o*e adductarum rationum est intelligendum: quod in pluribus locis inten*dit* dictum ab arl. quod elemeta sunt in mixtu. Quo autem modo elemeta sunt in mixtu video*m* est valde difficile. Et ideo de hoc sunt exemplares et varie opiones anteriores: atque et aliorum plurimis. Relictis autem opinionib*m* multis: quia de hoc ad prius non est specialis tractatus: dico quod elemeta non sunt actu in mixtu salutis suis formis substantiis aliibus: sicut vult omnim. anicet. et albertus: et exemplares alii. Et hoc probatur. quia sicut vult arl. promo de generatione: quelibet pars mixti est mixta: sicut quelibet pars aquae est aqua. Si ergo in quolibet mixtu sunt elemeta in actu: et cum elemeta ex ins in actu sit corpus: relinquens veteri: quod in qualibet parte mixti erit quantum corpora. quod est impossibile. quare tunc. Sed tu dices ad banc quod enim quod quoniam arl. dicit quod quelibet pars mixti est mixta: loquitur de aliqua magna parte: vt de illa que potest sentiri in qua erit quattuor elemeta ad initium secundum posita. non autem loquitur de qualibet parte in diffidente. Si autem dicas ignoras arl. nam cum Arl. dicat ibidem quod miscibilia non sunt in mixtu sic aliqua inertia se posita: sicut est mixtu frumentorum et milieum sine hordeum. etiam dicit quod non est compositio: et dicit quod non potest esse quod aliquod appareat mixtu*m* hoc quod tam*m* non appareat in unius. Si autem elemeta essent in mixtu: non appareret mixtum in uno*m*. et ut sit breviter dictum hac opinionem reprobat expresse philosophus in primo de generatione.

Preterea ad principale argumentum Arl. ponens differentiam inter generationem et mixtionem dicit quod hoc est differencia. quia dicitur. non aliquid corruptum et aliquid generatum simile illi quod corruptum est: tunc est generatione. sed quando aliquid corruptum est: et non generatum aliter eo*m* sed generatum quoddam tertium: tunc est mixtio. omne ergo mixtum est genitum: ut patet per predicta. Sed omne genitum est genitum ex aliquib*m* corruptum: ut dicitur primo de generatione: sed mixtum est genitum ex elementis. ergo elementa in generatione sunt corrupta: et per consequens non remanent actu in mixtu. Cum ergo Aristoteles dicat in pluribus locis quod elementa sunt in mixtu. Ad hanc intelligentiam est sciendum quod sicut probat proclus: omnis causa virtualiter est in suo effectu. Cum igitc elementa fuerint causa efficientia mixti per suas qualitates activas et passivas: in mixtu erunt virtualiter omnes forme elementorum: et illam formam substantialiter mixti co*sequuntur* quedam qualitas: in qua erunt virtualiter omnes predicte qualitates elementorum. Et illud elementum quod est in mixtione ante*quam* fieret eorum corruptio: fieri magis dominante: et magis erit virtualiter in forma mixti: et qualitas eius magis erit in qualitate consequente formam mixti. Et ideo dicit Aristoteles primo de generatione: quod elementa in mixtu non penitus sunt corrupta: nec penitus salutaria: sicut albedo et corpus. salutatur enim virtus eorum. Et si illa que dicta sunt sunt vera: argumeta facia in contrarium desciscit.

Questio

Ad primū dicēdū q̄ illa que nullo modo sunt nō p̄nt et ē in mixto: h̄ dicitur est q̄ elemēta aliquo modo sunt in mixto. s. virtualē. Ad aliud patet nā illa que sunt subāliter corrupta: saluat tñ virt⁹ eorū sicut dictū est de elemētis. nō enī sunt corrupta q̄q̄ sunt corrupta ad esse illud quod p̄nebat ad ēē actuale eorū. Ad tertium quādo d̄ q̄ sicut mixtu est mixtu: ita elemēta sunt in mixto. dico p̄ int̄emptōem: vel posse cōcedere lic̄ nō esset cōcedendū q̄ elemēta sunt acru in mixto: nī quantū ad virtutes eoz. Ad quartū dicendū q̄ ad hoc q̄ aliquid moueat motu alteri⁹ exētis in potentia sufficiat q̄ in ipso sit virtute: sive in aliquo exētis in actu cui immedieate attribuat̄ actio: sic tamē q̄ in ipso existit in virtute illud cui⁹ motu mouetur.

Ad q̄ntū dicendū q̄ ppter hoc mixtu: mixtum erit in agis mixtu q̄ simplex: quia in ipso sunt elemēta virtute. hoc autē non accidit in elemento.

Ad sextū sicut ad primū. S̄ foris tu argues cōtra has solutōes. Primo. quia ubiq̄ū q̄ est passio alicui⁹ subiectū: ibi de necessitate est subiectū: quia passio nō separat̄ a subiecto. si ergo in mixto sunt passiōes et qualitates elemētorū: etiā ipa elemēta formalē erūt in mixto. et ideo videt̄ etiā q̄ actualiter sunt in mixto. ¶ Arl. dicit q̄nto metaphysi ce: caplo de elemēto. q̄ elemētu est ex quo primo fit res et manet in re indiūfibilis specie i alia spēz. Si igit̄ elemētu manet in re et habet spēm: et h̄is spēm est actu. quia species ē forma ut dicit Arl. relinquitur q̄ elemētu erit in elementato actu.

Ad primū dicendū q̄ passiōes elemētorū non sunt in mixto. ibi enī nō est caliditas simplex: et sic de alijs qualitatib⁹: nec etiā in eodē gradu: et ideo ratio nō valer. Ad aliud dicendū q̄ qdaz dicitur q̄ illa diffinītio data est de elemēto sc̄mā et non de igne et aqua et alijs elemētis. Uel dicendū ali⁹ et melius. q̄ elemētu est illud ex quo p̄mo fit res et manet in re: qdaz elemētu sumptu extra elemētas tu existēs: nō p̄t dividī in partē alteri⁹ spēi. quilibet. n. pars cuiuslibet elemēti est eiusdē spēi cum toto elemēto. et ideo ratio nō valer. Ad ali⁹ p̄nicipale dicendū. q̄ sicut dicitur fuit supius: in aia res seruant omēs forme p̄cedētes: sicut forma corporis reitatis: vegetativū: et sic de alijs. Dico igit̄ q̄ aia ē actus corporis. corp⁹ autē est totū cōpositū ex materia et forma et ipa anima. quia in ipa reseruaf forma corporeitatis: ita q̄ anima ē actus totius cōpositū et materia et forma et ipa fuit q̄ in ipsa reseruaf forma corporeitatis. Et sic dato q̄ anima fit actus prim⁹ corporis physici: tamē ppter. b̄ nō oportebit q̄ in composite vel in ipso animali sunt plures forme substātales. Sed i veritate q̄q̄ ista solutio fit subtilis: non tamē placit̄ mihi. quia tūc sequereſ q̄ anima fuit q̄ anima erit actus corporis et forma totū cōpositū sine corporis: et p̄ consequēs existentis in actu. et cum omnis actus qui est actus alicui⁹ existentis in actu fit accidens. sequereſ tur q̄ anima erit accidens et forma accidens. quod ē

falsum. Et ideo aliter dicēdū est q̄ nō est inten̄tio Arl. dicere q̄ aia fit act⁹ corporis qd̄ est altera p̄s cōpositū: sicut aer est subiectū lucis. h̄ est act⁹ corporis: sicut lux est act⁹ lucidi. Dicim⁹ enī q̄ lux ē act⁹ lucidi: nō q̄ lucidū est lucidū ppter ipam lucē. et b̄ pbaſ p Arl. secūdo de aia: q̄ dicit q̄ aia ē pars corporis. et ideo ratio nō v̄. Ad q̄ntū dicēdū q̄ si in aiali mortuo ēēt eadē accidētia nūero q̄ fuerūt in vino: q̄ i ipo aiali ēēt ples forē subāles. verū est. h̄ cū assumit q̄ in aiali mortuo sunt eadē accidētia q̄ fuerūt in vino: dico q̄ ē ſim. Et tu dicas b̄ ap̄ patet ſenſi: dico q̄ ſenſi decipit et deludit̄. S̄ ista ſolutio nō v̄ vera. Et pbaſ pmo q̄ ſenſi nō decipit circa pp̄uz obiectū ſc̄do de aia. Lū ḡ ſenſi iudicet eadē albedinē ēēt in mortuo q̄ ſuit in vivo ita ēēt in veritate. ¶ ſama quā multi ppli ſarmāt oio nō p̄dū. vii. ethicoru: h̄ iter pp̄los est hoc cōc̄ q̄ eadē ſunt numero accidētia vivi et mortui. ¶ nī ſint eadē numero accidētia vivi et mortui aliquid iſtoꝝ triū ipoſſibiliū ſequet. s. et q̄ t̄min⁹ mot⁹ ſit fine motu: vel q̄ mot⁹ erit in instanti et fil⁹ cū t̄mio: vel q̄ accidētis migbit de ſubiecto i ſubiectū. quoꝝ ſunt quodlibet ipoſſibile reputati⁹ phia. q̄ aut ſequit̄ pbaſ ſic. Si. n. albedo q̄ ſit i mortuo: nō ſint eadē ei q̄ ēēt i vivo. ergo de notio erit genita. Aut ergo banc albedinē p̄cessit dealbatio: aut non. si nō: cū dealbatio ſit mot⁹ ad albedinē q̄nto phyſicoꝝ: relinquit̄ q̄ t̄min⁹ mot⁹ cauſat̄ ſit fine motu. Si autē iſtā albedinē p̄cessit dealbatio: aut in corpe vivo: aut mortuo. Si dicas q̄ i mortuo: cum illud fm te de no uo genitū ſit et in instanti: vt patet ſexto phyſicoꝝ et ſtatim cum fuit genitū in illo fuit illa dealbatio relinquit̄ q̄ illa dealbatio ſuit motus ille in instanti ſuerit: et q̄ in eodem instanti ſimil ſuit motus ſc̄lic⁹ dealbatio: et terminus motus ſc̄lic⁹ albedo. Si autē tu dicas q̄ ſuit in vivo illa dealbatio: vt patet per commētatorē tertio phyſicoru. vñl. enī ibi q̄ motus ſit idem realiter cuꝝ termino ad quē ſit. Relinquitur ergo fm viam iſtam q̄ accidens translatiū ſuit de ſubiecto in ſubiectū. ſc̄lic⁹ de vivo in mortuo. ¶ Preterea. omnis corruptio termiñatur ad contrariū primo phyſicoru: si ergo albedo que erat in animali vivo corrupta ſuit: illa que ſuit in mortuo generata ſuit: et ſequit̄ q̄ ille diue albedi nes erūt cōtrarie. quod ſuit absurdū. ¶ Preterea. querat a te. quare ſemp accidit hoc q̄ in animali mortuo ſemp ſunt ſilia accidētia ad mun⁹ ſz spēm q̄ fuerūt in vivo. b̄. n. nō ſuit a caſti poſteꝝ ſemp accidit: ſed oportet q̄ habeat aliquā cauſam determiñatā. Aut ergo iſta cauſa iſtī ſiliis accidētis erit materia cadaveris: aut eius forma ſubſtantialis: aut materia animalis cuius cadaver fuit. Aut forma eius aut albedo eius: aut locus in quo ſuit mor⁹: aut aspectus celestis ad locū decapitatiōnis: ſicut ponit modo: vel imaginatio ad albedinē in cada uere quā haberet decapitatus: vel etiā decapitās tunc temporis: vel aliqua alia persona: nec potest alia via iueniri. Sed nō potes dicere q̄ fuerit ma-

teria cadaveris. quia cum una sit materia omnium generabilium ad initium; ut dicitur primo de generatione: sequeretur quod omnia ad initium transmutabilia essent alia. quod falsum est. Nec potes dicere quod fuerit forma substantialis cadaveris. quia accidentia que sunt in composite ratione forme consequuntur totam speciem secundum Anicennam. Et sic omnes homines: vel corpora hominum mortuorum essent alba. quod falsum est. Nec potes dicere quod huius albedinis causa fuerit materia animalis ratione iam dicta. nec etiam esset forma raro iam dicta. quia omnes homines mortui habent formam eiusdem rationis. nec etiam huiusmodi causa fuit albedo animalis mortui. quia illa corruptum ante quod ista sit genita. nec etiam locus vel aspectus: nec imaginatio decapitatis vel decapitati. quia si in eodem loco vel aspectu vel decapitata: decapitatus aliquis niger non efficitur albus sed niger remanet: ut appareret ad sensum. quare relinquitur quod accidentia in mortuo et viuo necessario sint eadem numero. Preterea non est verisimile quod illud quod natura fecit in tanto tempore: violentia destruat in instanti: cum potentior sit natura quam violentia. quare et ceterum. Ad primus horum dicendum quod sicut dicit Arl. visus non decipit circa proprium obiectum dummodo obiectum sit in proportionata distantia: et sensus sit bene dispositus una cum medio differente. Circa tamem obiectum per accidens bene decipit. quia hoc pertinet ad superiori re potentia. Nunc autem sic est in ppcfio. quia visus non decipit quod albedo sit albedo: sed decipit inducendo quod illa est eadem numero que prius. Hac autem indicare non spectat ad visum: sed ad sensum communem. et ideo ratio non concinuit. Ad secundum dicendum quod illa ppositio est probabilis: non tamem necessaria: cum ipse in topicis dicat: quod loqueretur est ut plures: sentiendu ut pauciores. quia ois fama est apud vulgum quod tota terra est maior saturno: cuius contraria veritas habet. tamem est dicendum quod illa ppositio tenet in agibilibus in quibus loquitur ibi: non autem in pure speculatoriis: sicut est questio de gradibus in formis. Ad tertium intelligendum est quod accidentia possunt generari duobus modis. Uno modo per se: quod scilicet non generant ad generationem alicuius subiecti: et tunc sine dubio omne accidentes procedit motus. Alio modo generant per accidentes quodam scilicet generant per generationem alicuius subiecti ad quod consequitur: et accidentes tale non precedit motus: nec est via ad ipsum: sed disponit in precedenti subiecto quod corruptum: et sic est in ppcfio. quia albedo que est in cadavere non habuit de albaroem precedentem que esset ad ipsum saltus immediate: sed solus per accidentes: quia ad generatores cadaveris colectura est. Et eodem modo dicatur ad quartum: quod illa ppositio habet veritatem in his que generant et corruptunt per se: quia sunt a contrario: non autem in his que generant et corruptunt pacem. Et quod ista solutio sit vera de facili probatur. quia si ista solutio non esset vera: ratio in oppositum etiam

cocluderet quod scilicet nullum corpus in mundo esset generabile vel corruptibile. quia non generatur aliquod corpus in mundo nec simplex nec mixtum: in quo in eodem instanti in quo generatur non sit aliqua qualitas alterius speciei cui simile generatur ad corruptionem dicti animalis. et tunc facias idem argumentum. scilicet vel quod terminus motus fuerit sine motu: vel quod motus fuerit in instanti et simul cum termino motus: vel quod accidentes translati sit de subiecto in subiectum. Cum igit hoc falsum sit dicere quod nullum corpus in mundo sit generabile vel corruptibile: relinquitur quod ratio in oppositum nulla est: et solutio dicta continet veritatem. Ad quintum dicendum quod causa quare in cadavere animalis albi est albedo: causa est solus albedo que fuit in animali viuo. non autem sicut efficiens: vel sicut principium motus sicut tu arguis: vel sicut formalis. tales enim causae sunt ad quarum esse sequitur aliquid aliud secundum Anicen. sed solus sicut disponens materiam. Sic enim est in omni corruptione quod qualiter docitur: aliquod accidentis subiecti quod corruptum corruptum: non corruptum per se sed solus per accidentes ad corruptum subiecti secundum spiritum: et id est in genere. et inde est quod quando ex aere fit ignis: tunc corruptione caliditatis in aere: terminatur ad caliditatem in igne. quia per accidentes corruptum in aere quando ex eo generatur ignis. Ad sextum dicendum quod ars imitatur naturam: ut dicitur quarto metabaphysice et secundo physico rum: et tamem videtur in artificialibus quod illud quod ars non potuit facere in mundi mebris violentia destrueret unam die. Eodem modo non est inconveniens quod illud quod natura fecit in multis mebris violentia destruerat in modico tempore: nec pro hoc erit violentia poterior. nam quod faciliter est destruere et construere: ut dicitur in topicis. Sed forte tu dices. si corpus illud non est idem numero sed simile illi: illud quod natura fecit multis temporibus: violentia fecit in instanti ad minus simile illi. Ad hoc est dicendum quod istud argumentum peccat in duobus. Primo. quod cadaver mortuum non est idem cum viro nec simile illi in natura: licet sit simile illi in figura et in quibusdam accidentibus. quia secundum longe est perfectus corpus animalis viri quam sit cadaver. Secundo peccat. quod ad corpus quod fecit natura laborauit solus natura: sed ad cadaver: non solus laborauit violentia sed etiam natura natura enim sic disponit materiam per multas transmutationes inducendo in ipsam formam et disponentes animalis: sic disponit materiam per corrupta formam animalis: introducit formam cadaveris. violentia autem non possit hoc facere ex semine cadaveris. Sed statim dices. ergo ex hoc sequitur quod forma cadaveris sit nobilio: quam fuerit forma animalis et altioris gradus. quod semper forma ad quam disponit materiam per aliquam formam: est nobilio quam forma disponens. videlicet enim se habere sicut terminus et sicut finis. finis autem est nobilio semper eo quod est ad finem ut dicitur quinto metabaphysice. Sed dicitur quod natura introducendo in materiam formam animalis disponit ipsam: et corrupta forma animalis: introduceat in ipsam formam cadaveris. ergo habemus intentum.

Questio

.XVI.

Ad hoc est dicendū q̄ illa forma p̄ quā materia disponit p̄ se & ex intentō ad aliā formā inducendā nē est nobilioz: sed si h̄ nō fiat p̄ se & ex intentō sed per accidētē: nō sequit̄ nec etiā p̄ se forma disponit̄ materialē: sed accidētia in virtute forme. q̄ aut̄ forma introducēda cadaueris sit nobilioz q̄a substātia est q̄ accidētia. sic aut̄ cū forma aialis coueniat: nullū inconveniēt est: cū semp̄ substātia nobilioz sit accidētē. Ad vi. dēm p̄ncipalē dicēdū q̄ cū omne quod mouet a seipso dividat̄ in duo. quoq̄ vñū est mouēs: & aliud motū. non tñ ppter hoc q̄ habeat duas foras subālēs. q̄ vt dictuz est supius: in forma superiori reseruant̄ virtualiter omēs forme inferiores. & ideo p̄nt causari diuersi morū p̄m q̄ in se aia sensitua vel intellectua cōtinuet diuersas formas. Sed cōtra istā solutōem p̄bs dicit. viii. physicoz: q̄ mouēs & morū debent esse distincta loco & subiecto: cui⁹ trāriū est in p̄posito. P. si esset sicut tu dicas aliquid mouēs seipm posset esse trāniū. qđ est trā p̄m ibidez.

Ad euidentiā itaz rationē est intelligēdum q̄ forma subālēs est illud qđ dat esse in actu. qz vñū quodēz op̄at̄ inquantū est actu. Ulteri⁹ reliquit̄ q̄ sicut forma dat esse in actu: ita sit p̄ncipium operationis: cū aia sit forma subālēs corporis. vt p̄z secundo de aia: relinquīt̄ q̄ aia dat esse corpori: & est p̄ncipiū op̄atōis corporis. Sed quāto aliqua forma ē p̄fectior: tāto p̄fectiori modo dat eē. & quāto p̄fectiori modo dat esse: tanto est p̄fectioris virtutē in opando: & plures habet op̄atōes: & aia est p̄fectissima forma: inde est q̄ aia p̄fectiori modo dat eē & plures b̄z op̄atōes: & p̄fectiori modo op̄at̄ q̄z aliqua alia forma. Cum ergo diuersa op̄atōes fiant per diuersa instrumenta: q̄to maior erit diuersitas in operatōibus: tanto requirēt ille op̄atōes diuersitatē maiorē instrumentoz p̄ que exerceat̄. Et iaz videm⁹ q̄ in formis min⁹ p̄fectis ad diuersitatē operationū earū requiri parua diuersitas accidētū: sicut videm⁹ q̄ ignis diuersas op̄atōes facit p̄ diuersa accidētia. sicut p̄ caliditatē calescit: p̄ lenitatem mouet sursum: & qz solū req̄rit accidētia in istis duabus op̄atōib⁹ ignis que etiā accidētia trārietatē nō h̄nt: & inde est q̄ iste op̄atōes operant̄ igni p̄m qualibet partē eius. sed in formis magis p̄fectis: requirēt nō solū diuersitas accidētū: sed etiam diuersitas partiū & qualitatū trāriarū: & tāto p̄l⁹ q̄to ille res fuerint magis p̄fecte. & ideo corp⁹ & aia requirēt ad eoz diuersas op̄atōes diuersas partes deserviētes instrumentāliter: & magis in aiali q̄z in planta. quia aia aialis est p̄fectior q̄z planta. Lūz igit̄ instrumentū alicui⁹ operatōis in aiali sit. ppter ipam tanq̄ ppter fūtē p̄m ordinē operationū aie oꝝ esse ordine instrumentoz. Lūz igit̄ vna operatio anime nālē p̄cedat alia: necesse ē q̄ vna pars coroz posuit moueat p̄ alia ad suā operatōem. & q̄to aliqua op̄atō fuerit p̄fectior: tāto req̄ret plures operatōes p̄cedentes & maiorē diuersitatē h̄ntes in suis organis. Lūz igit̄ mot⁹ p̄cessū inter oēs op̄atōes

ones aialis īquātū aial sit p̄fectior op̄atio. & ideo solū cōpetit animalib⁹ p̄fectis: relinquiūt̄ q̄ regrat̄ plures op̄atōes & maiorē diuersitatē h̄ntē in suis organis q̄z aliqua alia op̄atio aialis. oꝝ n. q̄ diuersitas sit in organis: & quantū ad formā: & quantū ad duriciē & molliciē & quātū ad multa alia. Per dicta aut̄ p̄z respōsio ad rōnes in trāriū. Nā cūz dicit̄ q̄ mouens & motū debet esse distincta loco & subiecto. dico q̄ verū est vt vistum est: tamē erit vna & eadē pars subālēt̄ p̄m formas & alia accidētia diuersificata vt vistū est. Ad alind autē p̄z p̄ pdicā etiā. nō. n. esset contintū in virtute & figura & alijs qualitatib⁹ de quali intelligit ibi p̄bs illud qđ moueret seipm: sed b̄z diuersa instra licet sit vnum subālēt̄ & multiplex virtualiter. Ad septimū p̄ncipale dicendū q̄ in lacerta non sunt plures aie in actu sed sunt plures in potentia & in oīb⁹ anulosis aialib⁹: sicut p̄z per Arl. in libro de morte & vita. Et ad p̄batōez cu. dr. q̄ in p̄te decisa est aia: cedo. & cū dicit̄ q̄ oio est de nouo genita dico q̄ falsum est. Et cū p̄bat̄ q̄ illa pars est aial & tamē nō est genitū de nouo: dico q̄ immo est. Et cum p̄bat̄ q̄ omne animal: aut est genituz per vivificatoz &c. dico q̄ phus intelligit de aialib⁹ perfectis que p̄nt saluari in vita: & nutriti & augeati: cūiūmodi nō sunt p̄tes lacerte: vt de se euideſ ē

Ad octauū dicendū q̄ quectūs ita se habēt q̄ vñū est p̄us tpe q̄z aliōz nō sunt vñū numero. sed si vñū est p̄us natura q̄z aliud: bene p̄nt esse idēz numero. & sic ē in p̄posito. Sed ista solutō solū fuga videſ. Queraſ ei a sic solutōib⁹. quid intellegant per p̄us nā. Aut. n. per prius nā intelligunt p̄us perfectione: aut quod p̄us cōueniat fibi p̄m suam nām: nec possum dare plures modos. Sed possūz dicere p̄mo modo. quia perfectiō est aia sensitua p̄z vegetatiua: & intellectua p̄z q̄z sensitua. Nec etiā possum dicere secundo modo q̄ embrioni magis conueniat p̄m suam naturā.

Questiōes fratri gratiadei de sculo ordinis predicatorū p̄ ipm in florentiū studio patentiōno disputate: excellētissimi sacre pagine doctoris ad instantiam Antonij de regio: Anno incarnationis christi 1484. pridie kalendas maias: feliciter Ueneris imp̄esse: ibidēq̄ Joanne mocenigo p̄ncipē illustrissimo regnante.

